

Veronica CLICHICI
Stella DUMINICĂ

Cristina STRAISTARI-LUNGU
Angela DASCAL

**TEHNOLOGII EDUCAȚIONALE
DE EFICIENTIZARE A DEZVOLTĂRII CURRICULUMULUI
ÎN EDUCAȚIA TIMPURIE**

MINISTERUL EDUCAȚIEI, CULTURII ȘI CERCETĂRII
INSTITUTUL DE ȘTIINȚE ALE EDUCAȚIEI

Veronica CLICHICI Cristina STRAISTARI-LUNGU
Stella DUMINICĂ Angela DASCAL

TEHNOLOGII EDUCAȚIONALE DE EFICIENTIZARE
A DEZVOLTĂRII CURRICULUMULUI
ÎN EDUCAȚIA TIMPURIE

Ghid metodologic

Chișinău, 2018

Aprobată spre editare
de Consiliul Științifico-Didactic al Institutului de Științe ale Educației

Lucrarea a fost elaborată în cadrul Proiectului instituțional:

Asigurarea științifică, curriculară și metodologică a calității și eficienței procesului de educație timpurie

Coordonator științific: *LILIA POGOLȘA, doctor habilitat, profesor universitar*

Autori:

Veronica	CLICHICI, <i>doctor în științe pedagogice, cercetător științific</i>
Cristina	STRAISTARI-LUNGU, <i>cercetător științific</i>
Stella	DUMINICĂ, <i>cercetător științific</i>
Angela	DASCAL, <i>cercetător științific</i>

Redactor:	STELA LUCA
Redactor tehnic:	MARIA BONDARI
Corector:	VICTOR ȚÂMPĂU

CUPRINS

<i>Lista abrevierilor</i>	4
ARGUMENT	5
<u>Capitolul 1.</u>	
TEHNOLOGII EDUCAȚIONALE ÎN INSTITUȚIILE DE EDUCAȚIE TIMPURIE	
1.1. Aspecte ale tehnologiilor educaționale moderne în educația timpurie	7
1.2. Tehnologii educaționale pe domenii de dezvoltare în educația timpurie	10
<u>Capitolul 2.</u>	
PROIECTAREA CURRICULARĂ	
A ACTIVITĂȚILOR ÎN INSTITUȚIILE DE EDUCAȚIE TIMPURIE	
2.1. Elemente de proiectare curriculară a activităților în instituțiile de educație timpurie	43
2.2. Model de proiectare anuală a activităților în instituțiile de educație timpurie în raport cu Standardele de învățare și dezvoltare pentru copilul de la naștere până la 7 ani	48
<u>Capitolul 3.</u>	
MONITORIZAREA / EVALUAREA COPIILOR PREȘCOLARI PE DOMENII DE DEZVOLTARE	
3.1. Evaluarea – elementul fundamental al asigurării calității în educația timpurie	74
3.2. Instrumente de monitorizare și eficientizare a progresului preșcolarului	78
3.2.1. <i>Fișa de monitorizare a progresului preșcolarului pe domenii de dezvoltare</i>	79
3.2.2. <i>Probe pentru copiii preșcolari privind eficientizarea nivelului de dezvoltare pe domenii</i>	97
Bibliografie	130

Lista abrevierilor

- CNET** – „Curriculum Național de Educație Timpurie”;
- SÎDC** – Standarde de învățare și dezvoltare pentru copilul de la naștere până la 7 ani;
- SÎDET** – Standarde de învățare și dezvoltare în educația timpurie („*Standarde de învățare și dezvoltare pentru copilul de la naștere până la 7 ani: Standarde profesionale naționale pentru cadrele didactice din instituțiile de educație timpurie*”);
- DFSIP** – Dezvoltarea fizică, a sănătății și igienei personale
- DSE** – Dezvoltarea socio-emoțională
- CAÎ** – Capacități și atitudini de învățare
- DLC** – Dezvoltarea limbajului și a comunicării, și premisele citirii și scrierii
- DCCL** – Dezvoltarea cognitivă și cunoașterea lumii
- IET** – Instituția de educație timpurie

ARGUMENT

Necesitatea produselor curriculare de calitate pentru Educația Timpurie în Republica Moldova este una prioritară, ceea ce este în conformitate cu actele normativ-juridice, lucrări științifico-metodologice și recomandări pedagogice, precum: *Codul Educației al Republicii Moldova* Nr. 152 din 17 iulie 2014; *Strategia pentru protecția copilului pe anii 2014-2020* – aprobată prin Hotărârea Guvernului Nr. 434 din 10.06.2014; *Standarde de învățare și dezvoltare pentru copilul de la naștere până la 7 ani: Standarde profesionale naționale pentru cadrele didactice din instituțiile de educație timpurie* – aprobate de către Consiliul Național pentru Curriculum (CMC) la 23.08.2010 /Ministerul Educației al Republicii Moldova/; *Metodologia de evaluare a dezvoltării copilului* – aprobată prin ordinul Ministerului Educației nr. 99 din 26.02.2015; *Regulament de organizare obligatorie a pregătirii copilului pentru vârsta de 5 ani* – aprobat prin ordinul Ministerului Educației nr. 07 din 04.01.2011; *Curriculum de educație a copiilor de vârstă timpurie și preșcolară (1-7ani)*; *Scrisoarea metodică „Organizarea procesului educațional în instituțiile de educație timpurie în anul de studii 2017-2018”*; *Ghid de aplicare a instrumentului de monitorizare a pregătirii copiilor pentru școală și a fișei de monitorizare a progresului preșcolarului etc.*

Proiectarea ghidului metodologic *Tehnologii educaționale de eficientizare a dezvoltării curriculumului în educația timpurie* s-a constituit pe o axă principală de la teorie la practică în raport cu reperele fundamentale ale lucrării științifice *Educația timpurie: dezvoltări curriculare*, elaborată în cadrul Sectorului *Educație Timpurie* (IȘE) care vizează oportunitatea de asigurare metodologică a sporirii gradului de convergență dintre curriculumul dezvoltat și standarde, ilustrând modalitățile de realizare a conceperii/proiectării procesului educațional, promovării și evaluării lui, utilizând ambele documente în eficientizarea procesului educației timpurii. Astfel, ghidul metodologic – destinat cadrelor didactice din instituțiile de educație timpurie – oferă posibilitatea avansării unor recomandări metodologice axate pe cele cinci domenii de dezvoltare ale copilului: „dezvoltarea fizică, sănătate și igienă personală; dezvoltarea socio-emoțională; dezvoltarea capacităților și atitudinilor de învățare; dezvoltarea limbajului, a comunicării și a premiselor citit-scrisului; dezvoltarea cognitivă și cunoașterea lumii”.

La etapa actuală, contextul abordării *dezvoltării holistice ale copilului* identifică întrebarea de reper: *în ce mod se poate face racordarea Curriculumului [3] la Standarde... [7] pentru a avea o metodologie eficientă în educația timpurie or, soluția dezvoltării unui „nou” Curriculum Național pentru Educația Timpurie [1] care ar asigura calitatea accesului tuturor copiilor de vârstă timpurie și preșcolară?*

Or, elaborarea acestui ghid metodologic presupune abordarea următoarelor probleme, posibile rezolvabile din perspectiva re-proiectării sau actualizării Curriculumului [3] corelat la *Standarde...* [7], prin:

- *Tehnologii educaționale în instituțiile de educație timpurie*, care vizează integrarea metodelor la nivelul unor strategii pedagogice moderne axate prioritar pe acțiuni educative de comunicare–cercetare–aplicare, apte să asigure diferențierea și autoreglarea învățării timpurii pe domenii de dezvoltare pentru a avea acces toți copiii preșcolari.
- *Proiectarea curriculară ale activităților în instituțiile de educație timpurie*, valorifică tehnologiile educaționale moderne la nivelul structurii de funcționare a tuturor strategiilor pedagogice specifice educației timpurii; totodată, evidențierea unui model de proiectare anuală a activităților în instituțiile de educație timpurie în raport cu SÎDET.
- *Monitorizarea / evaluarea copiilor preșcolari pe domenii de dezvoltare*, vizează adaptarea instrumentelor pedagogice la specificul nivelului învățământului preșcolar, specifice nevoilor de individualizare ale copiilor de vârstă de 3-6 ani din instituțiile de educație timpurie care a inclus *fișa* de monitorizare a progresului preșcolarului pe domenii de dezvoltare, *probe* pentru copiii preșcolari privind eficientizarea nivelului de dezvoltare pe domenii.

Valoarea aplicativă a acestui ghid metodologic este relevantă și complementară în raport cu Standardele de învățare și dezvoltare în educația timpurie ceea ce reprezintă o soluție alternativă și necesară cadrelor didactice din instituțiile de educație timpurie prin temele recomandate.

Capitolul 1.

TEHNOLOGII EDUCAȚIONALE ÎN INSTITUȚIILE DE EDUCAȚIE TIMPURIE

1.1. Aspecte ale tehnologiilor educaționale moderne în educația timpurie

Actualizarea conținutului învățământului preșcolar solicită cadrelor didactice să-și dezvolte astfel de competențe profesionale, care să contribuie la procesul educațional, în conformitate cu cerințele SÎDET [7]. Deci, să se utilizeze acele metode moderne, forme ale educației și tehnologii avansate de formare pedagogică centrată pe copil.

Semnificația terminologică de *tehnologie* se axează pe trei sensuri [55, p. 150]:

- a) tehnologia numește totalitatea proceselor de producție, inclusiv operațiile și regulile aferente;
- b) tehnologia desemnează teoria sau știința unei tehnici sau a unui ansamblu de tehnici caracteristice unei ramuri a acțiunii productive sau neproductive;
- c) tehnologia vizează știința metodelor și mijloacelor antrenate în procesele implicate în realizarea unui produs.

Mircea Ștefan, în *Lexicon pedagogic*, evocă definiția unanim recunoscută de specialiști: „În sens larg, tehnologia procesului instructiv-educativ denumește ansamblul metodelor, al mijloacelor și al modurilor de organizare a învățării, din care educatorul selecționează elementele necesare proiectării, desfășurării și evaluării unei activități sau unui sistem de activități didactice sau extradidactice, în funcție de obiectivele pedagogice, de natura conținuturilor și de situațiile de învățare”. Potrivit definiției date de Consiliul Național pentru Tehnologia Educațională din SUA, *tehnologia educațională* este „proiectarea, aplicarea, evaluarea sistemelor, tehnicilor și auxiliarelor pentru perfecționarea procesului de învățare umană”. Tehnologia poate ajuta, până la un punct, pedagogia – dar nu o poate înlocui [43, p. 340-341].

Tehnologie, înseamnă un set de tehnici utilizate în orice materie, îndemânare, artă [cf. DEX.ro].

În procesul educațional există o diversitate de tehnologii educaționale / pedagogice, specificate în baza următoarelor *criterii* de conceptualizare; sistemici; de verificare; de eficiență; de reproductibilitate; de un anumit concept științific, inclusiv justificarea filosofică, psihologică, didactică și socio-pedagogică pentru atingerea obiectivelor educaționale.

În definirea noțiunii de *tehnologie pedagogică* constatăm referiri comune [60, p. 71]:

- ✓ diagnosticarea învățării cu scop bine determinat;
- ✓ rezultativitatea;
- ✓ rentabilitatea;
- ✓ algoritimizarea, posibilitatea de proiectare și planificare;
- ✓ integritatea.

Tehnologia didactică desemnează demersul întreprins de cadrul didactic pentru aplicarea „principiilor învățării într-o situație practică de instruire” [Apud 55, p. 151].

În acest context, generalizăm din literatura de specialitate un complex de tehnologii educaționale moderne promovate în educația timpurie prin: *tehnologii de securitate; tehnologii ale activității proiectului; tehnologii de cercetare; tehnologii informaționale și comunicaționale (TIC); tehnologii orientate spre dezvoltarea personalității; tehnologii ale jocului* etc. [62]:

Tehnologii de securitate

Scopul tehnologiei de securitate este de a-i oferi copilului posibilitatea de a-și menține sănătatea, de ași dezvolta cunoștințele, abilitățile și atitudinile necesare pentru un stil de viață sănătos.

Clasificarea tehnologiilor de securitate:

- *medico-profilactice*: tehnologii pentru a asigura păstrarea și îmbunătățirea sănătății copiilor sub supravegherea personalului medical, în conformitate cu cerințele medicale și standardele educaționale, cu utilizarea dispozitivelor medicale – tehnologia de monitorizare a sănătății preșcolarilor organizarea controlului de nutriție pentru copii, măsuri preventive, sănătatea-mediului ambiant în grădiniță;
- *sport și agrement*: tehnologii utilizate în dezvoltarea fizică și consolidarea sănătății copiilor – dezvoltarea și antrenarea unor exerciții de întărire a calităților fizice, și altele de respirație;
- *asigurarea bunăstării sociale și psihologice a copilului*: tehnologii de asigurare a sănătății mentale și sociale a copilului;
- *menținerea și promovarea sănătății*: tehnologii de utilizare a jocurilor mobile și sportive, gimnastica (pentru ochi, respirație etc.), a sănătății profesionale a cadrelor didactice, a culturii sănătății profesionale, a dezvoltării nevoii unui stil de viață sănătos, ritmo-plastie, pauze dinamice, relaxare;
- *educație*: educația unei culturi a sănătății copiilor preșcolari, educația și formarea cu caracter personal;
- *predarea unui stil de viață sănătos*: tehnologia utilizării claselor de cultură fizică, jocurile de comunicare, sistemul de cursuri din seria „Lecții de fotbal”, jocul rezolvării de probleme – jocuri terapeutice (domino; șah); joc de corecție – terapie artistică, tehnologie de influență muzicală, terapie de basm, psiho-gimnastică etc.

Printre tehnologiile pedagogice de securitate ar trebui să se atribuie și tehnologia pedagogică a unui mediu activ și senzorial de dezvoltare, care se referă la complexitatea și funcționarea tuturor instrumentelor metodologice personale utilizate pentru realizarea scopurilor pedagogice.

Tehnologii ale activității în proiect

Scopul acestor tehnologii vizează dezvoltarea personalității creative și libere a copilului. Esența tehnologiei activității proiectului este *activitatea independentă a copiilor*, realizată la nivel de cercetare, cognitiv și productiv în procesul căruia copilul învață lumea din jurul lui și achiziționează cunoștințe noi în produse reale.

Tipuri de proiecte:

- *cercetarea și creativitatea*: sunt pe deplin subordonate logicii cercetării și au o structură care aproximează sau coincide complet cu o cercetare științifică reală;
- *jocurile de rol, jocul*: participanții iau anumite roluri, datorită naturii și conținutului proiectului;
- *orientarea la nivel de informare*: colectarea informațiilor despre un obiect, fenomen, este de așteptat să familiarizeze participanții la proiect cu aceste informații privind analiza lor și generalizarea faptelor; totodată, poate fi de *orientare la nivel de aplicare*: rezultatul este în mod necesar axat pe interesele sociale ale participanților;
- *creative*: presupun înregistrarea corespunzătoare a rezultatelor sub formă de sărbători pentru copii, design pentru copii.

Tehnologii de cercetare

În educația timpurie, tehnologiile cu aspect de cercetare formează premise ale competențelor cheie la copiii preșcolari, abilitatea de a explora tipul de gândire.

Cele mai frecvente *metode de organizare a activităților de cercetare experimentală* pot fi: formularea și soluționarea problemelor de natură problematică; observația; modelarea (crearea de modele despre schimbări în natura neînsușită); experimentele; stabilirea rezultatelor: prin observații, experimente, muncă; intensitatea în culori, sunete, mirosuri și imagini ale naturii; imitarea vocii și sunetelor naturii; utilizarea cuvântului artistic; jocuri didactice, învățarea jocurilor și situații creative în curs de dezvoltare; misiuni ale muncii / acțiunii educative.

Tehnologii ale informației și comunicației (TIC)

Scopul TIC-ului în educația timpurie este de a îmbunătăți calitatea procesului educațional prin îmbunătățirea culturii informaționale și utilizarea activă a tehnologiei informatice.

Utilizarea tehnologiilor digitale facilitează:

- atragerea ascultătorilor pasivi la munca activă;
- activitățile educaționale sunt mai vizibile și mai intense;
- formarea unei culturi a informației pentru copii;
- activarea interesului cognitiv;
- realizarea abordărilor orientate spre personalitate și diferențiate în predare;
- disciplinarea educatorului de a-și modela interesul față de muncă;
- activarea proceselor de gândire (analiză, sinteză, comparație etc.).

Tehnologii orientate spre dezvoltarea personalității

Astfel de tehnologii se realizează în scopul dezvoltării personalității copilului, în vederea unicității sale ca personalitate; totodată, dezvoltarea maximă (și nu formarea unei prestabilite) a abilităților cognitive individuale ale copilului pe baza utilizării experienței sale de viață.

Principiile tehnologiilor învățării orientate spre personalitatea copilului sunt:

- principiul construirii unei relații de încredere cu copilul;
- principiul comunicării cu copilul la nivel de egalitate;
- principiul respectării personalității și demnității copilului sau a „micului om”.

Tehnologii ale jocului

În procesul educației timpurii, *jocul* constituie activitatea fundamentală în formarea-dezvoltarea copilului, de aceea scopul acestor tehnologii este de a descoperi abilitățile personale ale copiilor prin actualizarea experienței cognitive în procesul de joc.

Cele mai importante *funcții ale jocului* se evidențiază a fi:

- *de distracție*: constituie principala funcție a jocului prin distracție, plăcere, inspirație, trezirea interesului;
- *de comunicare*: stăpânirea dialectică a comunicării;
- *de auto-realizare*: în joc se manifestă într-o „gamă de practici umane”;
- *terapeutice*: depășirea diverselor dificultăți care apar în alte tipuri de viață;
- *diagnostice*: detectarea abaterilor de la comportamentul normativ, autocunoașterea în joc;
- *corective*: introducerea unor schimbări pozitive în structura indicatorilor personali;
- *de comunicare interetnică*: asimilarea valorilor socio-culturale comune tuturor oamenilor;
- *de socializare*: includerea în sistemul relațiilor sociale, asimilarea normelor societății umane.

Eficiența utilizării tehnologiilor pedagogice depinde nu doar de diferențele dintre nivelul inițial al cunoștințelor și abilităților speciale în dezvoltarea și implementarea tehnologiilor, ci și – în general – de nivelul abilităților pedagogice, al culturii metodologice și dezvoltării profesionale a cadrelor didactice. Aceasta presupune individualizarea și diferențierea instruirii și în conținut, și în organizarea sa.

În contextul celor prezentate, menționăm importanța acțiunii de implementare a tehnologiilor educaționale moderne în instituția de educație timpurie prin asigurarea didactico-metodică pentru fiecare centru de interes pe grupe de vârstă, conform *Standardelor minime de dotare a instituțiilor de educație timpurie* [8]. Cu ajutorul lor cadrele didactice vor efectua un demers didactic eficient promovând zi de zi principiile educației timpurii.

Finalmente, educatorii / cadrele didactice vor conștientiza faptul că prin obținerea rezultatelor scontate vor aprecia importanța activității formative în integralitatea ei, dacă vor înțelege că atitudinea lor față de procesul educațional este necesar să fie flexibilă, orientată spre formarea personalității copilului. Aceste acțiuni pedagogice se vor realiza prin structurarea corectă a activității de joc, de învățare și utilizare a tehnologiilor educaționale moderne cu diverse conținuturi curriculare integrate pe domenii de dezvoltare ale copilului.

1.2. Tehnologii educaționale pe domenii de dezvoltare în educația timpurie

Prin *tehnologii educaționale* înțelegem ansamblul structurat al metodelor, mijloacelor de învățământ, al strategiilor de organizare a procesului educațional, puse în aplicație de către cadrul didactic și copil, printr-o strânsă corelare a lor cu obiectivele stabilite, conținuturile transmise, formele de realizare ale activităților educativ-instructive, modalitățile de evaluare [55].

Paradigma *strategiilor*, în viziunea lui *P. Hall*, reprezintă cadrul de idei și standarde care indică nu doar obiectivele strategiilor și tipul de instrumente care pot fi folosite pentru a le implementa, dar chiar și esența problemelor care necesită a fi soluționate. De aceea, *T. Callo* susține ideea *atitudinii strategice* a cadrului didactic / agentului educațional ceea ce ar însemna un mod de a considera ce urmează să faci; căutarea unei armonii cu copiii și părinții, coordonarea, organizarea împreună cu colegii pedagogi sau părinții copiilor în cadrul instituției de educație timpurie [*Apud* 38, p. 154].

Metodele utilizate în IET nu sunt construcții procedurale, ci reprezintă căi de acțiune care păstrează/preiau/perpetuează esența conținutului metodelor de educație cunoscute larg, dar care se aplică adaptat la specificul caracteristicilor de vârstă și individuale ale copiilor, la caracteristicile procesului de asimilare/învățare a acestora, la conținuturile propuse spre învățare [55, p. 147].

Configurarea unei atare modalități de conceptualizare a tehnologiilor educaționale realizabile pe domeniile de dezvoltare ale copilului din perspectiva SÎDET sunt reconsiderate conform dezvoltării curriculare.

Tehnologii educaționale ale domeniului

Dezvoltarea fizică, a sănătății și igienei personale în educația timpurie

Tehnologiile didactice dețin o poziție privilegiată în ansamblul factorilor responsabili pentru succesul copiilor. Ele pun în evidență capacitatea cadrului didactic de a alege și combina într-o anumită ordine metode, procedee și mijloace de instruire, forme de grupare a copiilor, de a selecta și structura conținutul științific în funcție de obiectivele propuse, de a opta pentru o anumită experiență de învățare ce urmează a fi trăită de copii.

În cadrul activității de educație fizică educatorul trebuie să cunoască temeinic și să știe să aplice strategii ce facilitează procesul dezvoltării fizice a copiilor [27, p. 30-31].

♦ *Strategii ce facilitează procesul dezvoltării motricității grosiere*

1. METODELE DE COMUNICARE ORALĂ: prin care se transmit copiilor cunoștințe, reguli, direcții, comenzi referitoare la deprinderea care urmează a fi efectuată. În acest scop se recurge la:

<i>Povestire</i>	Ea trebuie să reflecte prin conținut aspecte din viața omului sugerând copiilor acțiunile și activitățile acestora. Povestirea asigură o încărcătură emoțională pozitivă și crește nivelul motivației copilului pentru activitate.
<i>Descriere</i>	Este metoda prin care se prezintă verbal imaginea unei deprinderi precizându-se mișcările, succesiunea lor, direcția, ritmul și durata. Se utilizează în faza de învățare.
<i>Explicație</i>	Favorizează însușirea deprinderii motrice. Ea trebuie să se refere numai la elementul fundamental care condiționează realizarea mișcării. Se recomandă utilizarea ei concomitent cu demonstrarea.
<i>Instructaj</i>	Implică precizarea și calificarea sarcinilor de îndeplinit, a regulilor ce trebuie respectate.

2. METODE INTUITIVE: presupun executarea sau prezentarea în fața copiilor a mișcării ce urmează a fi însușită, asigurând percepția (vede, aude, simte) și formarea unor reprezentări corecte.

<i>Demonstrarea directă</i>	Constă în executarea de către educatoare, în fața copiilor a deprinderii ce urmează a fi însușită.
<i>Demonstrarea cu ajutorul imaginilor</i>	Desenele, planșele, diapozitivele pot înfățișa imagini fixe sau dinamice ale tuturor categoriilor de deprinderi. Această metodă poate fi corelată cu demonstrarea directă, înainte sau după aceasta, având caracter de „întărire” și pe parcursul exersării îndeplinind funcția de „comparator”.

3. METODE BAZATE PE ACȚIUNE

În opinia lui *C. Gheorghe*, **exercițiul fizic** reprezintă *o acțiune cu caracter preponderent corporal*. Exercițiul este repetat în mod sistematic și conștient în scopul realizării obiectivelor precizate pentru activitatea motrică respectivă. Repetarea exercițiului fizic, într-un mod științific, este condiția fundamentală pentru obținerea eficienței optime pe linia îndeplinirii obiectivelor educației fizice. Ca atare, repetarea respectivă trebuie însoțită de reguli metodologice riguroase, în funcție de scopurile propuse [*Apud* 42, p. 30].

Valoarea formativă a exercițiilor fizice este conferită lor prin următoarele aspecte: ritmul și armonia mișcărilor, grația, armonia corporală; estetică și conținutul activității (rezultate din armonia dintre echipament, ținută, conținut, structură și succesiune a mișcărilor), toate acestea formează gustul pentru frumos al copiilor. Acompaniamentul muzical, la rândul său, va imprima eleganță, ritm și expresivitate mișcărilor și exercițiilor executate.

<i>Exersarea</i>	Este metoda prin care copilul, informat asupra sarcinii motrice, efectuează conștient și repetat exercițiul predat sub supravegherea și îndrumarea educatoarei.
<i>Exersarea globală</i>	Presupune executarea de către copii a deprinderii predate în totalitatea sa, respectând succesiunea mișcărilor și cerințelor de amplitudine, direcție, ritm, tempou, pauză, intensitate. Exersarea globală în condiții variate sub forma de jocuri dinamice, a parcurșurilor aplicative, ștafetelor, reprezintă calea principală în etapele de perfecționare a deprinderilor motrice.
<i>Exersarea fragmentată</i>	Se revine la exersarea fragmentată ori de câte ori se constată greșeli sau dificultăți în exersarea globală. Asigură modalitatea de tratare diferențiată a copiilor.
<i>Exersarea independentă</i>	Copilul, pe baza cunoștințelor și a deprinderilor dobândite în cadrul activităților, la recomandarea educatoarei sau din proprie inițiativă, exersează independent, individual sau în grup deprinderile motrice.

4. METODE DE CORECTARE A GREȘELILOR DE EXECUȚIE

Corectarea se realizează prin următoarele procedee:

<i>Intervenția verbală</i>	Presupune atenționarea prin cuvânt a executanților asupra greșelilor sesizate de educatoare. Poate fi exprimată și pe comanda ritmată, atunci, când în execuția anterioară s-au constatat greșeli.
<i>Intervenția cu gesturi și semne</i>	Intervenția verbală poate fi completată sau înlocuită prin mimică, gesturi sau semnale cadrului didactic. Acestea sugerează mișcarea corectă sau previne repetarea unor greșeli.
<i>Intervenția nemijlocită asupra copilului</i>	Această metodă se aplică, atunci, când unul sau mai mulți copii nu reușesc execuția corectă. Educatoarea intervine direct, realizând „trecerea” copilului prin mișcare.
<i>Metode de asigurare și sprijin</i>	Prin aceste metode, cadrul didactic sprijină copilul în procesul de învățare și îi asigură permanent integritatea corporală.

5. METODE DE VERIFICARE ȘI EVALUARE

<i>Probe de control</i>	Sunt structuri motrice reprezentative pe care copiii le susțin la anumite intervale de timp. Determinarea nivelului calitativ și cantitativ se face prin măsurarea lungimii, înălțimii, cronometrarea timpului, înregistrarea greșelilor etc.
<i>Testele</i>	Sunt probele de verificare, având structuri foarte precise, care permit determinarea obiectivă a rezultatului cu o scară de apreciere a valorilor înregistrate. De exemplu, testul EUROFIT elaborat de Consiliul Europei, prevede, începând cu vârsta de 6 ani, probe de echilibru (FLAMINGO), de viteză, de execuție, de rezistență etc.
<i>Activități practice globale</i>	Din această categorie fac parte concursurile și jocurile dinamice, în care copiii etalează cunoștințele și deprinderile însușite. Pentru evaluare se utilizează următoarele procedee: <ul style="list-style-type: none"> ▪ <i>Aprecierea,</i> ▪ <i>Lauda și observația critică.</i>

6. METODA JOCULUI – această metodă se caracterizează prin organizarea activității copiilor pe baza subiectului, ce prevede atingerea scopului în diferite condiții. Subiectul jocului este inspirat din realitate (imitarea acțiunilor de muncă, de trai etc.), sau se creează special (jocurile cu popice, tenis etc.). Metodele de joc se aplică la perfecționarea elementelor complicate ale mișcării, când ele sunt deja însușite cu scopul de a le consolida, perfecționa, a le folosi în diverse situații. Jocurile au un caracter complex și se bazează pe îmbinarea diverselor acțiuni motrice (alergări, sărituri, aruncări etc.). În jocuri copiilor li se acordă posibilitatea să rezolve creator sarcinile ce apar. În același timp să manifeste independență, spirit de inițiativă, capacitatea de a face alegerea. Executarea acțiunilor în condiții variate sporește dinamismul stereotipurilor motrice formate. Emotivitatea pronunțată a acțiunilor de joc sprijină avântul copiilor să îndeplinească exerciții fizice cu multă satisfacție și într-un timp îndelungat. Această ambianță creează condiții favorabile pentru dezvoltarea copiilor.

În cadrul activităților obligatorii de educație fizică la preșcolari, *jocul de mișcare* poate fi folosit pentru realizarea obiectivelor curriculare în toate momentele acesteia. În opinia S. Varcă, M. Ticaliuc, la preșcolari și școlarii mici se recomandă alcătuirea lecțiilor numai din jocuri de mișcare [Apud 40].

Jocurile dinamice sunt școala mișcărilor. Pentru a asigura acumularea de către copii a experienței motrice, a menține interesul, a forma pricepere de a utiliza experiența acumulată în condiții noi, a realiza o gamă largă de obiective educaționale, este necesar de a modifica jocuri, de a crea variante noi. Pentru consolidarea și perfecționarea deprinderilor motrice, dezvoltarea calităților fizice, calităților moral-volitive este necesar de a crea variante noi de promovare a jocului. Conform opiniei E. Timofeeva, varierea jocurilor permite [Apud 42]:

- a menține interesul copiilor, dorința de a se juca;
- a lărgi aria obiectivelor posibile de realizat;
- a stimula eforturi intelectuale (implicând copii în crearea variantelor noi de jocuri).

N. Potehina menționează că noi variante de jocuri dinamice pot fi create în baza modificării conținutului motric, modului de organizare a jucătorilor, modificării regulilor de joc, dozării volumului, intensității efortului fizic. Vom descrie modificările realizabile în cadrul jocului „Iepurele fără culcuș”. Desfășurarea jocului: Jucătorii, cu excepția a doi conducători, se împart în grupe câte 3-5 copii. Fiecare grup formează un cerc. Cercurile se află în diferite locuri ale terenului la o distanță de 3-6 pași unul de altul. Cercurile prezintă „culcușul”. În centrul fiecărui „culcuș”, un copil ocupă locul, reprezentând un „iepure”. Unul din conducători devine „vânător”, iar altul – „iepure” fără culcuș. Conducătorii iau loc într-o parte de cercuri. Educatorul dă comanda de începere a jocului: „Unu, doi, trei”. La „unu”, iepurele-conducător începe să fugă, iar la „trei” vânătorul începe să-l prindă. Iepurele, salvându-se, poate intra în orice culcuș. Atunci iepurele, ce se află acolo, trebuie să iasă, iar vânătorul începe să-l urmărească pe el. Iepurele prins iese din joc pe un timp scurt. Reguli: vânătorul poate prinde iepurele numai atunci, când acesta se află în afara de culcuș. Iepurii n-au voie să fugă peste culcuș. Dacă iepurele a intrat în culcuș, el rămâne acolo. Îndată ce iepurele a intrat în culcuș, iepurele trebuie imediat să fugă de acolo [Apud 42].

Jocurile de mișcare, prin varietatea lor și prin stabilirea corectă a dominației de mișcare, pot îndeplini următoarele sarcini: formarea, dezvoltarea și perfecționarea deprinderilor motrice de bază cu caracter aplicativ și a unor deprinderi motrice specifice diferitelor ramuri de sport; formarea și dezvoltarea unor calități morale și de comportament: spiritul de a acționa în colectiv și pentru colectiv, răspunderea personală, stăpânirea de sine curajul etc.; dezvoltarea calităților motrice de bază. Astfel, putem conchide că jocurile dinamice bine alese și dirijate prezintă un mijloc important de dezvoltare psihofizică a copilului, de formare a calităților motrice și volitive, de fortificare a sănătății [11].

7. METODA COMPETIȚIONALĂ în procesul educației fizice a preșcolarilor se utilizează în forme relativ elementare. Trăsătura caracteristică a metodei competiționale constă în confruntarea forțelor în condițiile unei rivalități pentru obținerea rezultatelor. Totodată, ambianța fiziologică și emoțională ce apare, amplifică influența exercițiilor asupra organismului, contribuie la manifestarea posibilităților funcționale maxime și a forțelor psihice. Metoda competițională sporește interesul față de exerciții fizice, ajută la executarea lor mai calitativă, dezvoltă capacitatea de a aplica deprinderi și priceperi motrice în condiții complicate ale realității înconjurătoare.

Metoda competițională trebuie folosită cu chibzuință, să nu cauzeze puternice excitații nervoase, să nu aibă urmări nefaste asupra dispoziției și comportării copiilor de vârstă preșcolară. De aceea nu trebuie să facem abuz de jocuri-stafete. Metoda în cauză se aplică când copiii au însușit bine mișcărilor, iar executarea acestora trebuie organizată repede și concomitent cu întreaga grupă. La început competițiile se organizează pentru a verifica, dacă exercițiile se execută corect: cine mai bine sare, cine va trece mai bine pe banca de gimnastică etc. În continuare, criteriul de apreciere devine distanța aruncării, înălțimea săriturii, iuțea executării aruncării și prinderii mingii, viteza alergării. După competiții se fac bilanțuri individuale și colective.

În concluzie putem afirma că eficiența procesului educațional în instituțiile preșcolare în mare măsură depinde de aplicarea corectă a diverselor îmbinări de metode de către educator în dependență de obiectivele trasate, de particularitățile de vârstă ale copiilor, de gradul lor de pregătire și de complexitatea și caracterul exercițiilor fizice.

◆ *Strategii didactice care facilitează procesul dezvoltării motricității fine*

Exerciții de antrenament grafic:

- *Tehnica imprimatului* (imagine și scris) – intuire, percepție dirijată, operare cu imprimatul;
- *Tehnici criptografice* (creion, cariocă etc.):
 - a) tehnica alunecării
 - b) tehnica înaintării – înaintarea mare în bucle, arcade și linii drepte, în diferite direcții (*sus, jos, stânga, dreapta*);
 - c) tehnica hașurării – umplerea spațiului prin redarea repetată de linii continue.
- *Trasarea propriu-zisă a semnelor grafice* (linii drepte: orizontală, verticală, oblică spre stânga, oblică spre dreapta).

Prima condiție în însușirea corectă a tehnicii de lucru de către preșcolari o constituie pregătirea mâinii pentru scriere. Acest proces include formarea următoarelor abilități:

- poziția corectă a corpului;
- priceperea de a ține corect creionul / pixul;
- capacitatea de a trasa (apăsă) liniile;
- atitudinea pozitivă față de procesul desenării și a „scrierii”.

A doua condiție esențială o constituie studierea modelului elementului grafic propus pentru însușire. Întru realizarea acestui obiectiv este necesar să fie luate în vedere următoarele:

- contemplarea atentă a modelului;
- formarea priceperii de a încadra grafismele în spațiile date, respectând punctul de unde începe linia urmată și punctul unde se va termina elementul grafic;
- consecutivitatea și acuratețea redării grafismelor;

- respectarea punctelor de sprijin cu caracter orientativ;
- deprinderea de a ordona grafismele la intervale egale în spațiu;
- compararea rezultatelor obținute cu modelul propus;
- autocontrolul și autoanaliza.

La vârsta preșcolară copiilor li se pot propune, în scop de antrenament grafic, nu numai foi, fișe, cărți de colorat, caiete de desen, dar și caiete cu diversă liniatură, unde vor lucra în timpul liber independent, pe grupuri sau în colectiv.

Principiile didactice, în baza cărora se efectuează antrenamentul grafic (formarea premiselor scrisului) sunt: principiul accesibilității, principiu intuitivității, principiu concentric, trecerii treptate de la ușor spre greu, de la simplu la complex etc. [18; 19].

Lucrul sistematic în antrenarea mișcărilor degetelor stimulează dezvoltarea vorbirii, se consideră un mijloc puternic pentru a spori capacitatea emisferelor creierului, la copii se îmbunătățește atenția, memoria, perceperea auditivă, perceperea vizuală, se perfecționează procesele psihice, ușurându-le viitorilor școlari de a însuși deprinderile grafice. Centrul dezvoltării motricității fine în creierul uman este situat lângă centrul responsabil de vorbirea activă. *Dacă vom stimula activ unul dintre aceste centre, atunci îl activăm și pe celălalt* [1].

**Regulă:* în cazul când dezvoltarea mișcării degetelor corespunde vârstei, atunci și vorbirea este în limitele dezvoltării normale. Dar dacă dezvoltarea mișcării degetelor rămâne în urmă, în cazul dat și dezvoltarea vorbirii întârzie, chiar dacă motricitatea grosieră este foarte bine dezvoltată (cercetătorul rus Л.В. Антакова-Фомина).

Evident, formarea unor astfel de abilități nu reprezintă unicul factor care determină dezvoltarea vorbirii. Băiatul sau fetița poate avea bune *abilități motorii fine*, însă dacă va duce lipsa de comunicare, vorbirea se va evalua insuficient. Așadar, trebuie să-i dezvoltăm vorbirea prin acțiuni multiple și simultane: discuții, o comunicare cotidiană activă, susținută de stimularea exprimării cu ajutorul întrebărilor puse copilului și de anumite acțiuni pe care i le solicităm.

În plus, există un alt motiv la fel de important, pe baza cărora să se dezvolte *abilitățile motorii fine*. Aceste abilități vor fi copilului utile în viitor, atunci când el va trebui să-și încheie nasturii, să-și lege șireturile și să se autoservească (să toarne sucul în pahar, să mănânce folosind furculița și cuțitul etc.)

Putem să menționăm: dezvoltarea motricității fine, depinde de viteza cu care copilul va învăța să țină în mână un creion, stilou sau pensulă. Unii educatori recomandă copiilor să se antreneze la scrierea corectă (4-5 rânduri și mai mult), la executarea cu multă precizie a elementelor de scris prin repetarea acestora sau propun să repete linii verticale, orizontale sau niște siluete de figuri asemănătoare. Aceste metode nu aduc rezultate așteptate. Cu toată străduința copiilor, dar la repetarea în șir a aceluiași element participă unii și aceeași mușchi, care obosec repede și copilul scrie, desenează mai rău ca la început, se plictisește și o face cu forța sau se dezice. De aceea se recomandă activități în procesul cărora copii să manifeste un interes deosebit, acestea sunt **activitățile de desen, modelare, decupare** etc. În cadrul acestor activități ei se străduie să ducă linia corect, să reprezinte cercul rotund, să-l decupeze, astfel ei trec de la o mișcare la alta, fără ca să obosească și să depună mare efort, iar interesul lor sporește de la realizările obținute, astfel mânuțele se antrenează mai cu spor.

Rolul decisiv în pregătirea copilului pentru scris aparține instituției preșcolare – afirmă S. Cemortan [18]. În această perioadă pregătitoare, activitățile practice pe care le efectuează copiii vizează destinderea musculară, suplețea brațelor, a pumnului, a articulațiilor mâinii și a degetelor, dar și concentrarea atenției, gândirii pentru a realiza un scris corect și citet.

În cadrul activităților integrate educatorul trebuie să organizeze formarea captivantă a abilităților motorii fine, prin diferite strategii didactice care au menirea de a-i pregăti pe copii pentru scriere.

▪ **Desenul** poate fi realizat pe o temă comună utilizând un model, șablon sau pe o temă liberă (la dorința copilului). Instrumentele de desen ar putea fi: creioane colorate, pixuri, cretă.

Copilul trebuie să deseneze și să coloreze imagini după anumite reguli:

- după modelul (educatorului/părintelui);
- după puncte/cifre;
- cealaltă jumătate a obiectului;
- elemente fără a scoate pixul de pe foaie.

Avantaje:

- dezvoltă *motricitatea fină* – folosirea degetelor și a mâinii pentru diferite mișcări;
- încurajează *creativitatea* copilului. Din momentul în care va învăța că el controlează creionul și cu ajutorul imaginației, copilul este liber să creeze, să experimenteze;
- îl ajută să-și exteriorizeze *emoțional* și chiar putem afla despre starea lui sufletească urmărind cu atenție desenele copilului.

Jocuri literare cu gesturi și mimică – textul jocurilor se învață simultan, iar mișcările trebuie să corespundă textului care urmăresc dezvoltarea musculaturii fine. În cadrul activității de scriere, de desen le propunem copiilor să se relaxeze recitând și executând mișcări cu degetele. Aceste poezii vor dezvolta nu numai motricitatea fină, dar și memoria.

La recitarea poeziei și executarea mișcărilor este o corelație strânsă între pronunțarea corectă a cuvintelor și perceperea lor auditivă, pe de o parte, și gesturile, mimica, mișcarea, pe de altă parte.

Avantaje:

- contribuie la relaxarea sistemului nervos și înlăturarea oboselii;
- stimulează ambele emisfere ale creierului: stânga și dreapta. Dezvoltând mâna dreaptă, stimulăm emisfera stângă a creierului (responsabilă de gândirea logică, de capacitățile analitice și de însușirea limbilor), dar dacă dezvoltăm mâna stângă stimulăm emisfera dreaptă (responsabilă de intuiție, creație, imaginație, de percepția artelor și muzicii).

Aplicația este o activitate ce are un caracter practic-aplicativ care permite îmbinarea muncii fizice, practice cu cea intelectuală. În scopul practicării acestei activități copii *asamblează, lipesc, pliază, montează, asociază, analizează, observă, compară, clasifică și argumentează fiecare mișcare pe care o realizează*. Toate cunoștințele însușite în alte activități își găsesc cadrul de exprimare și se adâncesc în procesul aplicației (elemente din matematică: *figuri geometrice*: pătrat, triunghi etc.; *noțiuni matematice*: jumătate, a patra parte).

Avantaje:

- învață să-și coordoneze mișcările, capătă pricepere și îndemânare;
- își formează unele deprinderi practice de a opera cu diverse materiale și instrumente;
- educă simțul estetic și creativ;
- își îmbogățește sfera afectivă prin educarea în spiritul dragostei pentru muncă și a respectului pentru ceea ce a creat el și cel din jurul lui.

Jocul cu șireturi – aceste jocuri dezvoltă abilitățile motorii fine ale mâinilor, răbdarea, atenția și îmbunătățește coordonarea mișcărilor.

Scopul jocului: să introducă șiretul în cele 8 găurele în diferite feluri:

1. *linii drepte orizontale;*
2. *cruciulițe;*
3. *linii drepte și cruciulițe.*

Avantaje:

- îi formăm deprinderi motrice necesare în viața de zi cu zi: *să-și coase un nasture, să-și lege șireturile la ghetuțe* etc.;
- îi cultivăm dorința de a munci, străduința și perseverența, se învață să ducă o sarcină pe care a început-o până la sfârșit;
- își coordonează bine mișcările ochi-mână, e atent și răbdător.

Modelarea – activitatea cu plastilina este de nelipsit în jocul liber al copiilor. Spre deosebire de jocul structurat, cu reguli, cu un început și sfârșit clare, jocul liber înseamnă spontaneitate; nu există răspunsuri greșite, copiii se pot juca așa cum le dictează imaginația și atâta vreme cât le face plăcere.

Avantaje:

- sunt stimulate mai multe *abilități ale copilului: abilitățile motorii și senzoriale* (datorită texturii, culorii, formei), imaginația, gândirea spațială și creativitatea mișcării mâinilor, dar și abilitățile de socializare ale copilului, în cazul în care se joacă împreună cu alți copii. În plus, modelarea (nu neapărat din plastilină) are un efect benefic asupra sistemului nervos.

În cadrul acestor activități e necesar să se educe dorința de a modela, aplica și lucra cu hârtia, plastilina, materiale din natură pentru a executa un obiect dat. Întru perfecționarea acestor acțiuni în vederea dobândirii unor deprinderi pornim de la exerciții reproductive, care, conform concepției lui Vâgotsky, îi permite mai apoi să modeleze, să transforme, să caute și să descopere chibzuit materiale, tehnologii, utilizând mijloace proprii de exprimare artistică, punând bazele creativității [Apud 18].

În ultimul timp se simte o tendință de a lăsa copilul liber să modeleze, să aplice, să lucreze cu hârtia, plastilina, materiale din natură, având deja aceste deprinderi, urmează ca apoi să caute cum s-ar potrivi unele elemente și în baza acestora să inițieze un subiect. Fantezia la copil este ca o arenă de lansare spre creație. Prin imaginație copilul realizează diverse comparații, asocieri, combinări, sporindu-și capacitățile creatoare.

◆ Strategii pentru educație pentru sănătate

Transmiterea cunoștințelor și exercitarea influențelor educaționale necesare **formării deprinderilor și obișnuințelor igienice** se realizează *prin formele „clasice”*, curente, de lucru cu preșcolarii, adaptate evident problematicii educației pentru sănătate și particularităților de vârstă:

- activitatea obligatorie (comună) ca mijloc de educație pentru sănătate;
- povestirile și discuțiile libere cu copiii (întâmplătoare sau ocazionale);
- observări organizate în afara activității comune, cu prilejul plimbărilor și vizitelor;
- jocul ca mijloc de educație pentru sănătate (jocuri de creație, dinamice, sportive etc.);

- activități și jocuri alese de copii, ca mijloace educative (se pot organiza în diferite momente ale zilei: dimineața, înainte sau după activitățile comune, după somn);
- regimul de zi, ca mijloc de educație pentru sănătate (primirea copiilor, spălatul, micul dejun, prânzul, somnul, gustarea, activitățile și jocurile recreative);
- alimentația copiilor (trebuie să răspundă următoarelor cerințe: *ce, când, cât și cum trebuie să mănânce copiii?*).

Metodele didactice sunt instrumentele de realizare ale obiectivelor activității instructiv-educative, prin colaborare permanentă între cadrul didactic și elevi și cu ajutorul unor conținuturi. Opțiunea pentru una sau alta dintre metode depinde de specificul disciplinei, al lecției, de personalitatea profesorului, de pregătirea acestuia, de structura, vârsta și stilul obișnuit de învățare al clasei de elevi. O clasificare pur teoretică a metodelor de predare-învățare este delimitarea istorică în metode *tradiționale* sau *clasice* și metode *alternative*.

OBSERVAREA INDEPENDENTĂ – metodă prin care copiii percep activ și selectiv obiectele și fenomenele studiate prin activitate independentă; reprezintă una dintre căile specifice de predare-învățare a educației pentru sănătate. Pentru înțelegerea optimă se studiază sistemul sau fenomenul din mai multe puncte de vedere, în contexte diferite, la intervale diferite, în medii diferite.

DEZBATEREA, ca metodă de învățământ aplicată în activitățile de educație pentru sănătate face posibilă participarea activă și elaborarea în comun de către copii, conduși de către educator, a unor concluzii, măsuri de aplicat etc.; valorificarea și perfecționarea cunoștințelor și deprinderilor asimilate de copii, rezolvarea în comun a problemelor teoretice și practice complexe legate de educația pentru sănătate, copiii dezvoltându-și astfel spiritul de cooperare și cel critic, creativitatea, inventivitatea etc. În mod special, în activitățile de educație pentru sănătate, dezbaterea asigură implicarea copiilor în diversele studii de caz și în discuțiile ulterioare jocurilor de rol.

EXPLICAȚIA este o intervenție expozitivă scurtă care permite lămurirea unor probleme mai dificile, în urma acesteia copiii dobândind cunoștințe care nu pot fi asimilate prin activitatea directă, de observare și cercetare. Deși se folosește mai puțin ca metodă separată sau unică, explicația este absolut necesară pentru lămurirea datelor și stabilirea etapelor de lucru în orice altă metodă folosită. În folosirea explicației pentru prezentarea unor cazuri ce vor fi supuse dezbaterii ulterioare a copiilor se recomandă utilizarea în explicație a unor termeni, verbe de acțiune și metafore care să facă apel la simțuri, pentru a mări impactul celor spuse și a mobiliza emoțional copiii (de exemplu: „să *privim* împreună această situație”, „se *aude* că...”, acest eveniment *atinge* mai multe aspecte...”).

DEMONSTRAȚIA este metoda cu ajutorul căreia educatorul prezintă copiilor obiecte și imagini ale acestora cu scopul:

- cunoașterii pe cale senzorială a lumii vii și a aspectelor legate de sănătate;
- asigurării unei baze perceptive pentru asimilarea noțiunilor, conceptelor, principiilor și legilor;
- ușurării aplicării în practică a metodelor de lucru specifice educației pentru sănătate.

Orientări în înnoirea metodei demonstrației:

- distribuirea materialului didactic copiilor, individual sau pe grupe mici, acesta devenind izvor de informații, astfel demonstrația transformându-se parțial în învățare prin descoperire; creativitatea copiilor este stimulată prin faptul că descoperirea caracteristicilor sistemului studiat le revine într-o oarecare măsură, în funcție de stilul educatorului și de timpul disponibil;

- evidențierea caracterelor esențiale, generale și specifice ale sistemelor prezentate;
- aplicarea demonstrației prin depășirea cunoașterii senzoriale cu ajutorul schemelor și graficelor care înlesnesc însușirea unor noțiuni abstracte.

JOCUL DE ROL ajută copiii să învețe nu numai din experiența directă, ci și din cea simulată, interpretând personaje cu puncte de vedere, interese, preocupări și motivații diferite. Rolul poate să fie:

- prescris, dat prin scenariu – participanții la joc primesc cazul și descrierea rolurilor și le interpretează ca atare;
- improvizat, creat de cel care interpretează; se pornește de la o situație dată și fiecare participant trebuie să-și dezvolte rolul.

În timpul interpretării rolurilor, educatorul poate întrerupe interpretarea într-un anumit punct pentru a cere copiilor să reflecteze la ceea ce se petrece, astfel încât ei să conștientizeze jocul ca o experiență de învățare.

Tehnologii educaționale ale domeniului *Dezvoltarea socio-emoțională în educația timpurie*

Educația socio-emoțională cuprinde totalitatea activităților de învățare (conceptul de învățare este înțeles, evident, în sens larg) care conduc la dobândirea experienței individuale de comportare socială și emoțională, la formarea competențelor emoționale și sociale ale individului. Ne referim aici la dobândirea abilităților emoționale (de a înțelege, a exprima și a-și **regla** emoțiile) și a celor sociale, precum cele de inițierea și menținerea unei relații și integrarea într-un grup (social, profesional, comunitar etc.).

Abilitățile emoționale

Dezvoltarea abilităților emoționale ale copiilor este importantă, deoarece ajută la formarea și menținerea relațiilor cu ceilalți, ajută copiii să se adapteze la grădiniță și la școală, pentru că previne apariția problemelor emoționale și de comportament, în copilăria timpurie și în cea mijlocie. Permite copiilor să achiziționeze prerechizitele necesare conștientizării trăirilor emoționale proprii. Ajută copiii să dobândească strategii adecvate de reglare emoțională și ulterior de relaționare optimă cu ceilalți. În consecință, competențele emoționale se dezvoltă în mare măsură prin practicile de socializare utilizate de către părinți și educatoare (discuții despre emoții, atitudinea față de conflicte, exprimarea/inhibarea manifestărilor emoționale etc.). Mai mult, competențele emoționale influențează dezvoltarea competențelor sociale, deoarece în lipsa acestora nu s-ar putea vorbi de inițierea și menținerea relațiilor cu ceilalți. De exemplu, empatia reprezintă substratul dezvoltării abilităților de cooperare, de oferire de ajutor sau de împărțire a jucăriilor, comportamente necesare pentru integrarea în grup.

Prezentăm în tabelul următor, care sunt abilitățile emoționale specifice și comportamentele pe care copiii preșcolari le dezvoltă la această vârstă.

Tabelul 1. Etapele manifestării abilităților emoționale la copii

Nr.	Abilitatea emoțională specifică	Exemple de comportamente
1.	<i>Recunoașterea emoțiilor</i>	<ul style="list-style-type: none"> - identifică propriile emoții în diverse situații; - identifică emoțiile altor persoane în diverse situații; - identifică emoțiile asociate unui context specific; - identifică emoțiile pe baza componentei nonverbale: expresia facială și postura.

2.	<i>Exprimarea emoțiilor</i>	<ul style="list-style-type: none"> - transmit verbal și nonverbal mesajele afective; - numesc situații în care apar diferențe între starea emoțională; - exprimă empatie față de alte persoane; - exprimă emoții complexe precum rușine, vinovăție, mândrie; - țin cont de particularitățile fiecărei persoane în cadrul interacțiunilor sociale.
3.	<i>Înțelegerea emoțiilor</i>	<ul style="list-style-type: none"> - identifică cauza emoțiilor; - numesc consecințele emoțiilor într-o anumită situație.
4.	<i>Reglarea/autoreglarea emoțiilor</i>	<ul style="list-style-type: none"> - folosesc strategii de reglare/autoreglare emoțională.

Multe dintre problemele de comportament se datorează unei emoționalități negative și lipsei de reglare emoțională. Ca urmare, putem afirma că reglarea emoțională este asociată cu o competență socială sporită, operaționalizată astfel: comportament adecvat din punct de vedere social, popularitate, comportament prosocial și puține probleme de comportament sau comportament agresiv.

Există trei tipuri de strategii de reglare/autoreglare emoțională care pot fi utilizate în grădiniță: *strategiile de rezolvare a problemelor, strategii emoționale, strategii cognitive.*

Abilitățile sociale

Studiile indică faptul că acei copii care au dezvoltat abilitățile sociale se vor adapta mai bine la mediul școlar, vor avea rezultate mai bune. Pentru copiii cu abilități sociale slab dezvoltate există o probabilitate mai mare de a fi respinși de ceilalți și de a dezvolta probleme de comportament; astfel, copiii care sunt izolați de grup au un risc crescut pentru abandon școlar, delincvență juvenilă, probleme emoționale – anxietate, depresie.

Permite copiilor să dezvolte abilități de interrelaționare adecvate. Ajută copiii să achiziționeze comportamentele necesare stabilirii și menținerii relațiilor interpersonale. Competențele sociale presupun o componentă legată de abilitățile interpersonale, precum și o componentă legată de abilitățile intra-personale de control comportamental. În lipsa capacității de inhibiție comportamentală, nu putem vorbi de capacitatea copiilor de a-și aștepta rândul, la fel cum incapacitatea de a respecta regulile afectează abilitatea acestora de a se integra în grup. Abilitățile sociale intra-personale sunt strâns legate de competențele emoționale. Dobândirea strategiilor de reglare emoțională favorizează capacitatea de exercitare a controlului asupra propriului comportament. În plus, abilitățile de a înțelege emoțiile proprii și ale celorlalți și de a le exprima sunt esențiale pentru stabilirea și menținerea relațiilor cu ceilalți.

Abilitățile sociale de bază descrise în literatura de specialitate sunt: inițierea și menținerea unei relații și integrarea într-un grup. În cele ce urmează vom realiza o descriere amănunțită a fiecărei abilități împreună cu sugestii de dezvoltare a acestora [Apud 57].

Tabelul 2. Etapele manifestării abilităților sociale la copii

Nr.	Abilitatea socială specifică	Exemple de comportamente
1.	Complianța la reguli	<ul style="list-style-type: none"> - respectă instrucțiunile, fără să i se spună; - face liniște când i se cere; - răspunde adecvat la solicitările adultului; - strânge jucăriile la finalul jocului, fără să i se spună; - acceptă cu ușurință schimbarea regulilor de joc; - respectă regulile aferente unei situații sociale.

2.	Inițierea și menținerea unei relații (relaționarea socială)	<ul style="list-style-type: none"> - inițiază și menține o interacțiune cu un alt copil; - ascultă activ; - împarte obiecte și împărtășește experiențe; - oferă și primește complimente; - invită alți copii să se joace împreună; - rezolvă în mod eficient conflictele apărute.
3.	Integrarea în grupul de prieteni (comportamentul prosocial)	<ul style="list-style-type: none"> - cooperează cu ceilalți când se joacă; - cooperează cu ceilalți în rezolvarea unei sarcini; - oferă și cere ajutorul atunci când are nevoie; - are grijă de jucăriile celorlalți; - ajută în diferite contexte (de ex., <i>împărțirea rechizitelor, împărțirea gustărilor</i>).

Activitatea educativă care are ca obiectiv dezvoltarea socio-emoțională a copiilor preșcolari, se concretizează în plan acțional prin selectarea și îmbinarea armonioasă a unui set de metode și tehnici didactice specifice, cum ar fi: *jocul, povestirea socio-emoțională, explicația, conversația, exercițiul, studiul de caz.*

La vârsta preșcolară principala sursă de învățare despre relațiile cu ceilalți este **jocul**. Implicarea copiilor în joc facilitează dezvoltarea capacității de a iniția interacțiuni. Aceste interacțiuni pozitive cu ceilalți colegi duc la formarea relațiilor de prietenie, la dezvoltarea abilităților de cooperare. Prietenii sunt resurse emoționale pentru petrecerea într-un mod plăcut a timpului liber.

Jocurile didactice sunt o categorie aparte de jocuri. Ele sunt integrate demersului educațional explicit, sunt propuse de către adultul educator, au obiective educaționale bine precizate și reprezintă forma ideală prin care jocul, ca activitate fundamentală a vârstei preșcolare poate sprijini învățarea „deghizat” dirijată, pregătind integrarea ulterioară a copilului în școală. Originea jocului didactic este fixată de către *U. Șchiopu* în jocurile exercițiu ale vârstei antepreșcolare. El are o sarcină didactică specifică (o problemă de rezolvat pentru copil, problemă ce vizează explicit dezvoltarea pe o anume coordonată psihologică). Alături de sarcina didactică, jocul didactic are reguli specifice și elemente de joc. Cu cât vârsta copiilor este mai mare raportul dintre aceste elemente structurale se schimbă; ponderea elementelor de joc scade în favoarea complexității sarcinilor de rezolvat. Dacă este bine realizat sub conducerea adultului se poate regăsi, coordonat de un copil mai mare sau de către liderul informal al grupului de copii și în contextul activităților libere din grădiniță. În grădiniță se realizează jocuri didactice la toate tipurile de activități comune (de comunicare, cu conținut științific, matematic, de muzică, desen—pictură—modelaj) și se regăsește utilizat cu succes și în contextul unor activități cu scop evaluativ. Această prezentare pe scurt a jocurilor poate duce la următoarele concluzii: jocul ține de natura copilului; îi însoțește și îi sprijină major dezvoltarea personalității; se complică și ca forme, conținuturi, și ca reguli pe măsură ce personalitatea copilului evoluează.

Jocul de rol este cea mai folosită și eficientă tehnică utilizată în învățământul preșcolar. Prin jocul de rol, copiii se transpun în diferite ipostaze ale vieții sociale reale, cu scopul de a exersa multiple comportamente și de a dobândi abilități diverse, de a acționa conform unei anumite poziții sau funcții sociale, de a rezolva pozitiv situații problemă, de a-și adecva comportamentul în situații similare. „Pentru a fi educatori perfecți, ar trebui să fim într-una conștienți nu numai de ceea ce se petrece în lăuntrul nostru, dar și de ceea ce simt acei cărora ne adresăm.” Un rol important în activitățile creatoare desfășurate cu copiii îl are imaginația. Preșcolaritatea este prima perioadă în care copilul își manifestă și își dezvoltă aptitudini. Domeniile muzicii, ale desenului, ale picturii, colajului, pirogravurii, modelajului,

lecturii după imagini, jocurile de rol și de creație sunt abordate cu dezinvoltură, plăcerea deosebită oferindu-i ocazii de a trăi satisfacția. Problema creativității individuale și colective este de natură să fie mai atent studiată și cercetată. Copiii se imită unii pe alții, copiază desenul vecinului, apar creații originale, povești noi după consultarea colegilor de grup. Există metode specifice de stimulare a creativității de grup: Brainstorming, Gordon, Sinectica; dar mai greu accesibile vârstei preșcolare. Desenele colective, machetele, colajele, serbările și spectacolele grupei, pot amplifica potențele creatoare ale indivizilor și colectivului în ansamblu [Apud 18].

Povestirea este o metodă de învățământ ce poate fi folosită cu foarte mare succes în învățământul preșcolar și care constă în expunerea orală, vie, plastică, sub formă de narațiune sau descriere prin intermediul căreia sunt înfățișate fapte, evenimente, întâmplări îndepărtate în spațiu și timp, fenomene ale naturii etc. pe care copiii nu le pot cunoaște altfel. Scopul folosirii acestei metode constă în asigurarea unui bagaj de imagini intuitive, reprezentări care pot ajuta la anumite generalizări. Faptele, întâmplările alese în acest sens trebuie să fie edificatoare, cu profunde semnificații, iar limbajul expresiv să contribuie la trezirea de emoții, sentimente, să le dezvolte imaginația, creativitatea. Prin ascultarea poveștilor, și mai ales prin reproducerea lor copii au prilejul să cunoască unele expresii ale limbii literare, îmbogățindu-și lexicul și căpătând posibilități de exprimare mai nuanțată și mai colorată. Valoarea estetică a povestirilor este cu atât mai mare cu cât reflectă și exprimă frumusețea morală a oamenilor, cu cât pune mai clar în fața copiilor un ideal concret și precis spre care ei să tindă. Povestirile influențează în mod indirect și estetic comportării copiilor, contribuie la lărgirea orizontului de cunoaștere prin multitudinea de aspecte din ambianța înconjurătoare la care face apel. În procesul ascultării unei povestiri este antrenată în mare măsură activitatea psihică a copilului. Copilul urmărește cu atenție datele povestirii, memorează, compară, analizează diferite situații, stabilește pe plan mintal unele relații, fapte, însușiri ale personajelor. Astfel, este antrenată și gândirea copilului, devenind capabil de a înțelege faptele, gândurile și sentimentele personajelor.

Paul Hazard, polemizând cu adulții neînțelegători a universului specific copilului, a spus: „Ce departe se afla împărăția copiilor! Ei au bogăția a tot ceea ce încă nu posedă, bogăția minunilor unui posibil. A imagina nu este pentru ei doar primă plăcere; reprezintă și semnul libertății lor; e elanul lor vital. Ei își proiectează visele pe nori; și fără griji, fără interes, fără poveri, ei se joacă și sunt fericiți.” Toate aceste lucruri vin să justifice concluzia că acești ani ai fanteziei, ai poveștilor, trebuie valorificați maximal în perioada vârstei preșcolare. Copiii trăiesc cu adevărat întâmplările din povești, se identifică cu personajele, iar datoria noastră este aceea de a le da aripi să zboare în depărtări, să le clădim palate de azur în grădini fermecate în care se plimbă zânele cele bune sub clarul lunii.

La grupa mică povestirea trebuie să fie simplă, neîncărcată, cu multe comentarii și fără multe episoade. Treptat se trece la povestiri mai ample. Pentru a asigura înțelegerea și reacția afectivă adecvată, educatoarea trebuie să folosească limbajul literar, să apeleze la comparații plastice, să folosească imagini de o reală calitate estetică, cu posibilități de sensibilizare adecvate vârstei preșcolare. Copilul trebuie să folosească expresiile și cuvintele din povestire, altfel există riscul de a memora cuvinte al căror sens nu îl cunoaște și de a le atribui semnificații eronate. Activitatea de repovestire este foarte îndrăgită de copii pentru că le dă posibilitatea de a pătrunde în lumea imaginarului, de a fi ascultați și de a se afirma.

La grupa mare, copiii pot ajunge să stăpânească foarte bine mai multe povești. Preșcolarul îi cere celui care povestește fidelitate față de prima versiune a poveștii. El acceptă ușor ficțiunea, planul ireal al povestirii, dar o dată expusă o variantă, e necesară păstrarea ei. Altfel, copilul contestă adevărul și calitatea povestirii. Explicația o constituie caracterul relativ rigid al gândirii copilului.

Activitatea de povestire are valențe informative și formative. Copiii asimilează diverse informații, dar în același timp prin povestiri, povești și basme li se satisface nevoia de cunoaștere și afectivitate, se stimulează imaginația și se constituie cadrul optim de exersare a capacității de comunicare.

Explicația este o metodă preponderent verbală, centrată pe acțiunea cadrului didactic. Ea este frecvent întâlnită în educația preșcolară / școlară mică, atât ca metodă, cât și ca procedeu; poate fi, de pildă, procedeu chiar pentru metoda observației. În proiectarea ei și prin aplicarea acestei metode este necesar să se respecte principiile didactice în interacțiunea lor. Astfel: demersul explicativ trebuie să fie accesibil ca limbaj și bazat pe aspecte intuitive, pentru a putea fi decodificat și înțeles.; construcția lui trebuie să respecte și să determine sintetizarea informației transmise prin explicație, pentru a se asigura ordonarea logică, deci însușirea conștientă: activismul este mai puțin prezent de aceea se cere împletirea acestei metode cu altele, care-i compensează această lipsă; bine condusă, contribuie activ la fundamentarea aplicabilității cunoștințelor, la înțelegerea elementelor bazale necesare formării unor deprinderi practice și, în final, la asigurarea însușirii temeinice a ceea ce s-a învățat; cadrul pentru aplicarea principiului retroacțiunii este mai puțin evident, dar nu inexistent; se impune ca educatoarea să vizeze expres acest principiu în contextul explicației [28].

Conversația este o metodă verbală de învățare cu ajutorul întrebărilor și al răspunsurilor. Bazându-se pe cuvânt este o metoda de cunoaștere imediată.

Conversația euristică – de descoperire – îl conduce pe copil la cunoștințe noi prin întrebări asupra altor cunoștințe dobândite deja. Pentru că rezolvarea nu poate fi sesizată dintr-o dată de copil, adultul îl conduce prin întrebări; el atrage atenția asupra unor elemente importante pentru înțelegere și astfel îl ajută să sesizeze noi relații, să contureze probleme mai restrânse a căror rezolvare simplifică explicația integrală. Dacă întrebările adultului sunt prea simple, efortul de înțelegere este redus, iar contribuția conversației la descoperirea cunoștințelor este diminuată.

Conversația de verificare – examinatoare urmărește să evidențieze gradul de însușire a anumitor cunoștințe. Întrebările condiționează calitatea cunoașterii copilului prin adunarea conținutului de idei la principiile euristice, prin accesibilitatea lor, prin corectitudinea și calitatea formei lor. Folosite corect, întrebările gradează dificultățile și sistematizează, conduc pe copil spre sinteze.

Conversația-joc are la origine nevoia copilului de a-și afirma posibilitatea de a pune întrebări. El ne va adresa uneori mai multe zile la rând o întrebare care i-a reținut atenția, sau va încerca să prelungească la nesfârșit o conversație gratuită. Convorbirile dintre educatoare și copii pot fi făcute cu un singur copil, cu un grup mic sau cu întreaga grupă. În convorbirile cu întreaga grupă, riscurile de îndepărtare de interesele copilului de formalism și neparticipare sunt mari. Deosebite obligații îi revin educatoarei în antrenarea repetată în dialog a copiilor timizi sau recalcitranți.

Studiul de caz face parte din ansamblul metodelor activ-participative care stimulează gândirea și creativitatea, îl determină pe copil să caute și să dezvolte soluții pentru diferite probleme, să facă reflecții critice și judecăți de valoare, să compare și să analizeze situațiile date. Esența acestei metode constă în analiza unei situații specifice, numită „caz”, în vederea rezolvării ei prin luarea unei decizii optime. „Copiii se confruntă în mod direct cu o situație specifică sau reprezentativă pentru un anumit gen de fenomene, relații, acțiuni etc.; această situație poate fi reală sau ipotetică, modelată sau simulată, existentă sau posibilă. Este important ca situația aleasă pentru studiu (cazul) să condenseze esențialul și să ofere o perspectivă mai largă asupra fenomenelor studiate. Atunci când prezintă aspecte particulare ce pot fi generalizate apoi asupra unei întregi clase de fenomene, cazul. Cu ajutorul studiului de caz se pot urmări sarcini didactice diferite, el putând servi la cultivarea unui mod de gândire specific unui domeniu

de activitate, la sistematizarea și consolidarea cunoștințelor, la verificarea cunoștințelor, capacităților și deprinderilor, la modelarea unor atitudini și opinii etc. Cu ajutorul acestei metode copiii învață să strângă informații, să le valorifice, să ia decizii, să analizeze din punct de vedere critic diverse soluții, să anticipeze și să ia decizii rapid în situații excepționale, să-și susțină și să-și argumenteze punctul propriu de vedere. Dezbateră în jurul cazului și a variantelor de soluționare intensifică relațiile intercolegiale, amplifică interacțiunea educator-copil și copil-educator, cultivă responsabilitatea pentru cele afirmate și susținute, determinând copiii să abordeze cu mai multă maturitate situațiile reale de viață. De asemenea, metoda studiului de caz îi apropie pe copii de viața reală și îi familiarizează cu aspecte specifice domeniului în care se pregătesc. Pentru a putea folosi această metodă, educatorul trebuie să își alcătuiască un set de cazuri cu o tematică variată.

Pentru selectarea cazurilor educatorul va consulta diverse documente (biografii, autobiografii, scrisori sau acte oficiale), va intervieva persoane, va consulta diverse înregistrări audio și video, iar situațiile selectate, ce vor constitui „cazuri”, vor fi adaptate la nivelul grupei. Cazul astfel adaptat trebuie să îndeplinească o serie de calități cum sunt: să fie strict autentic, să fie o situație-problemă care solicită diagnostic și/sau decizie, să fie o situație „totală”, adică să conțină toate datele necesare.

Rolul educatoarei în aplicarea acestei metode se rezumă la:

- stabilirea rolului fiecărui caz introdus în activitatea didactică în funcție de scopurile și obiectivele stabilite în prealabil;
- asigurarea cadrului teoretic necesar rezolvării lui;
- adaptarea dificultății cazului la nivelul grupei (pregătire teoretică, capacități și deprinderi, nivel intelectual etc.);
- aplicarea metodei într-un mod care să incite copiii la căutare, la descoperire, la documentare și studiere, la argumentare etc. [57].

Pentru a realiza o dezvoltare socio-emoțională eficientă educatoarele trebuie să promoveze următoarele valori:

- *Cooperare* – munca în echipă între membrii grupului, în scopul atingerii finalităților comune;
- *Creativitate* – dezvoltă potențialul creativ al tuturor membrilor grupului;
- *Susținere* – asigură susținerea reciprocă în cadrul grupului, sprijinul cognitiv și non-cognitiv reciproc;
- *Respect* – respectul față de fiecare persoană, față de întregul grup considerat ca grup social și față de sine;
- *Schimbare* – învățarea aplicată duce la schimbare, aceasta fiind acceptată de membrii grupului;
- *Non-discriminare* – excluderea inechității sociale, culturale, economice și de gen și asigurarea de șanse egale de implicare și activitate în grup, tuturor, indiferent de gen, etnie, religie printr-o abordare educațională echilibrată;
- *Responsabilitate* – membrii sunt responsabili pentru îndeplinirea sarcinilor care le revin și care vor constitui premisele îndeplinirii activității grupului;
- *Autoresponsabilizare* – membrii grupului devin conștienți de necesitatea autoimplicării (și nu doar a implicării) active în activitățile de grup, de necesitatea cooperării în interiorul grupului, în vederea atingerii finalităților propuse.

Pentru a evita marginalizarea copiilor, educatoarea va avea în vedere următoarele recomandări educaționale:

- Stabilirea unei reguli și a unor consecințe asociate încălcării regulii poate avea rol de prevenire a excluderii, marginalizării unor copii de către alți copii de la grupă.

- Folosirea metodelor de învățare interactivă și a activităților desfășurate pe centre de interese, care să prilejuiască interacțiuni și schimburi sociale între copii.

- Transmiterea de mesaje verbale și nonverbale care să le sublinieze copiilor ideea că oamenii sunt diferiți și fac lucruri diferite, cu rezultate diferite.

- Transmiterea mesajelor de laudă pentru efort, centrate pe strategia utilizată, pe procesul parcurs de copil: „ai muncit mult la acest desen, ai ales o cale foarte bună de a face acest lucru” și nu pe trăsături personale „ești deștept” sau „ești cel mai bun”.

În situațiile în care există la grupă un copil exclus de colectiv, educatoarea poate acționa din două direcții:

1. Modificarea percepției copiilor de la grupă privind copilul marginalizat.
2. Modificarea percepției copilului expus marginalizării despre el.

Atmosfera afectivă din familie are o influență hotărâtoare asupra dezvoltării psihice în mica copilărie. Aceasta deoarece, în primii ani de viață, copilul răspunde la tot ce se întâmplă în jur prin reacții emoționale care vor determina direcționarea activității și cristalizarea atitudinilor de mai târziu.

Cooperarea dintre părinți și educatori este esențială pentru a asigura coerența și consecvența acțiunii educaționale a celor doi factori fundamentali de educație asupra copilului, precum și a celor două medii în care copilul trăiește cea mai mare parte din perioada lui timpurie. Pentru a realiza o relație de parteneriat grădiniță-familie este necesară respectarea câtorva condiții elementare, dar foarte utile.

Tabelul 4. Condiții necesare în realizarea unui parteneriat eficient grădiniță-familie

Familia	Grădinița
<ul style="list-style-type: none"> • Să fie informată asupra serviciului de educație, asupra misiunii lui, asupra metodologiilor de lucru, activităților derulate și asupra expertizei personalului care își desfășoară activitatea în acel serviciu pentru a construi o relație de colaborare. • Să cunoască exigențele serviciului: regulamentele de ordine internă, așteptări în ceea ce privește relația cu părinții, tipul de comunicare pe care îl utilizează etc. • Să fie informați care sunt așteptările grădiniței de la părinți ca parteneri în îngrijirea, creșterea, dezvoltarea și învățarea copilului. • Să cunoască filozofia grădiniței privind îngrijirea, creșterea, dezvoltarea și învățarea copilului la vârste mai mici. 	<ul style="list-style-type: none"> • Să asigure un spațiu de primire confortabil, care să asigure un grad de confidențialitate, deschis (fără birouri sau alte bariere fizice în comunicare). • Să acorde timpul necesar pentru a afla istoria și cultura familiei. • Să cunoască așteptările pe care le are familia de la serviciile oferite de instituție. • Să primească informații privind particularitățile copilului (<i>vârstă, program de masă și somn, problematică medicală, rutine, interese specifice</i> etc.). • Să fie informată despre pattern-ul educațional funcțional în familie. • Să afle modelele de relaționare stabilite în cadrul familiei și modelele culturale care definesc mediul familial al copilului (<i>valori importante pentru familie, tip de alimentație, sărbători respectate în cadrul familiei, tip de adresare</i> etc.). • Să dețină date despre problematica familiei (<i>structura familiei, componența familiei, anamneza medicală a familiei, situația materială și financiară, statusul educațional</i> etc.).

Pentru a realiza o relație partenerială corectă și eficientă între grădiniță și familie pot fi determinate modalități acționale comune precum:

- *Întâlniri individuale periodice*, pentru a analiza evoluția dezvoltării copilului, a identifica care sunt domeniile de dezvoltare care necesită o diversificare a activităților, care sunt activitățile care sunt realizate cu ușurință acasă, modul în care copilul reacționează la diverse activități propuse.
- *Participarea părinților la activitățile copilului.*
- *Completarea unor fișe de observație la domiciliul copilului* în funcție de domeniile de dezvoltare ale copiilor.
- Un program de *vizite la domiciliu* (după consolidarea relației de încredere dintre părinte și educatoare).
- *Organizarea unor întâlniri de grup cu părinții*, care să se adreseze mai multor familii care au același tip de problematică.
- Comunicare directă în *momentele de venire și plecare de la grădiniță.*
- *Întâlniri cu scop „administrativ”,* de tipul „Comitetului de părinți”.
- Obținerea unui feedback despre instituție, de tipul „*Caietelor de sugestii*”.

Cei mai importanți factori de dezvoltare a abilităților socio-emoționale vizează contextele și oportunitățile sociale cât mai variate oferite copiilor, răspunsurile adecvate din partea adulților, părinților și educatorilor, modelul personal de exprimare al emoțiilor și rezolvare al problemelor sociale și emoționale.

Asigurarea unor contexte structurate (utilizarea regulilor pentru ghidarea comportamentului copiilor într-o situație socială), oferirea unor oportunități de exersare a abilităților sociale de cooperare, așteptare a rândului, rezolvare eficientă a conflictelor cu ceilalți, împărțirea jucăriilor) a contribuit la îmbunătățirea abilităților sociale ale copiilor de vârstă preșcolară în faza de post intervenție (a crescut complianța la reguli și a crescut frecvența de manifestare a comportamentelor prosoziale).

Tratarea de către educatoare a fiecărei situații de conflict la nivelul grupei ca pe o situație de învățare a abilităților de gestionare eficientă a abilităților de rezolvare de conflicte (exprimarea emoției în cuvinte, negocierea, compromisul) conduce la creșterea abilităților de exprimare emoțională, înțelegere a emoțiilor și autoreglare emoțională. Acest tip de intervenție înlocuiește abordarea tradițională în care copiii sunt certați și pedepsiți pentru că au generat un anumit conflict.

Cercetarea realizată de *R. Șulea*, a evidențiat câteva recomandări, pe care ne permitem să le prezentăm ca sugestii pentru fiecare zi petrecută de educatoare împreună cu copiii [58]:

- Învățați cele „100 de limbaje” ale copilului pentru a-l putea înțelege;
- Fiți natural și normal în comportamentul față de copil;
- Respectați copilul chiar și atunci când nu răspunde așteptărilor;
- Fiți un exemplu pentru copil;
- Implicați copiii în activități separate, atunci când nu îi puteți supraveghea;
- Implicați copiii în activități de cooperare, care presupun împărțirea materialelor și așteptarea rândului;
- Oferiți fiecărui copil posibilitatea a fi primul în joc, într-o competiție, fără să favorizați pe cineva;
- Ghidați comportamentele copilului după reguli simple;
- Ajutați copiii să-și rezolve corect conflictele;

- Urmăriți de aproape jocul copiilor și interveniți prompt dacă un comportament problematic este pe cale să se manifeste (de ex., smulge jucăria din mână);
- Țineți-vă cuvântul atunci când promiteți copiilor ceva;
- Evitați critica și observațiile în public.

Expunem unele **modalități de realizare a educației socio-emoționale** în practica didactică din grădiniță.

În vederea realizării obiectivelor educației socio-emoționale, a formării abilităților și educării unui comportament corect din punct de vedere socio-emoțional, educatoarele de la grupele de copii preșcolari pot opta pentru una sau mai multe dintre variantele următoare:

- ✓ *Integrarea conținuturilor educației socio-emoționale* în toate categoriile de activități de învățare ce se desfășoară în grădiniță. Predarea/învățarea integrată în grădinițe, susținută de toate documentele curriculare în vigoare, poate constitui o oportunitate pentru realizarea obiectivelor propuse de educația socio-emoțională.
- ✓ *Implementarea unui program la nivel național de educație socio-emoțională* a copiilor preșcolari, program structurat pe trei dimensiuni, una de formare, alta de intervenție și a treia de evaluare, a cărui grup țintă să fie copiii preșcolari, părinții și educatoarele.
- ✓ *Elaborarea și desfășurarea unor activități opționale la nivelul grupelor*, specific domeniului de educație socio-emoțională, având conținuturi specifice.
- ✓ *Derularea unor proiecte complementare activităților curriculare*, cu accent pe activitățile extrașcolare și de voluntariat, cu accentuat caracter socio-emoțional, în parteneriat cu școala, părinții și comunitatea.
- ✓ *Marcarea unor evenimente din viața copiilor în care sunt introduse elemente ale educației socio-emoționale*. Întrucât evenimentele în viața fiecărui copil nu se desfășoară după o planificare anterioară, această strategie poate fi adoptată ocazional [56;57].

În continuare, prezentăm un joc simplu prin care educatoarele poate să dezvolte abilitățile socio-emoționale.

Joc: MINGEA ÎN CERC

Copiii formează un cerc, cu un interval între ei cât întinderea laterală a mâinii drepte. În centrul cercului stă conducătorul jocului. Acesta aruncă unui copil mingea, însoțind-o de indicația: „Mingea la dreapta!”. Copilul care a primit mingea o trimite la dreapta. Mingea trece mai departe, până când conducătorul de joc dă semnalul de schimbare a direcției (de ex., „la stânga”). Copilul care greșește este scos din joc până când un alt jucător greșește, iar cel scos anterior intră în locul lui.

❖ Abilități socio-emoționale implicate:

Copiii își pot exercita abilitățile de autoreglare emoțională, precum gestionarea emoțiilor negative generate de posibilitatea de a fi eliminat din joc. Reglarea cu succes a emoțiilor negative și continuarea jocului vor spori competența socială a copilului. Totodată, acest joc implică abilități de interacțiune socială, ca de exemplu așteptarea rândului de a primi mingea și de a urma regulile. Pentru că această perioadă este importantă din punctul de vedere al formării identității de gen, implicarea copiilor de ambele genuri în joc va contribui la o înțelegere mai extinsă a rolurilor de gen și la diversificarea repertoriului de comportamente.

În concluzie, stimulând implicarea copiilor în acest joc, educatoarele vor putea să dezvolte abilitățile de cooperare, de așteptare a rândului, de urmare a regulilor și de gestionare a emoțiilor negative ale preșcolarilor.

În cele ce urmează propunem câteva exemple de jocuri, prin care copiii pot fi antrenați în descoperirea și exersarea diferitelor tipuri de emoții.

1. „La spălătorie de mașini”:

Copiii sunt invitați să aleagă cartonașe cu fețe umane reprezentând diferite stări afective: bucurie-veselie, tristețe-supărare. Fețele vesele se așează pe două șiruri. Printre cele două coloane vor trece copiii care și-au ales fețe triste. Acestora din urmă li se vor adresa din partea colegilor veseli cuvinte de laudă pentru a li se evidenția calitățile, îmbrățișări, strângeri de mână, toate acestea cu scopul de a li se schimba starea. Prin urmare fiecare copil care intră „murdar” la spălătorie, după un proces de „spălare” iese „curat”.

2. „Călătoria cu surprize”

Acest joc senzorial este foarte amuzant și plăcut pentru copii. Pot fi folosite teme diverse: o călătorie în junglă în care vă întâlniți cu tot felul de animale, o călătorie subacvatică, schimbările vremii, realizarea unei prăjituri. Spatele copilului va deveni locul unde se petrec toate aceste „călătorii”. De exemplu, pe spatele lui pot trece elefanți, șerpi, broscuțe, iepurași, antilope și tigrii feroși. Sau poate simți apa și valurile cum îl ating, peștișori și steluțe de mare. La fel, poate să picure, apoi să plouă torențial, cu fulgere și tunete, pentru ca la final să apară soarele și curcubeul. După aceea, îi puteți propune copilului să vă facă el masaj folosind una dintre teme sau chiar să inventeze o călătorie nouă dacă dorește. În acest mod, copilul învață să își dozeze energia și felul în care atinge, poate diferenția tipurile de atingeri, înțelege când apasă prea tare și îi poate provoca durere celuilalt, își dezvoltă imaginația [Apud 56].

✚ Tehnologii educaționale ale domeniului *Dezvoltarea limbajului și a comunicării în educația timpurie*

În viziunea concepției curriculare cu orientările ei spre un mod nou de a concepe și de a pune în practică un parcurs educațional, *metodologia domeniului Dezvoltarea limbajului și a comunicării și premisele citirii și scrierii la copiii de 3-5 ani* este regândită pe aceleași principii care stau la baza elaborării întregului ansamblu de componente și de interdependențe ce definesc un curriculum, întotdeauna raportat la situații de învățare strict determinate.

În sens larg, curriculumul realizează coerența între toate componentele principale de care depinde structurarea și funcționarea optimă a sistemului de învățământ: *obiective, conținuturi, strategii didactice, contexte de învățare, evaluare a randamentului școlar*.

Centrarea pe o atare concepție permite să constatăm: curriculumul are semnificația unui autentic program educațional integral. Curriculumul, în acest sens, apare ca un „parcurs de străbătut”, ca o strategie didactică. În acest context, metodologia constituie un element esențial, reprezentând latura procesuală a curriculumului. Metodologia vizează ceea ce cadrul didactic și copii întreprind în comun în vederea producerii învățării; metodologia vine să conducă și să determine organizarea și trăirea acelor experiențe de învățare care semnifică producerea schimbărilor dorite în comportamentul copiilor [36].

În pedagogie sunt numeroase clasificări de metode (J. Piaget, W. Ocon, I. Cerghit, I. Neacșu, I. Lerner et al.), dar cele specifice pentru activitățile de „*Dezvoltare a limbajului și comunicării*” se clasifică după anumite criterii:

Criteriul	Metodele
Metode tradiționale:	
A. Metodele intuitive:	<i>Observarea</i> <i>Demonstrarea obiectelor și imaginilor</i> <i>Demonstrarea desenelor animate educative</i>
B. Metodele practice	<i>Exercițiul</i> <i>Jocul</i> <i>Jocul de rol</i> <i>Modelarea</i>
C. Metodele verbale	<i>Povestirea</i> <i>Convorbirea</i> <i>Conversația</i> <i>Lectura educatorului</i> <i>Repovestirea</i> <i>Memorizarea</i> <i>Recitarea</i> <i>Dramatizarea</i>
D. Metode moderne (activ-participative)	<i>Metoda cubului</i> <i>Metoda exploziei stelare</i> <i>Clusteringul</i> <i>Piramida</i> <i>Metoda R.A.I.</i> <i>Metoda fotolimbajului</i> <i>Maratonul</i>

A. METODELE INTUITIVE – se utilizează în procesul activității literar-artistice cu scopuri ca: pregătirea copiilor pentru a percepe textul, lărgirea orizontului lor de cunoștințe pe baza conținutului textului literar, consolidarea și aprofundarea cunoștințelor acumulate anterior despre fenomenele naturii și a vieții sociale.

Observarea este una dintre metodele intuitive. În procesul observărilor copii acumulează cunoștințe atât despre însușirile și calitățile obiectelor și fenomenele ce-i înconjoară, cât și despre legătura obiectului cu mediul ambiant [28, p. 75].

O altă metodă este **demonstrarea obiectelor**, ilustrațiilor și a tablourilor. Scopul utilizării acestei metode poate fi: pregătirea copiilor către o percepere mai profundă a conținutului textului; formarea unor reprezentări concrete despre mediul ambiant și obiectele, fenomenele lumii înconjurătoare; consolidarea și aprofundarea cunoștințelor despre obiectele cunoscute; sistematizarea cunoștințelor copiilor la literatură [*ibidem*, p. 78].

O metodă eficientă este **demonstrarea filmelor** prin care le trezim copiilor un viu interes față de conținutul emotiv al textului le ajută mai ușor să înțeleagă conținutul de idei și limbajul operei date, să le mărească volumul de cunoștințe, să-și imagineze personajele din text [*idem*].

B. METODELE PRACTICE – aici pot fi utilizate exercițiile, jocurile, experiențele elementare și modelarea. Suplimentar se introduc și așa metode ca: înscenarea, desenul, aplicația și modelarea lucrărilor colective (după conținutul operei literare). Scopurile acestor metode sunt însușirea profundă a materiei de programă, consolidarea cunoștințelor acumulate de către copii, dezvoltarea imaginației.

Metoda exercițiilor – cere de la copii să pună în acțiune cunoștințele acumulate în domeniul literaturii pentru copii, adică aplicarea lor în practică. La activitățile de literatură se aplică exerciții:

- *Cu caracter imitativ* – copiii se stăruie să alcătuiască povestirea sau povestea sa după modelul educatorului sau al autorului.
- *Cu caracter creator* – copiii singuri, după dorința și posibilitățile proprii aleg, caută mijloacele interpretării expresive; sau, alcătuiind o povestire, poveste după modelul scriitorului sau educatorului, compun o variantă proprie.
- *Cu caracter de joc mobil* – copiii înscenează un text sau creează anumite situații de joc și acționează din numele eroului literar, imită mișcărilor lui.

Metoda jocului – cere îndeplinirea diferitor acțiuni, imitarea mișcărilor personajelor din text, recitarea poeziilor, demonstrarea teatrelor, repovestirea. Această metodă se folosește în cadrul activităților pe roluri a poeziilor, de repovestire. Metoda jocului include în sine nu numai consolidarea cunoștințelor despre textele literare, dar și a cunoștințelor din domeniul literaturii, dezvoltarea aptitudinilor creatoare [20, p. 69].

Jocul didactic și exercițiile de vorbire

Din munca desfășurată cu preșcolarii, se constată că, în cadrul activităților alese, un *mijloc valoros de educare a limbajului îl constituie jocul didactic și exercițiile de vorbire.*

Grupa mică:

- ✓ Jocul *„Este ziua păpușii”* — scop: activizarea vocabularului cu cuvinte care denumesc jucăriile, verificarea unor formule de politețe.
- ✓ Jocul *„Cine ți-a dat jucăria?”* — scop: folosirea corectă a pronumelui personal, educarea atenției, recunoașterea și denumirea corectă a obiectelor.
- ✓ Jocul *„Cu ce a fost lucrat?”* — scop: fixarea reprezentărilor despre uneltele cunoscute și produsele ce pot fi lucrate cu ele, obișnuirea copiilor cu folosirea conectivă a verbului; sublinierea utilității uneltelor.

Grupa mare:

- ✓ Jocul *„Spune mai departe”* — scop: activizarea vocabularului cu cuvinte care denumesc obiecte, însușiri, acțiuni; pronunțarea corectă a sunetelor și cuvintelor, dezvoltarea promptitudinii în gândire.
- ✓ Jocul *„Astăzi, ieri, mâine”* — scop: precizarea cunoștințelor privind noțiunile temporale: astăzi, ieri, mâine; folosirea corectă a timpului când se petrece acțiunea, modificarea corectă a verbului respectiv; activizarea vocabularului cu cuvinte care denumesc obiecte.
- ✓ Jocul *„Găsește cuvântul potrivit”* — scop: activizarea vocabularului și verificarea bogăției acestuia, cu cuvinte abstracte ca: bucurie, durere, pedeapsa.

Jocul de masă

Setul cu imagini intitulat „Răspunde repede și bine” sau „Alfabetul în imagini” este destinat pentru jocurile de masă ale copiilor de vârsta preșcolară și ale celor din clasa I și constituie, din punct de vedere pedagogic, un material deosebit de important, deoarece pregătește copiii pentru însușirea citit-scrisului, a unei exprimări corecte și expresive.

Cu aceste imagini se organizează jocuri și exerciții sistematice de vorbire, prin care copiii de 3-5 ani, prin intermediul ilustrației, reușesc să cunoască obiecte, să le denumească, să alcătuiască povestiri, să le clasifice și să le ordoneze după anumite criterii.

Întregul set de imagini constituie un important material cognitiv și răspunde următoarelor obiective educative:

- *dezvoltarea auzului fonematic*, exersarea aparatului fonator, în vederea corectării eventualelor defecte de vorbire și dobândirii unei pronunții corecte și clare a sunetelor și a cuvintelor;
- *dezvoltarea capacității de pronunțare corectă a sunetelor* (diferențierea sunetelor ce pot da naștere la confuzii fonetice: |p|-|b|, |c|-|s|, |t|-|d|, familiarizarea copiilor cu sunetele a căror pronunțare se poate prelungi: |a|, |e|, |i|, |o|, |u|, |s|, |z|, |r|, |j|); pronunțarea și folosirea corectă a diftongilor în vorbirea curentă: |oa|, |ua|, |ia|, |ea|; formarea capacității de a diferenția silabele;
- *activizarea vocabularului* cu noi cuvinte, raportarea acestora la imaginile corespunzătoare;
- *integrarea cuvintelor și a ideilor în scheme sintactice corecte* (exprimare corectă din punct de vedere al structurii gramaticale);
- *îmbogățirea vocabularului*, completarea cu noi termeni, în vederea folosirii ca instrument de baza în comunicarea verbală; adâncirea sensurilor exprimate prin cuvinte;
- *dezvoltarea capacității copiilor de a stabili relații verbale corecte* cu partenerii de joc.

Modelarea ca metodă practică a căpătat o răspândire largă în cadrul activităților literar artistice. Aici se pot folosi două tipuri de modelare: cu obiecte și cu modele-scheme. Putem utiliza jocul „Ghiciți, ce v-am spus?”.

Jocul de rol – pregătim copiii către jocurile dramatice și activitatea teatralizată, având ca scop formarea atitudinii creatoare față de conținutul operelor literare; dezvoltarea spiritului creator; formarea priceperii de a înscena poveștile; educarea dorinței de a organiza jocuri-dramatizări [25, p. 63].

C. METODELE VERBALE – metodele în cauză transferă copiii pe o treaptă nouă de dezvoltare. Scopurile acestei metode: îmbogățirea cunoștințelor copiilor despre mediul ambiant, viața socială și literară, formării atitudinii emotive față de textul literar, dezvoltarea imaginației creatoare.

Convorbirea

La sosirea copiilor în grădinița, educatoarea poartă un dialog viu cu ei – individual, fie în grupuri mici (cum și-au petrecut duminica, ce au vizionat la televizor, cum și-au petrecut ziua de naștere etc.).

Acest prilej este deosebit de favorabil în vederea educării limbajului, pentru ca, în mod spontan, copilul este nevoit să-și împărtășească impresiile, să-și adune gândurile și să folosească vocabularul necesar.

Convorbirile libere constituie o ocazie deosebită pentru depistarea unor dificultăți în pronunțarea sunetelor, iar în cadrul activităților se va insista mai mult asupra deficiențelor constatate.

Tematicile convorbirilor pot fi mai variate, cuprinzând aspect legate de familie, de prietenii de joacă, de jucăriile preferate. Și anume ele pot fi clasificate după **tematică**:

- a. tematica referitoare la natură: *anotimpurile, animale, plante* etc.;
- b. teme de viața cotidiană: *comportarea copilului la grădiniță, în familie, în societate* etc.;
- c. teme referitoare la evenimente sociale, care pot fi interesante și educative pentru copii;
- d. teme abordate în unele opere literare (*povesti, povestiri despre copilărie și despre viețuitoare ș.a.*).

În cadrul convorbirilor libere, copiii prezintă dezinvolt și nestingheriți părerea lor despre ceea ce sunt întrebați, în timp ce educatoarea urmărește felul cum reușesc să formuleze propozițiile, cât de corect se pot exprima din punct de vedere gramatical. Utilizarea convorbirilor libere constituie un mijloc eficient pentru dezvoltarea vorbirii copiilor [44].

Povestirea pedagogului este una dintre cele mai răspândite metode verbale în activitățile cu copii. Cu ajutorul acesteia educatoarea creează la copii impresii vii, trezește imaginația, interesul față de textul literar contribuie la lărgirea cercului lor de cunoștințe.

Metoda lecturii – trezește la copii interesul față de carte, față de conținutul textului literar. Apare dorința de a mai lectura încă o dată opera. Dacă educatorul sistematic va susține această inițiativă a copiilor atunci el va educa interesul față de carte, dorința de a se adresa de sine stătător cărții și de „a lucra” sistematic cu ea [40, p. 38].

Povestirea – se organizează cu întreaga grupa de copii sau numai cu o parte. Ca material didactic, se poate confecționa o „cutie cu povești” (o cutie din carton în care se găsesc decupate personaje din poveștile cunoscute de copii sau imagini cu aspect din povești).

Copilul ia un jeton și recunoaște și povestea din care face parte, apoi relatează ce cunoaște. Pe baza acestui material se înfiripează o repovestire. În felul dat, se urmărește consolidarea conținutului povestii redată și implicit dezvoltarea vorbirii, deoarece copilul este pus să povestească, folosind un vocabular bogat. În alegerea și recunoașterea personajului respectiv sunt antrenați copiii mai timizi, care nu au curajul să povestească în public sau care au deficient în exprimare și în pronunțare. Corectarea exprimării greșite se face prin intermediul unei întrebări care îl face pe copil să repete singur fraza.

Povestirile și basmele adresate copiilor – prin conținutul lor – sunt pline de povește. Ele reliefează calitățile eroilor pozitivi (fie ei animale personificate sau oameni) și influențează pe această cale formarea personalității copiilor, purtarea și atitudinea lor în diverse situații, precum și limbajul lor.

Astfel, putem menționa următoarele povești și basme din care copiii desprind învățăminte, influențând dezvoltarea limbajului la preșcolari:

➤ „*Șorțulețul*”, „*Ce-a uitat Fănuță să spună*” – copiii desprind cu ușurință necesitatea unei bune deprinderi igienice și de comportare civilizată și își formează astfel convingerea că trebuie să le respecte.

➤ Copiii pot fi convinși de necesitatea de a asculta cunoscând consecințele neascultării așa cum reies din povestirile „*Mălina și ursuleții*”, „*Scufița Roșie*”, „*Cocoșelul cu creastă de aur*”.

➤ Copii pot învăța să dezaprobe necinstea, viclenia, lăcomia, zgârcenia și minciuna înfățișate în „*Găinușa cea moțată*”, „*Ciripel cel lacom*”, „*Coliba iepurașului*”, „*Ursul păcălit de vulpe*”, „*Punguța cu doi bani*”.

➤ Copiii au prilejul să aprecieze frumusețea prieteniei, a ajutorului reciproc și a vieții în colectiv din poveștile „*Mănușa*”, „*Căciuliță roșie și Căciuliță albastră*”, „*Iepurele și ariciul*”, „*Ridichea uriașă*” etc.

➤ Dragostea nemărginită și grija părinților față de copii, bunătatea și sacrificiul lor, ajutorul și dragostea între soră și frate, bine subliniate în povestirile „*Nuielușa de alun*”, „*Inima mamei*”, „*Lebedele*”, „*Scorușul*”, „*Norișor*”.

➤ Sensibilizează sufletul copiilor și-i fac să trăiască mai intens trăsăturile morale ca: modestia și hărnicia, necesitatea de a munci ce pot fi sesizate din povestirile: „*Cei trei purceluși*”, „*Fata babei și fata moșului*”, „*Plici și Plici-Plici*”, „*Fierarul năzdrăvan*”, „*Cenușăreasa*” înfățișate prin eroii și faptele din povești, fac pe copii să trăiască puternice emoții, să gândească și să ajungă la concluzii practice privind propria lor comportare.

În *concluzie*, se poate reține că rolul și importanța povestirilor – ca activități organizate – constă în valoarea lor cognitivă, etică și estetică, prin care se exercită o puternică înrâurire asupra întregii personalități a copiilor.

În cadrul activităților de povestire se exersează vorbirea copiilor, se formează deprinderea de a povesti independent, ceea ce contribuie la mărirea posibilităților de exprimare corectă, coerentă și expresivă.

De asemenea, joacă un rol important în dezvoltarea limbajului și *povestirile cu început dat*. În aceasta activitate li se solicita copiilor să realizeze, cu mijloace lingvistice proprii, o povestire al cărei început este dat de educatoare.

Specificul acestei activități constă în schimbarea rolului copiilor; din ascultători ei devin povestitori, care trebuie să continue povestirea începută de educatoare. Realizarea acestei activități impune îndeplinirea următoarelor obiective:

- să asculte cu atenție expunerea educatoarei;
- să sesizeze și să rețină elementele semnificative ale narațiunii;
- să prezinte corect, logic, coerent evenimente și personaje cu trăsături adecvate;
- să-și imagineze întâmplări și personaje adecvate începutului povestirii.

Exemplu: Povestirea cu început dat, cu titlul *Ursuleții neastâmpărați*.

Desfășurarea activității cuprinde mai multe secvențe:

• *Introducerea în activitate* se realizează printr-o scurtă discuție fie despre viața urșilor, fie pe baza unor povestiri cu personaje copii sau pui de animale care trec prin diferite pățanii fiindcă nu ascultă sfatul părintesc (exemplu: *Scufița Roșie* de Charles Perrault, *Capra cu trei iezi* de Ion Creangă etc.). În discuție se subliniază consecințele nefaste ale neascultării părinților care pot fi reținute pentru viața.

• *Prezentarea începutului povestirii.* Educatoarea trebuie să creeze un cadru adecvat temei alese, să expună suficiente elemente despre personaje și situații posibile pentru a le facilita copiilor imaginarea unui conținut în concordanță cu logica temei și a mesajului urmărit. Începutul povestirii trebuie întrerupt într-un moment care poate trezi curiozitatea și interesul pentru povestire, care solicită imaginația creativă și starea emoțională a copiilor.

De exemplu: „*La marginea Pădurii de Argint strălucește în soare căsuța celor trei ursuleți. În depărtare se zărește un delușor plin cu tufe de zmeura și de mure. La poalele dealului curge învolburat râul Repedea. Ca în fiecare dimineață, mama-ursoaică își cheamă ursuleții de la joacă și le spune să nu se îndepărteze de casa în lipsa ei. Dar ursulețul cel mare, pe nume Tomiță, vrea să culeagă mure de pe vârful dealului...*”.

• *Crearea povestirii* de către copii. Educatoarea orientează imaginația acestora prin întrebări ajutătoare: „Ce au făcut ceilalți doi ursuleți?”, „Prin ce peripeții a trecut?”, „Cum vrei să se încheie povestirea?” Educatoarea va îndruma povestirea fiecărui copil. Pot fi valorificate în structura aceleiași povestiri intervențiile mai multor copii, astfel povestirea va deveni mai complexă.

• *Povestirea artistică a textului* – scopul acestor activități este de a-i familiariza pe preșcolari cu cele mai frumoase opere în proză din folclorul copiilor, de a-i face să simtă frumusețea operei. Aceste activități sunt îndrăgite de copii, deoarece în cadrul lor, ei au prilejul de a savura frumusețea cuvântului artistic, de a se familiariza cu viața socială și cea a naturii, cu unii eroi neverosimili. Copii de 6-7 ani încep a manifesta interes mai mare față de carte, de fiecare text aparte. Lectura pentru ei devine o necesitate. Deseori terminând citirea textului ei roagă educatorul să le mai citească. Aceasta ne vorbește nu numai de apariția elementelor de dragoste a copiilor față de carte ci și faptul că la ei se dezvoltă atenția voluntară [18, p. 122].

În activități se aleg povești populare cu animale, snoave, basme scurte. La fel, se redau și unele povestiri cu tematică patriotică, despre sărbători. Curriculum prevede următoarele creații populare:

- „*Ridichea*” – poveste populară rusă;
- „*Oul de aur*” – poveste populară bulgară;
- „*Ursul păcălit de vulpe*” – de I. Creangă;

- „*Miorița*” – baladă populară;
- „*Moldova*” – de D. Matcovschi.

Metodelor intuitive trebuie să le revină loc de seamă în activitățile de citire și povestire artistică.

Repovestirea – este o activitate de literatură având ca scop principal formarea la copii a percepției de interpretare expresivă a unui text [18, p. 125].

În cadrul acestor activități în fața copiilor se pun următoarele sarcini: de a asculta atent și a reține în memorie conținutul operei artistice, de a simți conținutul emotiv al textului, de a înțelege conținutul de idei, de a reproduce aproape un text.

O atenție deosebită e necesar să se acorde metodicii organizării aceste activități care are următoarele etape: citirea expresivă a textului de către pedagog, conversația în legătură cu conținutul, citirea repetată de către pedagog, repovestirea de către copii, organizarea jocurilor pe baza textului.

Se aleg pentru repovestire următoarele creații:

- „Ce este mai tare decât cetățile?” – legendă populară;
- „Capra cu trei iezi” – de I. Creangă;
- „Păcală și zarzărele” – snoavă populară;
- „Punguța cu doi bani” – de I. Creangă;
- „Motanul, vulpea și cocoșul” – poveste populară rusă;
- „Ulciorul cu galbeni” – poveste populară.

Copiii povestesc aproape de conținut, expresiv, utilizează cuvinte din text, expresii literare, observă ce a fost bun în povestirea sa.

Conversația reprezintă o cale importantă de activizare a vocabularului. Ea servește consolidării și verificării cunoștințelor deja existente, dar și formării deprinderii de a exprima într-o formă corectă gramatical gândurile, cu ajutorul cuvântului. Cuvântul îi ajută pe copii să-și formeze deprinderea de a se asculta reciproc, de a vorbi și celorlalți copii, de a răspunde când sunt întrebați.

Conversațiile își justifică valoarea în măsura în care sunt corelate cu celelalte modalități, deoarece copiii trebuie să dispună de suficiente cunoștințe pentru a putea participa la dialog; de aceea, sunt recomandate mai mult la grupa pregătitoare pentru școală și la clasele mici.

Memorizarea – se începe încă din fragedă copilărie. Copiilor li se spun poezii hazlii se organizează jocuri amuzante în timpul cărora memorizează poezioare [18, p. 52].

În grupa pregătitoare se folosesc poezii cu un volum de 2-3 strofe. Memorizarea textului se începe cu o conversație introductivă în legătură cu conținutul textului. Copiilor li se spune o ghicitoare, li se arată un tablou, jucărie, obiect. Se recită poezia de către educator (de 2-3 ori), apoi memorizarea ei de către copii. Ei memorează poezia, o recită pe rând, o înscenează (dacă conține dialog.). Trebuie atrasă atenția la recitarea expresivă a poeziei.

Poeziile se memorează în întregime și nu pe strofe, se recită individual și nu în cor. Pentru recitare la etapa de bază se invită copiii înzestrați cu o memorie bună, ceea ce permite celorlalți copii să însușească mai bine textul. Trebuie de atras atenția la conținutul poeziei: solemn, liric [18, p. 56].

De un real folos în însușirea laturii fonetice și a structurii gramaticale a limbii române s-a dovedit a fi, în cadrul activităților alese, memorarea unor versuri scurte pentru corectarea sau preîntâmpinarea pronunției greșite a unor sunete pe care copiii le rostesc mai greu. Bunăoară, versurile:

„Ursu-leț și ursu-flet
Vor să prindă pește-n lac.
Dar de ce plângi ursu-flet?
Eu n-am prins decât un rac!”

Sau exersarea pronunțării sunetelor: |ș|, |j|, |r|:

„Șapte porci așteaptă-n șir
Șapte saci umpluți cu jir,
Șapte ghinde de stejar
Și felii de gogoșar”.

În același context, se caută exemple care contribuie la consolidarea pronunțării corecte a sunetelor, în diferite poziții ocupate în cuvânt: inițială, mediană, finală, între vocale sau grupuri consonantice.

În literatura de specialitate constatăm diverse recomandări: să realizăm selecția poeziilor destinate copiilor; să posede adevărate valențe formative; să fie valoroase atât din punctul de vedere al formei artistice, cât și din punctul de vedere al conținutului instructiv-educativ, acestea contribuind la dezvoltarea memoriei, imaginației, gândirii [20; 44].

Astfel, multe dintre poezii înfățișează copiilor diverse evenimente cu semnificație socială (bunăoară, *În zi de Paști* de E. Farago, *Uite vine Moș Crăciun* de O. Cazimir etc.); de asemenea, sunt poezii care dezvăluie copiilor unele aspecte caracteristice ale anotimpurilor, frumusețea lor (de pildă, *Iarna pe uliță* de G. Coșbuc, *Primăvara* de V. Alecsandri); sunt poezii care înfățișează aspecte de muncă la nivelul de înțelegere al copiilor (*Gospodina*, *Micul constructor*) sau surprind trăsăturile caracteristice ale unor animale îndrăgite de copii (*Pisoiul*, *Puiul*, *Melcul*, *Căluțul* etc.); alte poezii îi ajută pe copii să-și formeze deprinderi de comportare civilizată (*Prietenii curățeniei*, *Lică*, *leu –paraleu*, *Ionică mincinosul*, *Spune adevărul*, *Cuvântul fermecat* etc.).

Sub influența poeziilor apare și începe să se dezvolte la copii o gamă bogată de sentimente moral-sociale; dragostea față de părinți (*Mama* de Gr. Vieru etc.), față de educatoare și de adulții care-i îngrijesc.

Prin intermediul poeziei, copiii învață în bună măsură să simtă, să înțeleagă frumosul din artă, din natură, din viața omului, să sesizeze muzicalitatea și frumusețea limbii materne. Poezia îi emoționează, le dezvoltă percepția estetică, judecățile, sentimentele estetice și le stimulează creația.

Compunerea (crearea textelor) – dezvoltarea imaginației creatoare, a priceperii de a compune este una din sarcinile supreme ale activității literar-artistice. Pentru realizarea cu succes a acestei sarcini o importanță deosebită o au următorii factori: conținutul bogat al vieții copiilor acasă și la grădiniță, activitățile consistente în conținut la grădiniță, îmbogățirea cunoștințelor despre viață, literatură, scriitori, carte [18, p. 56].

În grupele pregătitoare copii învață a compune ghicitori, povești după modelul educatorului, după conținutul unui tablou cu subiect, compun împreună cu educatoarea poezioare scurte de 2-3 rânduri.

Formarea priceperii de a crea independent texte de mic volum este scopul final al activităților de povestire creatoare, ce se organizează în grădiniță [18, p. 57].

Dramatizările sunt transpuneri scenice de manieră artistică. Copilul înțelege treptat că el este un interpret de rol. În această calitate, după ce învață bine textul (rolul încredințat), face numeroase exerciții de interpretare artistică a rolului pe care și l-a asumat. Dramatizările mai pot avea și sensul de redare a conținutului poveștii prin dialog. În acest caz, fiecare copil, sub îndrumarea cadrului didactic, interpretează, cu prilejul repovestirii, un rol încredințat de ceilalți copii la sugestia adultului. Efectele

psihologice ale unei asemenea modalități de lucru sunt impresionante: interpreții trăiesc momente deosebite în procesul redării – pe roluri – a conținutului poveștii, mai ales, atunci când ei reușesc să redea, în mod adecvat, suficient de nuanțat, ceea ce relatează, uneori cu lux de amănunte, autorul.

Alte jocuri didactice se pot referi la: convorbiri telefonice (prin telefoane-jucărie), *La doctor*, *La magazin*; importante sunt și jocurile de cântec și de mișcare: *Ce pot face copiii*, *La pădure*.

Șezătorile literare au un farmec deosebit și se pot organiza cu preșcolarii unei grupe pregătitoare sau între grupe pregătitoare paralele. În cadrul acestor șezători preșcolarii mari pot citi (întrecându-se în citire expresivă), pot povesti, pot cânta, pot spune ghicitori sau chiar pot prezenta dramatizări.

Comunicarea la vârsta preșcolară mare se dezvoltă prin intermediul literaturii artistice luându-se în considerație particularitățile de vârstă ale copiilor, respectându-se principiile dezvoltării literar-artistice ale copiilor de vârstă 5-7 ani, utilizând un șir de metode și procedee educativ-instructive de la cea mai fragedă vârstă.

În creșterea calității actului educațional o mare importanță revine modului în care dascălul reușește să comunice cu copii, modului cum acesta facilitează comunicarea între copii. Comunicarea are rol hotărâtor în derularea și eficientizarea actului educațional. Constituie o premisă a reușitei actelor pedagogice, dar și o finalitate a acestora, deoarece, un obiectiv general al învățământului îl constituie formarea și dezvoltarea competenței comunicative a preșcolarilor.

D. METODELE ACTIV-PARTICIPATIVE

Activitățile relatate au fost aplicate cu preșcolarii utilizând diverse strategii activ – participative eficiente la dezvoltarea limbajului cu implicarea celor mai deosebite opere literare.

Metoda cubul – o metodă folosită în condițiile în care dorim să aflăm cât mai multe informații în legătură cu o temă. Prin aplicarea metodei se oferă copiilor posibilitatea de a-și dezvolta priceperi de comunicare necesare unor abordări complexe și integratoare.

Educatorea realizează un cub pe fațetele căruia desenează câte un aspect din tema propusă cerându-le: să descrie, să compare, să analizeze, să imite, să aplice, să argumenteze.

În cadrul domeniului limbă și comunicare am avut ca temă „Punguța cu doi bani” – realizată prin repovestire (povestirea copiilor). Pentru desfășurarea activității am realizat un cub. Fiecare față a cubului avea o culoare. Am împărțit grupa în șase echipe, fiecărei echipe atribuindu-i o culoare și o sarcină:

Roșu – Descrie! (Descrie imaginile prezentate!)

Galben – Compară! (Compară comportamentul personajelor!)

Albastru – Imită! (Cum merge un cocoș / o găină?)

Portocaliu – Analizează! (Ce însușiri observi la moș, dar la babă?)

Verde – Aplică! (Ce foloase are moșul de la cocoș, dar baba de la găină?)

Mov – Argumentează! (Pro sau contra ceea ce a făcut cocoșul pentru moș, moșul pentru babă.)

Metoda cubului poate fi folosită la orice activitate, dar ținând seama de particularitățile lor de vârstă și individuale, utilizând semnificația culorilor în loc de cea a cifrelor.

Metoda R.A.I. stimulează și dezvoltă capacitățile copiilor de a comunica (prin întrebări și răspunsuri) ceea ce tocmai au învățat. Denumirea provine de la inițialele cuvintelor *Răspunde – Aruncă – Interoghează* și se desfășoară astfel: la sfârșitul unei activități sau a unei secvențe de activitate, educatorul împreună cu copiii săi, printr-un joc de aruncare a unei mingi mici și ușoare de la un copil la altul. Cel care aruncă mingea trebuie să pună o întrebare de la activitatea precedentă celui care o prinde. Cel care prinde mingea răspunde la întrebare și apoi aruncă mai departe altui coleg, punând o nouă

întrebare. Evident interogatorul trebuie să cunoască și răspunsul întrebării adresate. Copilul care nu cunoaște răspunsul iese din joc, iar răspunsul va veni din partea celui care a pus întrebarea. Acesta are ocazia de a mai arunca încă o dată mingea, și, deci, de a mai pune o întrebare. În cazul în care, cel care interoghează este descoperit că nu cunoaște răspunsul la propria întrebare, este scos din joc, în favoarea celui căruia i-a adresat întrebarea. Eliminarea celor care nu au răspuns corect sau a celor care nu au dat nici un răspuns, conduce treptat la rămânerea în grup a celor mai bine pregătiți.

Brainstormingul – stimulează procesele psihice cognitive la copiii de vârstă preșcolară. Copiii descoperă o nouă experiență, studiază, investighează și capătă încredere în capacitățile individuale și ale grupului. Prin această metodă dezvoltă copiii limbajul deoarece își exprimă opiniile proprii și înțeleg că atunci când analizează un personaj, comportamentul unui copil, o faptă, o idee, un eveniment ei critică comportamentul, ideea, fapta nu critică personajul din poveste sau copilul, adultul. Metodele învață copiii că un comportament întâlnit în viața de zi cu zi poate fi criticat pentru a învăța cum să-l evităm. Ei aduc argumente, găsesc soluții, dau sfaturi din care cu toții învață. Este însă importantă alegerea momentului din activitate, dintr-o zi, personajul – copil și fapta lui deoarece ele reprezintă punctul cheie în reușita aplicării metodei și nu trebuie să afecteze copilul.

Metoda „Exploziei stelare” – o metodă de stimulare a limbajului, o modalitate de relaxare a copiilor și se bazează pe formularea de întrebări pentru rezolvarea de probleme și noi descoperiri. Iată un exemplu de utilizare a acestei metode, după lectura textului învățătorul va accentua latura morală a povestirii, prezentând copiilor materialele: steaua mare în centrul căreia notează problema: *Suntem atenți cu animalele?*, la care am cerut copiilor să găsească o rezolvare cu ajutorul întrebărilor de pe steluțele mici. *Ce animal ai acasă?*, *Cine are grijă de el?*, *Când îi dai să mănânce?*, *Unde îl adăpostești?*, *De ce ai grijă de el?* etc. Fiecare grup își prezintă soluțiile găsite și împreună le alegem pe cele mai bune.

Pe lângă metodele care contribuie în mod expres la dezvoltarea vorbirii corecte și expresive, este metoda – **ciorchinele simplu** care contribuie la îmbogățirea vocabularului, la dezvoltarea capacității de comunicare. De exemplu: la tema „Iarna” copii recunosc imaginile de iarnă de pe jetoane și le așează pe panou astfel încât formează un ciorchine, apoi discută în baza acestor imagini.

Piramida, copiii completând piramida cu jetoanele potrivite fiecărei trepte după cum urmează:

1. Anotimpul despre care se discută (*primăvara*).
2. Locul unde se lucrează primăvara (*în grădina, pe câmp*).
3. Numește 3 munci specifice primăverii (*săpat, greblat, răsădit*).
4. Enumeră 4 unelte folosite (*greblă, hârleț, sapă, foarfece de curățat pomii*).

Metoda **Maratonul**. Învățătoarea le pune următoarele întrebări. Elevii vor fi grupați în 3 echipe sau vor răspunde fiecare din ei la aceste întrebări.

Dacă ai fi o plantă (lalea, ghiocel...) cum te vei simți? (*Câteva minute pentru a scrie*).

Dacă ai fi un vânzător și ai vinde această floare, ce vei spune cumpărătorilor?

Dacă ai fi cumpărător, ce ai simți în sufletul tău cumpărând această floare.

Tehnica fotolimbajului – este un exercițiu de ascultare activă, un prilej de exprimare sau reformulare, trăirea impresiilor personale, de analiză a limbajului fotografic care prezintă mediul natural așa cum este el în realitate. Fiecare copil prezintă fotografia, educatorul adresează întrebări, iar copii exprimă propriile experiențe și impresii despre vacanța mare, aduc chiar detalii privind nisipul, temperatura apei etc. Analizează stările, sentimentele exprimate de copii în timpul prezentării sau al contemplării fotografiilor.

În practica educațională din instituțiile de educație timpurie se pot observa activități integrate bazate pe utilizarea metodelor moderne cu sarcini pe măsura posibilităților copiilor, asigurând participarea activă și creativă a acestora la însușirea de cunoștințe.

Astfel se creează situații de învățare optim structurate din punct de vedere logic, psihologic și pedagogic, determinând experiențe de învățare mai complexe.

Metodele moderne sunt mult mai aproape de copil decât cele clasice și vizează stimularea curiozității, imaginației, tenacității, perseverenței, încrederii în forțele proprii, dezvoltarea independenței în gândire și acțiune, încurajarea inițiativei și a disponibilității de a aborda sarcini variate.

În activitățile de învățare copiii trebuie să fie încurajați în permanență să se manifeste, să-și exprime ideile, să interpreteze date, să facă predicții, să-și asume roluri și responsabilități.

Dacă vom utiliza o metodologie corectă în cadrul activităților de *Dezvoltare a limbajului și comunicării* care va contribui la dezvoltarea vorbirii corectă, coerentă (relativ), expresive la copii de vârsta 3-5ani vom constata următoarele:

- copiii foarte buni învață de la ceilalți și învață să-i aprecieze fără prejudecăți;
- prin intermediul metodelor tradiționale și activ-participative copiii învață să capete încredere în capacitățile proprii, devenind motivați intrinsec și își dezvoltă capacități de ascultare, cooperare, implicare activă în rezolvarea independentă a unei sarcini.

La vârsta preșcolară, activitatea de învățare are o mare încărcătură afectivă. Prezentarea poveștilor, jocurilor, exercițiilor etc. vor fi cu atât mai accesibile, cu cât vor fi prezentate în cadrul unor forme de activitate mai atractive, mai interesante.

În baza cercetării noastre ne permitem să afirmăm că, dacă sunt aplicate eficient metodele tradiționale și cele moderne în activitățile de educare a limbajului și comunicării cu implicarea operelor literare artistice, atunci influențăm pozitiv dezvoltarea gândirii, capacității de investigație a preșcolarilor, precum și participarea lor activă la însușirea cunoștințelor și trezirea interesului pentru carte.

Tehnologii educaționale ale domeniului *Dezvoltarea cognitivă și cunoașterea lumii în educația timpurie*

Un rol deosebit de important în desfășurarea întregului proces instructiv-educativ din grădiniță îl au metodele și procedeele folosite de educatoare în predarea cunoștințelor.

Experiența pedagogică a demonstrat, că eficiența metodelor de instruire crește, dacă aceste metode răspund curiozității și intereselor copiilor.

În activitățile de formare a reprezentărilor matematice se folosesc metode și procedee variate, care solicită copiii în acțiunile permanente la învățarea prin participare activă și conștientă, la căutare și descoperire [25; 47].

Învățământul modern preconizează o metodologie axată pe acțiune operatorie, deci, pe promovarea *metodelor interactive* care să solicite mecanismele gândirii, ale inteligenței, ale imaginației și creativității. „Activ” este copilul care depune efort de reflecție personală, interioară și abstractă, care întreprinde o acțiune mintală de căutare, de cercetare și redescoperire a adevărilor, de elaborare a noilor cunoștințe. „Activismul exterior” vine deci să servească drept suport material „activismului interior”, psihic, mental, să devină un purtător al acestuia [47].

Interdisciplinaritatea presupune o învățare prin comunicare, prin colaborare, produce o confruntare de idei, opinii și argumente, creează situații de învățare centrate pe disponibilitatea și

dorința de cooperare a copiilor, pe implicarea lor directă și activă, pe influența reciprocă din interiorul microgrupurilor și interacțiunea socială a membrilor unui grup.

Pe când IQ-ul crește de la o generație la alta, QE (coeficientul emoțional) are tendința să scadă, determinat de noile transformări din societate. Astfel se accentuează individualismul și egocentrismul individului. Considerăm că *învățarea prin cooperare* oferă soluția de echilibrare optimă IQ-QE și ajută la autocunoașterea copiilor, în speța la cunoașterea propriilor limite, dar le dezvoltă și capacitatea de autoevaluare obiectivă în raport cu alții.

De fapt, ce urmărim noi să învețe copiii noștri, știind că la această vârstă egocentrismul se manifestă puternic? Să se simtă legați de celelalte ființe umane, să le pese de binele altora, să se bucure de realizările ori cel puțin de încercările proprii și ale celorlalți; să rezolve probleme fără a se certa, să se iubească pe ei și pe ceilalți și să arate această dragoste a lor și celorlalți, să treacă peste ocazia de a-i învinovăți pe ceilalți și, în loc de aceasta, să caute căi de a ajuta la îmbunătățirea unei situații, să înțeleagă că modul în care „jucăm” este cu adevărat mai important decât faptul de a pierde sau câștiga.

Metodele interactive de grup sunt modalități moderne ale învățării și dezvoltării personale încă de la vârstele timpurii și preșcolară, sunt instrumente pedagogice care favorizează interschimbul de idei, de experiențe, de cunoștințe.

Interdisciplinaritatea presupune o învățare prin cooperare, prin colaborare, produce o confruntare de idei, opinii și argumente, creează situații de învățare centrate pe disponibilitatea și dorința de cooperare a copiilor, pe implicarea lor directă și activă, pe influența reciprocă din interiorul microgrupurilor și interacțiunea socială a membrilor unui grup.

Implementarea acestor instrumente didactice moderne presupune un cumul de calități și disponibilități din partea cadrului didactic, receptivitate la nou, adaptarea stilului didactic, mobilizare, dorința de autoperfecționare, gândire reflexivă și modernă, creativitate, inteligența de a accepta noul și o mare flexibilitate în concepții [40; 45].

Munca în echipă este un aspect al învățării prin cooperare, ilustrând ideea de interdependență pozitivă: „un copil nu poate să reușească fără ceilalți”. Astfel, solicităm copiii să lucreze în colaborare pentru a realiza diverse sarcini. De pildă, realizarea unei machete pentru centrul tematic, presupune ca fiecare copil din echipă să realizeze un element component, ori pavoazarea sălii de grupă, munca la colțul naturii, realizarea unor măști pentru sărbătorile de iarnă, a unor expoziții tematice. În asemenea activități, pe lângă obiectivele vizând învățarea, copiilor li se formează și deprinderea de a munci în grup. La nivelul grădiniței, învățarea prin cooperare este o activitate frecvent utilizată în programul zilei.

Cooperarea și colaborarea se întâlnesc și în jocurile de creație-jocuri de rol, în echipele formate, în cadrul jocurilor de mișcare de la educație fizică, în *jocurile didactice*, în manifestările artistice: serbări, scenete, dansuri, lucrări practice colective.

În cadrul activității interdisciplinare – joc didactic – „*Știi, răspunzi, câștigi*”, se folosește *metoda cubului*. Cubul era numerotat cu numerele: 1, 2, 3, iar prin rostogolire, copiii aveau ca sarcină de lucru să găsească cuvinte cu atâtea silabe cât arată numărul de pe cub. Echipa din care făcea parte copilul solicitat la răspuns era pusă în situația de a găsi și alte cuvinte cu același număr de silabe. Tot în cadrul acestui joc am folosit „*Tehnica analitico-sintetică*”, copiii fiind puși în situația de a rezolva o problemă. Am folosit un fluture care avea ascunse în aripile sale mai multe plicuri cu surprize. În momentul în care copilul deschidea plicul, trebuia să găsească răspuns la o ghicitoare și să așeze pe crengile copacului atâtea flori câte silabe are cuvântul „ciocănitore” sau să găsească litera care lipsește din cuvântul „alfabet” sau să

găsească câte litere are o propoziție. Tot în acest joc, copiii au primit cuvinte amestecate dintr-o propoziție urmând ca ei să aranjeze cuvintele în ordine pentru a avea, înțeles propoziția.

Metoda R.A.I. (Răspunde – aruncă – interoghează) este o metodă de fixare și sistematizare a cunoștințelor, dar și de verificare. Are la bază stimularea și dezvoltarea capacității copiilor de a comunica, prin întrebări și răspunsuri, a ceea ce tocmai au învățat. S-a desfășurat jocul „Câte legume cunoaștem?”.

Pledăm pentru utilizarea metodelor interactive de grup, dar nu în detrimentul celor tradiționale, ci căutăm o îmbinare armonioasă în scopul modernizării, îmbunătățirii activității instructiv-educative din grădiniță.

- **Explicația** – metodă verbală de asimilare a cunoștințelor prin care se progresează în cunoaștere oferind un model descriptiv la nivelul relațiilor.

Educatoarea:

- explică procedeul de lucru (grupare de obiecte, formare de mulțimi, ordonare etc.);
- explică termenii matematici prin care se verbalizează acțiunea;
- explică modul de utilizare a mijloacelor didactice;
- explică reguli de joc, sarcini și situații de învățare.

Copilul: – explică modul în care a acționat (motivează);

– explică soluțiile găsite în rezolvarea sarcinii didactice, folosind limbajul matematic.

- **Demonstrația** – este metoda învățării pe baza contactului cu materialul intuitiv, contact prin care se obține reflectarea obiectului învățării la nivelul percepției și reprezentării.

Ca metodă specifică învățării matematice la vârsta preșcolară, demonstrația valorifică funcțiile pedagogice ale materialului didactic. În funcție de acestea, demonstrația se poate face cu obiecte și jucării (pentru grupa mică și mijlocie), material didactic structurat (grupa mare și pregătitoare), reprezentări iconice (specific pentru grupa mare și pregătitoare).

- **Conversația** – metodă de instruire cu ajutorul întrebărilor și răspunsurilor în scopul realizării unor sarcini și situații de învățare.

În raport cu obiectivele urmărite și cu tipul de activitate în care este integrată, conversația, ca metodă, are următoarele funcții:

- euristică de valorificare a cunoștințelor anterioare ale copiilor pe o treaptă de cunoaștere;
- de clarificare, de aprofundare a cunoștințelor;
- de consolidare și sistematizare;
- de verificare sau control.

Educatoarea trebuie să creeze cât mai multe situații generatoare de întrebări, căutări, să dea posibilitatea copilului de a face o selecție a posibilităților de lucru, să recurgă la întrebări-problemă, să încurajeze să formeze ei înșiși întrebări, să pună probleme. Întrebările de tipul: „Ce ai aici?”, „Ce ai făcut?”, „De ce?”, pun copiii în situația de a motiva acțiunea și astfel limbajul relevă conținutul matematic al acțiunii obiectuale și se realizează schimbul de idei.

Exemplu: „Cum este această piesă?” – „Piesa aceasta este pătrat și nu e mare”.

O atenție deosebită se va acorda întăririi pozitive a răspunsului nefiind recomandate metodele de dezaprobare totală ce au efect descurajator.

- **Problematizarea** – o metodă care solicită copilului un efort intelectual orientat spre descoperirea de noi cunoștințe sau procedee de acțiune și de verificare a soluțiilor găsite.

Folosită ca metodă în activitățile matematice din grădiniță, e considerată o variantă a conversației euristice. Aplicată cu consecvență și discernământ, problematizarea dezvoltă copilului preșcolar gândirea independentă, productivă, scheme operatorii și asigură motivația intrinsecă a învățării.

Ca aplicație specifică a metodei problematizării este *rezolvarea de probleme*, situație în care copilul lucrează individual, iar dirijarea este realizată de educatoare.

Rezolvarea problemelor din domeniul cognitiv și cunoașterea lumii înseamnă pentru copilul preșcolar achiziționarea unor strategii, parcurgerea unor pași, traversarea unor etape succesive absolut necesare.

J. Piaget clasifică jocurile astfel:

- a) jocuri exerciții;
- b) jocuri simbolice;
- c) jocuri cu reguli.

• **Jocurile-exerciții** presupun repetarea de plăcere a unor activități însușite pe alte căi, în scopul adaptării (antepreșcolar, preșcolar, cu persistență în școlaritate). Cel mai adesea presupunem o repetare a unei acțiuni care nu se finalizează (hrănirea păpușii). Antrenarea ludică se realizează spontan în cadrul unei mari bogății de jucării.

• **Jocurile simbolice**, bazate pe transformarea realului prin asimilarea lui la trebuințele propriului „eu” se manifestă atât sub raport afectiv, precum și subordonat unor interese cognitive ale copilului. La vârsta școlară mică, copilul are nevoie de parteneri (chiar adulți), dar el poate crea subiectul unui joc fără partener sau cu partener imaginar, atât de activă fiind forța subiectului.

• **Jocurile cu reguli** se transmit în cadrul social de la copil la copil și importanța lor crește odată cu dezvoltarea vieții sociale a copilului. Predominantă este regula.

Preluând partea bună a tipurilor de jocuri, pedagogia optează pentru următoarea clasificare:

- ✓ jocuri de creație;
- ✓ jocuri de mișcare;
- ✓ jocuri didactice.

Apreciat în mod deosebit, **jocul de creație** este acela în care subiectul, conținutul și regulile sunt creații ale elevului, care reproduce de regulă subiecte din viața cotidiană, din povestiri sau din basme. Jocurile de creație nu se desfășoară fără reguli. Creând singuri subiectul și regulile jocului, elevul câștigă experiență socială apreciabilă. Un rol bine determinat în cadrul jocurilor de creație îl au jocurile de construcție. Pentru acest joc, încă de la grupa mică copilul găsește un material foarte bogat cu care poate realiza diferite construcții sub îndrumarea institutorului, fie din imaginație, fie după o temă dată. Materialele sunt variate și numeroase: cuburi, forme geometrice din plastic, cercuri, hârtie, nisip etc., din care elevul își confecționează singur jucăriile cu care se joacă. Ceea ce este specific jocului de construcție este faptul că în aceste jocuri totul este plănuit de elev, rolul principal revenindu-i tot elevului.

Jocurile de mișcare corespund atât particularităților de vârstă cât și cerințelor de ordin instructiv-educativ. În aceste jocuri regulile au drept scop indicarea unor moduri de mișcare în timpul jocului, realizarea atmosferei de disciplină și a deprinderii de autostăpânire în unele situații. Jocul de mișcare îl apropie pe elev de înțelegerea vieții, este activ, fiind angrenat întregul organism.

Jocul de mișcare contribuie la dezvoltarea motricității, asigură formarea unei ținute corecte și contribuie la evitarea unor eventuale deformări ale elevului.

Jocurile didactice reprezintă o formă de activitate atractivă și accesibilă copilului prin care se realizează o mare parte din sarcinile educaționale în grădiniță și în școală. Jocurile didactice organizate în

lumina cerințelor psihologiei învățării reprezintă un mijloc activ și eficace de instruire și educare a școlarului mic. Acest tip de activitate, cu un aparent aspect de divertisment, este în fond o activitate aptă să răspundă unor importante obiective ale procesului instructiv-educativ.

În contextul celor relatate, propunem tehnica didactică „Spirala descoperirii” pentru organizarea unei activități de învățare științifică, axate pe domeniul *Dezvoltare cognitivă și cunoaștere a lumii* la copii de vârstă timpurie.

Tehnica didactică „Spirala descoperirii” prezintă descrierea unui proces prin care personalul didactic /educatorii pot sprijini învățarea științifică și investigațională la copiii de vârstă timpurie printr-un mod structurat de organizare a jocului, imitând procesele de știință: *explorare – întrebări – înțelegere – reflexie și evaluare* [14, p. 22-26].

Prima etapă – *explorarea* – implică copiii fiind jucăuși, folosind toate simțurile. Aici își face apariția curiozitatea și creativitatea lor de a face conexiune, deoarece acestea se confruntă cu o nouă experiență în viață. Atunci, când acești copii sunt la această etapă de explorare, ei vor avea multe oportunități de a se juca cu ideile lor și de a dezvolta noi înțelegeri de experiențe, fenomene și evenimente. Prin furnizarea de resurse cadrele didactice îi pot sprijini la provocările lor cum gândesc și să le permită să facă conexiuni în procesul de învățare.

A doua etapă a *pune întrebări*, copiii să se bazeze pe informațiile pe care le-au câștigat în etapa de explorare prin înaintarea de idei și teorii, care prezintă întrebări, ascultarea ideile altor colegi și modul de gândire cu privire la ceea ce ei își doresc să afle. Prin observarea copiilor îndeaproape și implicarea lor în convorbire permite accesul modului de gândire, educatorii vor fi în măsură să încurajeze copiii să pună întrebări ei înșiși. De remarcat că nu toți copiii vor folosi cuvinte pentru a pune întrebări, unii pot avea un mod mai rapid de a verbaliza, iar la alți copii se va depista lipsa abilității de comunicare.

Etapa *înțelegerea de a căuta* implică copiii în a face alegeri în căutarea îndeaproape, planificarea a ceea ce au de gând să facă, înregistrarea a ceea ce ei au descoperit. Copiii vor avea nevoie de timp și posibilitatea de a investiga, de a căuta să înțeleagă modalitatea de a găsi soluții la probleme. Ei învață bine prin provocări fizice și mentale să se bucure de o experiență comună cu alți colegi. În măsura în care copiii investighează se vor dezvolta o gamă largă de experiențe prin învățarea activă, incluzând: abilități de raționament și de gândire; abilități de comunicare; abilități sociale; abilități practice.

Reflexia și evaluarea, ultima etapă a procesului, oferă copiilor șansa să-și revizuiască ideile, pentru a reflecta asupra a ceea ce au descoperit și a evalua concluziile lor. Această modalitate va alimenta procesul de curiozitate la copil prin noi domenii de explorare și anchetă din perioada timpurie spre școlaritate. Revizuirea ideii și descoperirii ajută la construirea conștientizării de către copil a propriilor procese de gândire. Copiii vor fi încurajați să-și explice ideile inovative prin această tehnică didactică.

Deși este dificil să facem o clasificare a jocurilor didactice în domeniul cognitiv și cunoașterea lumii, totuși în funcție de scopul și de sarcina didactică propusă, acestea pot fi clasificate astfel:

- După momentul în care se folosesc în cadrul activității specifice domeniului.
- După conținutul capitolelor/modulelor de a însuși în cadrul activității domeniului.

Finalmente, modalitatea performanțelor de organizare a activităților de învățare eficientă pentru vârsta preșcolară, în cadrul educației timpurii, constă în abordarea unei dezvoltări „global-armonioase” ale personalității copilului prin prisma asigurării interacțiunii lui sociale, cu accent optim de evidențiere a necesităților individuale, prin înzestrarea cu capacități și achiziții fizice, psihice, culturale specifice, care să-i ofere identitate și demnitate proprie pe tot parcursul vieții sale.

Capitolul 2.

PROIECTAREA CURRICULARĂ A ACTIVITĂȚILOR ÎN INSTITUȚIILE DE EDUCAȚIE TIMPURIE

2.1. Elemente de proiectare curriculară a activităților în instituțiile de educație timpurie

Eficacitatea oricărei activități educativ-instructive este condiționată de pregătirea ei preliminară temeinică și, în egală măsură, a educatorului care o prognozează și o realizează. Cadrul didactic din instituția de educație timpurie este solicitat să-și inventarieze activitatea de proiectare, modificându-și astfel rolul emițătorului de cunoștințe în catalizatorul acțiunilor de structurare a situațiilor de învățare a copiilor, de formare a unei experiențe de învățare.

Implicarea într-o activitate educativ-instructivă, în care educatorul este interesat de succesul copiilor de vârstă preșcolară, impune pregnant o pregătire prealabilă, o gândire preacțională a acesteia, deoarece *orice lucru bine făcut este rezultatul unui proiect bine gândit* [40, p. 149]. Problematika proiectării didactice din perspectiva modelului curricular este abordată de către mai mulți pedagogi: S. Cristea [31], Vl. Guțu [37], T. Callo [16], S. Cemortan [18], V. Pascari [48], I. Achiri, A. Cara [10].

În Republica Moldova lucrările autorilor S. Cemortan [18; 21], L. Cuznețov [29], V. Pascari [48], N. Socoliuc, V. Cojocaru [54] sunt fundamentul pentru proiectarea activității educativ-instructive în instituțiile de educație timpurie.

Proiectarea curriculară concepută de R.W. Tyler, implică *un program educațional* cu acțiuni dezvoltate pedagogic în direcția perfecționării activităților instructiv-educative:

- a) selecționarea și definirea *obiectivelor învățării* în calitate de obiective pedagogice ale procesului de învățământ;
- b) selecționarea și crearea *experiențelor de învățare*, adecvate obiectivelor pedagogice, în calitate de *conținuturi* cu resurse formative maxime;
- c) organizarea *experiențelor de învățare la niveluri formative superioare prin metodologii adecvate obiectivelor și conținuturilor selecționate*;
- d) organizarea *acțiunii de evaluare a rezultatelor* ale activității instructiv-educative realizată – conform criteriilor definite la nivelul obiectivelor pedagogice asumate, valorificate în termeni de *revizuirei dezirabile* [Apud 31, p. 312].

În viziunea *pedagogiei clasice*, prin **proiectare** se înțelegea *eșalonarea pe unități de timp a conținuturilor educaționale*, produsul acestei acțiuni fiind diversele documente care vor orienta activitatea instructiv-educativă a cadrului didactic și pe care acesta are obligația să le întocmească: planificarea calendaristică, proiectele de activități etc. [33, p. 116].

În *pedagogia modernă*, această accepție a termenului se păstrează, fiind delimitate noi accente, plasate atât pe întocmirea planurilor de activitate, cât pe gândirea și structurarea *situațiilor de învățare* efective copiilor. Este vorba, cu alte cuvinte, de prefigurarea *experiențelor de învățare* pe care le vor parcurge copiii [33, p. 117]. Acest nou rol al educatorului definește *modelul curricular al proiectării didactice* propus de S. Cristea [31]. Conform modelului curricular al proiectării, acțiunea de creare a situațiilor de învățare presupune luarea de decizii cu privire la modalitatea optimă de relaționare a *obiectivelor*, punctul de pornire în proiectarea respectivă și toate celelalte componente ale activității

didactice: *conținuturi, strategii didactice, resurse materiale și unitatea de timp în care are loc activitatea, modalități de evaluare și obținere a feedbackului* [Apud 33, p. 117].

Proiectarea curriculară reflectă – concomitent – calitatea procesului de *formare inițială și continuă* a cadrelor didactice, proces caracterizat prin echilibrul între pregătirea de specialitate (*largă, deschisă*) și formarea pedagogică (prelungită prin studiile postuniversitare, pe circuitul: psihologia vârstelor, în special – psihologia preșcolară, teoria educației și a instruirii, metodică – practica pedagogică). Pentru o vizualizare clară a axelor propunem *figura 1*.

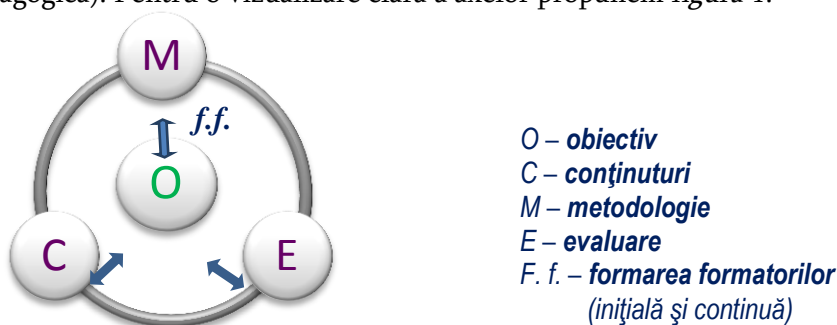

Figura 1. Modelul proiectării curriculare a activităților în instituțiile de educație timpurie (adaptat după S. Cristea [31, p. 312])

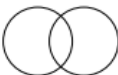
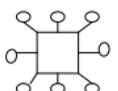

Modelul curricular este cel pe care se fundamentează proiectarea pedagogică și, respectiv, proiectarea didactică în instituțiile de educație timpurie din Republica Moldova, în contextul învățământului preșcolar formativ.

Un curriculum integrat reprezintă expresia modului în care privim dezvoltarea copilului și gândim învățarea lui. Toate domeniile de dezvoltare – *dezvoltarea fizică, sănătate și igienă personală; dezvoltarea socio-emoțională; dezvoltarea capacităților și atitudinilor de învățare; dezvoltarea limbajului, a comunicării și a premiselor citit—scrisului; dezvoltarea cognitivă și cunoașterea lumii* – sunt intercorelate și interdependente [7]. Dezvoltarea într-un domeniu condiționează dezvoltarea în celelalte domenii. Curriculumul, deși structurat pe arii curriculare, prin obiectivele-cadru și de referință pe care le cuprinde, vizează dezvoltarea copilului în ansamblul său, obiectivele între ariile curriculare fiind corelate între ele și cu domeniile de dezvoltare.

Literatura de specialitate oferă o serie de modele de organizare și monitorizare a curriculumului integrat prezentate în *tabelul 1* [36; 37].

Tabelul 1. Modele de organizare a curriculumului integrat

<i>Fragmentat</i>		Discipline separate și distincte. (<i>monodisciplinaritate</i>).
<i>Conectat</i>		Temele din sânul unei discipline sunt legate. (<i>integrare intradisciplinară</i>)
<i>Cuibărit</i>		Aptitudinile sociale, de gândire și de conținut sunt urmărite într-o anumită disciplină.
<i>Secvențiat</i>		Similaritățile sunt predate în aceleași momente educaționale, însă disciplinele sunt separate. Educatorea facilitează transferul achizițiilor de la un domeniu la altul, prin comentarii, întrebări, sarcini de lucru.

<i>Intersectat</i>		Predarea implică două discipline și se pune accent pe elemente ce se găsesc în ambele.
<i>Palmat</i>		Utilizarea unei teme ca bază a predării mai multor discipline.
<i>Înșirat</i>		Deprinderile de gândire, deprinderile sociale, inteligențele multiple și deprinderile de studiu sunt înșirate printre discipline.
<i>Integrat</i>		Multiple discipline cu priorități suprapuse sunt examinate pentru găsirea unor deprinderi, concepte și atitudini comune.
<i>Afundat</i>		Învățarea complexă are loc prin intermediul unei singure arii de interes. Studierea unor teme din perspectiva unui centru de interes care poate fi temporar sau permanent.
<i>Tip rețea</i>		Integrarea se realizează prin selectarea unor rețele de experți și resurse. Este soluția de integrare propusă de metoda proiectelor de investigare-acțiune. Pornind de la subiectul proiectului, copiii optează pentru o rețea de teme și resurse de studiu, corelate cu tema centrală.

Printre avantajele utilizării *curriculumului integrat* se pot enumera [36]:

- ✓ Învățarea bazată pe proiect;
- ✓ Aduce un plus de calitate cunoștințelor, acestea fiind dobândite profund și pe o perioadă de timp îndelungată (copiii identifică mai ușor relațiile dintre idei și concepte dintre temele abordate în grădiniță și cele din afara ei);
- ✓ Conținuturile pot fi parcurse într-un timp relativ scurt;
- ✓ Utilizarea predării în echipă (formată din mai multe educatoare);
- ✓ Învățarea prin cooperare, care presupune dezvoltarea relațiilor interpersonale, prin realizarea unei comunicări deschise cu membrii grupului, acceptarea opiniei celorlalți, dar și dezvoltarea intrapersonală, deoarece copiii devin mai responsabili în procesul învățării;
- ✓ Învățarea activă, ce are la bază utilizarea metodelor de predare active, activ-participative, interactive;
- ✓ Aplicarea inteligențelor multiple în procesul de predare-învățare-evaluare;
- ✓ Promovarea atitudinilor pozitive;
- ✓ Educatoarea devine un facilitator al activităților desfășurate (mai mult decât o sursă de informații);
- ✓ Implicarea comunității în activitățile educative, prin realizarea de parteneriate educaționale.

Printre principalele **elemente ale abordării integrate ale curriculumului** se disting următoarele [Apud 33, p. 14-18]:

- a) *Combinăția tematică și transpunerea acesteia într-un proiect/program de studiu;*
- b) *Flexibilizarea orarului și a strategiilor de organizare și desfășurare;*
- c) *Identificarea și integrarea a noi surse de informație și selecție a conținuturilor*

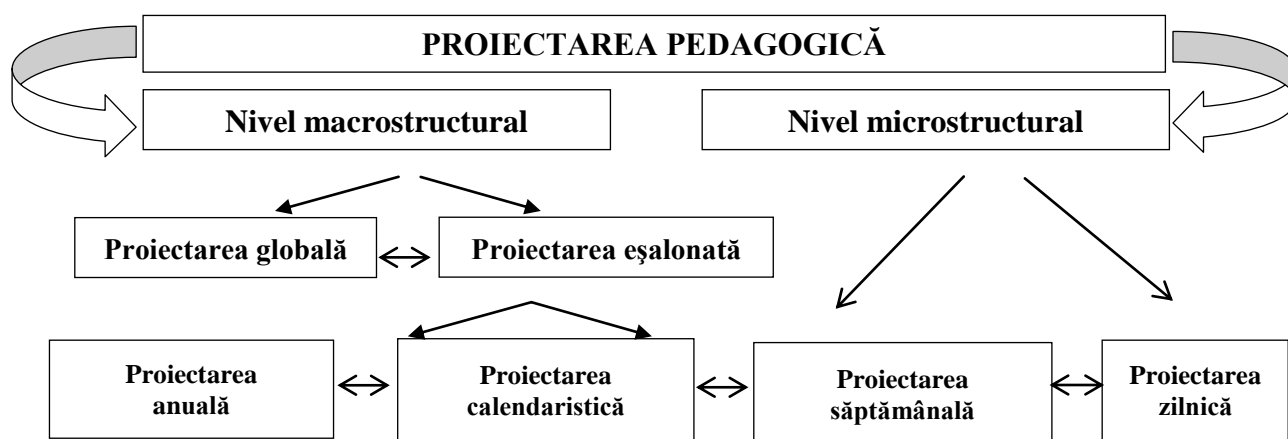

Figura 2. *Proiectarea pedagogică în învățământul preșcolar din perspectiva modelului curricular*

Specificul activității de proiectare curriculară evidențiază importanța acțiunilor de *planificare-programare – concretizare* a procesului educațional care vizează valorificarea optimă a unor resurse materiale esențiale – timpul real destinat educației și învățării în mediul preșcolar. Din această perspectivă *proiectarea pedagogică* se stratifică pe următoarele *niveluri* reflectate în figura 2:

I. Nivelul macrostructural:

a) *Proiectarea globală*, concretizată în stabilirea de către Ministerul Educației a actelor normative și reglatoare (Planul-cadru de învățământ, programe, scrisoarea metodică etc.).

b) *Proiectarea eşalonată* acoperă perioada unui an de învățământ (semestru) pentru o unitate de conținut sau a unei activități didactice concrete [31, p. 310].

Astfel *proiectarea eşalonată* poate fi:

a) *de lungă durată:*

✓ *Proiectarea anuală* acoperă perioada unui an de învățământ, reprezentând o perspectivă de ansamblu asupra activităților de predare-învățare și presupune asigurarea unei corelații optime între planul-cadru de învățământ și curriculum [61, p. 69].

✓ *Proiectarea calendaristică (pe semestre sau trimestre)* – o planificare elaborată pe o perioadă de 6 luni sau 3 luni.

II. Nivelul microstructural:

b) *de scurtă durată:*

✓ *Proiectarea săptămânală* – *planificarea* conținuturilor, activităților de predare-învățare-evaluare pe o perioadă de o săptămână.

✓ *Proiectarea zilnică* – *proiectarea* didactică a activității concrete, detaliate, segmentat pe unitatea de timp.

Analiza etapelor proiectării curriculare în vederea depistării unor disfuncționalități pedagogice, manifestate prin contradicții apărute între acțiunile de *planificare—realizare—dezvoltare* curriculară, evidențiază faptul că „de cele mai multe ori ruptura se produce la nivelul microstructural adică între *ceea ce face* (ori crede că face) *educatorul* și *ceea ce trăiește efectiv educatul* pe parcursul desfășurării relației educaționale, aceasta nemaifiind o problemă de conținut, ci de *metodologie*” [31, p. 84]. Soluția curriculară necesară pentru rezolvarea acestei disfuncționalități presupune realizarea unei concordanțe pedagogice între *ceea ce învață copilul* (metodologia organizării învățării eficiente în educație timpurie) și *cum învață copilul* (metodologia organizării programelor de educație timpurie) ambele elemente

structurale ale proiectării fiind subordonate, în sens curricular, obiectivelor generale specifice și concrete ale activității (*de ce învață copilul* – pe termen lung, mediu și scurt).

Pentru a realiza o proiectare, cadrul didactic trebuie să țină cont de următoarele:

a) documente:

- *Codul Educației al R. Moldova* (art. 22-24) [2, p. 21-22];
- *Concepția Dezvoltării Sistemului Educațional din Moldova*;
- *Noul Curriculum de Educație Timpurie (variantă de proiect)* [1];
- *Standarde de învățare și dezvoltare pentru copilul de la naștere până la 7 ani* [7];
- *Scrisoarea metodică* pentru anul de studiu respectiv etc. [6].

b) ghiduri metodologice:

- *Ghid de aplicarea a instrumentului de monitorizare a pregătirii copiilor pentru școală și a fișei de monitorizare a progresului preșcolarului* [35].
- *Metodologia programei de educație timpurie*. („*Ghidul cadrelor didactice pentru o educație timpurie și preșcolară*”, „*Ghidul 1001 de idei pentru o educație timpurie de calitate*” etc.) [61].

Valorificând abordarea sistemică, putem spune că la baza elaborării și revizuirii proiectării curriculare stau anticiparea și interacțiunea: finalitățile educaționale de diferite niveluri, conținuturile educativ-instructive, strategiile de instruire și evaluare.

Atunci când întocmim, elaborăm o proiectare trebuie să avem în vedere, în primul rând, conceptele promovate în *Curriculum educației timpurii și Standarde de învățare și dezvoltare pentru copilul de la naștere până la 7 ani*. Unul din concepte este „*dezvoltarea globală a copilului*”, considerat a fi central în perioada copilăriei timpurii. Astfel, conceptul de „*dezvoltare globală a copilului*” influențează în mod direct modul de organizare a educației din grădiniță, știut fiind că toate experiențele copilului sunt *experiențe de învățare care accelerează dezvoltarea în diverse domenii* [7].

Perspectiva dezvoltării globale a copilului *accentuează importanța domeniilor de dezvoltare a copilului, în contextul în care, în societatea de azi, pregătirea copilului pentru școală și pentru viață, trebuie să aibă în vedere nu doar competențele academice, ci în aceeași măsură capacități, deprinderi, atitudini* ce țin de:

🚦 **DOMENIUL *Dezvoltarea fizică, sănătate și igienă personală*** cuprinde o gamă largă de deprinderi și abilități (de la mișcări largi, cum sunt săritul, alergarea, până la mișcări fine de tipul realizării desenelor sau modelarea), dar și coordonarea, dezvoltarea senzorială, alături de cunoștințe și practici referitoare la îngrijire și igienă personală, nutriție, practici de menținerea sănătății și securității personale.

🚦 **DOMENIUL *Dezvoltarea socio-emoțională*** vizează debutul vieții sociale a copilului, capacitatea lui de a stabili și menține interacțiuni cu adulții și copiii. Interacțiunile sociale mediază modul în care copiii se privesc pe ei înșiși și lumea din jur. Dezvoltarea emoțională vizează îndeosebi capacitatea copiilor de a-și percepe și exprima emoțiile, de a înțelege și a răspunde emoțiilor celorlalți, precum și dezvoltarea conceptului de sine, crucial pentru acest domeniu. În strânsă corelație cu conceptul de sine se dezvoltă imaginea despre propriul *Eu* al copilului, care influențează decisiv procesul de învățare.

🚦 **DOMENIUL *Dezvoltarea capacităților și atitudinilor în învățare*** se referă la modul în care copilul se implică într-o activitate de învățare, modul în care abordează sarcinile și contextele de învățare, precum și la atitudinea sa în interacțiunea cu mediul și persoanele din jur, în afara deprinderilor și abilităților menționate în cadrul celorlalte domenii de dezvoltare.

✚ DOMENIUL *Dezvoltarea limbajului și a comunicării, premisele citirii și scrierii* vizează dezvoltarea limbajului (vocabulary, gramatica, sintaxa, dar și înțelegerea semnificației mesajelor), comunicării (cuprinzând abilități de ascultare, comunicare orală și scrisă, nonverbală și verbală) și preacizitiilor pentru scris-citit, asigurând dezvoltarea dintre celelalte domenii.

✚ DOMENIUL *Dezvoltarea cognitivă și cunoașterea lumii* a fost definit în termenii abilităților copilului de a înțelege relațiile dintre obiecte, fenomene, evenimente și persoane, dincolo de caracteristicile lor fizice. Domeniul include abilitățile de gândire logică și rezolvare de probleme, cunoștințe elementare matematice ale copilului și cele referitoare la lume și mediul înconjurător.

Prezentarea *domeniilor de dezvoltare* reprezintă totodată expresia valorilor și a modului în care ne formulăm așteptările privind copilul în viitor. Cadrele didactice când vor elabora proiectarea didactică vor urmări ca obiectivele să cuprindă toate domeniile de dezvoltare a copilului. Indiferent dacă activitățile se desfășoară integrat, sub formă de activități tematice/proiect tematic, proiectările pe care le propunem trebuie să stimuleze copilul din toate punctele de vedere.

2.2. Model de proiectare anuală a activităților în instituțiile de educație timpurie în raport cu Standardele de învățare și dezvoltare pentru copilul de la naștere până la 7 ani

În scopul asigurării consecutivității și continuității între obiective și realizarea lor, în predarea conținuturilor specifice unei arii curriculare ale unui domeniu de cunoaștere, educatorul va planifica obiectivele de dezvoltare a copilului, mijloacele de realizare (teme, subteme) și resursele materiale pentru un an de zile, semestru, trimestru și o lună de zile. Această planificare îi permite educatorului să vadă în perspectivă ce are de realizat și să schimbe, să completeze, să îmbunătățească pe parcurs ceea ce este necesar. *Care este algoritmul unei proiectări eșalonate pe unități de conținut pentru a obține rezultatele optime?* În continuare prezentăm o secvență din proiectarea eșalonată pentru aria curriculară *Educație pentru societate* [33, p. 22-23].

Tabelul 2. O secvență din proiectarea eșalonată la „Educație pentru societate”

Luna / săpt.	Obiective de referință din Curriculum	Aspecte	Detalii de conținut	Premise de competențe vizate	Exemple de activități de învățare	Indicatorii pe domenii de dezvoltare din SĖDC
Septembrie I săptămână	* Să împărtășească valorile moral-spirituale familiale și sociale.	MODULUL 1. FAMILIA MEA				
		Tema: <i>Politețea la ea acasă</i>				
		Subtema: <i>Să ne respectăm părinții (joi)</i>				
		Relații inter-umane (<i>respectarea tradițiilor ale comunității</i>)	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Numele, prenumele părinților, bunelor. ▪ Tradiții le familiei mele. ▪ Reguli de conviețuire în grup. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Manifestă atitudine și respect față de proprii părinți și alți membri ai familiei. ▪ Conștientizează apartenența sa la familie, neam, comunitate, țară. ▪ Ia parte la discuție: <i>Tradițiile lăsate din moși-</i> 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Conversație <i>Cum ne respectăm părinții.</i> ▪ Exercițiul <i>Dacă copilul...</i> ▪ Analiza <i>Arborelui genealogic al familiei mele</i> în baza poeziei de A. Suceveanu. ▪ Explozia stelară <i>Cine sunt părinții tăi? (Unde? De ce? etc.).</i> 	DFSIP 131. Respectă corespunzător regulile de comportare în diverse medii. DSE 152. Interacționează adecvat cu adulții (nu îi întrerupe). 229. Acceptă responsabilități și le respectă. DCAÎ

				<i>strămoși părinților noștri.</i> ▪ Respectă regulile de conviețuire în grup.	▪ Conversație <i>Tradițiile din moși-strămoși.</i> ▪ Lectura și analiza textului „ <i>Din tată-n fiu</i> ” de R. Cucerea-nu. ▪ Elaborarea posterului <i>De ce ne iubim părinții?</i>	351. Finalizează o sarcină revenind asupra ei în interval diferite de timp. DLC 467. Inițiază o conversație și participă adecvat în conversație cu copii sau adulți. DCCL 698. Face generalizări și predicții în baza celor observate.
--	--	--	--	---	--	--

Se vor explica **etapele proiectării eșalonate** pentru a fi cu succes aplicate în procesul educațional:

1. CÂND se va realiza ACTIVITATEA?	<p><u>Prima rubrică</u> cuprinde <i>luna și săptămâna</i>. În această rubrică cadrul didactic va indica concret perioada de desfășurare a activităților.</p>
2. CE VOI FACE în cadrul ACTIVITĂȚII?	<p><u>Rubrica a două</u> include <i>obiectivele de referință</i>. Aceste obiective de referință sunt reflectate în <i>Curriculumul</i> reprezentând finalitățile pe care trebuie să le atingă copilul.</p>
3. CARE sunt ASPECTELE SPECIFICE unei arii curriculare?	<p><u>A treia rubrică</u> numită <i>aspecte</i> ne indică compartimente ale ariei curriculare. Spre exemplu: aria curriculară <i>Educație pentru societate</i> conține următoarele <u>aspecte</u>: <i>Relații interumane, Relații cu mediul natural, Relații cu mediul social</i>.</p>
4. CARE este MODULUL, TEMA zilei și conținuturile învățării?	<p><u>Rubrica a patra</u> cuprinde <i>detalii de conținut</i> ce sunt concepute logic în baza unor <u>module</u> și <u>subiecte</u> bine formulate.</p>

MODULUL: *FAMILIA MEA*

Tema: *Politețea la ea acasă.*

Subtema: *Să ne respectăm părinții (joi)*

Ordonarea lor într-un algoritm logic trebuie înțeleasă ca o strategie de descifrare și decodificare a conținuturilor învățării: *Numele, prenumele părinților, tradițiile în familie*. Acest tip de planificare diminuează formalismul și se fundamentează pe continuitatea conținuturilor temelor, organizate modular și concentric.

5. **CE CONȚINUTURI trebuie SĂ STRUCTUREZI pentru această activitate?**

Rubrica a cincea Educatoarea contribuie la formarea unor premisele de competențe la domeniul dat ce indică un *sistem de cunoștințe, capacități și atitudini* (de ex.: ▪ Ia parte la discuție: *Tradițiile lăsate din moși-strămoși părinților noștri*), exprimate în termeni de operaționalizare (practice) și sunt specifice unui domeniu de cunoaștere. Acestea permit subordonarea lor în evoluție (ierarhie și algoritm) și într-un mod concentric, ceea ce validează principiul diviziunii dificultăților.

6. **CUM voi face?**

În rubrica a șasea se propun **exemple de activități de învățare**, aplicarea diverselor exerciții, jocuri, strategii didactice educaționale în organizarea eficientă a activităților în cadrul instituției de educație timpurie.

Modelul curricular de proiectare centrat pe capacități, priceperi, deprinderi, abilități, reprezintă un algoritm de ordonare și sistematizare a unităților de învățare (*obiectiv de referință + unitate de conținut*) într-o succesiune ce ține de *logica internă* a științelor și a psihopedagogiei, lăsând libertate deplină cadrului didactic să-și aleagă **strategia didactică** (exemple de activități de învățare). Acestea sunt modele orientative de operaționalizare a obiectivelor de referință, de transpunere a obiectivelor de referință în sarcini concrete și **explicarea corelației obiectivelor de referință – conținuturi – exemple de activități de învățare–evaluare**.

7. **CUM VOI ȘTI dacă s-au realizat OBIECTIVELE DE REFERINȚĂ?**

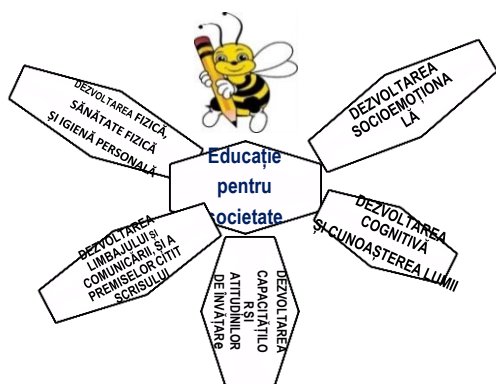
Rubrica a șaptea reprezintă **indicatorii din Standardele de învățare, dezvoltare a copilului**, specificați și relaționați cu fiecare conținut și activități de învățare. Indicatorii din standardele educaționale reprezintă un reper important în formularea de expectații în privința a ceea ce copilul trebuie să știe și să poată să facă la această vârstă. Însă, întrucât există diferențe individuale importante între ritmurile de dezvoltare ale copiilor, acești indicatori ai standardelor sunt flexibili, permițând mici variații de la copil la copil. Unii copii realizează salturi spectaculoase în dezvoltare într-un interval scurt de timp, pe când alții înregistrează o dezvoltare gradată pe același interval de timp. În ambele cazuri dezvoltarea lor este normală. De aceea este foarte important să respectăm ritmul și caracteristicile individuale ale învățării și dezvoltării fiecărui copil. Prin formularea lor, standardele doar orientează cadrele didactice în procesul lor de participare și sprijinire a creșterii și dezvoltării normale și depline a fiecărui copil, fiind doar repere generale ale dezvoltării acestuia, nu trasee strict individuale de dezvoltare [7, p. 4].

Pentru a clarifica aceste aspecte, propunem un *model de proiectare eșalonată* la aria *Educație pentru societate*, corelând curriculumului pilotat cu standarde de învățare și dezvoltare a copiilor.

EDUCAȚIE PENTRU SOCIETATE

Considerat un pilon fundamental al educației în Raportul către UNESCO al Comisiei Internaționale pentru Educație în secolul al XXI-lea, a învăța să trăiești împreună cu ceilalți răspunde exigențelor educației de împlinire umană.

Educația pentru societate are ca finalitate integrarea copiilor în colectivitate, prin:

- aplicarea normelor de conduită necesare în diferite contexte de viață;
- alfabetizarea moral-civică a copiilor;
- dezvoltarea unor atitudini pozitive față de propria persoană și față de ceilalți.

În acord cu finalitatea urmărită prin studiul acestei arii curriculare, învățarea vizează interiorizarea normelor de conduită, manifestarea unor deprinderi de comportament moral-civic pornind de la contextele firești de viață și de la grupurile de apartenență din care fac parte copiii la această vârstă. Educația pentru societate combină elemente de geografie locală și istorie familială și comunitară, subsumându-le și unor elemente de educație civică. Cadrul didactic prin intermediul *educației pentru societate* va forma un *bun cetățean*, iar elementele fundamentale ale acestui scop educațional pot și trebuie să fie acumulate încă din perioada de vârstă preșcolară.

Conform noului Curriculum de Educație Timpurie (*variantă de proiect*) cadrul didactic trebuie să realizeze următoarele obiective.

OBIECTIVE-CADRU ale *educației pentru societate* sunt următoarele:

- 2.1. Interacțiunea și participarea în acțiuni comune cu adulții; (DSE)
- 2.2. Interacțiunea și participarea în acțiuni comune cu alți copii, respectându-le drepturile și acceptând diversitatea; (DSE)
- 2.3. Manifestarea comportamentului social; (DSE)
- 2.4. Manifestarea percepției de sine, a simțului identității și apartenenței la grup; (DSE)
- 2.5. Manifestarea autocontrolului emoțional; (DSE)
- 1.5. Respectarea regulilor de autoprotecție și manifestarea comportamentului responsabil pentru viața și sănătatea proprie și a celor din jur; (DFSIP)
- 3.2. Manifestarea inițiativei în interacțiuni și activități. (DCA)

Obiectivele-cadru și cele de referință pentru domeniul de activitate a Educației pentru societate converg către acest scop integrator. Interacțiunile sociale mai complexe și mai nuanțate în care copilul se angajează odată cu intrarea în grădiniță sunt un bun prilej pentru achiziția primelor elemente ale socializării, care îi vor asigura integrarea socială optimă. Socializarea este, de altfel, finalitatea principală al primului nivel al grădiniței, însemnând începutul unui proces îndelungat de dobândire a competențelor sociale, ce se desfășoară pe tot parcursul vârstelor de creștere și în continuarea acestora.

Aria curriculară *Educația pentru societate* și-a găsit locul în proiectarea activităților educaționale în învățământul preșcolar, preșcolarul trăind primele lui experiențe de viață colectivă, în afara familiei. Educația pentru societate se face permanent, nu doar în cadrul activităților integrate, ci în tot programul zilnic, având rolul de a forma deprinderi morale, de comportare civilizată și cultivarea calităților morale la copii. Ei vor învăța să aprobe și să dezaprobe acțiunile personajelor din textele literare, să compătimizească și să condamne unele acțiuni ale colegilor săi, să fie veseli sau triști în diverse situații [36, p. 164]. Educația pentru societate a copiilor va fi orientată spre realizarea următoarelor scopuri:

- ✓ educarea dragostei față de plaiul natal, patrie, popor;
- ✓ comunicarea cunoștințelor elementare despre simbolica țării și cultură (tradiții, folclor, oameni iluștri, artă);
- ✓ formarea capacității de a conștientiza apartenența la familie, neam, comunitate, țară;
- ✓ necesitatea de a duce un mod sănătos de viață;
- ✓ educarea dragostei față de limba și literatura maternă;
- ✓ dezvoltarea dorinței de ocrotire a mediului etc.

Impresionați de comportarea corectă a educatorului, părintelui, colegilor săi etc., ei își vor forma asemenea calități volitive ca independența, stăpânirea de sine, îndrăzneala, fermitatea, curajul, perseverența etc. Considerăm că fără dezvoltarea corectă și dirijată a copilului de către educator în cadrul activităților integrate și altor activități (jocuri și activități recreative) e de neconceput dezvoltarea personalității și integrarea ei în societate [33, p. 39-47].

ASPECTELE ȘI CONȚINUTURILE RECOMANDATE:

1. Relații interumane:

a) Respectul față de sine și față de alții:

- să-și expună liber opinia și să asculte opinia celui alt;
- să-și formuleze răspunsurile adecvate.

b) Relații de grup:

- să accepte și să respecte regulile de conviețuire în grup;
- să-și evalueze comportamentul, ținând cont de normele de conviețuire socială;
- să-și aprecieze propriul comportament în raport cu persoane sau personaje, în situații cunoscute;
- să-și adapteze propriul comportament la diferite situații;
- să manifeste spirit de echipă și să colaboreze la realizarea unei activități în comun;
- să-și prezinte colegii, prietenii;
- să fie prietenos, tolerant, să acorde ajutor colegilor, adulților.

c) Respectarea tradițiilor și obiceiurilor comunității:

- să descrie sărbătorile religioase (Crăciunul, Anul Nou, Paștele) și sărbătorile laice (8 Martie, 1 iunie);
- să respecte tradițiile culturale naționale;
- să participe afectiv la sărbătorile laice și religioase ale familiei și ale comunității;
- să descrie sărbători comunitare – ziua localității.

2. Relațiile cu mediul natural:

Protecția și ocrotirea naturii:

- să descrie Ziua Mondială a Apei, Ziua Pământului, Ziua Mondială a Mediului, Ziua Mondială a Pădurilor;
- să manifeste atitudine pozitivă față de mediul înconjurător (păduri, animale, păsări etc.).

3. Relații cu mediul social:

a) Elemente de educație patriotică:

- să numească numele țării de origine, numele capitalei și localității natale, și adresa de domiciliu;
- să recunoască simbolurile naționale (imnul, steagul și stema) și să manifeste respect față de acestea;
- să descrie evenimentele istorice (27 august, 31 august) și culturale;
- să memoreze evenimentele și să le recunoască după anumite caracteristici;
- să facă distincție între o zi obișnuită și o zi de sărbătoare.

b) Respectarea normelor de comportare în societate:

- să respecte norme de comportare la teatru, la concert etc.;
- să respecte norme de comportare în stradă, în curte, în troleibuz etc.;
- să explice reguli de circulație rutieră;
- să identifice reguli privind protecția vieții proprii și a celor din jur, a mediului înconjurător.

3. Explică funcțiile benefice sau dăunătoare ale anumitor alimente pentru organismul uman (128, 130).

5. Respectă corespunzător regulile de comportare la grădiniță, pe stradă, în transportul public și în alte locuri publice pentru a evita accidentele și situațiile periculoase (131).

DSE

6. Interacționează cu ușurință și adecvat cu adulți familiari din comunitate (părinți, bunici, cunoscuți la locul de joacă, vecin, medic pediatru sau medic de familie, vânzătorul de la magazinul din cartier etc.) și identifică adulții care pot să-l sprijine în situații periculoase; se abține de la interacțiuni cu persoane necunoscute în situații nesigure [151; 152; 153].

11. Manifestă încredere în propriile abilități (are încredere că poate, că reușește, își știe calitățile, nu se teme să încerce etc.) și acționează în mod independent (276; 277).

DLC

15. Participă la activități de lectură interactivă, în care se citesc povești, povestiri mai mult de 20 minute (394).

18. Se implică în dialoguri extinse, adresând întrebări, clarificând și răspunzând la întrebări (391, 397, 467, 469, 472).

OBIECTIVE DE REFERINȚĂ:

Să respecte regulile de comportare în medii diverse (grădiniță, stradă, transport public etc.);

Să ceară ajutor și să comunice adulților sau colegilor atunci când este în pericol sau observă un comportament periculos;

Să interacționeze cu ușurință și adecvat cu adulți cunoscuți din comunitate;

Să manifeste încredere în adulții cunoscuți;

Să inițieze interacțiuni pozitive cu copiii apropiați ca vârstă în diferite contexte;

Să se alăture unui grup de copii care desfășoară o activitate de joc și să coreleze acțiunile/interesele sale cu cele ale altor copii (de exemplu: să se conformeze deciziilor de grup, să ceară și să ofere ajutor altor copii, să aplice diferite strategii pentru a participa la joc și a rezolva adecvat probleme individuale sau de grup etc.);

Să ia decizii simple cu minimă supervizare din partea adultului;

Să respecte regulile de comportament fără a i se mai reaminti;

Să accepte responsabilități și să le respecte;

Să demonstreze înțelegerea rolurilor sociale în timpul jocurilor de rol;

Să-și adapteze comportamentul în diferite situații la regulile comun acceptate;

Să se auto-identifice ca persoană care gândește, are corp și simțuri (de exemplu: exprimă opinia – „Eu cred”, exprimă ce simte – „Mi-e frig/foame...”, comunică celorlalți despre sine);

Să se identifice drept prieten al unor copii din diverse medii apropiate, parte a unui grup în activitățile de joc;

Să recunoască asemănări și deosebiri dintre persoane după diferite criterii (gen, aspect exterior, vârstă, abilități etc.);

Să manifeste încredere că poate, că reușește, că-și cunoaște calitățile (de exemplu: să se implice cu ușurință în activități noi, să-și asume rolul de lider în diferite jocuri, să facă cunoștință cu copii nou veniți la grădiniță);

Să recunoască și să vorbească despre propriile emoții și emoțiile celorlalți (de exemplu: să aline copiii de vârstă

DCAI

13. Caută informații noi legate de domeniile care îl/o interesează; găsește forme și mijloace noi de exprimare a gândurilor și emoțiilor (prin muzică, desen, dans, joc simbolic) (321; 324; 362; 366).

DCCL

23. Presupune, verifică experimental și explică legătura cauză-efect (utilizând, eventual, o varietate de instrumente și aparate simple de investigație – lupă, microscop, termometru) (589; 601; 602; 698).

24. Explorează mai multe modalități de a soluționa o problemă, individual sau în grup (621; 622).

PROIECTAREA EȘALONATĂ EDUCAȚIE PENTRU SOCIETATE

Luna /săpt.	Obiective de referință	Aspecte	Detalii de conținut	Premise de competențe	Exemple de activități de învățare	Indicatorii S.Î.D.C.	
MODULUL: <i>FAMILIA MEA</i>							
Septembrie	I-II săptămână	<p>Relații inter-umane (respectare a tradițiilor ale comunității)</p>	<p align="center">Tema: <i>Politețea la ea acasă.</i></p> <p align="center">Subtema: <i>Să ne respectăm părinții. Arborele genealogic al familiei mele</i></p>				<p>DFSIP 131. Respectă corespunzător regulile de comportare în diverse medii. DSE 152. Interacționează adecvat cu adulții (nu îi întrerupe). 229. Acceptă responsabilități și le respectă. DCAÎ 351. Finalizează o sarcină revenind asupra ei în interval diferite de timp. DLC 467. Inițiază o conversație și participă adecvat în conversație cu copiii sau adulții. DCCL 698. Face generalizări și predicții în baza celor observate.</p>
			<ul style="list-style-type: none"> ▪ Numele, prenumele părinților, bunelor. ▪ Tradițiile familiei mele. ▪ Reguli de conviețuire în grup. 	<ul style="list-style-type: none"> • Manifestă atitudine și respect față de proprii părinți și alți membri ai familiei. • Conștientizează apartenența sa la familie, neam, comunitate, țară. • Ia parte la discuție: <i>Tradițiile lăsate din moși-strămoși părinților noștri.</i> • Respectă regulile de conviețuire în grup. 	<ul style="list-style-type: none"> ✓ Conversație <i>Cum ne respectăm părinții.</i> ✓ Exercițiul <i>Dacă copilul...</i> ✓ Analiza <i>Arborelui genealogic al familiei mele</i> în baza poeziei de A. Suceveanu. ✓ Explozia stelară <i>Cine sunt părinții tăi? (Unde? De ce? etc.).</i> ✓ Conversație <i>Tradițiile din moși-strămoși.</i> ✓ Lectura și analiza textului „<i>Din tată-n fiu</i>” de R. Cucereanu. ✓ Elaborarea posterului <i>De ce ne iubim părinții?</i> 		
Septembrie	I-II săptămână	<p>Relații inter-umane (relații de grup)</p>	<p align="center">Tema: <i>Cartea comoară de înțelepciune</i></p> <p align="center">Subtema: <i>Cartea e un cadou bun pentru prietenul meu</i></p>				<p>DFSIP 128. Nu se lasă ademenit și nu merge cu persoane necunoscute, rămânând cu grupul. DSE 274. Cunoaște ziua, luna, orașul și țara în care s-a născut, număr de telefon. 277. Se implică cu ușurință în activități și relații noi. DCAÎ</p>
			<ul style="list-style-type: none"> ▪ Bunele maniere în oferirea cadoului. ▪ Cartea în viața omului. 	<ul style="list-style-type: none"> • Posedă bunele maniere de a oferi cadou o carte semenilor săi și a o primi. • Conștientizează rolul cărții în viața omului. 	<ul style="list-style-type: none"> ✓ Discuții <i>Bunele maniere de a oferi cadou.</i> ✓ Întrebare-problemă <i>De ce cartea e un cadou bun pentru prietenul meu?</i> ✓ Studiu de caz <i>De ce omul are nevoie de carte?</i> ✓ Jocul de rol <i>În ospete la prietenul meu!</i> 		
Septembrie	III-IV săptămână	<p>Relații inter-umane</p>	<p align="center">Tema: <i>Bine ai venit în lumea poveștilor</i></p> <p align="center">Subtema: <i>Din poveste învățăm</i></p>				<p>DFSIP 128. Nu se lasă ademenit și nu merge cu persoane necunoscute, rămânând cu grupul. DSE 274. Cunoaște ziua, luna, orașul și țara în care s-a născut, număr de telefon. 277. Se implică cu ușurință în activități și relații noi. DCAÎ</p>
			<ul style="list-style-type: none"> ▪ Poveștile populare ale altor popoare. ▪ Poveștile din literatura clasică românească. ▪ Cărțile și autorii autohtoni. 	<p>Identifică poveștile din literatura universală și clasică românească.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Apreciază comportamentul personajelor din poveștile populare și le evaluează în raport cu normele sociale cunoscute (<i>povestea populară reprezintă poporul nostru</i>). • Înțelege că poveștile populare și munca personalităților ilustre constituie bogăția neamului nostru. 	<ul style="list-style-type: none"> ✓ Jocul <i>Bagheta fermecată</i> (recunoaște povești după imagini, după personajele ei). ✓ Clasificarea <i>Povești din literatura universală</i> (povești ruse, bulgare, maghiare etc.) și <i>clasică românească</i>. ✓ Întrebare-problemă: <i>Cum se numesc poveștile fără autor?</i> (povești populare) ✓ Exercițiu <i>Ce povești populare cunoști?</i> ✓ Discuție <i>Ce învățăm din conținutul poveștilor populare?</i> 		

					✓ Jocul <i>Numește autorul</i> (după coperta cărții).	337. Inițiază jocuri și activități cu alte persoane, copii și adulți. DLC 397. Povestește o poveste cunoscută respectând succesiunea evenimentelor. DCCL 601. Compară evenimente și personaje din povești.
Tema: <i>Să fim buni și respectuoși</i>						
Subtema: <i>Bunele maniere la grădiniță</i>						
		Relații cu mediul social <i>(respectarea normelor de conduită)</i>	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Codul de reguli în grădiniță. ▪ Calitățile și comportamentul colegilor săi. 	<ul style="list-style-type: none"> • Analizează fiecare regulă din <i>Codul de reguli pentru copii</i> și conștientizează obligațiunile respectate la grădiniță. • Manifestă atitudine pozitivă față de colegi. 	<ul style="list-style-type: none"> ✓ Demonstrarea imaginilor <i>Grădinița mea</i>. ✓ Discuție <i>Ce este o grădiniță și de ce o frecventăm</i>. ✓ Situații de problemă <i>E corect sau nu!</i> ✓ Dezbateri <i>Un copil educat, competent</i>. ✓ Posterul <i>Codul de reguli la grădiniță</i>. 	

Luna /săpt.	Obiective de referință	Aspecte	Detalii de conținut	Premise de competențe	Exemple de activități de învățare	Indicatorii S.Î.D.C.	
MODULUL: TOAMNA ÎN ȚARA MEA							
Octombrie I-II săptămână	<ul style="list-style-type: none"> * Să respecte regulile de copii apropiați ca vârstă în diferite comportare în medii diverse. (DFSIP) *Să inițieze diferite activități cu alte persoane. (DCAI) * Să inițieze interacțiuni 	Relații cu mediul natural <i>(protecția și ocrotirea naturii)</i>	Tema: <i>Păsări sedentare</i>				DFSIP 131. Respectă corespunzător regulile de comportare în diverse medii. DSE 153. Aplică formule de politețe în comunicarea cu adulții. 244. Oferă voluntar ajutorul. 277. Se implică cu ușurință în activități și relații noi. DCAI 337. Inițiază jocuri și activități cu alte persoane, copii și adulți.
			Subtema: <i>Îngrijim și ocrotim păsările</i>				

III-IV săptămână	pozitive cu contexte. (DSE)	Relații cu mediul social	<u>Tema: Fructe vesele</u>			DLC 472. Folosește formule de politețe în vorbirea curentă. DCCL 698. Face generalizări și predicții în baza celor observate.
			<u>Subtema: Arta conversației. Formule de politețe</u>			
			<ul style="list-style-type: none"> ▪ Formulele de politețe. ▪ Comportamentul personajelor. 	<ul style="list-style-type: none"> • Dramatizează textul <i>Mărul</i>, utilizând formule de politețe: <i>Dați-mi vă rog să vă ajut să duceți coșul cu fructe; Poftim un măr</i> etc. • Manifestă atitudine pozitivă și de respect pentru adulții de vârsta a treia. • Manifestă dragoste față de limba maternă. 	<ul style="list-style-type: none"> ✓ Lectura și analiza textului „<i>Mărul</i>” scrisă de Em. Bucov. Dramatizarea unui fragment. ✓ Conversație <i>Formulele de politețe</i>. ✓ Exercițiu creativ <i>Rică și mărul</i> (modifică conținutul povestirii, unde Rică va fi un băiețel cinstit). ✓ Exercițiu de îmbogățire a vocabularului cu expresiile <i>Cine are mână lungă, pierde ce are în pungă</i> etc. 	
	*Să-și adapteze comportamentul în diferite situații la regulile comun acceptate. (DSE) *Să demonstreze înțelegerea rolurilor sociale în timpul jocurilor de rol. (DSE) *Să-și controleze exprimarea sentimentelor, impulsurile emoționale. (DSE)	Relații cu mediul social	<u>Tema: Legumele gustoase și sănătoase</u>			DFSIP 128. Nu se lasă ademenit și nu merge cu persoane necunoscute, rămânând cu grupul. DSE 277. Se implică cu ușurință în activități și relații noi. DCAÎ 337. Inițiază jocuri și activități cu alte persoane, copii și adulți. DLC 397. Povestește o poveste cunoscută respectând succesiunea evenimentelor. DCCL 601. Compară evenimente și personaje din povești.
			<u>Subtema: Reguli de comportare la piață sau la magazinul de legume</u>			
		<ul style="list-style-type: none"> ▪ Reguli de comportare la piață/magazin. ▪ Formule de politețe: <i>vă rog, mulțumesc, poftim</i> etc. 	<ul style="list-style-type: none"> • Transpune în jocuri acțiuni reale și utilizează în vorbire formule de politețe: <i>vă rog, mulțumesc, poftim</i> etc. • Formulează reguli de comportare la piață. 	<ul style="list-style-type: none"> ✓ Discuție <i>Unde faci cumpărăturile cu părinții tăi? Cum se numesc piețele/ magazinele din orașul/satul tău?</i> ✓ Situație de problemă <i>Cum trebuie să ne comportăm la piață/magazinul de legume?</i> ✓ Povestire <i>Bogățiile țării noastre sunt roadele culese toamna</i>. ✓ Joc de rol <i>La piață/magazinul de legume</i>. 		
		Relații cu mediul social (elemente de educație patriotică)	<u>Tema: Tainele pădurii</u>			
			<u>Subtema: Ștejarul lui Ștefan cel Mare</u>			
		<ul style="list-style-type: none"> ▪ Monumentele istorice și lăcașurile sfinte (<i>mănăstiri, biserici</i>). ▪ Domnitorul Moldovei Ștefan cel Mare. 	<ul style="list-style-type: none"> • Manifestă sentimente patriotice prin dorința de a cunoaște în realitate unele monumente istorice. • Descrie acțiunile nobile ale marelui Domnitor Ștefan cel Mare (<i>construirea bisericilor, mănăstirilor și planta copacilor</i>). • Manifestă dragoste și mândrie față de țară (locurile pitorești și istorice), respectul față de eroii Patriei, 	<ul style="list-style-type: none"> ✓ Demonstrarea imaginii <i>Codrii Moldovei</i>. ✓ Conversație <i>Ștejarul lui Ștefan cel Mare</i> (imaginea – cel mai bătrân copac). ✓ Povestirea legendei „<i>Mănăstirea Căpriana</i>” (folclor). ✓ Discuție <i>Cum să ne comportăm în lăcașele sfinte?</i> ✓ Diagrama Venn <i>Cum să păstrăm și să ocrotim pădurea (lăcașurile sfinte, monumente istorice)?</i> 		

Luna /săpt.	Obiective de referință	Aspecte	Detalii de conținut	Premise de competențe	Exemple de activități de învățare	Indicatorii S.Î.D.C.
MODULUL: OMUL ȘI ACTIVITĂȚILE LUI						
Noiembrie	I-II săptămână	<p>*Să inițieze diferite activități cu alte persoane. (DCAI)</p> <p>* Să accepte responsabilități și să le respecte. (DSE)</p>	<p>Relații inter-umane (relații de grup)</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ Personalități din domeniul sportului din R. Moldova. ▪ Practicarea unui tip de sport. 	<p>• Descrie rolul practicării gimnasticii de dimineață în viața omului.</p> <p>• Enumeră personalități din domeniul sportului din țara noastră.</p> <p>• Manifestă sentimentul de mândrie prin practicarea unui sport, în fortificarea propriului organism.</p>	<p>✓ Conversație <i>Cine practică gimnastica de dimineață?</i></p> <p>✓ Descriere <i>Sportul pe care îl practici sau dorești să-l practici în viitor.</i></p> <p>✓ Discuție <i>Personalități din domeniul sportului.</i></p> <p>✓ Ciorchinele <i>Beneficiile practicării unui tip de sport.</i></p> <p>✓ Dezbateri <i>Ce sport ai dori să practici?</i></p>	<p>DFSIP</p> <p>28. Demonstrează coordonarea părților propriului corp în realizarea unor mișcări.</p> <p>DSE</p> <p>277. Se implică cu ușurință în activități și relații noi.</p> <p>DCAI</p> <p>337. Inițiază jocuri și activități cu alte persoane, copii și adulți.</p>
	III-IV săptămână	<p>* Să se identifice drept prieten al unor copii din diverse medii apropiate, parte a unui grup în activitățile de joc. (DSE)</p> <p>* Să-și controleze exprimarea sentimentelor, impulsurile emoționale.</p>	<p>Relații cu mediul social (elemente de educație patriotică)</p> <ul style="list-style-type: none"> ▪ Ocupațiile și portul strămoșilor noștri. ▪ Costumul național al poporului nostru. 	<p>• Identifică cine au fost strămoșii noștri, ocupațiile și portul lor.</p> <p>• Caracterizează trăsăturile de caracter al dacilor: istețimea, vitejia și înțelepciunea lor.</p> <p>• Descrie costumul național specific poporului nostru.</p> <p>• Manifestă sentimentul de mândrie față de strămoși, dorința de a fi demni de ei.</p>	<p>✓ Lectura poeziei „<i>Legenda dacică</i>” de M. Roman.</p> <p>✓ Demonstrarea costumului național (componentele lui: cămașă, ȧari, opinci, cojocel, căciulă).</p> <p>✓ Descriere <i>Cum era Împăratul Decebal?</i></p> <p>✓ Proverbe despre <i>eroism, muncă, îndrăzneală etc.</i></p> <p>✓ Exercițiu de comparare <i>Decebal – Zmeul codrilor cu Făt-Frumos.</i></p>	<p>DFSIP</p> <p>86. Ajută la realizarea de activități domestice care implică mișcare.</p> <p>DSE</p> <p>276. Dă dovadă de încredere în abilitățile sale în formare.</p> <p>DCAI</p> <p>335. Alege și desfășoară o activitate care se potrivește intereselor sale.</p> <p>DLC</p> <p>394. Participă activ la discuțiile</p>

	(DSE)	* Să-și exprime propriile trăiri în mod adecvat. (DSE)	Tema: Țara mea – Republica Moldova			dintr-un grup, ascultând și intervenind în conversație. DCCL 589. Oferă explicații pentru care anumite evenimente se petrec.
			Subtema: Tricolorul – steagul țării noastre			
			<ul style="list-style-type: none"> ▪ Țara mea este R. Moldova. ▪ Simbolurile naționale. ▪ Capitala R. Moldova – Chișinău. 	<ul style="list-style-type: none"> • Manifestă sentimentul de mândrie pentru că locuiește în această țară. • Exprimă prin cuvinte și expresii atitudini pozitive față de țară, popor, limbă. • Recunoaște simbolurile naționale: drapelul, stema, harta Republicii Moldova. 	<ul style="list-style-type: none"> ✓ Demonstrarea hărții R. Moldova. ✓ Construirea imaginilor <i>Natura țării noastre</i> (lucrul în echipe). ✓ Povestirea „<i>Legenda Moldovei</i>” (folclor) ✓ Analiza <i>Steagul și stema țării noastre</i>. ✓ Descrie <i>Capitala R. Moldova – Chișinău</i>. ✓ Exercițiu creativ „<i>Îmi iubesc țara mea pentru că..</i>” 	

Luna /săpt.	Obiective de referință	Aspecte	Detalii de conținut	Premise de competențe	Exemple de activități de învățare	Indicatorii S.Î.D.C.	
MODULUL: IARNA ÎN ȚARA MEA							
Decembrie-Januarie I-II săptămână		Relații inter-umane <i>(respectare a tradițiilor și obiceiurilor ale comunității)</i>	Tema: Cizmulitele lui Sfântul Nicolae				DFSIP 131. Respectă corespunzător regulile de comportare în diverse medii. DSE 153. Aplică formule de politețe în comunicarea cu adulții. 244. Oferă voluntar ajutor. 196. Identifică asemănări și deosebiri dintre persoane după diferite criterii. DCAI 337. Inițiază jocuri și activități cu copii și adulți. DLC 391. Utilizează dialoguri în jocurile simbolice. DCCL 602. Descrie evenimente utilizând cuvinte ce indică o comparație.
			Subtema: Sf. Nicolae și dragostea lui față de copiii nevoiași				
			<ul style="list-style-type: none"> ▪ Obiceiuri de Sărbătoarea Sf. Nicolae. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Descrie obiceiul legat de sărbătoarea Sf. Nicolae, în pregătirea cizmulitelor pentru a primi cadouri. ▪ Manifestă empatie față de copiii orfani. ▪ Își exprimă o atitudine negativă față de „nuielușă”. 	<ul style="list-style-type: none"> ✓ Metoda CCC <i>Sfântul Nicolae și darurile sale</i>. ✓ Descriere <i>De ce Sf. Nicolae e numit prietenul copiilor și al săracilor?</i> ✓ Ciorchinele <i>Cum este Sf. Nicolae</i> (calități). ✓ Dramatizarea <i>Cizmulitele copiilor</i>. ✓ Situație de problemă: <i>Cu cine vă asemănați?</i> ✓ Conversație <i>Cum pregătim cizmulitele în ajun de sărbătoare?</i> 		
			Tema: În așteptarea lui Moș Crăciun				
			<ul style="list-style-type: none"> ▪ Datini și obiceiuri legate de sărbătorirea Anului Nou. 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Descrie datini și obiceiuri legate de sărbătorirea Anului Nou: <i>de a umbla cu Plugușorul (cete de urători), semănatul, de a colinda (cete de colindători)</i>. ▪ Caracterizează și demonstrează unul din obiceiuri: <i>Capra sau Ursul</i> etc. 	<ul style="list-style-type: none"> ✓ Conversația <i>Plugușorul</i> (obicei străvechi). ✓ Demonstrația atributelor pentru urători: <i>plugușorul, buhaiul, clopoțelul, biciul</i>. ✓ Discuție <i>Ce le urează micii „hăitori” stăpânilor casei?</i> ✓ Demonstrarea imaginilor cu cete de urători (obicei moldovenesc – <i>Capra, Ursul</i> etc.). ✓ Interpretarea cântecului „<i>Ța-ța-ța, căprița mea</i>” din sceneta „<i>Capra</i>”. 		

III-IV săptămână	<p>* Să-și adapteze comportamentul în diferite situații la regulile comun acceptate. (DSE)</p> <p>* Să accepte responsabilități și să le respecte. (DSE)</p>	<p>Relații cu mediul natural (protecția și ocrotirea naturii)</p>	<p>Tema: <i>Ce frumos e în pădure</i> Subtema: <i>Pădurile de conifere din țara noastră</i></p>			<p>DFSIP 131. Respectă corespunzător regulile de comportare în diverse medii.</p> <p>DSE 153. Aplică formule de politețe în comunicarea cu adulții. 244. Oferă voluntar ajutorul.</p> <p>DCAÎ 362. Aduce elemente noi în activitățile cunoscute.</p> <p>DLC 467. Inițiază o conversație și participă adecvat în conversație cu copii.</p> <p>DCCL 688. Caută independent informații despre mediu prin utilizarea simțurilor, experimente, observare.</p>
		<p>▪ Reguli de îngrijire și ocrotire a pădurilor.</p> <p>• Determină regulile ce trebuie să le respecte în pădure, în perioada de iarnă.</p> <p>• Manifestă interes față de păstrarea unui mediu echilibrat și exersarea unor deprinderi de îngrijire și ocrotire a pădurilor.</p>	<p>• Conversație <i>Cum să ocrotim pădurile din țara noastră?</i></p> <p>✓ Clusteringul cu imagini <i>Importanța pădurilor conifere.</i></p> <p>✓ Întrebare-problemă <i>Ce ar fi dacă nu ar exista pădurile.</i></p> <p>✓ Expoziție: macheta <i>Iarna în pădure</i> și posterul <i>Copile, iubește natura!</i></p>			
III-IV săptămână	<p>* Să-și adapteze comportamentul în diferite situații la regulile comun acceptate. (DSE)</p> <p>* Să accepte responsabilități și să le respecte. (DSE)</p>	<p>Relații inter-umane (respectarea tradițiilor și obiceiurilor comunității).</p>	<p>Tema: <i>Cu drag despre bunicie</i> Subtema: <i>Hramul în satul bunicii</i></p>			<p>DFSIP 131. Respectă corespunzător regulile de comportare în diverse medii.</p> <p>DSE 153. Aplică formule de politețe în comunicarea cu adulții. 244. Oferă voluntar ajutorul.</p> <p>DCAÎ 362. Aduce elemente noi în activitățile cunoscute.</p> <p>DLC 467. Inițiază o conversație și participă adecvat în conversație cu copii.</p> <p>DCCL 688. Caută independent informații despre mediu prin utilizarea simțurilor, experimente, observare.</p>
		<p>▪ Tradiții și obiceiuri de sărbătorire a hramului.</p> <p>▪ Meșterii populari.</p> <p>• Caracterizează obiceiurile și tradițiile de a sărbători Hramul satului/orașului.</p> <p>• Manifestă admirație și respect față de meșterii populari.</p> <p>• Descrie emoțiile și sentimentele pe care le-au trăit în cadrul hramului la bunici.</p>	<p>✓ Conversație <i>Unde locuiesc bunicii tăi?</i></p> <p>✓ Metoda RAI <i>Cum se sărbătorește hramul la bunicii tăi?</i> (se gătesc bucate tradiționale, se organizează joc, expoziție costume naționale etc.</p> <p>✓ Demonstrarea imaginilor cu unele meșteșuguri populare: <i>olăritul, țesutul, croșetatul, confecționarea din lemn</i> etc.</p> <p>✓ Dansul <i>Hora satului.</i></p>			

Luna /săpt.	Obiective de referință	Aspecte	Detalii de conținut	Premise de competențe	Exemple de activități de învățare	Indicatorii S.Î.D.C.
MODULUL: CĂLĂTORII ÎN JURUL LUMII						
Februarie I-II săptămână	<p>* Să respecte regulile de comportare în medii diverse (grădiniță, stradă, transport public etc.). (DFSIP)</p> <p>* Să accepte responsabilități și să le respecte. (DSE)</p>	<p>Relații cu mediul social (respectarea normelor de conduită în societate)</p>	<p>Tema: <i>Micul pieton și agentul de circulație</i> Subtema: <i>Pe ce strada locuiești?</i></p>			<p>DFSIP 131. Respectă corespunzător regulile de comportare în diverse medii.</p> <p>DSE 152. Interacționează adecvat cu adulții (nu îi întrerupe). 229. Acceptă responsabilități și le respectă. 274. Cunoaște ziua, luna, orașul și țara în care s-a născut, numărul de telefon.</p>
			<p>▪ Străzile din orașul/satul natal.</p> <p>▪ Reguli de comportare în stradă și cele de circulație.</p>	<p>• Numește și descrie orașul/satul și strada unde locuiești.</p> <p>• Enumeră străzile principale din orașul/satul natal.</p> <p>• Manifestă atitudine de responsabilitate în respectarea regulilor de comportare în stradă și cele de circulație.</p>	<p>✓ Discuție <i>Pe ce stradă locuiești? Pe ce stradă este grădinița ta?</i> etc.</p> <p>✓ Joc <i>Spune cât mai multe străzi din orașul/satul tău natal.</i></p> <p>✓ Dezbateri <i>Cum sunt străzile în R. Moldova? De ce este nevoie ca străzile să fie curate?</i></p> <p>✓ Lucrul în echipe: <i>Cel mai bun pieton.</i></p> <p>✓ Recitarea poeziei „<i>Semaforul</i>”, scrisă de T. Știrbu (dramatizare).</p> <p>✓ Posterul <i>Regulile de comportare în stradă.</i></p>	

III-IV săptămână	* Să demonstreze înțelegerea rolurilor sociale în timpul jocurilor de rol. (DSE)		<u>Tema: Curioșii văzduhului</u>			DCAÎ 351. Finalizează o sarcină revenind asupra ei în interval diferite de timp. DLC 472. Folosește formule de politețe în vorbirea curentă. DCCL 698. Face generalizări și predicții în baza celor observate.
			<u>Subtema: Norme de conduită în avion</u>			
	▪ Reguli de comportare în aeroport, avion. ▪ Meseria de pilot, stewardesă.	• Manifestă abilități de a intra în relație cu cei din jur, respectând normele de comportament corect în aeroport sau în avion. • Își exprimă impresia despre calitățile unui pilot și calitățile unei stewardese.	✓ Conversație <i>Ai zburat vreo dată cu avionul? În ce țări ai călătorit?</i> ✓ Demonstrează pe hartă: R Moldova și țările unde ai zburat cu avionul. ✓ Discuție <i>Unde nu ai zbura să te întorci la casa ta. Iubește-ți Patria!</i> ✓ Jocul de rol <i>Bun venit în avion! Regulile de comportare în avion.</i> ✓ Clusteringul <i>Cum este un pilot/stewardesă?</i>			
	* Să-și adapteze comportamentul în diferite situații la regulile comun acceptate. (DSE) * Să ceară ajutor și să comunice adulților sau colegilor atunci când este în pericol sau observă un comportament periculos. (DFSIP)	Relații cu mediul social <i>(respectarea normelor de conduită în societate)</i>	<u>Tema: Barca pe valuri plutește ușor</u>			DFSIP 131. Respectă corespunzător regulile de comportare în diverse medii. DSE 229. Acceptă responsabilități și le respectă. 274. Cunoaște ziua, luna, orașul și țara în care s-a născut, numărul de telefon. DCAÎ 335. Alege și desfășoară o activitate care se potrivește intereselor sale. DLC 472. Folosește formule de politețe în vorbirea curentă. DCCL 698. Face generalizări și predicții în baza celor observate.
			<u>Subtema: O călătorie cu vaporul pe râul Nistru</u>			
			▪ Reguli de comportare pe un vas maritim.	• Formulează regulile de comportare pe un vas maritim. • Conștientizează rolul utilizării regulilor de comportare și de politețe pe vasul maritim.	✓ Discuție <i>Călătorie cu vaporul pe râul Nistru.</i> ✓ Miniexperiment <i>Cum ne comportăm când e furtună pe mare? De ce echipamente avem nevoie? Respectarea instrucțiunilor.</i> ✓ Excursie imaginată <i>Centre de divertisment pe vapor</i> (cafenea, săli de joacă etc.) ✓ Joc creativ <i>Ce impresii ți-au rămas după această călătorie cu vaporul?</i>	
<u>Tema: Călătorie în Australia</u>						
<u>Subtema: Grădina Zoologică din orașul Chișinău</u>						
▪ Animalele sălbatice pe cale de dispariție în R. Moldova. ▪ Animale exotice. ▪ Reguli de comportare la <i>Grădina Zoologică</i> .	• Își formează atitudinea de respect față de munca celor ce lucrează la <i>Grădina Zoologică</i> din orașul Chișinău. • Deosebește animalele sălbatice de animalele exotice. • Cunoaște regulile de comportare la <i>Grădina Zoologică</i> .	✓ Discuție <i>Ați fost la Grădina Zoologică din orașul Chișinău? Ce animale ați văzut?</i> ✓ Întrebare-problemă <i>Care animale sunt pe cale de dispariție în R. Moldova? De ce?</i> ✓ Metoda fotolimbajului <i>Ai vizitat vreo grădină zoologică din altă țară? Ce animale ați văzut?</i> ✓ Jocul <i>Numește țara și animalul ce crește în această țară (în baza imaginilor).</i>				

Luna /săpt.	Obiective de referință	Aspecte	Detalii de conținut	Premise de competențe	Exemple de activități de învățare	Indicatorii S.Î.D.C.
MODULUL: PRIMĂVARĂ, BINE AI VENIT PE PLAIUL MEU!						
Martie	I-II săptămână	Relații inter-umane (tradiții și obiceiuri ale comunității)	Tema: Pe aripi de vânt în zbor, vine-n țară Mărțișor!			
			Subtema: Mărțișorul – 1 martie			
<ul style="list-style-type: none"> ▪ Tradițiile naționale de sărbătorirea <i>Mărțișorului</i> în Moldova. 	<ul style="list-style-type: none"> • Înțelege conținutul și mesajul poeziei și a legendei legate de vestirea primăverii. • Descrie tradițiile naționale legate de sărbătoarea <i>Mărțișor</i> în Moldova. • Manifestă sentimentul de dragoste, admirație, mândrie pentru tradițiile naționale. 		<ul style="list-style-type: none"> ✓ Conversație despre anotimpul primăvara cu cele 3 luni <i>Mărțișor, Prier, Florar</i> (variante populare). ✓ Recitarea poeziei „<i>Mărțișorul</i>” de A. Ciocanu. ✓ Lectura și analiza „<i>Legendei Mărțișorului</i>” (folclor). ✓ Situați de problemă <i>De ce pe 1 martie purtăm în piept mărțișoare?</i> ✓ Clusteringul <i>Ce simbolizează Mărțișorul?</i> ✓ Jocul de rol <i>Îți dăruiesc un mărțișor.</i> 			
Tema: E ziua ta, mămico!						
			Subtema: Ziua Internațională a Femeilor – 8 martie			
			<ul style="list-style-type: none"> ▪ Sărbătoarea de 8 Martie – Ziua Internațională a Femeilor. 	<ul style="list-style-type: none"> • Descrie semnificația zilei de 8 Martie – Ziua Internațională a Femeilor. • Posedă capacități de a transmite un mesaj de felicitare pentru mama, bunica, sora. • Își cultivă sentimentul de respect și admirație față de mamă. 	<ul style="list-style-type: none"> ✓ Conversație Ziua Internațională a Femeilor. ✓ Întrebare-problemă <i>De ce pe 8 martie se sărbătorește ziua femeilor?</i> ✓ Clusteringul <i>Cum le felicităm pe scumpele noastre mame etc.</i> (prin mesaj, floricele, cadou). ✓ Exercițiu <i>Ce mesaj de felicitare să-i spun mamei (bunicuței, surorii) mele?</i> ✓ Jocul <i>Fluturași și floricele.</i> 	
			Tema: Rândunica și pușorii săi			
			Subtema: Fapte bune, fapte rele			
			<ul style="list-style-type: none"> ▪ Reguli de ocrotire a păsărilor călătoare. ▪ Comportamentul personajelor. 	<ul style="list-style-type: none"> • Manifestă sentiment de respect pentru natură prin intermediul păsărilor, conștientizând aportul lor pe care acestea le aduc naturii, precum și ocrotirea lor. • Respectă regulile de ocrotire a păsărilor călătoare. 	<ul style="list-style-type: none"> ✓ Lectura și analiza textului „<i>Scrisoarea rândunicii</i>”, de către educator. ✓ Explozia stelară <i>Ce informații ai aflat despre păsările călătoare?</i> ✓ Analiza în baza imaginilor <i>Fapte bune sau fapte rele ale copiilor.</i> ✓ Clusteringul <i>Ce importanța au păsările călătoare pentru natura/om.</i> ✓ Posterul <i>Cum protejăm păsările călătoare?</i> 	
		Relații cu mediul natural (protecția și ocrotirea naturii)				DFSIP 131. Respectă corespunzător regulile de comportare în diverse medii. DSE 213. Respectă reguli simple de participare în activități și joc. 277. Se implică cu ușurință în activități și relații noi. 274. Cunoaște ziua, luna, orașul și țara în care s-a născut, număr de telefon. DCAÎ 324. Demonstrează satisfacție în descoperirea și discutarea unor noi informații și situații. DLC 472. Folosește formule de politețe în vorbirea curentă. DCCL 602. Descrie evenimente utilizând cuvinte ce indică o comparație.
						DFSIP 133. Demonstrează cunoașterea regulilor de siguranță în jocul simbolic. DSE 229. Acceptă responsabilități și le respectă. 276. Dă dovadă de încredere în abilitățile sale în formare. 274. Cunoaște ziua, luna, orașul și țara în care s-a născut,

		* Să inițieze diferite activități cu alte persoane. (DCAI)		<u>Tema: Prietenii naturii</u>		numărul de telefon.
				<u>Subtema: Ziua Mondială a Pădurilor – 21 martie</u>		DCAI
			<ul style="list-style-type: none"> ▪ 21 martie – <i>Ziua Mondială a Pădurilor.</i> 	<ul style="list-style-type: none"> • Descrie rolul pădurii în viața omului. • Stabilește activitățile de îngrijire și protejare a copacilor, florilor. • Manifestă interes și responsabilitate în participarea la acțiunile de îngrijire, ocrotire și protejare a mediului. 	<ul style="list-style-type: none"> ✓ Jocul <i>Recunoaște copacul.</i> ✓ Explicare <i>Etapele de plantare a copacilor.</i> ✓ Lectura povestirii „<i>Am sădit un pomușor</i>”, autor anonim. ✓ Descriere <i>Acțiuni de îngrijire a unui copac.</i> ✓ Elaborarea posterului <i>Regulile de îngrijire și ocrotire a copacilor.</i> ✓ Jocul creativ <i>Dacă as fi un copac...</i> 	321. Formulează întrebări referitoare la schimbările din jur. DLC 394. Participă activ la discuțiile dintr-un grup. DCCL 709. Înțelege interacțiunile dintre animale, plante și mediul de viață.

Luna /săpt.	Obiective de referință	Aspecte	Detalii de conținut	Premise de competențe	Exemple de activități de învățare	Indicatorii S.Î.D.C.	
MODULUL: CASA MEA							
Aprilie I-II săptămână	*Să demonstreze înțelegerea rolurilor sociale în timpul jocurilor de rol. (DSE) * Să inițieze diferite activități cu alte persoane. (DCAI)	Relații cu mediul social <i>(educație patriotică)</i>	<u>Tema: Cum se construiește o casă</u>				DFSIP 133. Demonstrează cunoașterea regulilor de siguranță în jocul simbolic. 167. Pune întrebări adultului înainte de a devia de la ordinea stabilită și de a încălca regulile. DSE 214. Participă la activități în grupuri mici sau mai mari. DCAI 324. Demonstrează satisfacție în descoperirea și discutarea unor noi informații și situații.
			<u>Subtema: Casa părintească</u>				
			<ul style="list-style-type: none"> ▪ Orașul/satul unde s-a născut. ▪ Noțiunea de „<i>casa părintească</i>”. ▪ Curtea casei și interiorul ei. 	<ul style="list-style-type: none"> • Manifestă mândrie că s-a născut pe acest pământ și își iubește casa părintească. • Descrie elementele unei case tradiționale din Moldova. 	<ul style="list-style-type: none"> ✓ Discuție <i>Casa unde m-am născut și am copilărit.</i> ✓ Demonstrarea imaginii <i>Casa tradițională în Moldova.</i> ✓ Interpretarea cântecului „<i>Casa părintească nu se vinde</i>” pe versuri de Gr. Vieru. ✓ Jocul de construire <i>Casa</i>, din cuburi lego (lucrul în 2 echipe). 		
					<u>Tema: Vin Floriile</u>		
		Relații inter-umane <i>(tradiții și obiceiuri ale comunității)</i>	<u>Subtema: Ziua Floriilor</u>				DCAI 324. Demonstrează satisfacție în descoperirea și discutarea unor noi informații și situații. DLC 397. Povestește un eveniment sau o poveste cunoscută respectând succesiunea evenimentelor. DCCL 698. Face generalizări și predicții în baza celor observate.
			<ul style="list-style-type: none"> ▪ Tradiții și obiceiuri legate de sărbătoarea <i>Duminica Floriilor.</i> ▪ <i>Salcia</i> – copacul binecuvântat de Dumnezeu. 	<ul style="list-style-type: none"> • Manifestă sentimentul de mândrie pentru tradiția de a sărbători <i>Duminica Floriilor.</i> • Își exprimă respect față de tradițiile de a sărbători ziua dedicată florilor. • Manifestă o atitudine față de valorile și tradițiile referitoare la sărbătoarea <i>Floriilor.</i> 	<ul style="list-style-type: none"> ✓ Lectura legendei „<i>Salcia plângătoare</i>”, autor anonim. ✓ Demonstrarea imaginii cu copacul <i>Salcie.</i> ✓ Recitarea și analiza poeziei „<i>Mâțisorii</i>” scrisă de V. Romanciuc. ✓ Discuție <i>Salcia – copacul binecuvântat de Dumnezeu.</i> ✓ Povestirea textului „<i>Duminica de Florii</i>”. ✓ Explicarea <i>De ce la biserică se duce cu crenguțe de salcie?</i> 		

III-IV săptămână	<p>* Să respecte regulile de comportare în medii diverse. (DFSIP)</p> <p>* Să ceară ajutor și să comunice adulților sau colegilor atunci când este în pericol sau observă un comportament periculos. (DFSIP)</p>	<p>Relații cu mediul social (elemente de educație patriotică)</p>	<p>Tema: Iepurașul Țup, bine ai venit! Subtema: Datini de Paști</p>			<p>DFSIP 133. Demonstrează cunoașterea regulilor de siguranță în jocul simbolic.</p> <p>DSE 276. Dă dovadă de încredere în abilitățile sale în formare.</p> <p>DCAÎ 324. Demonstrează satisfacție în descoperirea și discutarea unor noi informații și situații.</p> <p>DLC 394. Participă activ la discuțiile dintr-un grup, ascultând și intervenind în conversație.</p> <p>DCCL 622. Realizează când o situație poate fi problematică.</p>
		<p>▪ Obiceiuri și tradiții de Paști. ▪ Salutul de Paști – <i>Hristos a înviat!</i> ▪ Semnificația colindelor pascale.</p>	<p>• Descrie tradiții și obiceiuri legate de sărbătorile de Paști. • Conștientizează semnificația salutului <i>Hristos a Înviat / Adevărat a înviat!</i> • Formulează reguli de comportare în biserică.</p>	<p>✓ Conversație <i>Ce cunoașteți despre sărbătoarea de Paști?</i> ✓ Întrebare-problemă <i>Cum se salută creștinii de Paști?</i> (Hristos a Înviat – Adevărat a Înviat). ✓ Discuție <i>Obiceiuri și tradiții de Paști</i> (a vopsi ouă roșii, a ciocni ouă roșii etc.). ✓ Interpretarea colindelor pascale dedicate sărbătorilor de Paști.</p>		
		<p>Relații cu mediul natural (protecția și ocrotirea naturii)</p>	<p>Tema: Nu vă jucați cu focul! Subtema: Ziua mondială a Pământului – 22 aprilie</p>			
		<p>▪ 22 aprilie – <i>Ziua mondială a Pământului.</i> ▪ Reguli și acțiuni de îngrijire a pământului.</p>	<p>• Argumentează acțiunile pozitive și negative ale omului asupra Pământului. • Manifestă interes și dorință de a participa la acțiuni de îngrijire și ocrotire a mediului înconjurător. • Elaborează posterul <i>Reguli și acțiuni de îngrijire a pământului.</i></p>	<p>✓ Conversație <i>Ce semnifică această zi și ce acțiuni realizează oamenii de Ziua Mondială a Pământului.</i> ✓ Demonstrarea și analiza imaginilor cu urmările nefaste pe care le are omul asupra Pământului (<i>incendierea pădurilor</i> etc.). ✓ Posterul <i>Reguli și acțiuni de îngrijire a pământului</i> (sădirea copacilor, strângerea gunoaielor).</p>		

Luna /săpt.	Obiective de referință	Aspecte	Detalii de conținut	Premise de competențe	Exemple de activități de învățare	Indicatorii S.Î.D.C.
MODULUL: COPILĂRIA FERICITĂ						
Mai I-II săptămână	<p>* Să-și adapteze comportamentul în diferite situații la regulile comun acceptate. (DSE)</p> <p>* Să demonstreze înțelegerea rolurilor sociale în timpul jocurilor de rol.</p>	<p>Relații cu mediul natural (protecția și ocrotirea naturii)</p>	<p>Tema: Floricele pe câmpii, hai să le adunăm copii! Subtema: Grădina Botanică din orașul Chișinău</p>			<p>DFSIP 131. Respectă corespunzător regulile de comportare în diverse medii.</p> <p>DSE 213. Respectă reguli simple de participare în activități și joc.</p> <p>DCAÎ 366. Găsește forme și mijloace</p>
			<p>▪ Plantele din țara noastră de la Grădina Botanică.</p>	<p>• Descoperă, recunoaște și numește diverse plante din Grădina Botanică. • Manifestă atitudine de respect față de botanicii ce activează în Grădina Botanică.</p>	<p>✓ Discuție <i>Ce știi despre Grădina Botanică?</i> (teritoriul unde cresc diverse soiuri de plante specifice țării noastre, dar și din toată lumea). ✓ Clusteringul <i>Rolul plantelor în viața omului.</i> (purifică aerul, din ele se prepară medicamente etc.). ✓ Jocul <i>Vizita la Grădina Botanică.</i></p>	

III-IV săptămână	(DSE)	Relații inter-umane (relații de grup)	<u>Tema: Ziua bună se cunoaște de dimineață</u> <u>Subtema: Forme de salut</u>			noi de exprimare a gândurilor și emoțiilor. DLC 472. Folosește formule de politețe în vorbirea curentă. DCCL 622. Realizează când o situație poate fi problematică, provocatoare.
			<ul style="list-style-type: none"> ▪ Forme de salut. ▪ Reguli de comportare în timpul salutului. 	<ul style="list-style-type: none"> • Utilizează în comunicare formule de salut adecvate momentelor zilei. • Adoptă un comportament adecvat în timpul salutului (prin mimică, gestică, privire). • Folosește formule de politețe în timpul salutului. 	<ul style="list-style-type: none"> ✓ Recitarea poeziei „<i>Băiatul care nu dă bună ziua</i>”, scrisă de P. Cărare. ✓ Întrebare-problemă <i>De ce Nicu nu s-a salutat cu cei din clasă?</i> ✓ Conversație <i>Cum trebuie să ne salutăm?</i> ✓ Poster <i>Să fim politicoși în timpul salutului.</i> ✓ Joc creativ <i>Să ne salutăm cu personajele din poveste.</i> (Ex: Bună ziua, doamnă capră! Am aflat despre cei trei iezi ai dvs. ascultători care nu au deschis ușa la nimeni). 	
			<u>Tema: Ce sunt banii?</u> <u>Subtema: Moneda națională – leul</u>			DFSIP 133. Demonstrează cunoașterea regulilor de siguranță în jocul simbolic. DSE 276. Dă dovadă de încredere în abilitățile sale în formare. DCAÎ 324. Demonstrează satisfacție în descoperirea și discutarea unor noi informații și situații. DLC 394. Participă activ la discuțiile dintr-un grup, ascultând și intervenind în conversație. DCCL 622. Realizează când o situație poate fi problematică.
		Relații inter-umane (relații de grup)	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Leul – moneda națională a R. Moldova. ▪ Reguli de comportare la piață, magazine. 	<ul style="list-style-type: none"> • Identifică și diferențiază monedele și bancnotele naționale. • Cunoaște moneda națională – leul. • Respectă regulile de comportare în magazin, utilizând cuvintele de politețe. 	<ul style="list-style-type: none"> ✓ Jocul <i>Copacul ideilor</i> la tema <i>Importanța muncii în viața oamenilor.</i> ✓ Lectura textului „<i>Artemis</i>”, scrisă de Gerry Bailey și F. Law. ✓ Conversație <i>Ce utilizau oamenii înaintea banilor actuali?</i> ✓ Explicație <i>Moneda națională – leul.</i> ✓ Joc de rol <i>La magazin.</i> 	
			<u>Tema: Diferiți și totuși la fel</u> <u>Subtema: Prietenia copiilor Planetei Pământ!</u>			
			<ul style="list-style-type: none"> ▪ Reguli de respectare față de alți copii. ▪ Prietenul meu este diferit. 	<ul style="list-style-type: none"> • Identifică și diferențiază cele patru rase umane: <i>europeană, asiatică, africană și indiană.</i> • Acceptă și respect diversitatea copiilor. • Manifestă prietenie, toleranță, armonie față de copiii de altă naționalitate. • Participă cu plăcere la activități cu caracter intercultural. 	<ul style="list-style-type: none"> ✓ Recitarea poeziei „<i>Suntem atât de diferiți</i>”. ✓ Prezentarea <i>Prietenului meu din altă țară</i> (cu ajutorul pozelor). ✓ Demonstrarea imaginilor cu rase: <i>europeană, asiatică, africană și indiană.</i> ✓ Conversație <i>Haideți să ne respectăm unii pe alții, chiar dacă suntem de rase diferite</i> ✓ Dansul <i>Hora prieteniei</i> (pe fon muzical). ✓ Interpretarea cântecului „<i>Ni-i globul o casă frumoasă</i>”. 	

COPILUL LA FINELE ANULUI DE STUDIU TREBUIE SĂ POSEDE:

EDUCAȚIE PENTRU SOCIETATE

ATTITUDINI	CAPACITĂȚI-	CUNOȘTINȚE
<ul style="list-style-type: none"> ● Manifestă spirit de echipă și de colaborare în realizarea unei activități în comun; ● Manifestă sentimente și reprezentări despre bunătate, sensibilitate, dreptate, despre bine și rău, curaj, frică, modestie și îngâmfare; ● Manifestă atitudine grijulie față de prieteni, colegi, cunoscuți, adulți; ● Manifestă abilități de a intra în relație cu cei din jur, respectând normele de comportament; ● Manifestă sentimentul de dragoste, admirație, mândrie pentru tradițiile naționale; ● Manifestă sentimente patriotice prin dorința de a cunoaște și a păstra în realitate unele monumente istorice lăsate de strămoșii noștri; ● Manifestă bunăvoință în relații cu semenii, colegii săi, relații de prietenie și dorința de a-i ajuta pe cei mai mici în caz de necesitate; ● Manifestă spirit de responsabilitate și insistență în realizarea scopurilor pozitive. 	<ul style="list-style-type: none"> ● Aplică regulile de conviețuire în grup; ● Explică însemnătatea regimului zilei la grădiniță (<i>regimul într-un colectiv de copii</i>); ● Apreciază propriul comportament în raport cu alte persoane; ● Inițiază diverse activități cu alte persoane; ● Aplică regulile de comportare civilizată în diverse medii: grădiniță, transport, locuri publice; ● Se încadrează în diverse forme și <i>activități de muncă în gospodărie</i> (autoservire, curățenie generală și curentă, reparație, înverzirea curții, îngrijirea animalelor etc.); ● Argumentează necesitatea participării sale la unele acțiuni și activități comunitare; ● Aplică în comunicare cu adulții formulele de politețe: (<i>Vă rog; cer scuze, mulțumesc mult etc.</i>), salutul, adresarea/rugămintea, răspunsul 	<ul style="list-style-type: none"> ● Cunoaște numele și prenumele colegilor și a prietenilor; ● Descrie ocupațiile copiilor la grădiniță; ● Identifică naționalitatea sa și a părinților săi, Patria sa și simbolica ei; ● Cunoaște denumirea satului, orașului unde trăiește; ● Cunoaște normele și regulile de comportare în diverse medii; ● Enumeră și descrie sărbătorile tradiționale și naționale ale comunității; ● Descrie calitățile colegului de grădiniță sau a prietenului de joacă: sincer, onest, bun, responsabil, prietenos, amabil, iubitor de animale.

	<p>la salut;</p> <ul style="list-style-type: none"> ● Argumentează faptele sale privind luarea unei decizii (<i>să ajute colegul sau adultul de vârsta a treia etc.</i>); ● Posedă priceperi de a asculta, a colabora cu educatorul, colegii, prietenii, adulții; ● Proiectează acțiunile sale în contextul realizării unei activități de autoservire, de menaj; ● Participă la respectarea regimului și regulilor de conviețuire în grup; ● Caracterizează valorile general-umane: <i>Binele, Frumosul, Sacrul, Adevărul.</i> ● Participă la sărbătorile tradiționale culturale ale comunității; ● Interpretează urări, felicitări, dedicații cu ocazia diferitor sărbători. 	
--	--	--

În baza acestui model de proiectare eşalonată a activităților am reușit să arătăm corelarea dintre aceste două concepte (domenii de dezvoltare și domenii de cunoaștere), ce sunt reflectate în cele două documente de bază Curriculumul educației timpurii și Standardele de învățare și dezvoltare a copiilor, astfel ajungând la concluzia că: *copilul se dezvoltă fizic, socioemoțional, cognitiv în cadrul activităților organizate pe domenii de cunoaștere, ținând cont de metodica specifică fiecărui domeniu al științelor și psihopedagogia dezvoltării copilului, astfel vom atinge finalitățile educației timpurii care indică deprinderi, capacități, abilități, comportamente ale copiilor specifice domeniilor de dezvoltare.*

Copilul trebuie privit ca un întreg, iar acest lucru ne determină să optăm pentru un model de proiectare al activităților pe domenii de dezvoltare. Fiecare acțiune a lor de explorare a mediului în care trăiesc și se dezvoltă, implică atât procese cognitive, operații mentale, cât și trăiri afective și motricitate. Pentru a trăi astfel de experiențe, copilul trebuie să fie sprijinit în dezvoltarea sa sub raport cognitiv, socio-emoțional și fizic. Întrucât copiii învață și se dezvoltă explorând lumea în întregul ei, care solicită și stimulează copilul sub toate aspectele dezvoltării: *cognitivă, socio-emoțională și fizică.* Astfel, pentru o vizualizare evidentă a celor expuse anterior prezentăm o activitate cu tema: **„Reguli de comportare la magazinul cu legume” – „Culorile toamnei”** și vom demonstra **corelarea domeniului de cunoaștere Dezvoltarea personală, educație pentru familie și societate cu cele 5 domenii de dezvoltare.**

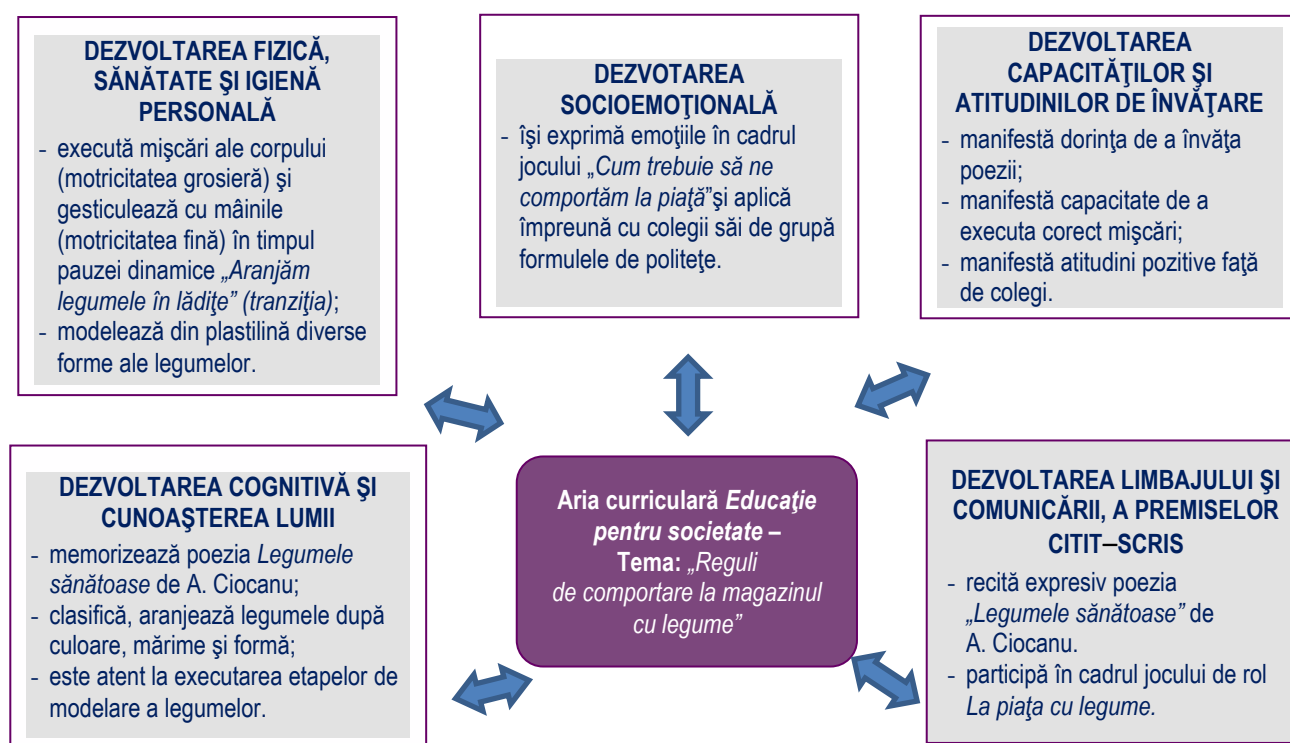

Figura 3. Corelarea domeniului de cunoaștere cu domeniile de dezvoltare

Desfășurarea și explicarea secvențelor educativ-instructive ale activității:

- Copilul execută mișcări ale corpului (motricitatea grosieră) și gesticulează cu mâinile (motricitatea fină) în timpul pauzei dinamice „Aranjăm legumele în lădițe” (tranziția); modelează din plastilină diverse forme ale legumelor după anumite etape consecutiv deci, este reflectat *domeniul de dezvoltare – DEZVOLTARE FIZICĂ, SĂNĂTATE ȘI IGIENĂ PERSONALĂ.*

- Copilul este implicat și din punct de vedere *socioemoțional*, trăiește emoții la recitarea expresivă a poeziei „Legumele sănătoase” și în cadrul jocului „Cum să ne comportăm la piața cu legume?” împreună cu colegii săi; descoperă ce poate și ce nu poate să facă în cadrul activității, cere ajutorul

cadrelui didactic dacă este nevoie, deci este reflectat *domeniul de dezvoltare – DEZVOLTARE SOCIOEMOȚIONALĂ*.

- Astfel, copilul dobândește priceperi, abilități, capacități și atitudini: de a recita expresiv poezia, de a executa corect mișcările, de a manifesta atitudini pozitive față de colegi/educator, de a manifesta dorința de a învăța – este reflectat *domeniul DEZVOLTARE A CAPACITĂȚILOR ȘI ATITUDINILOR DE ÎNVĂȚARE etc.*

- Copilul identifică în baza imaginilor și povestește despre bogățiile țării noastre sunt roadele culese toamna, recită expresiv poezia „*Legumele sănătoase*”, pronunță corect cuvintele, intonația este adecvată, în cea mai mare parte conținutul activității este axat pe *domeniul de dezvoltare – DEZVOLTARE A LIMBAJULUI ȘI COMUNICĂRII, A PREMISELOR CITIT-SCRIS*. Deci, obiectivul de referință din proiectarea eșalonată de la *domeniul de cunoaștere „Dezvoltare a limbajului și a comunicării”* se va regăsi în proiectarea anuală.

- Copilului în momentul recitării poeziei, povestirii în baza imaginilor i se dezvoltă toate procesele psihice: memoria, atenția, gândirea etc.; este implicat *domeniul de dezvoltare – DEZVOLTARE COGNITIVĂ ȘI CUNOAȘTERE A LUMII*.

Din cele menționate, observăm că *domeniile de dezvoltare sunt intercondiționate*, adică dezvoltarea unui domeniu favorizează dezvoltarea copilului într-un alt domeniu, iar experiențele de învățare sunt cu atât mai semnificative pentru progresul copilului cu cât ele se adresează *simultan tuturor domeniilor dezvoltării*.

La copiii de vârstă preșcolară nu se produce dispersat dezvoltarea fizică, socială, emoțională, cognitivă sau verbală. Copiii învață holistic, astfel încât fiecare domeniu le influențează pe celelalte și nici unul nu operează independent.

Rezultă că între toate domeniile există o integrare și participare interrelațională, încât fiecare achiziție într-un domeniu influențează semnificativ progresele copilului în celelalte domenii.

În compartimentul următor propunem o proiectare a activității integrate pentru copiii de 3-5 ani, în care prezentăm, cum are loc corelarea curriculumului educației timpurii în raport cu standardele de învățare și dezvoltare.

 MODEL de proiectare a activității integrate
„Iepurașul Țopăilă și prietenii săi”

Grădinița: _____

Educatoarea: _____

Data: _____

Grupa: *medie*

MODULUL: *CASA MEA*

Proiect tematic: *Sărbătorile de Paști.*

Tema zilei: Iepurașul Țopăilă, bine ai venit!

Subtema: *Iepurașul Țopăilă și prietenii săi*

Durata: 15-20 min. (activitatea în grup mare) și 15-20 de min. (activitatea în grupuri mici).

Forma de realizare: activitate integrată.

a) *Educație pentru limbaj și comunicare*

b) *Educație pentru mediu*

Întâlnirea de dimineață: prezentarea *Salutului* (Bună dimineața, pici! ...), completarea *Calendarului naturii*, *Surpriza activității* este *Iepurașul Țopăilă*.

Tranziții: jocul *Să sărim ca iepurașii!*

Rutine: exersarea deprinderilor de autoservire, exersarea deprinderilor de muncă gospodărească.

Scopul activității: *Familiarizarea cu salutul de Paști: Hristos a înviat! Adevărat a înviat! Descrierea animalelor domestice – prietenii Iepurașului Țopăilă.*

OBIECTIVE DE REFERINȚĂ

- Să povestească, să descrie, să discute, să clarifice, să adreseze și să răspundă la întrebări; (DLC)
- Să manifeste dorința de a audia poezii, povestiri, povești și a le reproduce/repovesti, să relateze despre emoțiile sale asociate cu personajele și evenimentele descrise în text. (DCAI)

OBIECTIVE OPERAȚIONALE **ale activității integrate:**

Obiective operaționale ale activității integrate:

Obiective cognitive:

- să asculte cu atenție poezia-ghicitoare și să numească animalul domestic;
- să descrie fiecare animal domestic (*cucoșul, rața, găscă, calul, pisica*);
- să enumere ce a adus *Iepurașul Țopăilă* în coș (*pasca, ouă, dulciuri*).

Obiective psihomotrice:

- să pronunțe corect salutul de Paști: *Hristos a înviat! Adevărat a înviat!*
- să descrie semnificația ouălor roșii;
- să pronunțe cuvintele-onomatopice: *cucoșul – „Cucurigu”, rața – „Mac-mac”, pisica – „Miau-miau”, găscă – „Ga-ga-ga”, calul – „Mi-ha-ha”* etc.
- să sară ca „iepurășii” în cadrul jocului dinamic.

Obiective socio-afective:

- să-și exprime propriile emoții și trăiri în cadrul activității;
- să manifeste atitudine de respect față de prietenii *Iepurașului Țopăilă*.

Obiective privind atitudini în învățare:

- să participe cu o deosebită plăcere la toate etapele activității.

STRATEGII DIDACTICE:

- ✓ **Metode și procedee:** conversația, explicația, lectura, exercițiul, jocul, desenul, puzzle etc.
- ✓ **Materiale didactice:** mascota Iepurașul Țopăilă, tablou cu imagini ale animalelor și păsărilor domestice (iepuraș, pisică, cal, rață, găscă etc.), fișe de lucru, televizor, computer, prezentare power point.
- ✓ **Forma de organizare:** în grupul mare, în grupuri mici și individual.

LUCRUL ÎN CENTRE de INTERES:

Centrul **ȘTIINȚE**

* Să selecteze imaginile „Prietenii iepurașului”

SARCINI:

- să privească atent prezentarea power point și să enumere animalele domestice;
- să selecteze de pe masă imagini doar cei care sunt prietenii iepurașului.

SARCINI SUPPLEMENTARE:

- să povestească despre animalele domestice în baza imaginilor.

Centrul **ARTĂ**

*Să deseneze „Iepurașul”.

SARCINI:

- să deseneze *fața iepurașului* după etapele prezentate de către educator;
- să descrie *fața iepurașului* pe care l-a desenat.

SARCINI SUPLIMENTARE:

- să deseneze iepurașul cu toate părțile componente ale corpului (*cap, trunchi, lăbuțe, codiță*).

Centrul **CONSTRUCȚII**

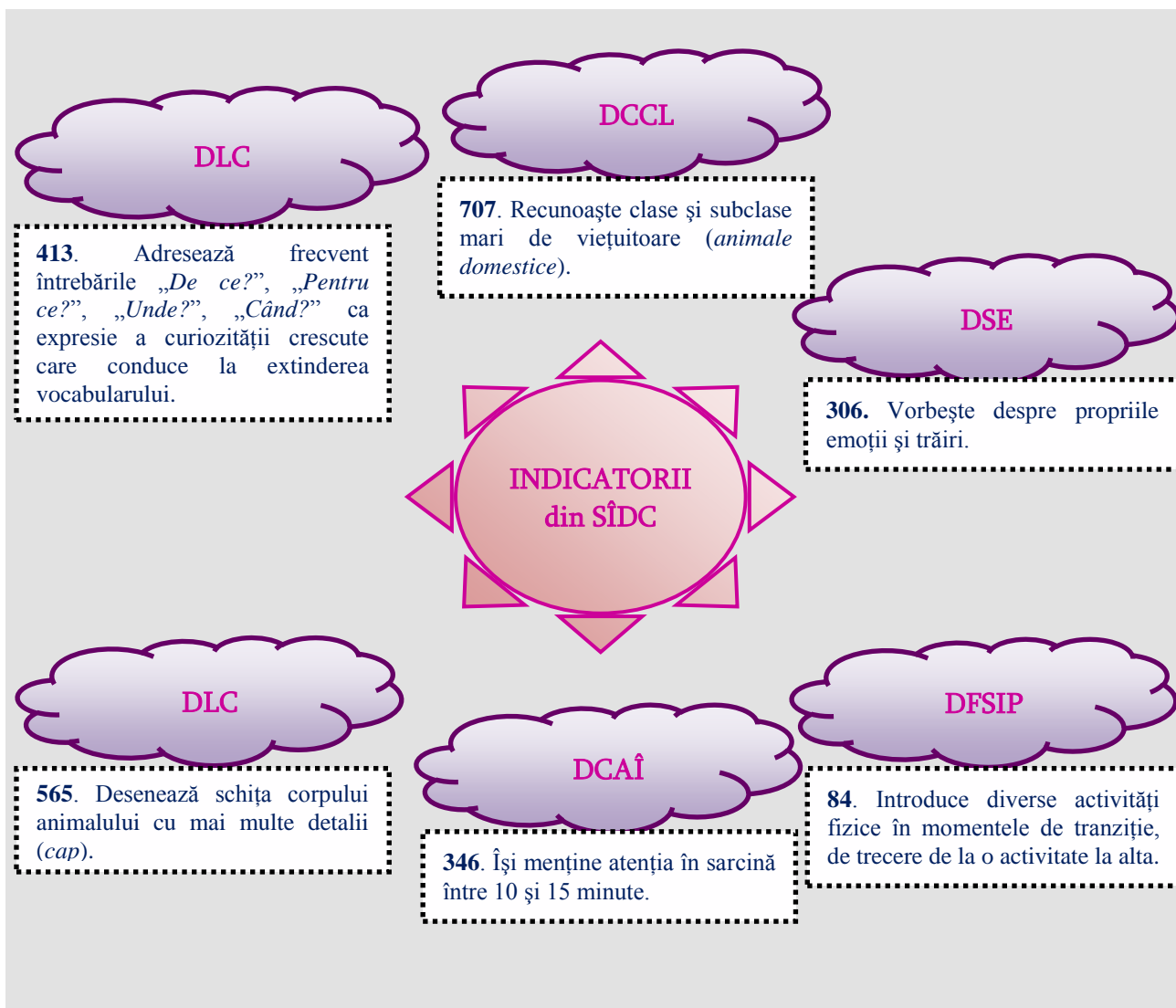
*Să construiască un puzzle „Animalele domestice”.

SARCINI:

- să formeze puzzle din 4 elemente imaginile: *iepurașul, cocoșelul, pisicuțul* etc.

SARCINI SUPLIMENTARE:

- să formeze puzzle din 8 elemente.

**La finele activității copilul trebuie să posede
PREMISE de COMPETENȚE:**

- explică semnificația ouălor roșii;
- știe să se salute *Hristos a înviat! Adevărat a înviat!* cu adulții și cu colegii săi;
- desenează iepurașul (fața) consecutiv după toate etapele.

	Evenimentele activității	Conținutul activității	Strategii didactice			Evaluare
			Metode și tehnici didactice	Materiale didactice	Forma de organizare	
To Etapa de familiarizare	Moment organizatoric	Crearea condițiilor necesare bunei desfășurări a activității: <ul style="list-style-type: none"> ✓ aerisirea sălii de grupă; ✓ aranjarea materialelor pe centre de activitate; ✓ așezarea scaunelor pentru <i>Întâlnirea de dimineață</i>. Intrarea copiilor în grupă.				
	Captarea atenției	<i>Întâlnirea de dimineață:</i> <ul style="list-style-type: none"> ➤ Copii sunt așezați în semicerc. În căsuța noastră bună / A venit și <i>Maricica!</i> / A venit și <i>Dumitrița!</i> Noi trăim toți împreună, / Dulcea mamei bombonică! Cu ochii ca albaștri! etc. Soarele de dimineața / A venit și <i>Ione!</i> / Ne mângâie fața! / Scumpul mamei bobocel! / <u>Educatorul:</u> Bună dimineața, copii! Cum vă dezmiardă mămica acasă? (<i>Păpușica mamei, Odorașul mamei, Bobocelul mamei etc.</i>) Surpriza activității este mascota <i>Iepurașul Țopăilă</i> cu un coș plin de ouă colorate. <u>Educatorul:</u> Eu sunt Iepurașul Țopăilă Astăzi la voi am venit! Cu un coș ce-i plin cu daruri Pentru voi iubiți copii!	Recitarea poeziei	Mascota <i>Iepurașul</i>	Lucrul în grup mare	Aprecieri verbale
	Anunțarea temei și a obiectivelor	Mesajul activității: Bună ziua copii! Eu sunt... (<i>Iepurașul Țopăilă</i>). Sunt un iepuraș... (<i>pufos, drăgălaș, gingaș</i> etc.). Ce ne-a adus Iepurașul în coșuleț... (<i>ouă, pască, dulciuri</i>)? Ce sărbătoare se apropie? (Sărbătoarea de Paști). <u>Educatorul:</u> Cum se salută de Paști? (Hristos a înviat! Adevărat a înviat!). <u>Educatorul:</u> Să ne salutăm unii cu alții.		Conversație Analiza imaginii	Planșa <i>Mesajul activității</i>	Lucrul în grup mare
Etapa de învățare	Reactualizarea cunoștințelor	<u>Educatorul:</u> Sunt un Iepuraș iubit, Și va dau la fiecare Țupa-țup sunt fericit <i>Cadouri – oușoare!</i> Dacă veți răspunde la întrebare... <u>Educatorul:</u> Când se dăruie ouă? (În prima zi de Paști se spune <i>Hristos a înviat!</i> și se dăruie câte un ou – un obicei strămoșesc). <u>Educatorul:</u> Dacă veți răspunde la întrebări veți primi câte un ou din coșuleț.	Descrierea	Măști (<i>cățelul, pisica, purcelul, calul, cucușul, găina etc.</i>)	Lucrul în grup mare	Corectarea pronunției
	Desfășurarea propriu-zisă a învățării	<u>Educatorul:</u> Cum credeți, care sunt prietenii Iepurașului? <u>Educatorul:</u> Ascultați atent: <u>Educatorul:</u> S-a urcat pe magazie // Poezia a uitat // Să ne spună o poezie // Și ne-a spus din ce știa // Însă, emoționat, // Numai cum se cheamă ea.	Recitarea expresivă a poeziei	Fișe – <i>ouă colorate</i> Flipchart	Lucrul în grup mare	

Cucurigu, cucurigu!

Cine este, copii?

Copiii: Cucușelul.

- Copilul va povesti cu ajutorul educatoarei și celorlalți copii din grupă despre *cucușel*.

Educatorul: Cum cântă cucușelul? Ce mănâncă cucușelul? Unde e locul cucușelului în

curte? Cum merge cucușelul? (*Cucușelul merge țanțoș, mândru*. Etc.)

Educatorul: Pasărea (*rața*) face:

Mac-mac-mac! Tare aș înota pe lac! *Cine este, copii?*

Copiii: Rața.

Educatorul: Cum face rața? Unde trăiește rața? (*Rața trăiește în coteț*.) Cum se numesc

puii raței? (*Puii raței se numesc boboci*.)

Educatorul: Pasărea (gâsca) face:

Ga-ga-ga! Vreau mâncare! Da, da, da!

Cine este, copii?

Educatorul: Cum face gâsca? Unde trăiește gâsca? Ce folos aduce gâsca la casa omului? (*Gâsca face ouă*.

Cărnița de gâscă este foarte gustoasă. Etc.)

Educatorul: Animalul (*calul*) face:

Mi – ha – ha! Eu pe toți îi voi plimba!

Cine este, copii?

Educatorul: Cine este, copii? Unde trăiește calul? (*Calul trăiește în grajd*.) Ce

mănâncă calul? (*Calul paște iarbă*.)

- Se vor analiza imaginile pe flipchart.

Educatorul: Animalul (*pisicuțul*) face:

Miau, miau, miau! Lapte dulce vreau să beau.

Educatorul: Cine este, copii? Cum face pisicuțul când i-e foame?

Educatorul: Toate animalele din ogradă

Cântă fără pauză. (*Toți copiii în rol de păsări și animale pronunță onomatopeele și cântă în cor*.)

Educatorul: Ce aveți în mânuțe? (Ouă)

Educatorul: De ce culoare au ouăle? (Roșii, galbene, albastre, verzi.)

- Fiecare copil va numi culoarea fișei-ou.

Educatorul: Ce semnifică culoarea roșie?

Educatorul: Pe timpul străbunilor noștri ouăle se colorau doar roșii, e un obicei străbun ce semnifică *sângele Domnului*. Astăzi pentru ca masa să fie mai colorată au început să le vopsească în toate culorile.

Educatorul: Ce mai avem pe masa de sărbătoare? (Pască, cozonacul, răcitură etc.)

Iepurașul Topăilă: Sunteți copii deștepți, sunt fericit că sunt alături de voi.

Hai deți să ne relaxăm și să sărim împreună ca iepurașii.

Se va organiza pauza dinamică: „*Să sărim ca iepurașii*”

- Se vor ridica cu toții în picioare:

Pentru a se încălzi Voi vă înclinați puțin – Iepurașii vor sări Într-o parte și în alta,

Țopa-țopa, țopa-țopa Când spre stânga, când spre dreapta.

Iepurașii vor sări. Punem mâinile la mijloc. Și ne așezăm la loc.

Educatorul: Vom urca în trenuț și vom pleca fiecare la centrul lui.

Educatorul: Să se ridice cei care au culoarea (să facă un pas înainte):

• *ouă roșii și* – vor urca în primul vagon și vor pleca la centrul *ARTĂ*.

• *ouă galbene* – vor urca în vagonul doi și vor pleca la centrul *BIBLIOTECĂ*.

• *ouă albastre* – vor urca în vagonul trei și vor pleca la centrul *CONSTRUCȚII*.

Educatorul cu copiii:

Un trenuț pe șine zboară Trenu-i plin cu cucușei, Tuc-tuc, tuc-tuc! Bobocei, cățeluși și motănei

E o sărbătoare în țară. Care pleacă la bune.

Tuc –tuc, tuc-tuc!

Exercițiu de pronunțare a onomatopeelor

Imagini cu animalele domestice

Lucrul în grup mare

Observarea comportamentului copiilor

Conversație

Analiza imaginilor

Joc dinamic

Jucărie
Trenuțul

Aprecieri verbale

Explicația

Analiza comportamentului copiilor

		<p><u>Educatorul</u>: Ce mai avem pe masa de sărbătoare? (Pască, cozonac, răcitură etc.) <u>Iepurașul Topăilă</u>: Sunteți copii deștepti, sunt fericit că sunt alături de voi. Haideti să ne relaxăm și să sărim împreună ca iepurașii. ➤ Se va organiza pauza dinamică: „Să sărim ca iepurașii” Se vor ridica cu toții în picioare: Pentru a se încălzi Voi vă înclinați puțin – Iepurașii vor sări Într-o parte și în alta, Țopa-țopa, țopa-țopa Când spre stânga, când spre dreapta. Iepurașii vor sări. Punem mâinile la mijloc Și ne așezăm la loc. <u>Educatorul</u>: Vom urca în trenuț și vom pleca fiecare la centrul lui. <u>Educatorul</u>: Să se ridice cei care au culoarea (să facă un pas înainte): • ouă roșii și – vor urca în primul vagon și vor pleca la centrul ARTĂ. • ouă galbene – vor urca în vagonul doi și vor pleca la centrul BIBLIOTECĂ; • ouă albastre – vor urca în vagonul trei și vor pleca la centrul CONSTRUCȚII. <u>Educatorul cu copiii</u>: Un trenuț pe șine zboară Trenu-i plin cu cucoșei, Tuc-tuc, tuc-tuc! Bobocei, cățeluși și motănei E o sărbătoare în țară. Care pleacă la bune. Tuc-tuc, tuc-tuc!</p>	Pauza dinamică			Aprecieri verbale
Etapa de exersare	Fixarea și consolidarea cunoștințelor	➤ Se vor aranja la centre de interes : Centrul ȘTIINȚE : Se vor selecta imagini „Prietenii iepurașului”. Centrul ARTĂ : Se va desena „Iepurașul”. Centrul CONSTRUCȚIE : Se va construi din puzzle imaginile „Animalele domestice”.		Foi de desen, creioane, plastilină etc.	Lucrul în grupuri mici	Analiza produselor activității
	Încheierea activității	➤ Se vor aprecia lucrările copiilor și se vor evidenția cele mai originale.	Aprecieria lucrărilor			
Etapa de exersare	Fixarea și consolidarea cunoștințelor	➤ Se vor aranja la centre de interes : Centrul BIBLIOTECĂ : Se va audia povestea „Coliba iepurașului”. Centrul ARTĂ : Se va desena „Iepurașul”. Centrul CONSTRUCȚIE : Se va construi din puzzle imaginile „Animalele domestice”.		Foi de desen, creioane, plastilină etc.	Lucrul în grupuri mici	Analiza produselor activității
	Încheierea activității	➤ Se vor aprecia lucrările copiilor și se vor evidenția cele mai originale.				

Capitolul 3.

MONITORIZAREA / EVALUAREA COPIILOR PREȘCOLARI PE DOMENII DE DEZVOLTARE

3.1. Evaluarea – elementul fundamental al asigurării calității în educația timpurie

O *educație timpurie* de calitate pornește de la cunoașterea de către adulți a modului în care copilul crește, se dezvoltă și învață încă de la naștere până la vârsta școlarizării. La etapa actuală, învățământul centrat pe copil favorizează astfel dezvoltarea lui holistică, cere și optimizarea demersului didactic care, la rândul său, necesită conceperea unor modalități mai eficiente de integrare a actului de evaluare în desfășurarea procesului formativ-educativ din instituțiile de educație timpurie [48]. În acest context, subliniem idea de *conștientizare și formarea unei culturi de evaluare și autoevaluare profesională a cadrului didactic în instituția de educație timpurie*, conform Reperelor metodologice recomandate de Ministerul Educației [6].

Într-o perspectivă generală, se poate spune că, dintotdeauna, activitatea pedagogică a cuprins, alături de propriile ei acțiuni – proiectare/anticipare, organizare, conducere, procese de instruire și educație – proceduri întreprinse cu scopul de a constata efectele acțiunilor întreprinse ca și modul în care s-a desfășurat activitatea însăși. Pe parcursul evoluției activității de formare a tinerilor generații, evident că practicile evaluative s-au dezvoltat în contextul general al schimbărilor produse în această activitate. Odată cu practica, s-au cristalizat idei și concepții cu privire la rosturile acțiunilor evaluative și la modurile de realizare a acestora [52, p. 33-34].

Sensul termenului *evaluare* îngăduie diferite conotații, în funcție de realitățile educaționale: evaluarea sistemului, cea a instituției de învățământ, evaluarea programelor, a profesorilor, a elevilor, a copiilor etc. Orice teoretician poate să imprime acestui termen semnificații destul de diverse.

G. Scallan, bunăoară, distinge trei planuri de semnificație epistemică pentru verbul *a evalua*:

- a) a concepe o procedură de evaluare;
- b) a face practic o evaluare;
- c) a exprima o evaluare.

Astfel, cele trei ipostaze nu se identifică. Una este să proiectezi proceduri și instrumente de evaluare, alta este să le aplici în mod practic și alta să exprimi și să explicitezi ceea ce ai evaluat. De altfel, verbul *a evalua* este coextensiv semantic cu alte verbe, cum ar fi *a aprecia*, *a constata*, *e estima*, *a examina*, *a cântări*, *a judeca*, *a măsura*, *a nota*, *a valida*, *a valoriza*, *a expertiza* etc. [53, p. 12].

B. Bloom înțelege evaluarea ca „formulare într-un scop determinat a unor judecăți asupra valorii anumitor idei, lucrări, situații, metode, materiale etc.”. Altfel spus, evaluarea împrumută caracteristici ale cunoașterii, ce are următoarele note definitorii: constituie obiectul evaluării unor fenomene foarte variate; evaluarea implică o judecată de valoare asupra stării fenomenului evaluat; presupune atât cuantificarea (măsurarea) fenomenului, precum și aprecierea lui; judecățile de valoare implică utilizarea unor criterii, standarde; totul este efectuat „într-un scop determinat” (ameliorarea) [*Apud* 12, p. 28].

Or, *evaluarea* prezintă o activitate complexă prin care sunt colectate sistematic informații despre starea, funcționarea și/sau potențialul unui sistem, cum ar fi: instituții, programe, procese, rezultate, resurse, relații, care sunt prelucrate și interpretate contextual aceste informații în vederea adoptării unor decizii caracterul cărora a fost specificat în momentul stabilirii scopului acțiunilor evaluative [49, p. 15].

Pentru instituțiile de educație timpurie, evaluarea are un caracter specific, identificat prin:

- ✓ promovarea responsabilității angajaților în instituție: îmbunătățirea condițiilor psihopedagogice necesare copiilor de vârstă timpurie și preșcolară; și totodată responsabili pentru calitatea și dezvoltarea globală a instituției;
- ✓ furnizarea indicatorilor necesari, despre ceea ce s-a realizat și ce ar trebui de îmbunătățit în instituție: identificarea laturilor pozitive și a „punctelor critice” reprezintă un punct de plecare pentru îmbunătățirea calității;
- ✓ asigurarea condițiilor egale pentru toți copiii (accesul tuturor copiilor la o educație de calitate în instituție);
- ✓ stabilirea tendințelor de îmbunătățire a calității instituției: cadrele didactice /de conducere ar trebui să știe dacă calitatea lor descrește/crește cu privire la contextul cultural al instituției [37].

În ceea ce privește forma de evaluare în instituția de educație timpurie există o abordare la nivel intern și extern. Evaluarea internă se efectuează de către cei din cadrul instituției, participanți la procesul educațional (*manageri, metodiști, educatori și alți profesioniști angajați, părinți, copii, factori ai comunității locale* etc.), în timp ce evaluarea externă este realizată de factorii din afara instituției (Minister, direcții de învățământ, instituții, asociații, experți naționali sau internaționali etc.).

Procesul educațional din educația timpurie este foarte dinamic și complex depinde de mai mulți factori (*dimensiunea, condițiile, localizarea, viziunea, resursele umane, fondatorii, organizația* etc.) care sunt specifice fiecărei instituții de învățământ general. Conform punctelor de referință (criterii/indicatori/standarde) se efectuează evaluarea internă a calității instituției de educație timpurie.

Pe lângă evaluarea internă, instituțiile de educație timpurie sunt supuse unor constante externe de evaluare, prin *criteriile de calitate* (performanța instituției, inclusiv reglementarea sa juridică, aplicarea standardelor pedagogice, curriculum, diversitatea programelor etc.), precum și segmentele sale individuale (monitorizarea îmbunătățirii copiilor, respectând drepturile copiilor și ale părinților, includerea copiilor cu dificultăți, pregătirea profesională a cadrelor didactice angajați în instituție etc.).

În teoria și practica educațională se disting diferite tipuri de evaluare specifice educației timpurii, în funcție de anumite criterii [49, p. 21-24]:

- *după etapa în care se face evaluarea:* evaluare inițială; evaluare continuă; evaluare finală;
- *după domeniu:* evaluarea în domeniul dezvoltării fizice, sănătate și igienă personală; evaluarea în domeniul dezvoltării socioemoționale; evaluarea în domeniul dezvoltării capacităților și atitudinilor în învățare; evaluarea în domeniul dezvoltării limbajului și a comunicării, premisele citirii și scrierii; evaluarea în domeniul dezvoltării cognitive și cunoașterea lumii;
- *după obiectul evaluării:* evaluarea procesului de învățare (achiziții), evaluarea performanțelor (individual sau în grup), evaluarea a ceea ce s-a învățat în grădiniță sau în afara grădiniței;
- *după accentul pus pe proces sau pe sistem:* evaluare de proces (se referă la performanțele preșcolarilor), evaluare de sistem (accentul se pune pe sistemul în care se desfășoară procesul – participanții la proces, instituții, organizarea sistemului);
- *după cine realizează evaluarea:* autoevaluare (realizată de preșcolar), evaluare internă (realizată de educatoare / cea care realizează procesul de predare – învățare), evaluare externă (realizată de o persoană sau o instituție din afara procesului de predare – învățare);
- *după cum evaluarea certifică sau nu calitatea celui care este evaluat:* evaluare sumativă – indică nivelul la care a ajuns preșcolarul la un moment dat, se bazează pe rezultatele obținute în urma unui test sau cumulând datele obținute prin evaluarea continuă; evaluare formativă – nu certifică o etapă,

ci permite ameliorarea rezultatelor, revenirea asupra celor învățate pentru a le corecta și facilita trecerea spre o altă etapă. Este orientată spre un ajutor imediat și încearcă să coreleze caracteristicile preșcolarului, inclusiv nevoile, interesele, cu caracteristicile conținuturilor de învățat. Se desfășoară cu regularitate și este utilizată pentru luarea deciziilor privind activitatea continuă la grupă;

- *după cum se apelează la o normă sau un criteriu*: evaluare normativă și evaluarea criterială care are continuitate și în învățământul primar;
- *după perspectiva temporară din care se realizează*: evaluare formală – prin instrumente standardizate de evaluare; evaluare informală – realizată prin instrumente nestandardizate, alternative, proiectate de educatoare;
- *după caracteristicile tehnice ale probelor*: evaluare convergentă – realizată prin probe care presupun răspunsuri închise, multiple, la alegere; evaluare divergentă – probe cu răspunsuri deschise, construite fără limite fixe;
- *după modul în care rezultatele pot fi sau nu măsurate*: evaluare cantitativă – rezultatele sunt cuantificabile după un anumit punctaj; evaluare calitativă – rezultatele nu pot fi măsurate prin cuantificare.

În grădiniță, ca și la celelalte trepte ale învățământului general, *metodologia procesului de monitorizare și evaluare pe domenii de dezvoltare ale copilului în educația timpurie* face parte din activitatea comună a personalului didactic și îndeosebi a copiilor educați. Tendința de perfecționare a acestei metodologii există și în învățământul preșcolar din Republica Moldova. Această stare de fapt, a fost constatată de către echipa proiectului instituțional „Asigurarea științifică, curriculară și metodologică a calității și eficienței procesului de educație timpurie”, Institutul de Științe ale Educației printr-un studiu analitic: *Educația timpurie*. Unul dintre aspectele evidențiate ale studiului atestă lipsa de congruență dintre politica educațională curriculară [3] și a standardelor [7] privind educația timpurie, ce împovărează într-o anumită măsură munca cadrului didactic, care trebuie să coreleze obiectivele curriculare cu nevoile de dezvoltare ale fiecărui copil și să conceapă trasee individualizate de învățare, structurate pe activități diferențiate [59, p. 28-33, p. 30]. Prin urmare, au fost propuse sugestii conceptuale și metodologice privind reconceptualizarea Cadrului de referință și Curriculumul Național de Educație Timpurie (în varianta de proiect) [1], apoi realizarea unui sondaj de opinii pedagogice care a vizat și componenta dezvoltării metodologice în aspect curricular [24, p. 24-25]. Astfel, o prioritate îi este acordată acestei metodologii pentru aprecierea nivelului de performanță al copiilor din instituțiile de educație timpurie, deoarece 99, 54% de cadre didactice au argumentat calitatea acestei metodologii prin claritatea / continuitatea abordată dintre educația timpurie și cea școlară, doar că este puțin mai dificil din lipsa timpului de a scrie /de a completa registre, fișe de observare a dezvoltării copilului.

În acest context, necesitatea realizării evaluării permite adoptarea unor decizii în vederea „reglării, ameliorării, perfecționării continue a activității” [52, p. 12] educației timpurii. Astfel, ținând cont și s-a luat în considerare *evaluarea copilului în grădiniță* care poate fi realizată prin trei tipuri diferite de cadre de referință ale metodologiei procesului de monitorizare și evaluare pe domenii de dezvoltare ale copilului în educația timpurie [46, p. 114]:

- a) capacitatea copilului de a-și analiza propria activitate – *autoevaluarea*;
- b) prestația copilului în cadrul grupei – *evaluare normativă*;
- c) progresul copilului în funcție de obiectivele prevăzute în programă – *evaluare formativă*.

Procesul educației timpurii pune în valoare importanța a cinci domenii (D) de dezvoltare a personalității copilului, care sunt prezentate în *figura 1*. În acest scop, domeniile de dezvoltare acoperă

nevoile dezvoltării complexe ale copiilor. Conform *Standardelor de învățare și dezvoltare pentru copilul de la naștere până la 7 ani*, „toate domeniile de dezvoltare sunt interconținuate” [7, p. 8]. De exemplu: dezvoltarea unui domeniu fie *Dezvoltarea capacităților și atitudinilor de învățare* favorizează dezvoltarea copilului într-un alt domeniu *Dezvoltarea cognitivă și cunoașterea lumii*, iar experiențele de învățare sunt cu atât mai semnificative pentru progresul copilului cu cât ele se adresează simultan tuturor domeniilor dezvoltării. Iată de ce actul *evaluării în educația timpurie* „este punctul final într-o succesiune de evenimente: stabilirea scopurilor pedagogice prin prisma comportamentelor dezirabile, proiectarea și executarea programei de realizare a scopurilor propuse, măsurarea rezultatelor aplicării programei, aprecierea rezultatelor”, considera *D. Ausubel* [Apud 51, p. 70].

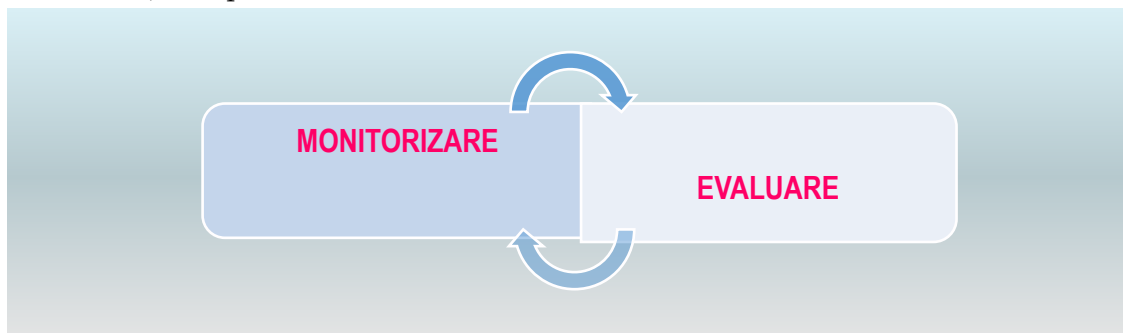
Actualmente, abordarea integrării evaluării în educația timpurie pe domenii de dezvoltare ale copilului (a se vedea *figura 1*) a devenit o necesitate stringentă în acțiunea pedagogică. În viziunea savantului *G. de Landsheere*, evaluarea îndeplinește în raport cu activitatea formativ-educativă a cadrului didactic și a copiilor o serie de funcții specifice [Apud 51, p. 71]:

- ajută copilul să-și fixeze, să-și consolideze cunoștințele prin întărire pozitivă;
- permite copilului să le integreze în sistemele de cunoștințe;
- confirmă starea de reușită, contribuie la formarea încrederii în capacitățile proprii;
- formează interesul copilului pentru cunoaștere;
- stimulează și dirijează activitatea de învățare a copilului;
- contribuie la formarea capacității de autoapreciere și la stimularea trebuinței de autoafirmare;
- ajută cadrul didactic să descopere dacă a organizat, structurat, accesibilizat conținutul în mod adecvat, dacă a folosit strategia didactică adecvată grupei de copii și individualizărilor;
- permite adultului să descopere lacunele copiilor, să elaboreze un program de probe / exerciții suplimentare menite să recupereze retardul sau să continue progresul;
- permite să anticipeze următoarele situații de învățare.

Figura 1. Abordarea integrării evaluării în educația timpurie pe domenii de dezvoltare ale copilului

Evaluarea nivelului performanțelor copiilor de diverse vârste, inclusiv a celor de vârstă timpurie are un rol esențial. Educația timpurie este complexă și solicită forme de monitorizare și evaluare adaptate la particularitățile individuale și de vârstă ale copiilor. În acest sens identificăm întrebarea *Care este diferența dintre monitorizare și evaluare?*, atunci când în contextul de mai sus s-a explicat conceptul de evaluare în educația timpurie.

Monitorizarea reprezintă urmărirea și supravegherea evoluției dezvoltării copilului în mediul lui firesc de activitate și înregistrarea comportamentelor formate. Acest proces este unul de durată și presupune colectarea de rutină a informațiilor referitoare la toate aspectele dezvoltării copilului [9; 35].

Modalități alternative de evaluare în instituția de educație timpurie sunt:

- lucrările practice;
- portofoliile cu produsele copiilor;
- aprecierile verbale;
- autoevaluarea;
- serbările;
- discuțiile individuale cu copiii;
- afișarea lucrărilor;
- aprecierea rezultatelor prin premii, laude, încurajări, prin ecusoane (flori, iepurași, ursuleți), medalii;
- „metoda consemnării pe un grafic (cu puncte și procentaje)” a rezultatelor, pe activități și preferințe.

Astfel, cele mai utilizate modalitățile de evaluare specifice învățământului preșcolar sunt *evaluarea cu simboluri* și *evaluările verbale*. Acest fapt se datorează dorinței cadrelor didactice din învățământul preșcolar de a pregăti copilul pentru sistemul de evaluare utilizat în învățământul primar.

3.2. Instrumente de monitorizare și eficientizare a progresului preșcolarului

Elaborarea *instrumentelor de monitorizare și eficientizarea progresului preșcolarului* vine din necesitatea asigurării accesului egal la educație timpurie de calitate pentru toți copiii, din perspectiva tratării ei ca pregătire pentru viață, care le-ar favoriza o dezvoltare plenară (fizică, cognitivă, socio-emoțională etc.) și ar garanta succesul debutului școlar, politicilor educaționale în educația timpurie. „Noua paradigmă educațională centrată pe copil are la bază principiile constructivismului, adică recunoașterea individualității fiecărui copil, cu propriul potențial pentru învățare, cu capacitatea de a-și construi și structura cunoștințele în mod unic. Această paradigmă pune accent pe abilitatea educatorului de a asigura un mediu de învățare și dezvoltare incluziv, care răspunde nevoilor individuale și oferă șanse pentru succes tuturor copiilor, dezvoltă respectul și imaginea de sine, valorizează în mod benefic

diferențele, încurajează comunicarea deschisă, reduce sau ameliorează comportamentele discriminative și stereotipurile” [35, p. 4].

În acest context, se dovedește preocuparea deosebită pentru principiul pedagogic al individualizării activităților din cadrul instituției de educație timpurie, pentru tratarea copiilor în acord cu individualitatea lor.

Varietatea tipurilor de instrumente / fișe pentru copiii din instituțiile de educație timpurie folosite de educatori este evocată pe larg în literatura de specialitate. Pornind de la unicitatea fiecărui copil, cu aspectele ei particulare și trăsăturile caracteristice, considerându-se importantă cunoașterea inițială, globală și particular a personalității, în orice tip de intervenție în cadrul serviciilor de educație timpurie. Astfel, instrumentele de monitorizare și eficientizarea progresului preșcolarului de vârstă de 3-6 ani sunt necesare pentru monitorizarea gradului de dezvoltare a fiecărui preșcolar pe vârste de grupe: 3-4 ani, 4-5 ani, 5-6 ani. Aceste instrumente vor constitui o bază informativă practicienilor și părinților, dar totodată, va oferi o ghidare eficientă educatorului în procesul de planificare a activităților, pentru a atinge nivelul dorit de dezvoltare a copilului în instituția de educație timpurie.

3.2.1. *Fișa de monitorizare a progresului preșcolarului pe domenii de dezvoltare*

În demersul complex al cunoașterii, educatorul se sprijină inevitabil pe întrebuintarea unui instrument și se finalizează cu completarea lui propriu-zisă. Precizăm că nu scrierea sau redactarea în sine a *fișei* reprezintă scopul activității cadrului didactic, ci valorificarea datelor consemnate pentru formarea eficientă a copilului – expresia autentică a cunoașterii dezvoltării copilului [55, p. 57].

În scopul de a facilita procesul evaluării copilului în instituția de educație timpurie s-a propus elaborarea unui instrument pedagogic numit *Fișa de monitorizare a progresului preșcolarului de 3-4 ani, 4-5 ani și 5-6 ani axată pe domenii de dezvoltare*. Astfel, educatoarea va sprijini optimal, în mod informat, dezvoltarea și învățarea fiecărui copil din grupa preșcolară. Fiecare indicator din *Fișă* corelează cu indicatorul sau setul de indicatori din SÎDET. Luați împreună aceștia îi permit educatorului să țină în vizor toate aspectele legate de dezvoltarea și învățarea copilului.

Înregistrarea nivelului de dezvoltare a copilului se efectuează în raport cu fiecare indicator, după o scală de evaluare din patru trepte, care reflectă evoluția ascendentă a competențelor sale în devenire (cunoștințe, deprinderi, atitudini), demonstrate prin comportamente observabile și măsurabile [35]:

- ✓ La treapta I, nu se manifestă independent ***niciodată***, adică nu poate face singur lucrul respectiv;
- ✓ La treapta a II-a, realizează ceva ***cu mult sprijin*** din partea unui adult sau a unui coleg;
- ✓ La treapta a III-a, face totul ***cu puțin sprijin*** din partea altora;
- ✓ La treapta a IV-a, comportamentele din treapta anterioară se manifestă în mod regulat, adică, evolutiv, copilul este capabil să acționeze ***independent***.

***Notă:** În continuare, în cadrul *fișelor* și *probelor*, prezentăm în paranteză indicatorii din SÎDC [7].

**FIȘA de monitorizare a progresului preșcolarului de 3-4 ani,
axată pe domenii de dezvoltare**

Numele, prenumele: _____

Vârsta copilului: _____

Data realizării: _____

DEZVOLTAREA FIZICĂ, A SĂNĂTĂȚII ȘI IGIENEI PERSONALE

ASPECTE ȘI INDICATORI	<i>Niciodată</i>	<i>Cu mult sprijin</i>	<i>Cu puțin sprijin</i>	<i>Independent</i>
❖ Motricitatea grosieră				
1. Merge echilibrat, își menține echilibrul pe un picior, în sărituri de pe un picior pe altul și peste obstacole mici, aleargă cu ușurință schimbându-și ritmul și direcția (12: 20; 25).				
2. Are precizie în executarea unor aruncări cu o mână și cu doua mâini (23).				
❖ Motricitatea fină				
3. Mănâncă cu tacâmuri independent (linguriță, furculiță) (48).				
4. Desenează linii curbe închise și deschise orizontale și verticale pe pământ, nisip (cu bețișorul); pe asfalt, tablă (cu creta) (50).				
❖ Dezvoltarea senzorio-motoră				
5. Demonstrează coordonare oculo-motorie în jocurile de construcție, în realizarea puzzle-urilor etc. (68).				
6. Imită animale prin mișcare sunete, îmbrăcăminte (71).				
❖ Sănătatea și nutriția				
7. Desfășoară spontan diverse activități fizice în momentele de tranziție, de trecere de la o activitate la alta, de la un spațiu la altul (84).				
8. Face diferența între lucruri care se mănâncă și cele care nu se mănâncă (92).				
❖ Îngrijirea și igiena personală				
9. Folosește șervețele sau batista pentru a-și șterge nasul cu sprijinul adultului (105).				
10. Merge la toaletă atunci când trebuie și spală mâinile după aceasta cu adultul (108).				
❖ Securitatea personală				
11. Observă un comportament periculos și comunică adulților (124).				
12. Recunoaște „omulețul verde sau omulețul roșu” de la semafor pentru a traversa strada împreună cu adulții (127).				

DEZVOLTAREA SOCIO-EMOȚIONALĂ

ASPECTE ȘI INDICATORI	<i>Niciodată</i>	<i>Cu mult sprijin</i>	<i>Cu puțin sprijin</i>	<i>Independent</i>
❖ Abilități de interacțiune cu adulții				
1. Se desparte de membrii familiei și interacționează cu alți adulți (<i>de ex.</i> : educatoarea, personalul grădiniței), răspunzând la formulele de salut; exprimă verbal sentimente față de anumiți adulți (146-148).				
2. Urmează instrucțiunile sau se supune unei figuri de autoritate și apelează la adulți pentru ajutor, dar și ajută adultul în sarcini simple (149, 160-164).				
❖ Abilități de interacțiune cu copii de vârstă apropiată				
3. Preferă și inițiază o activitate împreună cu alt copil sau copii, despărțindu-se de adult pentru a se juca împreună (176-178, 238-240).				
❖ Acceptarea și respectarea diversității				
4. Demonstrează înțelegerea diversității (192-194).				
❖ Dezvoltarea comportamentului pro-social				
5. Urmează reguli simple fără a i se mai reaminti, uneori anticipând ce urmează în programul zilnic, dacă există un program clar și respectat; ia decizii împreună cu adultul (206, 207, 220).				
6. Utilizează diverse strategii pentru a participa la un joc sau pentru a rezolva adecvat problemele, recunoscând comportamentul pozitiv al altor copii și înțelegând rolurile sale, fiind încurajat de adult (208, 209, 221-224, 241).				
7. Demonstrează empatie față de suferința altor copii, cu ajutorul adultului alină copiii de vârstă apropiată; exprimă sentimente și emoții față de personaje din povești (249-251).				
❖ Dezvoltarea conceptului de sine				
8. Cunoaște numele și prenumele; descrie membrii familiei și relațiile de rudenie; poate alege conștient activitatea pe care dorește să o realizeze și este satisfăcut când adultul observă reușitele lui (269, 271-273).				
❖ Dezvoltarea autocontrolului emoțional				
9. Reacționează emoțional adecvat: își așteaptă rândul, se calmează cu ajutorul adultului (286, 287, 289).				
❖ Dezvoltarea expresivității emoționale				
10. Înțelege, exprimă și răspunde la emoții prin joc (304-306).				

DEZVOLTAREA LIMBAJULUI ȘI A COMUNICĂRII ȘI PRIMISELE CITIRII ȘI SCRIERII

ASPECTE ȘI INDICATORI	<i>Niciodată</i>	<i>Cu mult sprijin</i>	<i>Cu puțin sprijin</i>	<i>Independent</i>
❖ Dezvoltarea capacității de ascultare și înțelegere a mesajului				
1. Ascultă interlocutorul pentru un timp scurt și demonstrează înțelegerea mesajului prin adecvarea răspunsului (384-387).				
2. Demonstrează progres în înțelegerea și aplicarea unor instrucțiuni simple din 1-2 etape (388).				
❖ Dezvoltarea capacității de vorbire și comunicare (comunicare expresivă)				
a) <u>aspectul lexical</u>				
3. Adresează frecvent întrebările „De ce?”, „Pentru ce?”, „Unde?”, „Când?” și cere explicații la cuvintele pe care nu le înțelege (413, 414).				
4. Folosește cuvinte ce denumesc cuvinte-obiecte (denumiri de jucării, fructe, legume etc.), cuvinte-acțiuni (merge, aleargă, se joacă etc.) și cuvinte-însușiri (vesel, frumos, roșu etc.) în vorbirea curentă (412, 415, 416).				
b) <u>aspectul gramatical</u>				
5. Folosește relativ corect pronumele personal (eu, tu, voi etc.), adverbe de timp (ziua, noaptea, azi), prepoziții (sub, lângă, pe etc.) în limbajul curent (437, 438, 442).				
6. Folosește relativ corect numărul substantivelor: singularul și pluralul (carte – cărți, jucărie – jucării etc.) în vorbirea curentă (436).				
c) <u>comunicarea eficientă</u>				
7. Relatează întâmplări din experiența zilnică suficient de clar, folosind cuvinte, propoziții simple (2-3 cuvinte), o intonație adecvată, gesturi sau diferite semne pentru a fi înțeles de toți interlocutorii (460, 461, 462, 465).				
❖ Participarea în experiențe cu cartea; cunoașterea și aprecierea cărții				
8. Arată interes crescut și implicare în ascultarea și discutarea unei varietăți de genuri: poezii pentru copii, poezie populară, basme, reviste cu benzi desenate (481, 482, 483).				
❖ Dezvoltarea capacității de discriminare fonetică, asocierea sunet-literă				
9. Imită sunetele emise de alte persoane, animale, obiecte etc. (511, 513).				
❖ Conștientizarea mesajului scris/vorbit				
10. Recunoaște coperta cărților după imagini și numește poveștile cunoscute (534, 535).				
❖ Însușirea deprinderilor de scris; folosirea scrisului pentru transmiterea unui mesaj.				
11. Respectă relativ conturul imaginilor și reprezintă personaje din povești și experiențe personale prin desene (564-566, 568).				

DEZVOLTAREA COGNITIVĂ ȘI CUNOAȘTEREA LUMII

ASPECTE ȘI INDICATORI	<i>Niciodată</i>	<i>Cu mult sprijin</i>	<i>Cu puțin sprijin</i>	<i>Independent</i>
❖ Dezvoltarea gândirii logice și rezolvarea de probleme	❖			
<p>a) <u>conștientizarea relației cauză-efect</u></p> <p>1. Identifică obiecte care influențează sau au efect asupra altor obiecte (de ex.: dacă pun zahăr în apă se topește) cu sprijinul adultului și manifestă interes pentru stabilirea relației de cauzalitate, adresând întrebarea de tipul „De ce?” (583, 584).</p> <p>2. Recunoaște cu sprijinul adultului care elemente ale unui obiect cauzează anumite efecte (<i>de ex.</i>: dacă închid radioul, se face liniște) (585, 586).</p> <p>b) <u>experiențe, acțiuni, evenimente</u></p> <p>3. Grupează obiecte după cel puțin un criteriu, cu ajutorul adultului compară evenimente utilizând cuvinte care indică o comparație „mai... decât...”, demonstrează asemănările / deosebirile între obiecte „la fel” – „diferit” și recunoaște caracteristica unui eveniment „lung, amuzant, gălăgios etc.” cu sprijinul adultului (595-599).</p> <p>4. Utilizează noile informații și cuvinte achiziționate în activități pentru a o aplica într-un alt context, într-un alt mod (de ex.: construiește din cuburi un castel, așa cum l-a văzut într-o carte cu povești) (609, 610).</p> <p>c) <u>multiple răspunsuri și situații de probleme provocatoare</u></p> <p>5. Explorează mai multe căi de soluționare a unei probleme și alege una dintre ele cu sprijinul altor copii sau adulți (618, 619).</p>				
❖ Reprezentări elementare matematice (numere, reprezentări numerice, operații, concepte de spațiu, forme geometrice, înțelegerea modelelor, măsurare)	❖			
<p>a) <u>numerele și numerația</u></p> <p>6. Numește unele numere și le utilizează în numărătorul activității cotidiene (de ex.: numără câți copii sunt la masa de activitate, câți copii sunt în partea dreapta / stânga unui obiect) (629, 632).</p> <p>b) <u>mărimi, forme, greutate, înălțimi, lungimi, volume</u></p> <p>7. Utilizează instrumente de măsurare în jocuri, în centrul de construcții, în centrul de nisip și apă (649).</p> <p>c) <u>formele obiectelor</u></p> <p>8. Numește formele geometrice „cerc, pătrat, triunghi, dreptunghi” și identificându-le prin compararea obiectelor de utilitate cotidiană (658, 659).</p> <p>d) <u>operații de seriare, grupare, clasificare a obiectelor</u></p> <p>9. Ordonează obiectele în funcție de o caracteristică, utilizând încercarea și eroarea „de la mic la mare, de la gros la subțire etc.” (668).</p>				

❖ Cunoașterea și înțelegerea lumii (lumea vie, Pământul, spațiul, metode științifice)	❖			
<p>a) <u>observarea și manipularea obiectelor investigate în mediu</u></p> <p>10. Participă împreună cu adultul la explorarea mediului înconjurător demonstrând cunoștințe despre respectul față de ființe și natură, utilizând unele instrumente „lupă, magneți etc.” (684; 685; 694).</p> <p>b) <u>caracteristici ale lumii vii</u></p> <p>11. Numește cu ușurință clase și subclase mari de viețuitoare „animale sălbatice: vulpea, lupul, ursul etc. / animale domestice: oaia, vaca, purcelul etc., păsări, insecte, plante” totodată, identificând diferența dintre mediile de viață ale viețuitoarelor în/pe „aer, apă, pământ” (705-707).</p> <p>c) <u>caracteristici ale Pământului și Spațiului</u></p> <p>12. Poate descrie elementele vieții „apa, aerul, pământul, focul” cu unele modalitățile de protecție, observă și adresează întrebări despre corpurile cerești „soare, lună”, forme de relief „deal, munte etc.”, poate descrie „momentele zilei, zilele săptămânii, anotimpurile anului” (718-725).</p> <p>d) <u>omul ca parte a lumii vii și ființă socială</u></p> <p>13. Înțelege nevoile / condițiile de bază ale supraviețuirii omului ca ființă vie (de ex.: apa, lumina, hrana, adăpostul), manifestă interes în participarea întreținerii / îngrijirii mediului fizic apropiat (de ex.: sala de grupă, curtea etc.) și poate descrie câteva organe interne „inima, stomacul” și funcțiile lor (735-737).</p>				

CAPACITĂȚI ȘI ATITUDINI DE ÎNVĂȚARE

ASPECTE ȘI INDICATORI	<i>Niciodată</i>	<i>Cu mult sprijin</i>	<i>Cu puțin sprijin</i>	<i>Independent</i>
❖ Curiozitate și interes				
1. Manifestă interes față de cum și de ce oamenii fac diverse lucruri; adresează întrebări pentru a afla (316, 318, 319).				
❖ Inițiativă				
2. Are inițiativă în ceea ce privește diverse activități și utilizează materiale pentru a pune în practică o idee (332-334).				
❖ Persistență				
3. Își menține atenția în sarcini pe care îl interesează între 10 și 15 minute, persistând în rezolvarea ei chiar dacă nu a reușit (345-347).				
❖ Creativitate				
4. Se implică și rămâne angajat în jocuri complexe; inventează povești, cântece, cuvinte (358, 359).				

**FIȘA de monitorizare a progresului preșcolarului de 4-5 ani,
axată pe domenii de dezvoltare**

Numele, prenumele: _____

Vârsta copilului: _____

Data realizării: _____

DEZVOLTAREA FIZICĂ, A SĂNĂTĂȚII ȘI IGIENEI PERSONALE

ASPECTE ȘI INDICATORI	<i>Niciodată</i>	<i>Cu mult sprijin</i>	<i>Cu puțin sprijin</i>	<i>Independent</i>
❖ Motricitatea grosieră				
5. Aleargă pe lângă obstacole cu ușurință (20). 6. Participă cu entuziasm în diverse activități fizice: alergare, cățărare, aruncări, dans etc. (85).				
❖ Motricitatea fină				
7. Manipulează cu ușurință obiectele mici, utilizând și materiale din centru arte (creioane, pensule, plastilină, cariocă, pictură cu degețele etc.) (52). 8. Realizează puzzle mai complicate până la 25 de obiecte (55).				
❖ Dezvoltarea senzorio-motoră				
9. Realizează mișcări artistice împreună cu adultul, cum ar fi dansul pe muzică sau mișcări ritmice (67). 10. Utilizează jocuri care solicită simțurile și mișcarea corpului (69).				
❖ Sănătatea și nutriția				
11. Participă activ în jocuri, dansuri, jocuri în aer liber etc. (82). 12. Ajută la servirea mesei și își apreciază corect porția de mâncare (97).				
❖ Îngrijirea și igiena personală				
13. Posedă deprinderi de a se spăla pe mâini, pe față și ștergerea corectă și completă cu prosopul individual și așezarea acestuia la locul special destinat (112). 14. Are grijă de nevoile de utilizare a toaletei (111).				
❖ Securitatea personală				
15. Recunoaște simboluri care indică pericol și îl evită (124, 126). 16. Demonstrează înțelegerea regulilor de siguranță în sala de grupă/grădiniță și acasă (126).				

DEZVOLTAREA SOCIO-EMOȚIONALĂ

ASPECTE ȘI INDICATORI	<i>Niciodată</i>	<i>Cu mult sprijin</i>	<i>Cu puțin sprijin</i>	<i>Independent</i>
❖ Abilități de interacțiune cu adulții				
1. Se desparte cu ușurință de membrii familiei și interacționează cu alți adulți (de ex. educatoarea, personalul grădiniței), răspunzând la formulele de salut; exprimă verbal sentimente față de anumiți adulți (146-148).				
2. Pot iniția lucruri, care știu că le vor place, îi vor bucura pe adulți; urmează indicațiile adulților în ceea ce privește comportamentul adecvat în diverse situații; apelează la adulți pentru sprijin emoțional (149, 150, 161-164).				
❖ Abilități de interacțiune cu copii de vârstă apropiată				
3. Preferă și inițiază o activitate împreună cu alt copil sau copii, despărțindu-se cu ușurință de adult pentru a se juca împreună (176-179).				
4. Recunoaște greșelile în relațiile cu alți copii și încearcă să le repare, își cere scuze, propune alte soluții (180).				
❖ Acceptarea și respectarea diversității				
5. Demonstrează înțelegerea și curiozitatea diversității (192-195).				
❖ Dezvoltarea comportamentului pro-social				
6. Urmează reguli simple fără a i se mai reaminti, anticipând ce urmează în programul zilnic, dacă există un program clar și respectat; ia decizii împreună cu adultul (206, 207, 220).				
7. Utilizează diverse strategii pentru a participa la un joc sau pentru a rezolva adecvat problemele, recunoscând comportamentul pozitiv al altor copii și înțelegând rolurile sale (208, 209, 221-224, 241).				
8. Demonstrează empatie față de suferința altor copii, cu ajutorul adultului alină copiii de vârstă apropiată; exprimă sentimente și emoții față de personaje din povești (249-251).				
❖ Dezvoltarea conceptului de sine				
9. Cunoaște numele și prenumele, folosește corect pronumele (nu mai folosește persoana a II-a pentru a se referi la sine); este conștient de activitatea pe care dorește să o realizeze și așteaptă aprecierile adultului (269-273).				
❖ Dezvoltarea autocontrolului emoțional				
10. Reacționează emoțional adecvat: își așteaptă rândul, se calmează cu ajutorul adultului; face față sarcinilor dificile fără frustrări foarte mari (286-289).				
❖ Dezvoltarea expresivității emoționale				
11. Înțelege, exprimă și verbalizează propriile emoții și trăiri prin joc (304-306).				

DEZVOLTAREA LIMBAJULUI ȘI A COMUNICĂRII ȘI PRIMISELE CITIRII ȘI SCRIERII

ASPECTE ȘI INDICATORI	<i>Niciodată</i>	<i>Cu mult sprijin</i>	<i>Cu puțin sprijin</i>	<i>Independent</i>
❖ Dezvoltarea capacității de ascultare și înțelegere a mesajului				
1. Participă la discuțiile unui grup ascultând interlocutorii pentru un timp scurt și demonstrează înțelegerea vocabularului de bază prin adecvarea răspunsului (384-387). 2. Demonstrează progres în înțelegerea și aplicarea unor instrucțiuni simple din mai multe etape (388). 3. Face diferența între cuvintele reale și cele inventate (390).				
❖ Dezvoltarea capacității de vorbire și comunicare (comunicare expresivă)				
a) <u>aspectul lexical</u>				
4. Adresează întrebările „De ce?”, „Pentru ce?”, „Unde?”, „Când?” ca expresie a curiozității crescute și cere explicații la cuvintele, expresii de cuvinte pe care nu le înțelege (413, 414). 5. Posedă în vocabular cuvinte ce desemnează denumiri de: obiecte (părți de obiecte), ființe, acțiuni, fenomene ale naturii, culori și nuanțele lor etc. (412, 415, 416).				
b) <u>aspectul gramatical</u>				
6. Modifică relativ corect formă cuvintelor: <i>substantive</i> (după număr: o carte—două cărți etc.), <i>verbe</i> (după timp: prezent – merge, mănâncă; trecut – a mers, a mâncat etc.) <i>adjective</i> (după număr și gen: frumos—frumoasă—frumoși/frumoase etc.) <i>pronumele personal</i> (după număr: eu—noi și după gen: el—ea etc.) în limbajul curent (436-438, 442). 7. Utilizează relativ corect acordul dintre două părți de vorbire: substantiv+adjectiv (<i>măr mare, prune coapte</i>); substantiv+ verb – (<i>copilul desenează, a desenat</i>); pronume + verb (<i>eu desenez, tu cânti</i>); adverb + verb (<i>azi mănânc, ieri am mâncat etc.</i>) (412, 415, 416).				
c) <u>comunicarea eficientă</u>				
8. Relatează întâmplări din experiența zilnică suficient de clar, folosind cuvinte, <i>propoziții simple și dezvoltate</i> , o intonație adecvată, gesturi sau diferite semne pentru a fi înțeles de toți interlocutorii (460-462, 465).				
❖ Participarea în experiențe cu cartea; cunoașterea și aprecierea cărții				
9. Arată interes crescut și implicare în ascultarea și discutarea unei varietăți de genuri: ficțiune/non-ficțiune, poezii pentru copii, poezie populară, povestiri, basme, reviste cu benzi desenate și prezintă cartea preferată (481-483).				
❖ Dezvoltarea capacității de discriminare fonetică, asocierea sunet-literă				
10. Rostește corect toate vocalele și majoritatea consoanelor (511-513).				

❖ Conștientizarea mesajului scris/vorbit				
11. Recunoaște coperta cărților după imagini și numește poveștile cunoscute (534, 535).				
❖ Înșușirea deprinderilor de scris; folosirea scrisului pentru transmiterea unui mesaj				
12. Respectă relativ conturul imaginilor și reprezintă personaje din povești și experiențe personale prin desene (564-566, 568).				

DEZVOLTAREA COGNITIVĂ ȘI CUNOAȘTEREA LUMII

ASPECTE ȘI INDICATORI	<i>Niciodată</i>	<i>Cu mult sprijin</i>	<i>Cu puțin sprijin</i>	<i>Independent</i>
❖ Dezvoltarea gândirii logice și rezolvarea de probleme				
<p>a) <u>conștientizarea relației cauză–efect</u></p> <p>1. Identifică obiecte care influențează sau au efect asupra altor obiecte (de ex.: dacă pun zahăr în apă se topește) și manifestă interes pentru stabilirea relației de cauzalitate, adresând întrebarea de tipul „De ce?” (583, 584)..</p> <p>2. Explică efectele unor acțiuni simple asupra unor obiecte și recunoaște care elemente ale unui obiect cauzează anumite efecte (585, 586).</p> <p>b) <u>experiențe, acțiuni, evenimente</u></p> <p>3. Grupează obiecte după cel puțin un criteriu, utilizează cuvinte care indică o comparație „mai... decât...”, demonstrează asemănările / deosebirile între obiecte „la fel” – „diferit” și numește caracteristica unui eveniment „lung, amuzant, gălăgios etc.” (595-599).</p> <p>4. Utilizează noile informații și cuvinte achiziționate în activități pentru a o aplica într-un alt context, într-un alt mod (de ex.: construiește din cuburi un castel, cum l-a văzut într-o carte cu povești) (609, 610).</p> <p>c) <u>multiple răspunsuri și situații de probleme provocatoare</u></p> <p>5. Se reorientează în soluționarea unei probleme când intervine un element nou (<i>de ex.</i>: un nou personaj, un nou obiect, un nou eveniment etc.) (620).</p>				
❖ Reprezentări elementare matematice (numere, reprezentări numerice, operații, concepte de spațiu, forme geometrice, înțelegerea modelelor, măsurare)				
<p>a) <u>numerele și numerația</u></p> <p>6. Recunoaște, numește și scrie unele cifre (de ex.: pune două mingi în cutia cu numărul 2; aduceți trei păpuși, patru cuburi) (630, 631, 633).</p> <p>7. Numără și cunoaște ordinea cantității numerelor în șirul 1-10 (634-636).</p> <p>b) <u>mărimi, forme, greutate, înălțimi, lungimi, volume</u></p>				

<p>8. Estimează și utilizează cuvinte ce fac referință la mărime, înălțime, lungime, greutate (<i>de ex.:</i> este la fel de <i>înaltă</i> ca și...) (648, 650). c) <u>formele obiectelor</u></p> <p>9. Creează, copiază, construiește forme geometrice și le ordonează în același fel de la mic la mare (660, 661). d) <u>operații de seriere, grupare, clasificare a obiectelor</u></p> <p>10. Adună laolaltă obiecte care observă că au o caracteristică în comun și stabilește corespondența între obiecte cotidiene prin utilizarea lor (669, 670).</p>				
❖ <i>E.2.2. Cunoașterea și înțelegerea lumii (lumea vie, Pământul, spațiul, metode științifice)</i>				
<p>e) <u>observarea și manipularea obiectelor investigate în mediu</u></p> <p>11. Participă împreună cu adultul la explorarea mediului înconjurător descriind relația cauză-efect în mediul fizic natural (de ex.: observarea naturii în diferite momente ale anului), utilizând unele instrumente de observare „<i>lupă, magneți etc.</i>” (686, 687, 694). f) <u>caracteristici ale lumii vii</u></p> <p>12. Recunoaște clase și subclase mari de viețuitoare „<i>animale sălbatice / domestice, păsări, insecte, plante</i>” totodată, identificând diferența dintre mediile de viață ale viețuitoarelor în/pe „<i>aer, apă, pământ</i>” (705-707). g) <u>caracteristici ale Pământului și Spațiului</u></p> <p>13. Descrie importanța apei, aerului, pământului, focului și a modalităților de protecție, observă cu ușurință corpurile cerești „<i>soare, lună</i>”, utilizează corect caracteristicile unităților de timp „<i>momentele zilei, zilele săptămânii, anotimpurile anului</i>”, sesizează diferențe între forme de relief „<i>deal, munte etc.</i>” (718-725). h) <u>omul ca parte a lumii vii și ființă socială</u></p> <p>14. Cunoaște nevoile / condițiile de bază ale supraviețuirii omului ca ființă vie, participă la întreținerea / îngrijirea mediului fizic apropiat (de ex.: sala de grupă, curtea etc.) și înțelege caracteristicile specifice omului ca ființă socială: „<i>meserii, limbaj, mijloace de locomoție, invenții, artă</i>” (735-738).</p>				

CAPACITĂȚI ȘI ATITUDINI DE ÎNVĂȚARE

ASPECTE ȘI INDICATORI	<i>Niciodată</i>	<i>Cu mult sprijin</i>	<i>Cu puțin sprijin</i>	<i>Independent</i>
❖ Curiozitate și interes				
1. Manifestă curiozitate și interes față de anumite lucruri; experimentează utilizarea de materiale noi și combinații ale acestora; adresează întrebări pentru a afla lucruri noi, conturându-și incipient domenii de interes (316-320).				
❖ Inițiativă				
2. Cere unui copil să se joace împreună; propune idei pe care le pune în acțiune (331-334).				
❖ Persistență				
3. Își menține atenția în sarcini pe care îl interesează aproximativ 15 minute, persistând în rezolvarea ei chiar dacă nu a reușit (345-347).				
❖ Creativitate				
4. Sugerează teme și reguli pentru diverse jocuri și se implică în joc; inventează povești, cântece, cuvinte; își exprimă ideile prin desen, construcții, mișcare etc. (357-361).				

**FIȘA de monitorizare a progresului preșcolarului de 5-6 ani,
axată pe domenii de dezvoltare**

Numele, prenumele: _____

Vârsta copilului: _____

Data realizării: _____

DEZVOLTAREA FIZICĂ, A SĂNĂTĂȚII ȘI IGIENEI PERSONALE

ASPECTE ȘI INDICATORI	<i>Niciodată</i>	<i>Cu mult sprijin</i>	<i>Cu puțin sprijin</i>	<i>Independent</i>
❖ Motricitatea grosieră				
1. Merge și aleargă cu ușurință, coordonându-și armonios mișcărilor (20, 29). 2. Ajută la realizarea de activități domestice care implică mișcare: măturat, aranjarea jucăriilor, mutarea unor obiecte, adunarea rufelor etc. (86).				
❖ Motricitatea fină				
3. Se îmbracă și se dezbracă singur, uneori și cu sprijin (60). 4. Posedă priceperi de modelare și hașurare fără a ieși din linia de contur și de a mânuși corect creionul, carioca, pixul (49, 59).				
❖ Dezvoltarea senzorio-motoră				
5. Recunoaște prin atingere/pipăit obiecte ascunse, fără să le vadă (74). 6. Schimbă ritmul, direcția, viteza mișcărilor la semnale de natură diferită (culoare, sunet, simboluri grafice) (75).				
❖ Sănătatea și nutriția				
7. Participă în mod regulat la activități fizice de alergare, dans, jocuri sau chiar sporturi (85). 8. Explică rolul benefic sau dăunător al anumit alimente pentru organismul uman (98).				
❖ Îngrijirea și igiena personală				
9. Demonstrează independență în igiena personală (se spală și se șterge singur pe mâini, își acoperă gura cu mâna când strănută, când tușește, folosește independent toaleta (115).				
❖ Securitatea personală				
10. Înțelege că unele comportamente pot fi dăunătoare organismului (fumatul, consumul de alcool etc.) (130). 11. Demonstrează cunoașterea regulilor de siguranță în jocul simbolic (133). 12. Relatează unde și când trebuie să se adreseze pentru ajutor (132).				

DEZVOLTAREA SOCIO-EMOȚIONALĂ

ASPECTE ȘI INDICATORI	<i>Niciodată</i>	<i>Cu mult sprijin</i>	<i>Cu puțin sprijin</i>	<i>Independent</i>
❖ <i>Abilități de interacțiune cu adulții</i>				
1. Interacționează cu ușurință cu adulți familiari din comunitate (părinți, bunici cunoscuți la locul de joacă, vecin, educatoarea, medic pediatru sau medic de familie, vânzătorul de la magazinul din cartier etc.) și aplică formule de politețe în comunicare cu ei (15-153).				
2. Cere ajutor adulților cunoscuți din comunitate; alege momentul potrivit pentru a aduce în atenția adulților anumite probleme; întreabă adultul înainte de a devia de la reguli și situații rutiniere (165-167).				
❖ <i>Abilități de interacțiune cu copii de vârstă apropiată</i>				
3. Interacționează, cere și oferă ajutor altor copii din proprie inițiativă în diferite contexte (181-183).				
4. Se identifică drept prieten al unor copii din diverse medii apropiate (la grădiniță, acasă/ la bloc, la bunici) (184).				
❖ <i>Acceptarea și respectarea diversității</i>				
5. Identifică asemănări și deosebiri dintre persoane după diferite criterii (gen, aspect exterior, vârstă, profesie, mediu cultural și lingvistic etc.), precum recunoaște abilitățile diferite ale celorlalți copii în diverse domenii (<i>X cântă bine la pian, Y aleargă repede ...</i>) (196, 197).				
6. Observă că aceeași persoană poate avea mai multe roluri sociale (mama este mama lui, este angajată la..., este fiica bunicii lui etc.) (200).				
❖ <i>Dezvoltarea comportamentului pro-social</i>				
7. Își asumă responsabilități, negociază și participă la luarea deciziilor (225-231).				
8. Cooperează cu ceilalți: inventează activități care implică mai mult de un copil; corelează acțiunile și interesele sale cu ale altor copii din grup; oferă voluntar ajutorul (242-244).				
9. Manifestă empatie față de celelalte persoane: oferă ajutor, consolare în rezolvarea unei probleme; vorbește despre emoțiile celorlalți (252-255).				
❖ <i>Dezvoltarea conceptului de sine</i>				
10. Cunoaște ziua, luna, orașul și țara în care s-a născut, număr de telefon; dă dovadă de încredere în abilitățile sale în formare (274-278, 280).				
11. Solicită liniște și spațiu (279).				
❖ <i>Dezvoltarea autocontrolului emoțional</i>				
12. Își controlează exprimarea sentimentelor, propriile trăiri, impulsuri cu ajutorul adultului și își modifică expresia și comportamentul în funcție de context (291-295).				

❖ Dezvoltarea expresivității emoționale				
13. Își exprimă, împărtășește celorlalți trăirile/emoțiile sale (307, 308, 310).				
14. Reacționează emoțional într-o manieră adaptativă și flexibilă în contexte sociale și fizice variate (309, 311).				

DEZVOLTAREA LIMBAJULUI ȘI A COMUNICĂRII ȘI PRIMISELE CITIRII ȘI SCRIERII

ASPECTE ȘI INDICATORI	<i>Niciodată</i>	<i>Cu mult sprijin</i>	<i>Cu puțin sprijin</i>	<i>Independent</i>
❖ Dezvoltarea capacității de ascultare și înțelegere a mesajului				
1. Ascultă cu plăcere povești/povestiri înregistrate pe diferite suporturi magnetice și povestește respectând succesiunea evenimentelor (392, 397).				
2. Participă activ la discuțiile dintr-un grup, ascultând și intervenind în conversație, dacă nu a înțeles mesajul întreabă ce înseamnă cuvintele necunoscute (391, 394).				
❖ Dezvoltarea capacității de vorbire și comunicare (comunicare expresivă)				
a) <u>aspectul lexical</u>				
3. Utilizează în vorbire cuvinte noi (sinonime, antonime), cuvinte specializate în anumite domenii (meserii) creații verbale, fantezii (420, 421).				
b) <u>aspectul gramatical</u>				
4. Folosește corect verbele la <u>prezent</u> (<i>eu strâng frunze</i>), <u>trecut</u> (<i>am cules roșii etc.</i>) <u>viitor</u> – (<i>voi aduce bomboane</i>); adverbele (<i>ieri, azi, mâine</i>), prepozițiile (<i>pe, lângă, în față, deasupra etc.</i>) în vorbirea curentă (418, 420-422, 425,).				
5. Utilizează corect acordul dintre câteva părți de vorbire: substantiv + adjectiv (<i>floare frumoasă, băiat chipeș etc.</i>) substantiv + verb (<i>fetița dansează etc.</i>); adverbul + verb (<i>ieri am dansat, azi dansez, mâine voi dansa etc.</i>) etc. (443, 445, 446).				
c) <u>comunicare eficientă</u>				
6. Utilizează corect diverse tipuri de propoziții (enunțiativă, exclamativă, interogativă) și recunoaște după intonație tipul de mesaj transmis; își exprimă o idee prin mai multe modalități (469-471).				
❖ Participarea în experiențe cu cartea; cunoașterea și aprecierea cărții				
7. Este interesat de cărți, dorește să răsfoiască și să povestească în baza imaginilor; discută cu adultul și cu colegii despre ce a aflat din cărți (484-486, 489, 500, 502, 504).				
❖ Dezvoltarea capacității de discriminare fonetică, asocierea sunet-literă				
8. Alege din imagini obiecte care încep cu același sunet și desparte cuvinte în silabe cu ajutor (515, 516).				

9. Recunoaște litere mari/mici de tipar (vocalele) și le pune în corespondență cu sunetul asociat (526, 527, 537, 540, 541, 543).				
❖ Conștientizarea mesajului scris/vorbit				
10. Identifică unele litere în numele propriu și în nume/denumiri familiare (mama, tata etc.) și le scrie pe foaie (537, 539, 571).				
❖ Însușirea deprinderilor de scris; folosirea scrisului pentru transmiterea unui mesaj.				
11. Înțelege conceptul de scriere pentru comunicarea unei informații sau a unui mesaj (542, 550, 551, 573).				

DEZVOLTAREA COGNITIVĂ ȘI CUNOAȘTEREA LUMII

ASPECTE ȘI INDICATORI	Niciodată	Cu mult sprijin	Cu puțin sprijin	Independent
❖ Dezvoltarea gândirii logice și rezolvarea de probleme				
<p>a) <u>conștientizarea relației cauză–efect</u></p> <p>1. Poate descoperi relația cauză–efect prin acțiunea unor factori asupra obiectelor și încearcă să explice pe bază de cauzalitate anumite schimbări (de ex.: pune apă în două vase, unul la soare, altul în congelator și constată efectele temperaturii asupra apei) (587, 588).</p> <p>b) <u>experiențe, acțiuni, evenimente</u></p> <p>2. Identifică și poate să descrie evenimente, personaje din povești utilizând cuvinte ce indică o comparație după „mărime, culoare, formă etc.” (600, 601, 602).</p> <p>c) <u>multiple răspunsuri și situații de probleme provocatoare</u></p> <p>3. Realizează unele soluții la diverse situații de probleme în acțiuni individuale și de grup (621, 622).</p>				
❖ Reprezentări elementare matematice (numere, reprezentări numerice, operații, concepte de spațiu, forme geometrice, înțelegerea modelelor, măsurare)				
<p>a) <u>numerele și numerația</u></p> <p>4. Numără și cunoaște ordinea cantității numerelor în șirul 1-20 (637, 640).</p> <p>b) <u>mărimi, forme, greutate, înălțimi, lungimi, volume</u></p> <p>5. Realizează estimări de operare simple, cu ajutorul adultului, utilizând diverse materiale după „formă, greutate, lungime, înălțime, volum, gust” (651, 652).</p> <p>c) <u>forme obiectelor</u></p> <p>6. Numește unele forme „cercul, triunghiul, pătratul, dreptunghiul” în obiectele din mediul înconjurător și cu ajutorul adultului creează noi forme prin combinarea lor (662, 663).</p>				

<p>d) <u>operații de seriere, grupare, clasificare a obiectelor</u></p> <p>7. Selectează obiectele (însuflețite / neînsuflețite) în funcție de două criterii (culoare, mărime) și explică asemănările și deosebirile (671, 674).</p>				
<p>❖ <i>Cunoașterea și înțelegerea lumii (lumea vie, Pământul, spațiul, metode științifice)</i></p> <p>e) <u>observarea și manipularea obiectelor investigate în mediu</u></p> <p>8. Colectează, discută despre informațiile dobândite prin utilizarea mijloacelor variate de investigație (de ex.: <i>desene, fotografii, instrumente, aparate simple: microscop, termometru</i>) (695-698).</p> <p>f) <u>caracteristici ale lumii vii</u></p> <p>9. Descrie, compară nevoile de bază ale ființelor vii și manifestă interes de responsabilitatea îngrijirii unei plante sau a unui animal în familie sau în grupă (708, 710).</p> <p>g) <u>caracteristici ale Pământului și Spațiului</u></p> <p>10. Identifică diferența formelor de relief „<i>câmpie/munte</i>”, tipuri de apă „<i>râu/lac/mare</i>” și descrie timpul probabil ilustrând o anumită stare a vremii (de ex.: <i>utilizează semne convenționale potrivit zilei respective, conform anotimpului</i>) (726, 728).</p> <p>h) <u>omul ca parte a lumii vii și ființă socială</u></p> <p>11. Demonstrează conștientizarea schimbărilor care se produc în sine și mediu (de ex.: <i>copilul crește, plantele au un ciclu de viață</i>), cunoaște condițiile specifice ale vieții umane și semnificația lor (de ex.: <i>mediu fizic, cultural, social</i>) (739, 740).</p>				

CAPACITĂȚI ȘI ATITUDINI DE ÎNVĂȚARE

ASPECTE ȘI INDICATORI	<i>Niciodată</i>	<i>Cu mult sprijin</i>	<i>Cu puțin sprijin</i>	<i>Independent</i>
1. Demonstrează satisfacție în descoperirea și discutarea unor noi informații și situații; formulează întrebări referitoare la schimbările din jur (321-324).				
2. Inițiază jocuri și activități cu copii care se potrivesc intereselor sale (335-338).				
3. Planifică o activitate din 3-4 pași și o realizează; finalizează sarcini revenind asupra lor în interval diferite de timp (349-352).				
4. Inventează jocuri, experimente, schimbă conținutul unor povești cunoscute și introduce personaje create de copii (362-366).				

Pentru a monitoriza progresul copilului, în perioada evaluării și documentării observărilor, educatorul va bifa în dreptul fiecărui indicator – treapta corespunzătoare nivelului la care consideră că se află copilul [35, p. 15].

Pentru a urmări dinamica evoluției copilului, constatările privind nivelul de dezvoltare a acestuia, cu înregistrări respective în *Fișă*, se vor face de două ori pe parcursul anului preșcolar, la interval de aproximativ jumătate de an. Este important să se înțeleagă că aplicarea *Fișei* nu este echivalentă cu testarea. Copiilor nu li se va cere să demonstreze competențele în devenire (cunoștințe, deprinderi, atitudini) la cererea adultului, într-o manieră izolată de activitățile de zi cu zi. Perfectarea *Fișei* corecte va solicita de la educator deprinderi bune de observare pentru înțelegerea nivelului de dezvoltare a copiilor.

Fișa propusă are următoarele avantaje:

- oferă indicatori comportamentali preciși, măsurabili care sunt repere ale stadiului de dezvoltare la vârsta preșcolară (5-7 ani);
- rezultatul evaluării determină evitarea etichetării copilului;
- constituie un instrument de evaluare care evidențiază progresul periodic al copilului;
- permite educatoarei să monitorizeze atingerea obiectivelor, să reprojeteze obiectivele și să prioritizeze demersurile de învățare;
- reflectă activitatea de zi cu zi a copilului, descoperind lacune, dificultăți, rămăneri în urmă, ca pe baza lor să se elaboreze un program de remediere;
- reprezintă un instrument eficient prin care familia este cooptată în procesul de cunoaștere a copilului, oferindu-i posibilitatea de a-și da seama de ceea ce știe copilul, de ceea ce este capabil.

Informațiile necesare pentru completarea *Fișei* urmează a fi colectate, în primul rând, prin observații autentice asupra copiilor antrenați în activități și acțiuni cotidiene, pe toată perioada anului preșcolar.

În acest context, prezentăm ***unele modalități de observare autentică***, care vor permite educatorului să înțeleagă ce cunoștințe, deprinderi, atitudini, abilități au dezvoltate copiii la moment, în timp ce aceștia sunt antrenați în activitățile cotidiene:

- *Urmăriți-i pe copii în timpul jocului, atât în sala de grupă, cât și în aer liber. Veți putea observa cum interacționează unul cu altul, ce roluri își asumă (lider sau executor) și dacă își pot controla emoțiile în situații de conflict [35, p. 14].*
- *În timpul activităților, observați dacă ei înțeleg întrebările adresate de Dvs., sunt receptivi, oferă răspunsuri adecvate.*
- *Gândiți-vă la activități care să le încurajeze cercetarea și explorarea mediului. Ce obiecte sunt mai mari (măsurări)? Pot ei face presupuneri? Încurajați-i să propună propria explicație (ipoteză).*
- *Creați centre de activitate, în care deprinderile copiilor pot fi ușor observate. De exemplu, centrul pentru scriere (dotat cu creioane, cretă, hârtie), centrul matematică (cu obiecte de numărat, puzzle-uri, seturi de figuri geometrice), centrul științe (cu obiecte din natură).*

3.2.2. Probe pentru copiii preșcolari privind eficientizarea nivelului de dezvoltare pe domenii

Contribuția relevantă a instrumentelor de verificare a performanțelor copiilor a constituit în cercetarea noastră identificarea și elaborarea unor *Probe pentru eficientizarea nivelului de dezvoltare ale copilului preșcolar*. Fiecare probă este selectată pe grupe de vârstă, ce conține: titlul, obiective, indicatori standardizați, materiale, vocabularul, și descrierea desfășurării probei.

În demersul realizării acestor probe, copiii de vârstă preșcolară devin treptat capabili să se autoaprecieze, să descopere ce au lucrat bine, corect, ce achiziții noi au dar și ce lipsuri trebuie compensate. Prin urmare, *Probele pentru eficientizarea nivelului de dezvoltare ale copilului preșcolar* constituie un supliment auxiliar în activitatea educator-copil din instituția de educație timpurie.

PROBE pentru copiii de vârstă 3-4 ani privind eficientizarea nivelului de dezvoltare pe domenii

DEZVOLTAREA FIZICĂ, A SĂNĂTĂȚII ȘI IGIENEI PERSONALE

Proba 1. Iepurașii la plimbare

Obiective: să demonstreze coordonarea părților propriului corp în realizarea unor mișcări.

Indicatori:

- ✓ Merge echilibrat, își menține echilibrul pe un picior, în sărituri de pe un picior pe altul și peste obstacole mici, aleargă cu ușurință schimbându-și ritmul și direcția (12; 20; 25).
- ✓ Imită animale prin mișcare sunete, îmbrăcăminte (71).

Materiale: scări, flori, banca de gimnastică etc.

Locul organizării: sala de grupă sau în curtea grădiniței.

◆ Desfășurarea probei:

Educatorul și copiii sunt așezați în șir câte unul. Ei sunt iepurașii care pornesc la plimbare prin pădure. „Copii eu sunt iepurele conducător. Împreună mergem la plimbare prin pădure. Pădurea este deasă, copacii sunt înalți, urcăm dealul (urcăm scări), culegem flori (fiecare copil ia o floare din cele așezate pe scări), coborâm, sărim peste bușteni. Acum este rândul următorului iepuraș să ne conducă. Eu trec la coada șirului, iar următorul iepuraș ne conduce prin pădure, pe deal, peste bușteni și ne povestește ce vede”.

Plimbarea continuă până când toți copiii sunt conducători. Educatorul îi îndeamnă să se bucure de plimbare, să ciripească imitând păsărele, să folosească onomatopee atunci când sar *țup, țup*.

Proba 2. Și eu, și tu

Obiective: să-și miște corpul și diferite segmente corporale izolat sau în coordonare (de exemplu, aruncatul mingii cu mai multă precizie).

Indicatori:

- ✓ Are precizie în executarea unor aruncări cu o mână și cu două mâini (23).

Materiale: o minge.

◆ Desfășurarea probei:

Educatorul și copiii se aranjează în șir. Jocul constă în prinderea mingii cu ambele mâini, lovirea ei și returnarea acesteia. „Copii am să încep eu jocul. O să lovesc mingea spunând și *eu*, o arunc primului copil

din șir spunând și *tu*. Cel care primește mingea face același lucru, dându-mi mingea înapoi. Când ajung la ultimul copil, îi las mingea și mă așez în altă parte, ca să formăm alt șir”. Jocul se continuă până când toți copiii dau și primesc mingea. Educatorul și copiii aplaudă, zicând: „bine, bravo!”.

SAU

Copilul care reprezintă mingea, sare pe loc cu amândouă picioarele. Ceilalți copii sar și ei în același ritm. Educatoarea face deasupra capului copilului, care reprezintă mingea mișcări, parcă s-ar juca cu mingea. În același timp ea spune:

Minge cu multe culori,
Iar alergi și sari și zbori
Minge tu ai chef de joc,
Să te prind nu pot deloc.

După aceste cuvinte, copilul, care reprezintă mingea, fuge, iar educatoarea sau un copil indicat de ea aleargă să-l prindă. Dacă copilul prinde mingea, devine el mingea, dacă nu, educatoarea alege alt copil care să reprezinte mingea și jocul continuă.

Proba 3. Păpușile mănâncă prăjituri

Obiective: ☼ să utilizeze corect tacâmurile în mod independent.

Indicatori:

✓ Mănâncă cu tacâmuri independente (linguriță, furculiță) (48).

Materiale: prăjituri, păpuși etc.

◆ **Desfășurarea probei:**

„Păpușile voastre mi-au spus că vor să mănânce prăjituri. Eu am pregătit prăjiturile și sunt în centrul de interes Artă. Luăm păpușile și mergem. Ne așezăm la masă și mâncăm împreună cu păpușa prăjitura din farfurie”. Educatorul execută odată cu copiii și verbalizează regulile: ținem lingurița cu mâna dreaptă, luăm o bucată mică de prăjitură, o ducem la gură și mâncăm cu gura închisă. Copiii sunt îndemnați să folosească formulele de politețe.

Proba 4. Platoul cu bunătăți

Obiective: ☼ să analizeze și să diferențieze lucrurile care se mănâncă în stare crudă și care nu se mănâncă.

Indicatori:

✓ Face diferența între lucruri care se mănâncă și cele care nu se mănâncă (92).

Materiale: un platou cu fructe și legume.

◆ **Desfășurarea probei:**

Copiii sunt așezați la masă. Pe masă este un platou, numit „platoul cu bunătăți”. Pe platou sunt fructe și legume. Acestea sunt denumite de către copii, apoi se taie, se curăță și fiecare copil primește câte o felie de măr, portocală, morcov, cartof, pe care le gustă, spunând dacă sunt bune sau nu, concluzionându-se că mărul, portocala și morcovul se mănâncă crude deoarece au gust bun, cartoful nu se poate mânca crud, doar fiert, copt sau prăjit.

Proba 5. Experimentul „Mâini murdare, mâini curate”

Obiective: ☼ să demonstreze independența în igiena personală în diferite contexte, în momentele potrivite.

Indicatori:

✓ Merge la toaletă atunci când trebuie și se spală pe mâini după aceasta cu adultul (108).

Materiale: tava cu apă, hârtie albă, săpun, șervețel.

◆ Desfășurarea probei:

Copii sunt așezați la masa de lucru, unde au o tăviță în care se află culoare. „Copii, ne jucăm cu mâinile. Punem palma în tavă, apoi o așezăm pe coala de hârtie curată și apăsăm. Ridicăm palma. Ce a rămas? Acum, fuga la spălat!” copiii se spală pe mâini cu săpun și le șterg, fiind supravegheați de adult și ajutați dacă este nevoie. Se repetă experimentul folosindu-se o coală de hârtie curată. *Mâna curată nu lasă urme*. Educatorul precizează că mâinile trebuie să fie curate în permanență.

DEZVOLTAREA SOCIO-EMOȚIONALĂ

Proba 6. Salutul

Obiective: ☼ să se formeze abilități de comportare civilizată, să deprindă formule de salut.

Indicatori:

- ✓ Se desparte de membrii familiei și interacționează cu alți adulți (de ex.: educatoarea, personalul grădiniței), răspunzând la formulele de salut; își exprimă verbal sentimentele față de anumiți adulți (146; 147; 148).

Vocabular: *Bună dimineța, bună ziua, bună seara, salut, la revedere, pa.*

◆ Desfășurarea probei:

Educatorul întâmpină copiii cu bucurie, salutând fiecare copil și insistând pentru a primi răspuns. Apoi, inițiază o activitate în care le comunică copiilor că există formule de salut pentru diferite momente ale zilei și situații sociale. Pentru a se saluta cu persoanele adulte, educatoare, personalul grădiniței, medic dimineța utilizăm formula de salut – *Bună dimineța*; pentru amiază – *Bună ziua*; iar pentru seară – *bună seara*. La plecare zicem – *La revedere*. Când ne salutăm cu copii, colegii zicem – *Salut*, la plecare – *Pa*.

La final se inițiază microdialoguri pentru a utiliza formulele de salut.

Proba 7. Cursa iepurașilor

Obiective: ☼ să participe la joc, respectând regulile.

Indicatori:

- ✓ Preferă și inițiază o activitate împreună cu alt copil sau copii, despărțindu-se de adult pentru a se juca împreună (176; 177; 178; 238; 239; 240).

Materiale: *minge medicinală.*

Vocabular: *minge medicinală.*

◆ Desfășurarea probei:

Colectivul este împărțit în două echipe așezate în formație de șir. La semnal, primii jucători din fiecare echipă, cu o minge medicinală între glezne, se deplasează prin sărituri pe ambele picioare până la o linie situată la 10 metri distanță, se întorc și predau mingea următorilor. Câștigă echipa care termină parcursul fără a scăpa mingea.

Proba 8. Toți suntem diferiți!

Obiective: ☼ să găsească asemănările și deosebirile copiilor din imagine.

Indicatori:

- ✓ Demonstrează înțelegerea diversității (192-194).

Materiale: *imagine cu copii.*

Vocabular: *se aseamăna, se deosebește.*

◆ **Desfășurarea probei:**

Educatorul le prezintă o imagine cu copii și le propune copiilor să găsească asemănările și deosebirile dintre ei.

Proba 9. *Ne prezentăm*

Obiective: ☒ să se prezinte pe sine și să spună numele membrilor familiei sale. Să spună ce activitate preferă să facă astăzi.

Indicatori:

- ✓ Cunoaște numele și prenumele; descrie membrii familiei și relațiile de rudenie; poate alege conștient activitatea pe care dorește să o realizeze și este satisfăcut când adultul observă reușitele lui (269; 271-273).

Materiale: *jucării de pluș.*

Vocabular: *nume, prenume.*

◆ **Desfășurarea probei:**

I sarcină:

Copiii, pe rând își spun numele, prenumele lor și al membrilor familiei. Se pot utiliza jucării, fiind în rolul membrilor familiei.

II sarcină:

Fiecare copil spune ce activitate preferă să facă astăzi. De ce?

Educatorul va ține cont de preferințele copiilor.

Proba 10. *Unde a ciocănit bețișorul – joc de mișcare*

Obiective. ☒ să participe la joc și să respecte regulile jocului.

Indicatori:

- ✓ Înțelege, exprimă și răspunde la emoții prin joc (304; 305; 306).

Materiale: *scăunelele din grupă, bețișor.*

Vocabular: *a ciocăni.*

◆ **Desfășurarea probei:**

Copiii stau pe scăunelele așezate în cerc. Unul dintre copii stă în mijlocul cercului și i se leagă ochii. Restul copiilor trebuie să stea în cea mai mare liniște. Educatoarea, cu un bețișor în mână, trece pe la spatele copiilor, se oprește la unul dintre ei și bate cu bețișorul în speteaza scăunelului apoi ascunde bețișorul la spatele copilului, în așa fel ca să fie văzut de ceilalți copii. Educatoarea trece apoi la o parte și împreună cu toți copiii strigă – *Gata!*

Cel care stă în mijlocul cercului trebuie să ghicească după sunetul produs când educatoarea a bătut cu bețișorul în speteaza scăunelului unui copil la cine este ascuns bețișorul. El își dezleagă ochii, se duce la copilul dinspre care crede el că a venit sunetul și caută bățul. Dacă-l găsește, ocupă locul copilului respectiv, iar acesta vine în mijloc, se leagă la ochi și jocul reîncepe. Dacă nu a găsit bețișorul, jocul reîncepe încă o dată, copilul din mijloc având voie să mai încerce o dată.

Indicații pentru joc

Educatoarea trebuie să explice copiilor că acest joc trebuie desfășurat în cea mai mare liniște, căci numai așa copilul din mijloc își va da seama de unde vine sunetul. Jocul este nu numai distractiv, ci și folositor, fiindcă dezvoltă la copii atenția și auzul.

DEZVOLTAREA LIMBAJULUI ȘI A COMUNICĂRII ȘI PRIMISELE CITIRII ȘI SCRIERII

Proba 11. Unde am așezat jucăria?

Obiective: ☼ să demonstreze că a înțeles mesajul educatorului și aranjează jucăriile la locul lor.

Indicatori:

- ✓ Ascultă interlocutorul pentru un timp scurt și demonstrează înțelegerea mesajului prin adecvarea răspunsului (384-387).
- ✓ Demonstrează progres în înțelegerea și aplicarea unor instrucțiuni simple din 1-2 etape (388).
- ✓ Folosește relativ corect *prepoziții* (sub, lângă, pe etc.) în vorbirea curentă (442).

Materiale: cutie de jucării: ursuleț, păpușă, pisicuță etc.

Vocabular: pe, lângă, sub, deasupra etc.

◆ **Desfășurarea probei:**

Educatorea va aduce în grupă, sub formă de surpriză, o cutie de jucării. Va scoate câte o jucărie din săculeț și le va spune copiilor unde va așeza fiecare jucărie. Copiii trebuie să fie atenți și să răspundă la întrebările educatorului.

I sarcină:

De exemplu: *Ursulețul este în dulap pe raftul doi. Iepurașul este lângă ursuleț. În fața iepurașului este un șoricel.*

Pe rând, câte un copil chemat de educatoare va răspunde la întrebări: *Unde este așezat ursulețul? Lângă ce jucărie stă iepurașul? Ce este așezat în fața jucăriei iepurașul?*

II sarcină:

În partea a doua a probei se va transmite un mesaj cu 1-2 instrucțiuni pe care copilul trebuie să le execute:

Așează păpușa pe raftul întâi lângă pisicuță.

Așează ursulețul pe raftul trei deasupra pernuței.

Aranjează mașinuța în garaj pe raftul doi.

III sarcină:

Un copil trebuie să aranjeze jucăriile și să invite un alt copil și să-l întrebe: „Unde am așezat ursulețul?”. Copilul trebuie să povestească unde sunt aranjate jucăriile. Dacă răspunsul nu este corect sau complet, copilul este ajutat de alt coleg.

Răspunsurile corecte sunt aplaudate.

Proba 12. De ce?

Obiective: ☼ să adreseze cât mai multe întrebări „De ce?” și să ceară explicații dacă nu au înțeles un cuvânt de la educator.

Indicatori:

- ✓ Adresează frecvent întrebările „De ce?”, „Pentru ce?”, „Unde?”, „Când?” și cere explicații la cuvintele pe care nu le înțelege (413; 414).
- ✓ Relatează întâmplări din experiența zilnică suficient de clar, folosind cuvinte, propoziții simple (2-3 cuvinte), o intonație adecvată, gesturi sau diferite semne pentru a fi înțeles de toți interlocutorii (460; 461; 462; 465).

Materiale: imagini, personajele Iepurașul–Fricosul, Lupușorul–Surișorul, Aricică–Fofărlică.

Vocabular: primăvara, lucește, luncă.

◆ Desfășurarea probei:

Educatorea citește, iar copii ascultă cu atenție textul în baza imaginilor «*E primăvară. Soarele lucește peste lunci și văi. Iepurașul–Fricosul se ascunde repede după copăcel deoarece îi este frică de Lupușorul–Surișorul. Aricică–Fofârlică caută ceva de mâncare pentru ariciorii micuți care-l așteaptă cu nerăbdare...*».

Educatorea va adresa copiilor întrebări: „*Ce anotimp este afară?*”, „*Unde lucește soarele?*” etc. Apoi vor adresa copii (cu ajutorul educatorului) cât mai multe întrebări: „*De ce Iepurașul s-a ascuns?*” etc., iar ceilalți copii vor răspunde. Dacă copii nu vor găsi răspuns la o întrebare, educatorul va veni cu precizare și explicație.

Proba 13. Cine este și ce face?

Obiective: ☼ să selecteze corect imaginea ilustrată cu animalele domestice în baza sunetelor-onomatopee auzite la computer.

☼ să pronunțe corect onomatopeele „*cucurigu*”, „*miau-miau*”, „*ga-ga*” etc.

☼ să răspundă la întrebări în baza imaginilor: „*Ce face animalul domestic?*” etc.

Indicatori:

- ✓ Folosește cuvinte ce denumesc *cuvinte-obiecte / ființe (denumiri de jucării, animale fructe, legume etc.), cuvinte-acțiuni (merge, aleargă, se joacă etc.) și cuvinte-însușiri (vesel, frumos, roșu etc.)* în vorbirea curentă (412; 415; 416).

Materiale: ilustrații cu animalele domestice.

◆ Desfășurarea probei:

Un copil trebuie să selecteze imaginea de la tablă corespunzătoare onomatopeei pronunțată de animalele domestice la computer și să răspundă complet „*Acesta este cocoșul*”. Copiii repetă cu toții onomatopeea „*Cucurigu!*”. Deoarece consoana (**r**) este extrem de dificilă de pronunțat, se va avea în vedere ca sunetul respectiv să fie articulat prin vibrații ale vârfului limbii, ridicat în spatele incisivilor superiori, cu musculatura facială încordată.

Mai apoi, se va analiza imaginea și se va răspunde la întrebarea „*Ce face cocoșul?*” („*Cocoșul ciugulește grăunțe*” etc.) și vor redă cu toții prin mișcare acțiunea „*cocoșului*”. Se vor produce, în continuare, alte sunete-onomatopee și pe rând fiecare copil va răspunde la întrebări adresate de către educator.

Proba 14. Eu spun una, tu spui multe

Obiective: ☼ să modifice forma cuvintelor după numărul substantivelor (singular, plural).

Indicatori:

- ✓ Folosește relativ corect numărul substantivelor: singularul și pluralul (*carte—cărți, jucărie—jucării* etc.) în vorbirea curentă (436);
- ✓ Folosește cuvinte ce denumesc *cuvinte-obiecte (denumiri de jucării, fructe, legume etc.) și cuvinte-însușiri (vesel, frumos, roșu etc.)* în vorbirea curentă (412; 415; 416).

Materiale: obiecte de diferite forme și culori, mulaje de fructe și legume, imagini cu obiecte etc.

◆ Desfășurarea probei:

I sarcină:

Pe masa educatorului sunt diferite jucării (*mingi de diferite culori, mulaje de fructe și legume* etc.). Copilul trebuie să numească un singur obiect și mai multe obiecte (*o minge – multe mingi* etc.). Se va acorda o atenție deosebită pronunțării corecte a cuvintelor: *roșie – roșii; varză – verze, zămos – zămoși* etc.

II sarcină:

Copilul solicitat numește obiectul și culoarea sa (*o minge galbenă – multe mingi galbene; un măr roșu – multe mere roșii etc.*)

Educatorul poate opera nu numai cu obiecte dar și cu imagini, iar copii numesc ceea ce văd, adăugând adjectivul la forma cerută.

Proba 15. Săculețul fermecat cu povești

Obiective: ☼ să recunoască cărțile cu povești după coperta cărții;

☼ să asculte cu interes o poveste prezentată în baza imaginilor.

Indicatori:

- ✓ Recunoaște coperta cărților după imagini și numește poveștile cunoscute (534; 535).
- ✓ Arată interes crescut și implicare în ascultarea și discutarea unei varietăți de genuri: poezii pentru copii, poezie populară, basme, reviste cu benzi desenate (481; 482; 483).

Materiale: cărți cu povești, imagini cu etapele unei povești etc.

Vocabular: coperta, poveștile „Capra cu trei iezi”, „Trei purceluși”, „Ridichea” etc.

◆ Desfășurarea jocului:

Educatorul prezintă un „săculeț fermecat” din care va scoate câte o carte pe care copiii trebuie să o recunoască după coperta cărții. Vor răspunde la întrebări: „Cine sunt personajele acestei cărți?”, „Care poveste vă place cel mai mult?” etc.

Copii vor povesti în baza imaginilor povestea preferată cu ajutorul educatorului.

Proba 16. Ce ai desenat?

Obiective: ☼ să deseneze personajul *Gogoșa* (după creativitatea lor);

☼ să povestească cele desenate în imagine.

Indicatori:

- ✓ Respectă relativ conturul imaginilor și reprezintă personaje din povești, și experiențe personale prin desene (564-566; 568).
- ✓ Relatează întâmplări din experiența zilnică suficient de clar, folosind cuvinte, propoziții simple.
- ✓ (2-3 cuvinte), o intonație adecvată, gesturi sau diferite semne pentru a fi înțeles de toți interlocutorii (460; 461; 462; 465).

Materiale: foaie de desen, creioane.

◆ Desfășurarea probei:

I sarcină:

Educatorul le va povesti copiilor povestea „Gogoșa”, apoi vor desena după creativitate un fragment din poveste. Fiecare copil va ieși în fața clasei și va prezenta ce a desenat pe foaie. Ceilalți copii vor aprecia prin aplauze lucrarea colegului său.

II sarcină:

Educatorul prezintă copiilor imagini printate cu fragmente din poveste și vor respecta conturul desenelor cu creioane colorate. Fiecare copil va ieși în fața clasei și va prezenta ce a desenat pe foaie. Copii vor aprecia prin aplauze lucrarea colegului său.

DEZVOLTAREA COGNITIVĂ ȘI CUNOAȘTEREA LUMII

Proba 17. Numărăm și memorăm!

Obiective: ☼ să numească corect numărul obiectelor;

☼ să memorizeze obiectele din casetă.

Indicatori:

- ✓ Înțelege și recunoaște că numerele desemnează cantitatea (de ex.: pune două mingi în cutia cu numărul 2; aduceți trei păpuși, patru cuburi) (630; 631).
- ✓ Numește unele numere și le utilizează în numărătorul activității cotidiene (de ex.: numără câți copii sunt la masa de activitate, câți copii sunt în partea dreaptă / stângă a unui obiect) (629; 632).

Materiale: o fișă cu 4 casete, fiecare dintre ele reprezentând diverse obiecte.

Vocabular: „unu” – un avion, „doi” – două rochițe, „trei” – trei flori, „patru” – patru mașini.

◆ Desfășurarea probei:

Copii sunt așezați la masa de activitate, fiecăruia i se distribuie fișa cu cele 4 casete, fiecare dintre ele reprezentând diverse obiecte: caseta nr. 1 cuprinde: două rochițe; caseta nr. 2 cuprinde: trei flori; caseta nr. 3 cuprinde: patru mașini; caseta nr. 4 cuprinde: un avion. Fiecare copil numește corect numărul din fiecare casetă, apoi la indicația educatorului le memorizează. Educatoarea pe parcursul probei va observa comportamentul fiecărui copil.

Proba 18. Figurile geometrice

Obiective: ☼ să numească toate cele 5 figuri;

☼ să coloreze figurile.

Indicatori:

- ✓ Numește formele geometrice „cerc, pătrat, triunghi, dreptunghi” și identificându-le prin compararea obiectelor de utilitate cotidiană (658; 659).

Materiale: creioane colorate, fișa „Figuri geometrice” desenate în contur: cerc, pătrat, triunghi, oval, dreptunghi.

Vocabular: cerc, pătrat, triunghi, dreptunghi, oval.

◆ Desfășurarea probei:

Copii sunt așezați la masa de activitate, fiecare are fișa „figuri geometrice”. Se adresează întrebări cu referire la desenele în contur de pe fișă, de ex.: „Numește figurile geometrice din fișă?” etc. Apoi, se propune copiilor să coloreze cercul în roșu, pătratul în albastru, triunghiul în galben, ovalul în negru, dreptunghiul în verde. Educatoarea pe parcursul probei va observa comportamentul fiecărui copil.

Proba 19. Mai mare, mai mic

Obiective: ☼ să compare mărimea obiectelor;

☼ să utilizeze cuvintele „mai mare”, „mai mic”, „mare”, „mic”;

☼ să coloreze pe cea mai mare și pe cea mai mică în culori diferite.

Indicatori:

- ✓ Grupează obiecte după cel puțin un criteriu, cu ajutorul adultului compară evenimente utilizând cuvinte care indică o comparație „mai... decât...”, demonstrează asemănările / deosebirile între obiecte „la fel” – „diferit” și recunoaște caracteristica unui eveniment „lung, amuzant, gălăgios etc.” cu sprijinul adultului (595; 596; 597; 598; 599).

Materiale: creioane colorate, fișa „mărimea frunzelor” desenate în contur: mare, medie, mică.

Vocabular: frunză „mai mare”, „mai mic/-ă”, „mare”, „mic/-ă”.

◆ Desfășurarea probei:

Copii sunt așezați la masa de activitate, educatoarea le prezintă pe flipchart trei frunze mari (fie luate din curtea grădiniței, fie în imagini) și le adresează întrebări referitor la compararea mărimii lor. Apoi, li se distribuie copiilor fișa „mărimea frunzelor” desenate în contor. Educatoarea solicită copiii să coloreze frunzele pe cea mai mare și pe cea mai mică în culori diferite. Educatoarea pe parcursul probei va observa comportamentul fiecărui copil.

Proba 20. Cine și unde locuiește?

Obiective: ☼ să găsească perechea pentru fiecare dintre obiectele propuse;
☼ să înțeleagă diferența dintre mediile de viață ale viețuitoarelor.

Indicatori:

✓ Numește cu ușurință clase și subclase mari de viețuitoare „animale sălbatice: *vulpea, lupul, ursul* etc. / animale domestice: *oaia, vaca, purcelul* etc. „păsări, insecte, plante” totodată, identificând diferența dintre mediile de viață ale viețuitoarelor în/pe „*aer, apă, pământ*” (705; 706; 707).

Materiale: un creion colorat, o fișă cu desene selectate cu dificultate „mediul de viață ale viețuitoarelor”: *câine – mușuroi, pasăre – acvariu, pește – cușcă, furnică – cuib*.

Vocabular: „mediul de viață ale viețuitoarelor”: *câine – cușcă, pasăre – cuib, pește – acvariu furnică – mușuroi*.

◆ Desfășurarea probei:

Copii sunt așezați la masa de activitate în cadrul centrului „Știință”, se distribuie fiecărui copil câte un creion, și o fișă cu desenele indicate. Se adresează 2-3 întrebări cu referire la viețuitoarele din desen și mediul lor de viață, de exemplu: „*Copii, ce vedem în imaginile din fișe? Unde locuiește peștele?*” etc. Apoi, pregătim mâna dreaptă a copilului, de ex.: *Copii, ridicăm mâna dreaptă în sus, luăm frumos creionul și unim printr-o cărăruie (linie) fiecare viețuitoare cu locuința sa*. Se rezolvă testul timp de 15-20 secunde fără a se distra copilul.

Proba 21. Anotimpurile anului

Obiective: ☼ să numească corect anotimpurile;
☼ să recunoască semnele distinctive ale anotimpurilor.

Indicatori:

✓ Poate descrie elementele vieții „*apa, aerul, pământul, focul*” cu unele modalități de protecție, observă și adresează întrebări despre corpurile cerești „*soare, lună*”, forme de relief „*deal, munte*” etc., poate descrie „*momentele zilei, zilele săptămânii, anotimpurile anului*” (718-725).

Materiale: planșe cu imagini caracteristice anotimpurilor; fișa „*Pentru care anotimp sunt necesare aceste obiecte?*”.

Vocabular: *anotimpurile anului „primăvara, vara, toamna, iarna”*.

◆ Desfășurarea probei:

Educatoarea formează un cerc cu copiii, adresându-le întrebări referitoare la anotimpul prezent: „*Copii, ce anotimp este acum afară? Cum sunt copacii, au frunze?, Ce auziți voi, ciripit de păsări?*”. Copiilor li se prezintă planșele cu imaginea „anotimpurile anului: primăvara, vara, toamna, iarna”, apoi li se adresează întrebări cu referire la numirea corectă și recunoașterea semnelor distinctive ale anotimpurilor.

Copiii sunt așezați la masa de activitate în cadrul centrului „Știință”, se distribuie fiecărui copil câte un creion și o fișă cu desenele selectate „*pentru care anotimp sunt necesare aceste obiecte?*”: *căsuța păsărilor –*

anotimpul iarna; omul de zăpadă – anotimpul primăvara; umbrela – anotimpul vara; alina pe petala unei flori – anotimpul toamna. Educatoarea le spune copiilor să unească printr-o linie fiecare obiect și anotimpul care îi corespunde. Pe parcursul probei educatoarea va observa comportamentul fiecărui copil.

Proba 22. Pictura imprimată

Obiective: 🌱 să înțeleagă noțiunile „umed”, „uscat”;

🌱 să cunoască caracteristicile unei broaște țestoase.

Indicatori:

- ✓ Identifică obiecte care influențează sau au efect asupra altor obiecte (de ex.: dacă pun zahăr în apă se topește) cu sprijinul adultului și manifestă interes pentru stabilirea relației de cauzalitate, adresând întrebarea de tipul „De ce?” (583, 584).
- ✓ Utilizează noile informații și cuvinte achiziționate în activități pentru a o aplica într-un alt context, într-un alt mod (de ex.: construiește din cuburi un castel, așa cum l-a văzut într-o carte cu povești) (609; 610).

Materiale: Broasca țestoasă confecționată de educatoare (desenați conturul unei broaște țestoase pe hârtie glisată sau folosiți o farfurie din carton pentru carapace; lipiți un cap de hârtie, patru picioare și o coadă; tăiați o bucată de burete cu găuri mari, lungă de aproximativ 5-8 cm și lată de 1-2 cm).

Vocabular: broasca țestoasă, „umed – uscat”.

◆ **Desfășurarea probei:**

În cadrul centrului „Știință” arătați copiilor broasca țestoasă. Numărați împreună cu copiii picioarele și explicați-le că are patru picioare, o coadă, un cap și o carapace tare cu un model pe ea. Spuneți-le că vor imprima un model pe carapacea de hârtie a broaștei țestoase. Arătați-le copiilor poza unei broaște țestoase și povestiți-le și alte lucruri simple despre această vietate.

Pregătiți copiii să imprime, turnați acuarela într-un vas puțin adânc sau într-o farfurie și arătați-le cum să înmoaie buretele pe carapacea de hârtie și imprimați prin mai multe tamponări. Înmuiați buretele în acuarela și repetați imprimarea până când le povestiți copiilor despre acuarela umedă și despre cea uscată. Copiii ar trebui să înțeleagă că partea lichidă din acuarela se evaporă, așa cum se evaporă apa din hainele ude. Atunci când s-a evaporat tot lichidul, înseamnă că s-a uscat.

Această probă eficientizează dezvoltarea la copii prin: conștientizarea unui alt mod de a picta; conștientizarea noțiunilor „umed” și „uscat”; îmbogățirea vocabularului, conștientizarea caracteristicilor unei broaște țestoase, sensibilitatea tactilă la pictat, încrederea în sine.

CAPACITĂȚI ȘI ATITUDINI DE ÎNVĂȚARE

Proba 23. Explorează!

Obiective: 🌱 să utilizeze capacele de plastic pentru a pune în practică o idee.

Indicatori:

- ✓ Are inițiativă în ceea ce privește diverse activități și utilizează materiale pentru a pune în practică o idee (332-334).

Materiale: recipient plin de capace de plastic.

Vocabular: recipient, capace cu plastic, culori.

◆ **Desfășurarea probei:**

Atunci când copiii sunt încurajați sau motivați de ceva, curiozitatea lor se intensifică. Educatoarea pune la dispoziția copiilor de 3-4 ani un recipient plin de capace de plastic, colorate țipător. Copiii, vor răscoli prin impresionanta colecție și se vor gândi în ce fel se vor putea folosi de ea în jocurile lor. După ce se vor consulta, se vor aproba și se vor contrazice, cu bucuria că le pot da orice valoare și le vor și sorta, după similarități în ceea ce privește forma, mărimea și culoarea.

Curiozitatea lor privind capacele colorate se va menține și în următoarele câteva zile, căutând noi utilizări pentru ele. Apoi, fiecare își va urma interesul său în folosirea lor, fapt specific, de altfel, copiilor în vârstă de 3 ani.

Proba 24. Teatrul de păpuși!

Obiective: ☼ să realizeze împreună cu educatoarea un spectacol.

Indicatori:

✓ Se implică și rămâne angajat în jocuri complexe; inventează povești, cântece, cuvinte (358; 359).

Materiale: păpuși ori jucării de pluș.

Vocabular: teatrul de păpuși.

◆ Desfășurarea probei:

Educatoarea improvizează o scenă și îi spune copilului o poveste folosind păpuși ori jucării de pluș, drept personaje. După ce i-a arătat cum se face, educatoarea realizează împreună cu copiii un spectacol.

Proba 25. Acționează!

Obiective: ☼ să asculte și să facă acțiunea corectă.

Indicatori:

✓ Își menține atenția în sarcini pe care îl interesează între 10 și 15 minute, persistând în rezolvarea ei chiar dacă nu a reușit (345; 346; 347).

Materiale: casetofon (centru muzical).

◆ Desfășurarea probei:

Invitați copilul să asculte și să facă acțiunea corectă. Dacă are dificultăți cu orice dintre aceste sugestii, nu vă grăbiți și exersați această acțiune înainte de a continua activitatea. Iată câteva sugestii:

Sari în două picioare de cinci ori!

Sari într-un picior de trei ori!

Mergi pe vârfuri până când spun: „Stop”!

Bate din picioare ușor de șase ori!

Mergi schimbând picioarele alternativ!

Numără: 1, 2 și mergi până când spun: „Stop”!

Bate din picioare ușor de zece ori!

Sari în trei picioare (două picioare și o mână) de trei ori!

Sari în patru picioare (două picioare și două mâini) de cinci ori!

Bate din palme ușor până spun: „Stop”!

Ca o prelungire a acestei activități, cântați următorul cântecel, ca și cum copii ar fi un ursuleț.

„Ursulețul Martinel, într-un picior sare,

Ursulețul Martinel în două picioare sare,

Ursulețul Martinel în trei picioare sare,

Ursulețul Martinel în patru picioare sare,

Ajunge, ursuleț, poți merge la culcare”.

Copiii se vor opri apoi și se vor odihni. Prin această probă educatoarea va observa la copii: abilitatea de asculta, obișnuința de a urma sarcina de învățare prin joc, coordonarea motorie, ușurința de a realiza o cerință, un anumit număr de ori, încrederea în sine.

Proba 26. *Învăț să lipești și să aranjezi!*

Obiective: ☼ să vadă și să pipăie diferite materiale;
☼ să lipească și să aranjeze materialele într-un colaj.

Indicatori:

- ✓ Manifestă interes față de cum și de ce oamenii fac diverse lucruri; adresează întrebări pentru a afla (316; 318; 319).

Materiale: *bucăți mici de hârtie colorată, sârmulițe de la ambalaje (neascuțite), bucățele de șireturi, danteluțe, bucăți de diverse materiale, diferiți nasturi, tampoane de vată etc.; foi de carton, lipici.*

Vocabular: *materiale de uz casnic: hârtie, nasture, vată, danteluțe, șireturi etc.*

◆ **Desfășurarea probei:**

La masa de activitate se pregătesc diferite materiale. Le spunem copiilor să pipăie și să cerceteze materialele. Educatoarea le vorbește despre materiale și utilizările lor. Apoi, încurajați copiii (într-un grup de 2-3 copii) să lipească unele dintre materiale pe o foaie de carton pentru a face un colaj cu sprijinul dvs. Pentru a crea colajul este necesar să le arătați cum să ia o bucată de bandă și cum să lipească materialul pe carton. Va fi mai ușor pentru copii, dacă veți tăia banda de lipit în bucăți de 5 cm lungime și le veți alinia pe marginea unui bol incasabil sau pe ceva similar.

Această probă poate fi repetată și altă dată, folosind material de afară precum frunze, bețișoare, flori mici, pene sau orice lucru nepericulos pe care-l poate strânge copilul în timpul plimbărilor în parc. Astfel, copiilor li se dezvoltă: libertatea de a alege, creativitatea, o conștientizare mai bună a texturilor diverselor materiale, coordonarea ochi – mână, încrederea în sine și independența, îmbogățirea vocabularului.

☼ **PROBE pentru copiii de vârsta 4-5 ani**
privind eficientizarea nivelului de dezvoltare pe domenii

DEZVOLTAREA FIZICĂ, A SĂNĂTĂȚII ȘI IGIENEI PERSONALE

Proba 1. *Tunelul jucăriilor*

Obiective: ☼ să manifeste emoții pozitive și curiozitate în cadrul jocurilor de mișcare.

Indicatori:

- ✓ Aleargă pe lângă obstacole cu ușurință (20).
- ✓ Participă cu entuziasm în diverse activități fizice: alergare, cățărare, aruncări, dans etc. (85).

Materiale: *jucării, o masă, un tunel (improvizat).*

◆ **Desfășurarea probei:**

Educatorul și copii stau într-o parte a încăperii. În partea opusă se află o masă – *tunelul* – sub care sunt așezate jucării. Pe rând, câte un copil intră în tunel, ia o jucărie la căsuța jucăriilor, în timp ce ceilalți aplaudă și încurajează. „Să vă arăt cum ne vom juca: o să intru în tunelul jucăriilor, mă târâsc, iau o jucărie, ies și am grijă să sar peste obstacole. Ating un copil cu jucăria, o așez la căsuța ei, copilul atins intră în tunel, iar eu mă alătur celorlalți”.

Educatorul participă la joc alături de copii și îi provoacă să aplaude și să strige „hai bravo!”. Jocul continuă până se termină jucăriile din tunel. Toți se așează pe covor în jurul jucăriilor, le sortează și le numără, accentuând numărul cu bătăi din palme.

Proba 2. Puzzle

Obiective: ☘ să posede deprinderi de a realiza corect un puzzle;
☘ să utilizeze cu ușurință obiectele mici.

Indicatori:

✓ Realizează puzzle mai complicate până la 25 de obiecte (55).

Materiale: puzzle.

◆ **Desfășurarea probei:**

Educatorul formează două echipe cu denumiri după imaginea puzzle – *echipa piticilor* și *echipa purcelușilor*. Fiecare echipă realizează puzzle-ul, apoi aleargă către flipchart și scriu o literă și o cifră uitându-se la cele care sunt afișate. Câștigă echipa care termină prima. Fiecare echipă își prezintă puzzle-ul, denumind povestea din care face parte („Alba ca Zăpada și cei 7 pitici”, „Cei trei purceluși”) și povestește scena reprezentată de puzzle.

Proba 3. Dansăm și ne distrăm

Obiective: ☘ să-și miște corpul și diferite segmente corporale izolat sau în coordonare, mișcări ritmice, mișcări simple de dans.

Indicatori:

✓ Realizează mișcări artistice împreună cu adultul, cum ar fi dansul pe muzică sau mișcări ritmice (67).

Materiale: casetofon.

◆ **Desfășurarea probei:**

Jocul se desfășoară pe echipe, realizând mișcări artistice sau mișcări ritmice pe melodia „Nu mi-e frică de bau-bau”. Copiii vor forma două echipe. Fiecare echipă va sta într-un cerc. Vor dansa alternativ, pe muzică, respectând spațiul cercului. Când o echipă dansează, cealaltă este atentă la respectarea spațiului și, totodată, îi încurajează pe dansatori. Jocul se termină odată cu cântecul. Câștigă echipa care are cei mai mulți dansatori în cerc.

Proba 4. Burtica fericită

Obiective: ☘ să argumenteze necesitatea de alimentare corectă și să aplice reguli sanitar-igienice în timpul servirii mesei.

Indicatori:

✓ Ajută la servirea mesei și își apreciază corect porția de mâncare (97).

Materiale: flipchart, jetoane „fructe și legume”.

◆ **Desfășurarea probei:**

Copiii au pe masă jetoane care reprezintă diverse alimente: măr, banană, morcov, ardei, roșie, cartof, fasole, boabe. La flipchart este desenat un copil căruia îi iese burtica în evidență prin mărime. Copii, o să ne jucăm cu imaginile pe care le aveți pe masă și pe care sunt desenate fructe și legume. Haideți să le luăm pe rând, să vedem ce reprezintă și dacă le putem mânca crude. Cele care se pot consuma crude le lipim în burtica păpușii pentru a fi o burtică fericită. Imaginile fructelor și legumelor care nu se pot consuma crude le lipim în afara burticii.

Proba 5. Călătorie periculoasă

Obiective: ☼ să identifice situații de pericol și găsească soluții pentru a le evita.

Indicatori:

- ✓ Recunoaște simboluri care indică pericol și le evită (124; 126).
- ✓ Imită animale prin mișcare sunete, îmbrăcăminte (71).

Materiale: tava cu apă, hârtie albă, săpun, șervețel.

◆ Desfășurarea probei:

Copiii vor porni într-o călătorie în care vor întâlni situații periculoase. Ei vor trebui să găsească soluții pentru a evita pericolele. Educatoarea va călăuza. „Pornim în călătorie. Drumul este lung, presat cu obstacole. Ajungem la o cale ferată. Se aude trenul *uuuu, uuu*. Ce facem?

Mergem mai departe și ajungem pe malul râului. Apa curge *șșș... șșșș...* Păsărelele ciripesc *cirip, cirip*. Cum trecem apa?

Cărarea duce către o stână de oi *beeee, beeee*. Acolo sunt câini mulți *ham, ham*. Ce facem?

În sfârșit, ajungem pe pajiște. Călătoria periculoasă s-a sfârșit cu bine pentru că ați știut să evitați pericolele”.

DEZVOLTAREA SOCIO-EMOȚIONALĂ

Proba 6. Să udăm florile, copii!

Obiective: ☼ să realizeze sarcina, respectând întocmai regulile stabilite de educator.

Indicatorii:

- ✓ Pot iniția lucruri, care știu că le vor place, îi vor bucura pe adulți; urmează indicațiile adulților în ceea ce privește comportamentul adecvat în diverse situații; apelează la adulți pentru sprijin emoțional (149; 150; 161; 162; 163; 164).

Materiale: florile din grupă, apă, cană.

Vocabular: denumiri ale florilor din grupă.

◆ Desfășurarea probei:

Copiii, împreună cu educatoarea vor uda florile, respectând următoarele reguli:

- Să nu se stropească cu apă;
- Să fie atenți să nu verse apa pe jos, pe pervaz;
- Să toarne apa dor la rădăcina florii și în cantități moderate;
- Să respecte ordinea.

La finalul activității, copiii vor fi lăudați și se va scoate în evidență fapta bună pe care au realizat-o.

Proba 7. Scuze, sunt vinovat!

Obiective: ☼ să-și recunoască greșelile și să-și ceară scuze;

☼ să propună soluții pentru a-și repara greșeala.

Indicatori:

- ✓ Recunoaște greșelile în relațiile cu alți copii și încearcă să le repare, își cere scuze, propune alte soluții (180).

Materiale: jucării, rechizite.

Vocabular: *Acceptați-mi, vă rog, scuzele.*

◆ Desfășurarea probei:

În activitatea de zi cu zi există o multitudine de situații în care un copil sau altul poate greși. Important este ca educatorul să acționeze la timp, nu prin a-l certa, ci prin a-i explica care sunt consecințele, iar copilul la rândul său să recunoască că este vinovat, să-și ceară scuze și să găsească soluția pentru a repara greșeala. De exemplu, un copil îl lovește pe altul pentru că acesta refuză să-i dea jucăria cu care se juca în momentul dat. Educatorul îi explică că a procedat urât și că aceasta nu este o modalitate pentru a rezolva o problemă. Îi oferă un studiu de caz: Ce s-ar întâmpla dacă fiecare din noi vom proceda la fel? Apoi, îi propune să-și ceară scuze și să găsească altă soluție pentru a obține ce își dorește – să aștepte până colegul său se va juca un pic, apoi îi va da și lui, să se joace împreună etc.

Proba 8. *Cum se simte iepurașul Urechilă?*

Obiective: ☼ să-și exprime sentimentele și emoțiile față de iepurașul Urechilă.

Indicatori:

- ✓ Exprimă sentimente și emoții față de personaje din povești (251).

Materiale: o jucărie-iepuraș.

Vocabular: *Cum se simte?*

◆ Desfășurarea probei:

Educatoarea le comunică copiilor că astăzi le va spune povestea iepurașului Urechilă. Le spune povestea expresiv, și după fiecare întâmplare îi întreabă pe copii: *Cum credeți că se simte iepurașul?* Întrebările se adresează natural, fără să pară că îi interoghezi. Este încurajat să se exprime deschis. Dacă educatorul observă că copilul se blochează, poate să îi spună el, cum crede că se simțea iepurașul în respectiva situație.

O sugestie de poveste: Într-o zi iepurașul Urechilă s-a trezit de dimineață după ce a visat ceva frumos. *Cum crezi că se simțea? (Invită-l să răspundă).* Îi era foarte foame și i-a cerut mamei sale un morcov. Mama sa i-a dat și l-a mângâiat pe urechi spunându-i că o să se facă un iepuraș tare zglobiu (*Cum s-a simțit iepurașul, când mama i-a spus asta?*). Iepurașul a întrebat-o pe mama lui dacă poate să iasă la joacă și ea i-a spus că mai întâi el trebuie să își facă patul. (*Cum s-a simțit, atunci iepurașul?*). După ce și-a făcut patul, Urechilă a ieșit afară din casă. Acolo s-a întâlnit cu prietenii lui, alți iepurași mai mici (*Ce a simțit când i-a văzut?*). Au început să construiască un castel în nisip, și o iepuroaică mică i-a dăruit din greșeală castelul (*Cum s-a simțit atunci Urechilă?*) Iepuroaica și-a cerut scuze și cei doi s-au împăcat, și au decis să construiască împreună un alt castel (*Ce a simțit iepurașul?*). Peste o oră mama iepurașului l-a chemat în casă pentru a mânca (*Cum s-a simțit când a plecat în casă?*).

Proba 9. *Familia – joc de rol*

Obiective: ☼ să participe la joc, respectând rolul său.

Indicatori:

- ✓ Utilizează diverse strategii pentru a participa la un joc sau pentru a rezolva adecvat problemele, recunoscând comportamentul pozitiv al altor copii și înțelegând rolurile sale (208; 209; 221-224; 241);
- ✓ Demonstrează empatie față de suferința altor copii, cu ajutorul adultului alină copiii de vârstă apropiată (249; 250).

Materiale: jucării.

Vocabular: *scumpi, dragi, dulci.*

◆ Desfășurarea probei:

Se vor purta discuții de grup despre tema jocului, stabilindu-se rolurile și apreciindu-se sarcinile specifice fiecărui rol. Rolurile vor fi alese de către copii. Educatoarea îi va supraveghea și direcționa în alegerea și repartizarea rolurilor („mama”, „tata”, „copiii”). Se va urmări modul în care copiii își modelează comportamentul în funcție de rolul ales și se vor corecta, eventual, comportamentele neadecvate. Se va îndruma jocul din interior (prin intermediul cuvântului, jucăriei, acțiunilor sau a altor materiale) sau din exterior (ca spectator, regizor).

Se va urmări capacitatea empatică a fiecărui copil de a se transpune în rolul ales, interrelaționarea și comunicarea dintre ei, corectitudinea comportamentelor aplicate în joc, capacitatea de a rezolva situații conflictuale sau neprevăzute.

Se va face analiza jocului, aprecieri verbale.

Proba 10. Să desenăm împreună!

Obiective: ☼ să deseneze cel puțin un element în lucrarea comună.

Indicatori:

- ✓ Reacționează emoțional adecvat: își așteaptă rândul, se calmează cu ajutorul adultului; face față sarcinilor dificile fără frustrări foarte mari (286; 287; 289).

Materiale: foaie de hârtie, creioane.

Vocabular: părțile corpului.

◆ Desfășurarea probei:

Copiii primesc sarcina de a desena un ursuleț comun. Pe o foaie de hârtie, educatoarea va desena capul ursulețului, apoi fiecare copil, pe rând, va trebui să deseneze câte un element, ajutați, încurajați de educator.

DEZVOLTAREA LIMBAJULUI ȘI A COMUNICĂRII ȘI PRIMISELE CITIRII ȘI SCRIERII

Proba 11. Adevărat sau fals

Obiective: ☼ să verifice însușirea conținutului poveștii „Coliba iepurașului”;

☼ să povestească în baza imaginilor după evenimente consecutiv.

Indicatori:

- ✓ Participă la discuțiile unui grup ascultând interlocutorii pentru un timp scurt și demonstrează înțelegerea vocabularului de bază prin adecvarea răspunsului (384-387).
- ✓ Posedă în vocabular de cuvinte ce desemnează denumiri de: obiecte (părți de obiecte), ființe, acțiuni, fenomene ale naturii, culori și nuanțele lor etc. (412; 415; 416).
- ✓ Arată interes crescut și implicare în ascultarea și discutarea unei varietăți de genuri: ficțiune/non-ficțiune, poezii pentru copii, poezie populară, povestiri, povești/basme, reviste cu benzi desenate; prezintă colegilor cartea preferată și povestește conținutul după evenimente consecutiv (481-483).
- ✓ Face diferența între cuvintele reale și cele inventate (390).

Materiale: imagini din poveste, un șir de enunțuri scrise pe fișe, cartea cu povești, personajele: Iepurașul, Vulpea, Câinele, Ursul, Lupul, Cocoșul.

Vocabular: colibă de gheață, colibă din coajă de tei, a lua-o la sănătoasa, șiroaie de lacrimi, a goni etc.

◆ Desfășurarea probei:

Copii sunt aranjați în cerc. Conducătorul este în mijlocul cercului și citește povestea „Coliba iepurașului” (poveste populară rusă).

I sarcină:

Educatorea le citește enunțuri, iar copiii trebuie să bată din palme, când enunțul dat corespunde cu conținutul textului. Dacă enunțul nu corespunde copiii se gândesc și spun propoziția corectă care corespunde cu conținutul textului. De exemplu:

1. Vulpea avea o colibă de gheață, iepurașul o colibă din coajă de tei.
2. Iepurașul a dat-o afară pe vulpe din casă. (*corect*: Vulpea l-a dat afară pe Iepuraș din casă.)
3. Câinele a venit în ajutor iepurașului, dar a văzut-o pe vulpe și s-a speriat.
4. Lupul a dat-o pe vulpe afară din casă. (*corect*: Lupul a venit în ajutor Iepurașului, dar a văzut-o pe Vulpe și s-a speriat.)
5. Ursul când a văzut-o pe vulpe i-a făcut o învârtitură și a scos-o din casă. (*corect*: Ursul a venit în ajutor Iepurașului, dar a văzut-o pe vulpe și s-a speriat.)
6. Cocoșul a venit în ajutor iepurașului.
7. Iepurașul s-a speriat a luat-o la sănătoasa. (*corect*: Vulpea s-a speriat a luat-o la sănătoasa.)
8. Iepurașul și cocoșul au intrat împreună în casă și-au trăit mulți ani fericiți.

II sarcină:

Copiii povestesc conținutul poveștii în baza imaginilor, după evenimente consecutiv cu ajutorul educatorului.

Ei sunt apreciați pentru participarea lor activă în cadrul activității.

Proba 12. Telefonul

Obiective: să adreseze întrebări și să formuleze corect răspunsurile.

Indicatori:

- ✓ Adresează întrebările „De ce?”, „Pentru ce?”, „Unde?”, „Când?” ca expresie a curiozității crescute și cere explicații la cuvintele, expresii de cuvinte pe care nu le înțelege (413; 414).

Materiale: jucării – telefoane, trusa cu instrumente de medic, instrumente de la frizerie, instrumentele mecanicului etc.

Vocabular: formule de politețe: „Bună ziua!”, „Mulțumesc!”, „Poftim”, „Cu plăcere”.

◆ Desfășurarea probei:

În sala de grupă sunt 5 centre deschise și se vor improviza diverse meserii: la magazinul de jucării – vânzătorul și cumpărătorii; la spital – medicul și bolnavul, la frizerie – frizerița și clientul; la bancă – casierița și clientul; la autoservise – mecanicul și șoferul.

Fiecare din ei vor avea câte un telefon, educatoarea sau un copil va transmite un mesaj celui care trebuie să telefoneze. Acest copil trebuie să-și aleagă partenerul care va întreține o discuție telefonică. De exemplu:

- „– Bună ziua! Aș putea să vorbesc cu medicul de familie dl Vlad?
- Bună ziua! Vă ascult doamnă. **Cine** sunteți dvs.?
- Sunt dra Alina. Eu aș dori să vin la o consultație la dvs. **Unde** se află spitalul?
- Spitalul se află pe strada A. Russo 3.
- La **ce** oră aș putea să vin?
- La ora 15.00 (trei).
- Vă mulțumesc! La revedere!
- Cu plăcere. La revedere!”

Se acordă atenție la formulele de politețe „*Bună ziua!*”, „*Mulțumesc!*”, „*Poftim*”, „*Cu plăcere*”, corectitudinea discuției, conținutul întrebărilor și a răspunsurilor. Copiii sunt apreciați pentru ingeniozitate și creativitatea discuției.

Proba 13. *Ce fac dimineața, la amiază și seara?*

Obiective: ☼ să determine momentul din zi în care se efectuează o anumită acțiune.

Indicatori:

- ✓ Modifică relativ corect formă cuvintelor: *substantive* (*după număr*: o carte – două cărți etc.); *verbe* (*după timp*: *prezent* – merge, mănâncă; *trecut* – a mers, a mâncat etc.); *adjective* (*după număr și gen*: frumos – frumoasă – frumoși/frumoase etc.); *pronumele personale* (*după număr*: eu – noi și *după gen*: el – ea etc.) în limbajul curent (436-438; 442).
- ✓ Relatează întâmplări din experiența zilnică suficient de clar, folosind cuvinte, *propoziții simple și dezvoltate*, o intonație adecvată, gesturi sau diferite semne pentru a fi înțeles de toți interlocutorii (460-462; 465).
- ✓ Demonstrează progres în înțelegerea și aplicarea unor instrucțiuni simple din mai multe etape (388).

Materiale: *cadranul, imagini cu diferite momente ale zilei.*

Vocabular: *dimineața, dejunul, amiază, prânzul, seara, cina, chiuvetă, periuță, farfurie, zaharniță etc.*

◆ **Desfășurarea probei:**

Educatorea prezintă un cadran cu imagini cu diferite momente ale zilei. La mijlocul cadranelui este un ac indicator ce poate fi îndreptat spre oricare din imagini.

I sarcină:

Copiii trebuie să recunoască acțiunea din imaginea la care s-a oprit acul cadranelui și momentul în care se petrece ea. La întrebarea educatoarei „*Ce face copilul dimineața/amiaza/seara?*”, copilul indicat relatează cele observate (Dimineața fetița se trezește și se dă jos din pat.; Băiețelul se spală la chiuvetă; Fetița servește micul dejun.; Copii pleacă spre grădiniță, se joacă etc.; pentru seară: copilul se dezbracă, copilul face duș, se urcă în pat, doarme etc.) Iar ceilalți copii imită acțiunile caracteristice în succesiunea momentelor zilei.

II sarcină:

Să relateze din experiența zilnică prin acțiuni etapele caracteristice momentelor zilei: de exemplu, „*Ce faci dimineața?*”. Copilul va povesti doar ce face „dimineața”, dar acțiunile să fie într-o succesiune a evenimentelor și le va demonstra prin gestică și mimică.

Proba 14. *Șarpele și albinuța*

Obiective: ☼ să pronunțe corect consoanele siflante **s** și **z**.

Indicatori:

- ✓ Rostește corect toate vocalele și majoritatea *consoanelor* (511-513).
- ✓ Respectă relativ conturul imaginilor și reprezintă personaje din povești și experiențe personale prin desene (564-566; 568).

Materiale: „*antene*” pentru copii-albină, imaginea șarpelui.

◆ **Desfășurarea jocului:**

I sarcină:

Copiii sunt împărțiți în două grupe: o grupă – albinele, cealaltă – șarpele. Fiecare grupă are un loc dinainte stabilit.

Educatorea conduce jocul, indicând deplasarea șarpelui apoi cea a albinelor. Grupul de copiii reprezentând șarpele se va deplasa pe traseul desenat dinainte în formă de linie șerpuită, reproducând șuieratul șarpelui

(sssss...), în timp ce grupul de copii ce reprezintă albinele stau într-o parte a clasei. La un semnal al educatoarei, copiii – albină vor imita zborul și zumzetul albinei (zzzzz.....) înaintând spre șarpe. Șarpele se retrage la locul lui ferindu-se să nu fie înțepat. Jocul se continuă schimbându-se rolurile.

II sarcină:

La semnalul educatorului, copiii care alcătuiesc șarpele, execută deplasarea pe un traseu dat, imitând sunetele emise de șarpe. La alt semnal albinele pornesc spre șarpe ca să-l înțepe cu „acul” său. Când copilul este înțepat trebuie să spună o frământare de limbă învățată:

1. *Un moș cu un coș, 2. Găinușă nouă 3. Șase sași în șase saci. 4. Muștele mușcă mușcata.*

În coș – un cocoș. Ouă, ouă, nouă.

Moșul cu coșul,

Coșul cu cocoșul.

III sarcină:

Copii se vor așeza în bănci și vor hașura pe desenul printat „albinuța” și „șarpele”. După creativitate vor desena traseul pe care l-au parcurs în cadrul jocului.

DEZVOLTAREA COGNITIVĂ ȘI CUNOAȘTEREA LUMII

Proba 15. Fluturile și greierul – rezolvă problema!

Obiective: ☒ să rezolve problema corect;

☒ să coloreze florile care au insectele numite.

Indicatori:

- ✓ Explică efectele unor acțiuni simple asupra unor obiecte și recunoaște care elemente ale unui obiect cauzează anumite efecte (585; 586).
- ✓ Se reorientează în soluționarea unei probleme când intervine un element nou (de ex.: *un nou personaj, un nou obiect, un nou eveniment* etc.) (620).

Materiale: creioane colorate, fișe „fluturile așezat pe clopoțel, iar greierul – pe romaniță”.

Vocabular: *problemă de rezolvare; insecte: fluturile, greierul etc.; flori: romanița, clopoțelii etc.*

◆ Desfășurarea probei:

Copii sunt așezați la masa de activitate. Educatoarea poate face o introducere: „Copii, ce insecte cunoaștem?, numiți florile de câmp (cu ajutorul adultului). Educatoarea le solicită copiilor să fie cu mare atenție, ascultând și rezolvând următoarea problemă: „Un fluture și un greier s-au așezat pe o romaniță și pe un clopoțel. Fluturile nu s-a așezat pe romaniță, iar greierul nu s-a așezat pe clopoțel. Cine dintre ei și pe ce floare s-a așezat?”. Copiii vor răspunde, apoi li se va oferi câte o fișă cu această temă și vor colora doar florile pe care s-au așezat insectele.

Această, probă poate fi repetată în curtea grădiniței, improvizând situații de problemă cu insectele și plantele observate de către copii.

Proba 16. Jocul cu formele

Obiective: ☒ să numească toate cele 5 figuri;

☒ să decupeze figurile și să le aranjeze de la stânga la dreapta.

Indicatori:

- ✓ Creează, copiază, construiește forme geometrice și le ordonează în același fel de la mic la mare (660; 661).

Materiale: *creioane simple / carioci, două seturi de fișe cartonate în formă rotundă cu „figuri geometrice”: cerc, pătrat, triunghi, oval, dreptunghi (un set decupate; al doilea set nedecupate), foarfece.*

Vocabular: *figuri: cerc, pătrat, triunghi, dreptunghi, oval; dreapta – stânga.*

◆ **Desfășurarea probei:**

Copii sunt așezați la masa de activitate, fiecare are fișa „figuri geometrice”. Din timp educatoarea pregătește următoarele forme decupate din partea de mijloc a unor farfurii de carton: un cerc, un pătrat, un triunghi, un dreptunghi și un oval. Mărimea ar trebui să fie de aproximativ 5-7 cm în punctul cel mai lat. Va fi mai ușor pentru copii dacă decupați formele astfel încât marginea farfuriilor să rămână intactă.

Întrebați copiii care este numele fiecărei forme și ajutați-i dacă este nevoie. Încurajați-i pe copii să pipăie forma rămasă după decupare (șablonul) din mijlocul fiecărei farfurii de carton. La fiecare copil, ghidați-i degetul arătător pe marginea astfel obținută. Spunându-le să închidă ochii, să pipăie marginea șablonului și să încerce să recunoască forma. Dacă este nevoie, individual, acordați-i indicii pentru a-l ajuta să identifice forma. Continuați această activitate de pipăit, până când copilul poate să denumească fiecare formă, pipăind marginea șablonului corespunzător.

Următorul pas, se dă copiilor câte un creion simplu sau o cariocă și o foaie de hârtie glasată albă sau colorată. Educatoarea le explică cum să traseze cu atenție o linie în jurul marginii șablonului cercului, pentru a obține un cerc de aceeași mărime ca orificiul din șablon. Lăsați copilul să folosească un foarfece cu margini rotunjite pentru a decupa cercul desenat. Amintiți-le să țină foarfecele corect și asigurați-vă că decupează lângă linie, nu pe linie. Se urmărește același procedeu pentru celelalte patru forme și solicitați-le să vă spună numele fiecărei forme. Ajutați-i, dacă este nevoie. Dacă știe toate formele, lăudați-i. În plus, apreciați tehnica fiecărui copil de decupare, încurajați-i să repete activitatea și să exerseze mai mult decupatul. La această vârstă, copiii au nevoie de mult exercițiu pentru a decupa și adeseori vor să continue să exerseze.

Ca o prelungire a acestei probe, încurajați copiii să vă ajute să puneți șabloanele într-un șir, de la stânga la dreapta. Solicitați să numească formele. Asigurați-vă că începe de la stânga. Apoi, spuneți-le să se întoarcă (câte un copil) cu spatele, în timp ce dumneavoastră luați unul dintre forme. Pe urmă se va întoarce cu fața și vă va spune forma care lipsește. Este un joc pe care îl poate juca și cu un coleg din grupă.

Pe parcursul acestei probe la copii se va observa: libertatea de alegere, o conștientizare mai bună a exercițiului de găsire a corespondentului, dezvoltarea simțului pipăitului, ușurința de a îndeplini sarcinile propuse, o conștientizare mai bună a progresiei de la stânga la dreapta, încrederea în sine și independența.

Proba 17. Cifrele din fața fiecărui șir de obiecte

Obiective: ☘ să numească cifrele;

☘ să coloreze atâtea obiecte câte indică cifra.

Indicatori:

- ✓ Recunoaște, numește și scrie unele cifre, (de ex.: *pune două mingi în cutia cu numărul 2; aduceți trei păpuși, patru cuburi*) (630; 631; 633).
- ✓ Numără și cunoaște ordinea cantității numerelor în șirul 1-10 (634-636).

Materiale: creioane colorate, fișe „cifrele din fața fiecărui șir de obiecte”.

Vocabular: *ordinea cantității numerelor în șirul 1-10.*

◆ **Desfășurarea probei:**

Copii sunt așezați la masa de activitate. Educatoarea le distribuie fiecărui copil fișa cu „cifrele din fața fiecărui șir de obiecte”. De exemplu, această fișă poate include următoarele cifre și obiecte (desene în **contur**), prin prezentarea următoarelor casete:

I casetă include: cifra „5” – obiecte „8 mere”;

II casetă include: cifra „3” – obiecte „8 steluțe”;

III casetă include: cifra „8” – obiecte „8 pere”;

IV casetă include: cifra „7” – obiecte „8 flori”.

Educatorea le solicită copiilor să numească cifrele din fața fiecărui șir de obiecte. Apoi, să le coloreze în fiecare șir atâtea obiecte câte indică cifra din fața lui.

Proba 18. Care obiect este în plus?

Obiective: ☒ să determine corect obiectul care este în plus și să-l coloreze;

☒ să numească prin cuvinte generalizatoare obiectele din aceeași clasă.

Indicatori:

✓ Recunoaște clase și subclase mari de viețuitoare „*animale sălbatice / domestice, păsări, insecte, plante*” totodată, identificând diferența dintre mediile de viață ale viețuitoarelor în/pe „*aer, apă, pământ*” (705-707).

✓ Adună laolaltă obiecte care observă că au o caracteristică în comun și stabilește corespondența între obiecte cotidiene prin utilizarea lor (669; 670).

Materiale: creioane colorate, fișe „care obiect este în plus?”

Vocabular: cuvinte generalizatoare: „*păsări domestice/sălbatice*”; „*animale domestice/sălbatice*”; „*insecte*”; „*legume*”; „*fructe*”; „*mobilier*”; „*îmbrăcăminte*”; „*încălțăminte*”; „*veselă*”.

◆ Desfășurarea probei:

Copii sunt așezați la masa de activitate. Educatorea le distribuie fiecărui copil fișa cu imagini clasificate în opt rânduri:

Rândul 1: „veselă”: ceainic, lingură, cană – obiectul în plus „*cizmele*”;

Rândul 2: „îmbrăcăminte”: palton, pantaloni, fular – obiectul în plus „*scaunul*”;

Rândul 3: „încălțăminte”: ghete, pantofi, sandale – obiectul în plus „*căldarea*”;

Rândul 4: „mobilier”: masă, dulap, scaun – obiectul în plus „*rochia*”;

Rândul 5: „animale”: ursul, vaca, câinele, pisica – obiectul în plus „*rochia*”;

Rândul 6: „insecte”: albina, țânțarul, libelula, bondarul – obiectul în plus „*vrabia*”;

Rândul 7: „legume”: castravetele, morcovul, ceapa – obiectul în plus „*mărul*”;

Rândul 8: „păsări”: cocoșul, rața, cocostârcul – obiectul în plus „*vulpea*”.

Educatorea le solicită copiilor să coloreze în fiecare rând obiectul care este în plus. Apoi, fiecare copil va explica de ce a ales anume acest obiect care e în plus, iar pe celelalte le va numi prin cuvinte generalizatoare. Educatorea va observa progresul copilului la această etapă: dacă copiii nu vor recunoaște 3-4 „obiecte în plus” din aceste rânduri și pe celelalte îi va fi dificil să le numească prin cuvinte generalizatoare, atunci se va mai lucra la acest aspect.

Proba 19. Găsește fiecărui iepuraș morcovul care i se potrivește ca mărime

Obiective: ☒ să privească cu atenție ilustrația;

☒ să potrivească mărimile.

Indicatori:

✓ Grupează obiecte după cel puțin un criteriu, utilizează cuvinte care indică o comparație „*mai... decât...*”, demonstrează asemănările / deosebirile între obiecte „*la fel*” – „*diferit*” și numește caracteristica unui eveniment „*lung, amuzant, gălăgios etc.*” (595-599).

Materiale: creion simplu, o ilustrație tematică „cifrele din fața fiecărui șir de obiecte”.

Vocabular: mare – mic; la fel – diferit.

◆ Desfășurarea probei:

Copii sunt așezați la masa de activitate. Educatoarele le prezintă copiilor o ilustrație „Iepurașii și morcovii de diferite mărimi” (poate fi afișată pe perete / flipchart) și le solicită copiilor să privească cu atenție această ilustrație, urmată de diverse întrebări cu referire la mărimea obiectelor.

Apoi, sunt distribuite la fiecare copil fișa „Găsește fiecărui iepuraș morcovul care i se potrivește ca mărime”. Această fișă include „5 iepurași” și „5 morcovi” de diferite mărimi, reprezentate pe fișă în mod aleator. Copiii, vor identifica mărimile potrivite obiectelor din fișă cu ajutorul trasării unei linii. La finalul probei, copiii vor fi încurajați să spună unele caracteristici cu referire la: câți morcovi au găsit pentru iepurași, sunt oare de aceeași mărime și ce cunosc despre iepure și morcov.

CAPACITĂȚI ȘI ATITUDINI DE ÎNVĂȚARE

Proba 20. *Descoperă!*

Obiective: ☼ să-și aleagă singur activitatea pe care dorește s-o realizeze și să experimenteze utilizarea obiectelor specifice.

Indicatorii:

- ✓ Manifestă curiozitate și interes față de anumite lucruri; experimentează utilizarea de materiale noi și combinații ale acestora; adresează întrebări pentru a afla lucruri noi, conturându-și incipient domeniul de interes (316-320);
- ✓ Cere unui copil să se joace împreună; propune idei pe care le pune în acțiune (331-334).

Materiale: piese pentru construcții, păpuși, costume de polițist, medic, bucătar, pompier etc.

Vocabular: polițist, medic, bucătar, pompier.

◆ Desfășurarea probei:

Educatorul pune la dispoziția copiilor jucării non-specifice în mod tradițional genului (piese pentru construcții, păpuși, costume de polițist, medic, bucătar, pompier etc.) și asistă copilul în explorarea și descoperirea lor. Câte un copil, pe rând, adresează întrebările apărute pe parcursul descoperirilor, ceilalți răspund și descoperă împreună.

Proba 21. *Inventează!*

Obiective: ☼ să inventeze alt final pentru povestea „Punguța cu doi bani” și să-l deseneze.

Indicatorii:

- ✓ Inventează povești, cântece, cuvinte; își exprimă ideile prin desen, construcții, mișcare etc. (359; 360);
- ✓ Își menține atenția în sarcini pe care îl interesează aproximativ 15 minute, persistând în rezolvarea ei chiar dacă nu a reușit (345-347).

Materiale: cartea cu poveste, imagini din poveste, desenele copiilor.

◆ Desfășurarea probei:

Educatorul le povestește povestea „Punguța cu doi bani” în baza imaginilor. Copiii, ascultă cu atenție.

I sarcină: Copiii povestesc conținutul poveștii în baza imaginii după evenimente consecutiv cu ajutorul educatorului.

II sarcină: Mai întâi educatorul, apoi copiii, inventează alt final al poveștii.

III sarcină: Copiii desenează finalul poveștii inventat. Se face o expoziție a desenelor copiilor.

✚ *PROBE pentru copiii de vârstă 5-6 ani*
privind eficientizarea nivelului de dezvoltare pe domenii

DEZVOLTAREA FIZICĂ, A SĂNĂTĂȚII ȘI IGIENEI PERSONALE

Proba 1a. Broasca-n cerc

Obiective: ✚ să-și dezvolte deprinderi motrice de bază: mers, alergare, sărituri, cățărare, aruncare, prindere, escaladare.

Indicatori:

✓ Merge și aleargă cu ușurință, coordonându-și armonios mișcărilor (20; 29).

Materiale: scări, flori, banca de gimnastică etc.

Locul organizării: sala de grupă sau în aer liber.

◆ **Desfășurarea probei:**

Se împart copiii în echipe de până la 10 membrii. Fiecare echipă formează un cerc, iar membrii fiecărei echipe primesc câte un număr. La o comandă, toți participanții cu numărul 1 pornesc în jurul cercului format de propria echipă, sărind ca broasca. În momentul în care revin la locul lor în echipa, pornesc cei cu numărul 2 și așa mai departe. Echipa care termină prima, câștigă. Jocul se poate repeta prin schimbarea modului de deplasare – sărituri într-un picior, alergare în patru labe, alergare cu spatele etc.

Sau o altă variantă:

Proba 1b. Barza ne pândește

Obiective: ✚ să-și dezvolte deprinderi motrice de bază: mers, alergare, sărituri, cățărare, aruncare, prindere, escaladare.

Indicatori:

✓ Merge și aleargă cu ușurință, coordonându-și armonios mișcărilor (20; 29).

Materiale: cretă, desenul unui cerc (lacul), barza, broscuțe.

Locul organizării: la aer liber.

◆ **Desfășurarea probei:**

Copiii îndeplinesc roluri de broscuțe și stau pe marginea unui cerc desenat pe sol, care reprezintă malul lacului. Un copil, ales de educatoare este barza. El stă într-un picior, ceva mai departe de broscuțe și le privește. Broscuțele se plimbă pe malul lacului și cântă:

Barza ne pândește stând într-un picior.

Vă feriți de dânsa, surioarelor.

Barza are ciocul lung și ascuțit

Și cu el ne-apucă când nici n-am gândit.

La cuvintele educatoarei *VINE BARZA*, copiii sar în lac, ca să scape de barza care se repede să-i prindă. După ce au scăpat de barza, broscuțele cântă:

De vrăjmașa barză

Iată c-am scăpat!

Bine ne mai pare

Că nu ne-a mâncat.

Jocul continuă până când barza reușește să prindă cât mai multe broscuțe.

Proba 2. Îmbrăcăm păpușa

Obiective: ☼ să manifeste interes pentru activitatea motorie fină.

Indicatori:

- ✓ Se îmbracă și se dezbracă singur, uneori și cu sprijin (60).
- ✓ Posedă priceperi de modelare și hașurare fără a ieși din linia de contur și de a mânui corect creionul, carioca, pixul (49; 59).

Materiale: coală de hârtie, bluză, fustă, mărgelile, ață, foarfece.

◆ Desfășurarea probei:

Jocul se desfășoară sub formă de concurs. Fiecare copil va trebui să îmbrace o siluetă de copil cu obiecte confecționate de el: bluză, fustă, mărgelile. Vor primi pe măsură materiale necesare. „Copii, o să ne întrecem la îmbrăcat păpuși. Am să vă arăt cum o să lucrăm. Fiecare avem desenate pe coala de hârtie o fustă și o bluză. Le colorez cu ajutorul burețelului și până când se usucă culoare, înșir mărgelile pe ață. Apoi cu foarfeca decupez fusta și bluza, le lipesc pe silueta mea, lipesc și mărgelile și – gata!’. Câștigă cel care reușește primul să îmbrace păpușa. Copilul câștigător este aplaudat.

Proba 3. Roboțelul teleghidat

Obiective: ☼ să identifice și să descrie ce obiect a pipăit și mirosit.

Indicatori:

- ✓ Recunoaște prin atingere/pipăit obiecte ascunse, fără să le vadă (74).
- ✓ Schimbă ritmul, direcția, viteza mișcărilor la semnale de natură diferită (culoare, sunet, simboluri grafice) (75).

Materiale: săculețul cu diferite obiecte sau fructe.

◆ Desfășurarea probei:

Jocul constă în executarea unor mișcări la auzirea unor comenzi și recunoașterea unor obiecte folosindu-se de pipăit și miros.

„Copii, azi o să ne jucăm de-a roboțelii teleghidați. Pe rând veți fi roboțelii. Copilul roboțel este legat la ochi și va respecta comenzile mele: merg 4 pași înainte cu mâinile sus, pune mâinile în șold și fă 3 pași lateral dreapta, ține obiectul și folosindu-te de miros și pipăit spune ce ai primit”.

În timpul desfășurării jocului roboțelul este încurajat de copii și de educatoare. Comenzile diferă de la roboțel la roboțel, ca și obiectul primit. Copiii primesc fructe care sunt scoase dintr-un săculeț iar la sfârșitul jocului vor pregăti o salată de fructe pe care o vor mânca folosind corect tacâmurile.

Proba 4. Micii bucătari

Obiective: ☼ să identifice alimentele sănătoase.

Indicatori:

- ✓ Explică rolul benefic sau dăunător al anumitor alimente pentru organismul uman (98).

Materiale: diverse fructe, frișcă, castroane.

◆ Desfășurarea probei:

„Copii astăzi vom pregăti o salată de fructe. O să folosim fructele pe care le-am adus aici. Numiți-le voi. Înainte de a le folosi le spălăm bine sub jet de apă. De ce? eu tai merele, voi curăți portocalele, strugurii și bananele. Fiecare făcut are vitamine care ne ajută să creștem mari, puternici și să fim sănătoși. Le amestecăm, le punem în castroanele, și, ca salata să fie gustoasă și frumos aranjată, deasupra punem frișcă.

Arată ca cea de la cofetărie? Poftă bună!”. În timpul discuțiilor răspunsurile copiilor sunt completate de educatoare.

Proba 5. *Cum pot să te ajut*

Obiective: ☼ să identifice imaginea de pe jeton și să specifice rolul lui.

Indicatori:

- ✓ Demonstrează cunoașterea regulilor de siguranță în jocul simbolic (133).
- ✓ Relatează unde și când trebuie să se adreseze pentru ajutor (132).

Materiale: jetoane cu imagini despre persoane ce ne vin în ajutor în caz de pericol.

◆ **Desfășurarea probei:**

Copiii și adultul stau pe covor. Jos sunt așezate jetoane cu fața în jos. „Copii, o să ne jucăm acum un joc care se numește *Cum pot să te ajut*. Pe rând veți lua de pe covor jeton, identificați imaginea și spuneți cum vă poate sprijini persoana respectivă în situații periculoase. Ex: *medicul, pompierul, polițistul*.”

Răspunsurile copiilor sunt aplaudate. Copiii sunt îndemnați să utilizeze chiar exemple personale, dacă acestea există.

DEZVOLTAREA SOCIO-EMOȚIONALĂ

Proba 6. *La magazinul de jucării*

Obiective: ☼ să poată întreține un dialog, atunci când merge la cumpărături, utilizând formulele de politețe.

Indicatorii:

- ✓ Interacționează cu ușurință cu adulți familiari din comunitate (părinți, bunici cunoscuți la locul de joacă, vecin, educatoarea, medic pediatru sau medic de familie, vânzătorul de la magazinul din cartier etc.) și aplică formule de politețe în comunicare cu ei (151-153).

Materiale: jucăriile din grupă.

Vocabular: *jucării de pluș, lego, puzzle.*

◆ **Desfășurarea probei:**

Educatorul organizează jocul „La magazinul de jucării”. Pe o masă se vor aranja jucării, pe care copiii vor trebui să le vândă. Educatorul va începe jocul – va fi în rolul de cumpărător și un copil – vânzătorul, apoi se vor schimba rolurile – aceasta va constitui model pentru toți copiii. Se va insista pentru a folosi cât mai multe formule de politețe.

Proba 7. *Muncim împreună!*

Obiective: ☼ să se joace în grupuri mici, în care fiecare copil are un rol și o responsabilitate concretă.

Indicatorii:

- ✓ Interacționează, cere și oferă ajutor altor copii din proprie inițiativă în diferite contexte (181-183).
- ✓ Se identifică drept prieten al unor copii din diverse medii apropiate (la grădiniță, acasă/ la bloc, la bunici) (184).

Materiale: hârtie albă, colorată, foarfece, clei.

Vocabular: *lexic specific.*

◆ **Desfășurarea probei:**

Copiii sunt împărțiți în grupuri mici. Fiecare grup va primi câte o sarcină, astfel încât fiecărui copil să-i revină un rol și o responsabilitate concretă. De ex.: din hârtie colorată să decupeze, apoi să lipească pe o foaie albă ceea ce e specific pentru anotimpul în care se află (dacă e primăvara vor decupa un copil iarba,

altul soarele etc.), astfel încât fiecare copil să participe la construirea unei imagini specifice pentru anotimpul dat. Dacă unui copil un-i reușește ceva, poate fi ajutat de colegul său, astfel interacționând și ajutându-se reciproc.

Proba 8. *Cel mai ager*

Obiective: ☼ să identifice asemănări și deosebiri dintre persoane după diferite criterii. Să recunoască abilitățile diferite ale celorlalți copii în diverse domenii.

Indicatorii:

- ✓ Identifică asemănări și deosebiri dintre persoane după diferite criterii (gen, aspect exterior, vârstă, profesie, mediu cultural și lingvistic etc.), precum recunoaște abilitățile diferite ale celorlalți copii în diverse domenii (X cântă bine la pian, Y aleargă repede...) (196; 197).

Materiale: *imagini cu copii de diferite naționalități și vârste; imagini cu copii de diferite ocupații.*

Vocabular: *denumiri ale profesiilor.*

◆ **Desfășurarea probei:**

I sarcină:

Educatorul prezintă imagini cu copii de diferite naționalități și vârste. Copiii trebuie să identifice asemănările și deosebirile

II sarcină:

Educatorul prezintă imagini cu copii de diferite ocupații. Copiii trebuie să recunoască abilitățile diferite ale copiilor din imagine.

Proba 9. *Sunt empatic*

Obiective: ☼ să manifeste empatie față de alte persoane și să poată vorbi despre emoțiile celorlalți.

Indicatorii:

- ✓ Manifestă empatie față de celelalte persoane: oferă ajutor, consolare în rezolvarea unei probleme; vorbește despre emoțiile celorlalți (252-255).

Materiale: *calculator, filmulețe educative*

Vocabular: *empatie, empatic, a consola.*

◆ **Desfășurarea probei:**

Educatorul le propune copiilor filmulețe educative în care sunt prezentate diverse situații. Copiii au sarcina de a-și imagina și a povesti cum s-ar simți în locul personajelor prezentate, ce ar face să schimbe situația, cum ar putea să-i ajute.

Proba 10. *Surpriză*

Obiective: ☼ să-și poată exprima, împărtăși celorlalți trăirile/emoțiile sale.

Indicatorii:

- ✓ Își exprimă, împărtășește celorlalți trăirile/emoțiile sale (307; 308; 310).

Vocabular: *teatrul de păpuși.*

◆ **Desfășurarea probei:**

Educatorul organizează un moment de surpriză – le comunică copiilor că astăzi la grădiniță vine teatrul de păpuși. Copiii sunt încântați și își exprimă, împărtășesc celorlalți trăirile/emoțiile sale.

Proba 11. Să fim politicoși

Obiective: ☼ să posede capacitatea de a dialoga cu adultul și colegii săi, folosind formule de politețe.

Indicatori:

- ✓ Participă activ la discuțiile dintr-un grup, ascultând și intervenind în conversație, dacă nu a înțeles mesajul întreabă ce înseamnă cuvintele necunoscute (391; 394).
- ✓ Utilizează în vorbire cuvinte noi (sinonime, antonime), cuvinte specializate în anumite domenii (meserii) creații verbale, fantezii (420; 421).

Materiale: cărți, caiete și rechizite școlare: creioane, radieră, penar.

Vocabular: te rog frumos, cu plăcere, mulțumesc, poftim, penar, creion, cariocă, radieră etc.

◆ **Desfășurarea probei:**

I sarcină:

Pe masa copiilor sunt cărți, caiete și rechizite școlare (radieră, creioane, un stilou, carnet etc.). Copilul numit de către educator se va duce la alt coleg și va adresa politicos să-i împrumute obiectul respectiv, de exemplu: „Împrumută-mi te rog frumos radiera.” sau „Dă-mi te rog radiera ta.”. Celălalt copil trebuie să-l întrebe: „Pentru ce ai nevoie de radieră?”, copilul răspunde: „Am nevoie de radieră pentru ca să șterg cele desenate pe foaie.”, Copilul îi oferă obiectul dat spunându-i: „Poftim!”, „Mulțumesc!”, dacă n-are obiectul trebuie să-l refuze politicos.

II sarcină:

Pe masa educatorului sunt obiecte pe care copii mai puțin le cunosc și nu știu cum se numesc sau le pronunță greșit (penar-penal etc.) Educatorul va numi fiecare obiect și vor pronunța corect cu toți copiii cuvintele, spre exemplu: „*marker*” și le va explica ce este „*marker* – creion special, diferit colorat, cu care se poate de subliniat anumite cuvinte într-un text pentru a le evidenția.”; „*penar* – cutioară în care școlarii își țin creioanele, radiera, pixul etc.” „*scotch* – fâșie transparentă care servește pentru lipirea unor materiale, mai ales a hârtiei” „*cutie cu clame* – cutie cu piese de metal de diferite forme și mărimi, care se folosește pentru prins două sau mai multe foi” etc.

Proba 12. Unde își petrece timpul liber familia ta?

Obiective: ☼ să posede deprinderi de a alcătui propoziții adecvate temei propuse.

Indicatori:

- ✓ Utilizează corect diverse tipuri de propoziții (enuțiativă, exclamativă, interogativă) și recunoaște după intonație tipul de mesaj transmis; își exprimă o idee prin mai multe modalități (469-471).
- ✓ Utilizează corect acordul dintre câteva părți de vorbire: substantiv+adjectiv (*floare frumoasă, băiat chipeș etc.*) substantiv+verb (*fetița dansează etc.*); adverb+verb (*ieri am dansat, azi dansez, mâine voi dansa*) etc. (443; 445; 446).
- ✓ Identifică unele litere în numele propriu și în nume/denumiri familiare (mama, tata etc.) și le scrie pe foaie (537; 539; 571).

Materiale: seturi de fotografii.

Vocabular: părinți, copii, munte, mare, în curte, bunici etc.

◆ **Desfășurarea probei:**

I sarcină:

Se prezintă copiilor câteva fotografii ale diferitor familii. Copiii trebuie să privească fotografiile și să intuiască ce anume este reprezentat pe aceste fotografii. Să poarte o discuție în grup legată de fotografiile văzute, se va prezenta informația colegilor, iar copilul a cărui este această fotografie va completa sau va povesti o altă istorie colegilor și vor include pe planșa *Unde își petrece timpul liber familia ta?*

II sarcină:

Își scrie numele/prenumele cu litere de tipar mari și-le lipește la fotografia sa.

Se vor aprecia cele mai originale istorii ale grupului de copii și cele individuale.

Proba 13. *Repetă ce spun eu*

Obiective: 🌀 să găsească unele silabe paronimice.

Indicatori:

- ✓ Alege din imagini obiecte care încep cu același sunet și desparte cuvinte în silabe cu ajutor (515; 516).
- ✓ Recunoaște litere mari/mici de tipar (vocalele) și le pune în corespondență cu sunetul asociat (526; 527; 537; 540; 541; 543).

Materiale: fișe cu literele de tipar: „A”, „O”, „U”; imagini: avion, telefon arici, urs, bicicletă etc.

Vocabular: avion, telefon arici, urs, bicicletă.

◆ Desfășurarea probei:

I sarcină:

Educatorea va pronunța sunetele (vocale): (a), (o), (u). și va prezenta imagini le corespunzătoare. Copilul trebuie să selecteze imaginile corespunzătoare, pronunțarea cuvântului începe cu acest sunet: avion, telefon arici, urs, bicicletă etc.

II sarcină:

Educatorea pronunță o silabă, copilul va căuta combinații de silabe care să aibă sens:

<i>ca-să</i>	<i>me-re</i>	<i>var-ză</i>
<i>ma-să</i>	<i>cea-ță</i>	<i>mus-că</i>
<i>pe-re</i>	<i>ghea-ță</i>	<i>bar-ză</i>
<i>ra-ță</i>	<i>câi-ne</i>	<i>car-te</i> etc.

Atmosfera de joc va fi imprimată prin rapiditatea cu care educatoarea va solicita copiilor răspunsurile provocând o întrecere pentru găsirea silabei sau cuvântului corespunzător.

Proba 14. *De la cine ai primit scrisoarea?*

Obiective: 🌀 să recunoască meseria și acțiunile persoanei pe care le realizează în domeniul dat.

Indicatori:

- ✓ Folosește corect **verbele** la prezent (*eu strâng frunze*), trecut (*am cules roșii* etc.) viitor (*voi aduce bomboane*); **adverbe** (*ieri, azi, mâine*), **prepoziții** (*pe, lângă, în față, deasupra* etc.) în vorbirea curentă (418; 420; 421; 422; 425).

Materiale: personajul Poștașul.

Vocabular: scrisoare, frizer, bucătar, medic, educator, mecanic etc.

◆ Desfășurarea probei:

În organizarea jocului se va urmări crearea atmosferei prin anunțarea și sosirea poștașului.

I sarcină:

La început educatoarea va utiliza un exemplu cu ajutorul căruia va explica și demonstra. Astfel, la întrebarea: „De la cine ai primit scrisoarea?”, copilul poate răspunde: „Eu am primit scrisoarea de la croitor, deoarece pe ea este desenat acul cu care el coase”, sau: „Eu am primit scrisoarea de la bucătar, deoarece pe ea este desenat un cozonac pe care-l pregătește bucătarul”.

Până când copiii pot formula fraze atât de lungi se pot folosi două sau chiar trei întrebări consecutive. De exemplu: „De la cine ai primit scrisoarea?” copilul răspunde: „De la croitor”. Urmează cea de-a doua întrebare: „De unde știi?”. Copilul răspunde: „Fiindcă pe ea este desenat un mosor cu ață”. A treia întrebare va fi: „Ce face croitorul cu ața?”. Copilul precizează: „Croitorul coase cu ața”.

II sarcină:

Se va solicita denumirea uneltelor și va mima dacă se poate acțiunile specifice profesiei respective. Propunerea acțiunii o face la începutul jocului educatorul, apoi o pot sugera copiii. În cursul jocului, se va avea grijă ca rolul poștașului să fie interpretat, pe rând de mai mulți copii.

Proba 15. *Cum se numește cartea?*

Obiective: ☼ să utilizeze corect formulele de adresare;
☼ să descrie cartea preferată cu povești.

Indicatori:

- ✓ Este interesat de cărți, dorește să răsfoiască și să povestească în baza imaginilor; discută cu adultul și cu colegii despre ce a aflat din cărți (484; 485; 486; 489; 500; 502; 504).
- ✓ Ascultă cu plăcere povești/povestiri înregistrate pe diferite suporturi magnetice și povestește respectând succesiunea evenimentelor (392; 397).

Materiale: rafturi sau mese pentru amenajarea cadrului asemănător unui magazin de jucării; diverse jucării cunoscute de copii.

Vocabular: carte, librărie.

◆ **Desfășurarea probei:**

Scăunele pe care se vor așeza copiii sunt grupate în funcție de numărul de echipe ce se vor forma. Fiecare echipă ocupă un grup de scăunele. Scăunelele din fiecare grup vor fi așezate în semicerc.

I sarcină:

În introducere copiii vor vizita „librăria” pentru a vedea ce se află de vânzare, pentru a-și alege cartea pe care dorește să o cumpere. În funcție de numărul copiilor educatoarea îi împarte în 3-4 echipe și organizează trimiterea pe rând a reprezentanților la librărie. Inițial, educatoarea va interpreta rolul de vânzător pentru a putea orienta mai bine modul în care copiii descriu cartea. Se va saluta cu vânzătorul de cărți: „*Bună ziua!*”; „*Ce doriți?*”. În acest scop, va putea descrie cartea fără a numi titlul cărții, de genul: „*Eu vreau o carte cu povești. Personajele sunt cocoșul, găina, moșneagul și baba*” (povestea „*Punguța cu doi bani*” de I. Creangă). Vânzătorul ia cartea și i-o dă cumpărătorului: „*Poftim cartea!*”; „*Mulțumesc!*”; „*Cât costă această carte?*”; „*Poftim banii.*”; „*Mulțumesc!*”; „*La revedere!*”.

II sarcină:

În a doua parte a jocului se va citi un fragment din poveste și copiii trebuie să ghicească denumirea cărții, spre exemplu: „*Moșneagul pofticios și hapsân se ia după gura babei, și de ciudă prinde iute și degrabă cucoșul și-i dă o bătaie bună, zicând: – Na! ori te ouă, ori du-te de la casa mea, ca să nu mai strici mâncarea degeaba...*” (povestea „*Punguța cu doi bani*” de I. Creangă).

Se vor aprecia răspunsurile fiecărui copil.

DEZVOLTAREA COGNITIVĂ ȘI CUNOAȘTEREA LUMII

Proba 16. *Știu, să rezolv probleme!*

Obiective: ☼ să asculte conținutul problemelor;
☼ să rezolve problemele corect;
☼ să noteze cifra corect (*răspunsul*).

Indicatori:

- ✓ Realizează unele soluții la diverse situații de probleme în acțiuni individuale și de grup (621; 622).

Materiale: creion / stilou, ilustrații tematice (poate fi înregistrări video / power-point), fișe individuale tematice.

Vocabular: rezolvare de probleme.

◆ Desfășurarea probei:

Copiii sunt pregătiți la masa de activitate, având în față fișa cu ilustrațiile tematice și stiloul / creionul. Educatoarea le propune copiilor următoarele probleme spre rezolvare:

I problemă:	<i>Pe un ram stăteau două rândunele și trei pițigoii. Câte păsările erau pe ram?</i>
II problemă:	<i>La tulpina copacului stăteau patru arici. Doi au fugit. Câți arici au rămas sub copac?</i>
III problemă:	<i>Într-o poiană stăteau șase iepurași. Trei au fugit acasă. Câți iepurași au rămas în poiană?</i>

Fiecare problemă este citată clar de către educatoare, apoi copiii sunt solicitați să noteze cifra corectă în fișa individuală, care este soluția problemei.

Proba 17. Relații spațiale „Cum am așezat capra și cei trei iezi?”

Obiective: ☼ să perceapă poziția diferitelor elemente ale unui grup unele față de altele: *departe, aproape, lângă, unul după altul, între*;
☼ să recunoască schimbările locului unui element din grup.

Indicatori:

✓ Identifică și poate să descrie evenimente, personaje din povești utilizând cuvinte ce indică o comparație după „mărime, culoare, formă etc.” (600-602).

Materiale: *măști: capră și iezi, un coș.*

Vocabular: *departe, aproape, lângă, unul după altul, între.*

Elemente de joc: mișcarea, închiderea-deschiderea ochilor, surpriza, mânuirea materialelor.

Organizarea activității: mobilierul se aranjează în formă de semicerc, se pregătește materialul.

◆ Desfășurarea probei:

Reguli de joc: la semnalul cadrului didactic, copiii închid ochii, iar acesta schimbă poziția caprei față de iezi sau pozițiile acestora. La următorul semnal, copiii deschid ochii, privesc cu atenție și semnalează schimbările survenite în modul de așezare a grupurilor de elemente și a elementelor aceluiași grup.

- **Exerciții pregătitoare:** se intuiește materialul, se alege iezi și capra.
- **Anunțarea temei:** se anunță titlul jocului și ceea ce se urmărește.
- **Explicarea și demonstrarea jocului:** se așează iezi și capra în diferite poziții unii față de alții: departe, aproape, între, unul după altul, pentru a familiariza copiii cu pozițiile spațiale.
- **Executarea jocului:** la semnal, copiii închid ochii, se schimbă poziția caprei sau a iezielor. La semnalul următor, copiii deschid ochii și semnalează noua poziție a elementelor. Se va urmări o exprimare corectă pe cât posibil. Jocul se repetă de mai multe ori.
- **Complicarea jocului:** se pot chema alți copii să se așeze în diferite poziții față de capră sau iezi.
- **Încheierea jocului:** copiii se împart pe grupe; într-o grupă copiii se așează *unul după altul*, în alta – *departe unul de altul*, în alta *aparte unul de altul*. Se reamintește titlul jocului și se fac aprecieri.

Proba 18. Hai, să aflăm, cine se ascunde în numere!

Obiective: ☼ să găsească numerele în ordine crescândă în mai puțin de 1 minut;
☼ să numească numerele.

Indicatori:

✓ Numără și cunoaște ordinea cantității numerelor în șirul 1-20 (637; 640).

Materiale: *creion / stilou, fișa „numerele de la 1 la 20” în formă de „iepurăș”.*

Vocabular: *numerele în limita 1-20.*

◆ Desfășurarea probei:

Copiii sunt pregătiți la masa de activitate, având în față fișa „numerele de la 1 la 20” în formă de „iepuraș”. Educatoarea le propune copiilor următoarea sarcină: să găsească în fișă toate numerele de la 1 la 20 în ordine crescândă, și să le numească. Apoi, să le unească printr-o linie de contur toate numerele până obțin imaginea ascunsă. Aici se va observa atenția copiilor și atitudinea de îndeplinire a probei.

Proba 19. Timpul – „Cât este ora?”

Obiective: ☼ să răspundă corect la întrebările referitoare la timp;
☼ să determine ora după ceas.

Indicatori:

✓ Colectează, discută despre informațiile dobândite prin utilizarea mijloacelor variate de investigație (de ex.: desene, fotografii, instrumente, aparate simple: microscop, termometru) (695-698).

Materiale: trei ilustrații cu câte un ceas: nr. 1 – ceasul ce indică ora 15; nr. 2 – ceasul ce indică ora 16 și 30 de minute; nr. 3 – ceasul ce indică ora 10 și 45 de minute (fără 15 minute, ora 11).

Vocabular: perioadele zilei, zilele săptămânii, lunile anului, măsurarea timpului.

◆ Desfășurarea probei:

În fața copiilor sunt afișate cele trei ilustrații cu ceasuri prezentate diferite ore. Copiii sunt aranjați într-un cerc, educatoarea le adresează un șir de întrebări referitoare la timp:

- Numește, în ordine succesivă, perioadele zilei.
- Prin ce se deosebește ziua de noapte?
- Numește, în ordine succesivă, zilele săptămânii.
- Numește lunile de vară, de toamnă, de iarnă și de primăvară ale anului. Câte luni are anul?
- Ce durează mai mult: un minut sau o oră, o zi sau o săptămână, o lună sau un an?
- Ce zi a săptămânii este azi?
- Ce zi a săptămânii a fost ieri?
- Ce zi a săptămânii va fi mâine?
- Cum se numește cercul de la ceas pe care sunt reprezentate cifrele?
- Ce indică acul cel mic?
- Ce indică acul cel mare?
- Ce oră indică ceasurile de pe perete?

Educatoarea va urmări răspunsurile copiilor, cât de corecte sunt sau întâmpină dificultăți la determinarea orei după ceas.

Proba 20. Lumea și omul

Obiective: ☼ să răspundă corect la întrebările referitoare la lume și om.

Indicatori:

✓ Demonstrează conștientizarea schimbărilor care se produc în sine și mediu (de ex.: copilul crește, plantele au un ciclu de viață), cunoaște condițiile specifice ale vieții umane și semnificația lor (de ex.: mediu fizic, cultural, social) (739-740).

Materiale: creion / stilou, fișa „numerele de la 1 la 20” în formă de „iepuraș”.

Vocabular: profesii; calități umane: „cinste, hărnicie, sârguință”; genuri de sport; instrumente muzicale.

◆ Desfășurarea probei:

Copiii sunt aranjați într-un cerc, educatoarea le adresează un șir de întrebări referitoare la lume și om:

- Cine îi învață pe copii?
- Cine îi tratează pe oameni de boli?
- Cine scrie versuri?
- Cine compune muzică?
- Cine coase haine?
- Cine joacă la teatru?
- Ce genuri de sport știi?
- În ce fel de sport e folosită mingea? Dar patinele?
- Ce instrumente muzicale cunoști?
- Ce scriitori știi?
- Ce înseamnă cinste, bunătate, hărnicie, lene, zgârcenie, lașitate?
- De ce trebuie să învățăm? De ce trebuie să lucrăm?
- Cum trebuie traversată corect strada?

Educatorea va observa corectitudinea răspunsurilor copiilor.

CAPACITĂȚI ȘI ATITUDINI DE ÎNVĂȚARE

Proba 21. Dacă aș fi...

Obiective: ☼ să-și exprime gândurile, dorințele, sentimentele, emoțiile prin cuvinte.

Indicatori:

- ✓ Demonstrează satisfacție în descoperirea și discutarea unor noi informații și situații; formulează întrebări referitoare la schimbările din jur (321-324).

Materiale: fișe cu întrebări, obiecte – flori artificiale, jucării etc.

Vocabular: vânzător, cumpărător, floare etc.

◆ **Desfășurarea probei:**

I sarcină:

Educatorea le va adresa următoarele întrebări. Se va împărți numărul de copii în 3 echipe. Din echipe, trebuie să răspundă fiecare copil la câte o întrebare:

- Dacă ai fi o plantă (lalea, ghiocel...) cum te vei simți?
- Dacă ai fi un vânzător și ai vinde această floare, ce vei spune cumpărătorilor?
- Dacă ai fi cumpărător, ce ai simți în sufletul tău cumpărând această floare?

II sarcină:

Copiii din diferite echipe își adresează întrebări de genul acesta. Va câștiga echipa cu cele mai originale răspunsuri.

Copiii vor fi aplaudați.

Proba 22. Ce vom confecționa?

Obiective: ☼ să prezinte obiecte de diferite forme din hârtie colorată.

Indicatori:

- ✓ Planifică o activitate din 3-4 pași și o realizează; finalizează sarcini revenind asupra lor în intervale diferite de timp (349-352).
- ✓ Inițiază jocuri și activități cu copii care se potrivesc intereselor sale (335-338).

Materiale: hârtie colorată, foarfece, carioci, creioane, radieră etc.

Vocabular: animal, hârtie, creion etc.

◆ Desfășurarea probei:

Educatorea formează grupuri a câte 4-5 persoane. Fiecare grup primește 3 foi A4 de diferite culori din care trebuie să confecționeze un animal și să-i dea o denumire. Fiecare copil din echipă va prezenta animaluțului său. Se va aprecia cel mai original animal din hârtie.

Proba 23. *La picnic*

Obiective: ☼ să povestească creativ evenimentele unei istorii compuse.

Indicatori:

- ✓ Inventează jocuri, experimente, schimbă conținutul unor povești cunoscute și introduce personaje create de copii (362-366).

Materiale: *imagine cu picnic, rucsac, obiecte necesare pentru picnic etc.*

Vocabular: *rucsac, cearșaf, minge, fructe etc.*

◆ Desfășurarea probei:

Educatorea împarte pe grupuri și propune copiilor să se pregătească pentru un picnic. Dar în loc să facă o listă ordonată de lucruri pe care ar trebui să le ia, sarcina lor va fi să alcătuiască propoziții cu cât mai multe cuvinte, în ordine alfabetică cu puțință, de exemplu: „Merg la picnic”, a anunțat Ana bucuroasă. Constantin deja era foarte gălăgios. „*Haidem iarăși joi! Mere luăm!Mai necesită o pungă, un rucsac și transport!*”. Este o activitate de încălzire foarte bună. Face echipa să se gândească, să coopereze să se poată adapta la subiectul activității.

Atenție!

Probele practice urmăresc nu doar verificarea informațiilor acumulate de preșcolari, ci și capacitatea acestora de a arăta ce știu să facă, cum au învățat.

Finalmente, *evaluarea* este necesară de a fi concepută nu numai ca un control al cunoștințelor sau ca mijloc de măsurare obiectivă, ci și ca o cale de perfecționare, ce presupune o *strategie globală a formării*. Operația de evaluare nu este o etapă suprapusă procesului de învățare, ci constituie un act integrat activității pedagogice. Evaluarea constituie o ocazie de validare a justetei secvențelor educative, a componentelor procesului didactic, precum și un mijloc de delimitare, fixare și intervenție asupra conținuturilor și obiectivelor educaționale [23, p. 34].

BIBLIOGRAFIE

Documente normative:

1. *Cadrul de referință și Curriculum național pentru educația timpurie*. ME, 2015, variantă de proiect. Disponibil la: particip.gov.md/public/documente/.../ro_3125_Cadrul-de-referinta-si-Curriculumul.
2. *Codul Educației al Republicii Moldova* Nr. 152 din 17.07.2014. În: Monitorul Oficial al Republicii Moldova, 24.10.2014, Nr. 319-324(634).
3. *Curriculumul educației copiilor de vârstă timpurie și preșcolară (1-7 ani) în Republica Moldova*. Bolboceanu A., Cemortan S. et al. Chișinău: Cartier, 2008.
4. *Metodologia de înscriere a copiilor în clasa I*. Aprobata prin Ordinul nr. 305 din 31.03.2016 și modificat prin Ordinul MECC nr. 149 din 21.03.2017. Disponibil la: <http://edu.gov.md>
5. *Regulamentul cu privire la organizarea obligatorie a pregătirii copiilor către școală de la vârsta de 5 ani*. MECC. Disponibil la: <http://mecc.gov.md>
6. *Repere metodologice, Organizarea procesului educațional în instituțiile de educație timpurie în anul de studii 2017-2018* (Scrisoare metodică). M. Vrânceanu. MECC. Disponibil la: <http://edu.gov.md>
7. *Scrisoarea metodică. Organizarea procesului educațional în instituțiile preșcolare pentru anul de studiu 2016-2017*. Vrânceanu M., Pelivan V. Ministerul Educației. Chișinău, 2016.
8. *Standarde de învățare și dezvoltare pentru copilul de la naștere până la 7 ani: Standarde profesionale naționale pentru cadrele didactice din instituțiile de educație timpurie*. Vârtosu L., Pânzari A., Velișco N [et al.]. Chișinău: S.n. (Tipogr. „Sirius”), 2013.
9. *Standarde minime de dotare minimă a instituțiilor de educație timpurie*, aprobat prin Ordinul MECC nr. 253 din 11.10.2017.

Literatura de specialitate:

10. Achiri I., Cara A. *Proiectarea didactică: orientări metodologice*. Chișinău: Editura Lyceum, 2004.
11. Antonovici Ș. *Educația fizică în grădiniță*. București: Didactica Publishing House, 2010.
12. Babov V. *Cunoașterea mediului: Cartea educatorului din grupa mare pregătitoare 5-7 ani*. Chișinău: Zuev Invest, (Tipogr. „Bonus Offices”), 2015.
13. Barbier J.M. *L'Évaluation en formation*. Paris: PUF, 1985.
14. Brunton P., Thornton L. *Science in the early years*. London: SAGE, 2010.
15. Burcă A. *Jocul matematic în activitatea preșcolară*. Bacău: Rovimed Publishers, 2011.
16. Callo T. *O pedagogie a integralității. Teorie și practică*. Chișinău: CEP USM, 2007.
17. Cebanu L., Cazacu-Stratu A. *Educația pentru sănătate în instituția preșcolară. Ghid metodologic*. Chișinău: Print Caro, 2015.
18. Cemortan S. (coord. șt.), Racu J., Cuznețov L. et al. *Metodologia proiectării procesului educației la copiii de 5-7 ani în instituțiile preșcolare*. Chișinău: IȘE (Tipogr. „Print-Caro” SRL), 2011.
19. Cemortan S. *Abecedarul preșcolară*. Ghid metodic Formarea premiselor citirii și scrierii nr. 1. Chișinău: Stelpart, 2005.
20. Cemortan S. *Teoria și metodologia educației verbal-artistice a preșcolarălor*. Chișinău: 2001.
21. Cemortan S. (coord. șt.), Racu J., Cuznețov L. et al. *Metodologia proiectării procesului educației la copiii de 3-5 ani în instituțiile preșcolare*. Chișinău: IȘE (Tipogr. „Print-Caro” SRL), 2010.

22. Clichici V. Evaluarea – elementul fundamental al asigurării calității în educația timpurie. În: *Evaluarea în sistemul educațional: deziderate actuale: Materialele Conf. Șt. Intern., 09-10 noiembrie 2017*. Chișinău: IȘE, (Tipogr. „Print Caro”), 2017, p. 116-119.
23. Clichici V. Metode de verificare a performanțelor copiilor la domeniul *Dezvoltarea cognitivă și cunoașterea lumii* în educația timpurie. În: *Evaluarea în sistemul educațional: deziderate actuale: Materialele Conf. Șt. Intern., 09-10 noiembrie 2017*. Chișinău: IȘE, (Tipogr. „Print Caro”), 2017, p. 134-137.
24. Clichici V. et al. Noi abordări de dezvoltare a curriculumului și a tehnologiilor educaționale în educația timpurie. În: *Univers Pedagogic*, 2017, Nr. 1(53), p. 20-26.
25. Colceriu L. *Psihopedagogia învățământului preșcolar. Detalierea temelor pentru definitivat*. București: Editura Dacia, 2008.
26. Cosmovici A., Iacob L. *Psihologie școlară*. Iași: Polirom, 2008.
27. Crețu C., Ciucurel C. *Ghid privind desfășurarea activităților de educație fizică în grădiniță*. Argeș: Editura Tiparg.
28. Cucuș C. *Teoria și metodologia evaluării*. Iași: Polirom, 2008.
29. Cuznețov L. *Tratat de educație pentru familie. Pedagogia familiei*. Chișinău: CEP USM, 2008.
30. Dascal A. Evaluarea performanțelor preșcolarilor prin intermediul metodelor și tehnicilor alternative. În: *Evaluarea în sistemul educațional: deziderate actuale: Materialele Conf. Șt. Intern., 09-10 noiembrie 2017*. Chișinău: IȘE, (Tipogr. „Print Caro”), 2017, p. 156-159.
31. *Dicționar de pedagogie / S. Cristea*. București-Chișinău: Litera educațional, 2002.
32. Duminică S. Organizarea activităților de evaluare prin TIC în cadrul instituțiilor de educație timpurie. În: *Evaluarea în sistemul educațional: deziderate actuale: Materialele Conf. Șt. Intern., 09-10 noiembrie 2017*. Chișinău: IȘE, (Tipogr. „Print Caro”), 2017, p. 150-152.
33. Duminică S., Dascal A. *Metodologia proiectării curriculare a activităților în instituțiile de educație timpurie*. Ghid teoretico-metodologic pentru cadrele didactice. Chișinău: Tipogr. Reclama, 2017.
34. Gavrina S.E. *O carte mare de teste pentru cei mici*. Pentru copiii de 3-4 ani; 4-5ani; 5-6 ani. Trad. din limba rusă: V. Cernei . Chișinău: SC „Biblion” SRL, 2015.
35. *Ghid de aplicare a instrumentului de monitorizare a pregătirii copiilor pentru școală și a Fișei de monitorizare a progresului preșcolarului/Ministerul Educației al Republicii Moldova; expert intern.: Linda Platas*. Chișinău: Tipogr. „Vite-jesc” .2014.
36. Glava A., Glava C. *Introducere în pedagogie preșcolară*. Cluj-Napoca: Editura Dacia, 2002.
37. Guțu V. *Dezvoltarea și implementarea curriculumului în învățământul gimnazial: cadrul conceptual*. Chișinău: Grupul editorial Litera, 2000.
38. Hadîrcă M. (coord.). *Perspectiva axiologică asupra educației în schimbare*. /aut.: Callo T., Cuznețov L., [et. al.]. Chișinău: IȘE, Print Caro, 2011.
39. *Handbook for the Self-Evaluation of Early Childhood and Preschool Education Institutions*, National Centre for External Evaluation of Education, Zagreb, 2017.
40. Jinga I., Negreț I. *Învățarea eficientă*. București: Editura EDITIS, 1994.
41. Metlina L.S., Negru A.V. *Activități la matematică în grădinița de copii. (Formarea reprezentărilor matematice elementare la copiii de vârstă preșcolară)*: Pentru educatorul grădiniței de copii Chișinău: Lumina, 1987.

42. Mihailov M. *Teoria și metodică educației fizice a copiilor de vârstă preșcolară*. Curs de prelegeri. Bălți: USARB, 2012.
43. Mircea, Șt. *Lexicon pedagogic*. București: Aramis Print, 2006.
44. Mocanu L. *Învăță jucându-te, jocuri și exerciții verbale pentru cei mici*. Chișinău: Ruxanda, 1998.
45. Monica A., Purcaru P. *Didactica matematicii în învățământul preșcolar-primar*. Brașov: Editura Univ. Transilvania, 2012.
46. Munteanu C. *Ghid pentru învățământul preșcolar. O abordare din perspectiva noului curriculum*. Iași: Polirom, 2009.
47. Pascari V. *Măine vom fi școlari. Pentru educatori, învățători și părinți*. Chișinău: Editura Ruxanda, 1998.
48. Pascari V. *Proiectarea procesului educațional în instituția preșcolară*. Actualizare metodologică. Chișinău: CEP USM, 2008.
49. Pâslaru V., Cabac V. *Evaluarea în învățământ. Orientări conceptuale*. Ghid metodologic. Chișinău: IȘE, 2002.
50. Petrovici C. *Didactica activităților matematice în grădiniță*. Iași: Polirom, 2014.
51. Popescu E. (coord. șt.). *Pedagogie preșcolară. Didactica*. București: E.D.P., 1997.
52. Radu I. *Teorie și practică în evaluarea eficienței învățământului*. București: Editura Didactică și Pedagogică, 1981.
53. Scallon G. *L'Évaluation formativ des apprentissages*. Vol. I. Québec: Les Press de l'Université Laval, 1988.
54. Socoliuc N., Cojocaru V. *Fundamente pentru o știință a educației copiilor de vârstă preșcolară*. Chișinău: Cartea Moldovei, 2005.
55. Stan L. *Pedagogia preșcolărității și școlarității mici*. Iași: Polirom, 2014.
56. Straistari-Lungu C. Evaluarea progresului preșcolarului. În: *Evaluarea în sistemul educațional: deziderate actuale: Materialele Conferinței Științifice Internaționale, 09-10 noiembrie 2017*. Chișinău: IȘE, (Tipogr. „Print Caro”), 2017, p. 147-150.
57. Straistari-Lungu C. Particularitățile psihologice ale copiilor de 3-6/7 ani prin prisma domeniului dezvoltării socio-emoționale. În: *Perspectivile și problemele integrării în Spațiul European al Cercetării și Educației: Materialele Conferinței Științifice Internaționale, 07 iunie 2017*. Cahul: US „B.P. Hasdeu”, 2017, p. 151-156.
58. Șulea Branișteanu R. *Educația socio-emoțională – ateliere pentru preșcolari*. Teză de doctorat. Cluj-Napoca, 2013.
59. Vasian T. et al. Educație timpurie: sporirea calității și eficienței. În: *Univers Pedagogic*, 2016, Nr. 1(49), p. 28-33.
60. Vinnicenco E. Abordări ale problemei tehnologiilor educaționale din perspectiva teoriilor pedagogice. În: *Univers Pedagogic*. 2006, Nr. 3, p. 67-73.
61. Vrânceanu M. (coord. șt.), Terzi-Barbaroșie D., Turchină V. et al. *1001 idei pentru o educație timpurie de calitate*. Ghid pentru educatori. Chișinău: Centrul Educațional „Pro Didactica” (F.E.-P. „Tipogr. Centrală”), 2010.
62. Хабарова Т.В. *Педагогические технологии в дошкольном образовании*. СПб: Издательство „Детство-Пресс”, 2011.

Recenzenți:

Jana Racu, *dr. hab., prof. univ.*, USM.

Mariana Marin, *dr., conf. univ.*, AGIRoMd.

Tehnologii educaționale de eficientizare a dezvoltării curriculumului în educația timpurie: Ghid metodologic / Veronica Clichici, Cristina Straistari-Lungu, Stella Duminică [et al.]; coord. șt.: Lilia Pogolșa; Inst. de Științe ale Educației. – Chișinău: IȘE, 2018 (Tipogr. „Print-Caro”). – 134 p.: fig., tab.

Aut. sunt indicați pe vs. f. de tit. – Bibliogr.: p. 130-132 (62 tit.). – 20 ex.

ISBN 978-9975-48-150-2.

373.2.091(072)

T 32

